

REKOMMENDATIONER AV DELEGATIONEN FÖR PERSONSKADEÄRENDEN

**OM BELOPPEN AV DE ERSÄTTNINGAR
SOM BETALAS FÖR SVEDA OCH VÄRK OCH
ANDRA TILLFÄLLIGA MEN, BESTÅENDE MEN
SAMT LIDANDE ENLIGT BESTÄMMELSERNA
I 5 KAP. I SKADESTÅNDSLAGEN**

FEMTE UPPLAGAN

ISBN 978-952-259-895-0 (nid.)

ISBN 978-952-259-903-2 (PDF)

Förord till femte upplagan

Delegationen för personskadeärendens föregående rekommendationssamlingar utkom i juni 2008, maj 2011, september 2014 och november 2017. Rekommendationerna har därmed getts ut med ungefär tre års mellanrum då denna nyaste upplaga, den femte, utkommer i slutet av 2020.

Denna upplaga av rekommendationssamlingen, den femte i ordningen, har i enlighet med tidigare praxis utarbetats i samarbete med Institutet för kriminologi och rättspolitik (före detta Rättspolitiska forskningsinstitutet), som verkar i anslutning till Helsingfors universitet. Institutet har svarat för inhämtande och analys av materialet samt sammanställt förslag till rekommenderade ersättningsklasser och ersättningsnivåer. Forskningsdoktor, ekonomie doktor Piia Aitta har svarat för detta arbete. Planerare, politices magister Petri Danielsson har även deltagit som expert från institutet. Han har tidigare haft huvudansvaret för institutets del. Rättsfallen har kodats av tekniska assistenterna Tiina Malin, Mirva Laakkonen och Tuomas Hallamaa.

För de nya rekommendationerna samlades det in uppgifter om domar som de olika tingsrätterna i Finland hade meddelat 1.1–30.6.2018 och där ersättning för immateriell skada hade dömts ut enligt 5 kap. i skadeståndslagen. Uppgifter har samlats in för endast ett halvt år. Materialet är ändå mycket digert och den kortare insamlingstiden inverkar inte på rekommendationernas innehåll. Det insamlade materialet från år 2018 omfattar sammanlagt 2 647 tingsrättsdomar. Förutom materialet från år 2018 har i rekommendationerna använts också det tidigare insamlade materialet från 1.1–31.12.2012 och 1.1–31.12.2015. Det material som samlades in hos tingsrätterna för att användas i de första rekommendationerna och omfattade perioderna 1.1–30.6.2007 och 1.1–31.12.2009 har redan lämnats obeaktat till största delen. I vissa sällsynta skadetyper används alltjämt kompletterande material som grundar sig på domar från åren 2010 och 2011.

En mer ingående redogörelse för undersökningsmaterialet finns i avsnittet Grunden för rekommendationerna. Vissa ändringar har gjorts i textavsnitten och ersättningsskalorna i rekommendationerna.

I fråga om *tillfälligt men* (I) har klassificeringen av skador på bäckenet (8.1) ändrats så att en ny rekommendation gällande medelsvår skada på bäckenet (en ny 8.1.2) har lagts till mellan lindrig och svår skada på bäckenet. I kategorin hjärn-skador (4.1) har klassificeringen av svårighetsgraden reviderats för att motsvara rekommendationen om God medicinsk praxis. I textdelen av dessa rekommendationer har även gjorts vissa andra revideringar. För intrakraniell blödning (4.2.) har en ny rekommendation antagits för svår intrakraniell blödning (en ny 4.2.2).

I textdelen med rekommendationer för flera tillfälliga men har informationen om de behandlingsmetoder som används för skadan och varaktigheten för skadan

reviderats på grundval av ny medicinsk kunskap. Dessa revideringar har även kunnat inverka på ersättningsskalan.

I sammanlagt fem ersättningsskalor har både den övre och den nedre gränsen höjts. I tre skalor har endast den nedre gränsen ändrats och i 15 skalor endast den övre gränsen. Revideringarna har berott på ändringar i ersättningspraxis eller ny bedömning som gjorts på medicinska grunder. Den nedre eller övre gränsen för ersättning har inte sänkts för någon ersättningsskala gällande tillfälligt men.

I rekommendationerna för *ringa funktionella men eller kosmetiska men* (II) har inga ändringar gjorts.

I *ersättning för lidande som orsakats av en kränkning* (III) har en ny rekommendation om identitetsstöld antagits, för vilken en straffbestämmelse lades till i 38 kap. 9 a § i strafflagen genom lagen som stiftades år 2015 (368/2015). I rekommendationen om falsk angivelse har en andra punkt för allvarigare kränkningar lagts till. Rubriken personregisterbrott har på grund av ändringar i lagstiftningen ändrats till dataskyddsbrott (4.5).

I ersättning för lidande finns det separata rekommendationer om sexualbrott gällande våldtäkt, tvingande till sexuell handling, sexuellt utnyttjande och antastande samt sexuellt utnyttjande av barn. När offret är ett barn kan flera punkter i rekommendationen bli tillämpliga samtidigt. Därmed är våldtäkt mot barn samtidigt sexuellt utnyttjande och våldtäkt mot barn. Genom straffbestämmelsen om sexuellt utnyttjande av barn skyddas barnet mot utnyttjande av minderårighet, medan återigen våldtäktsbestämmelserna skyddar allas sexuella självbestämmanderätt. Förhållandet mellan våldtäkt och sexuellt utnyttjande av barn har avgjorts genom tillämpningsdirektiv i de tidigare rekommendationerna. I avsnittet om våldtäkt (4:e upplagan s. 125) konstateras det att om en till karaktären fortlöpande gärning även uppfyller kriterierna för sexuellt utnyttjande av barn (eller den grova formen av gärningen) ska ersättningen fastställas på grundval av rekommendationen om sexuellt utnyttjande av barn. Detta tillämpningsdirektiv har visat sig vara svårbegripligt och dess iakttagande har även kunnat leda till slutresultat som inte alltid kan anses vara godtagbara. Iakttagandet av direktivet kan även försvåras av den nya straffbestämmelsen om grov våldtäkt mot barn (20 kap. 7 b § i strafflagen 486/2019)

I den nya rekommendationen behandlas våldtäkt mot barn, tvingande till sexuell handling samt utnyttjande av barn uttömmande i rekommendationen 1.4. Alla dessa gärningar är utnyttjande av barn. Tvingande till sexuell handling riktad mot barn samt våldtäkt anges som former av sexuellt utnyttjande av barn i punkterna 1.4.3 och 1.4.4. Enligt delegationens uppfattning förtydligar denna ändring användningen av rekommendationerna. Ändringen höjer även i någon mån nivån på ersättningen för en våldtäktsgärning riktad mot barn jämfört med nuvarande, utan motsvarande ändring i ersättningspraxis. Delegationen anser att det finns vägande skäl för detta med beaktande av lidandets allvar och det strängare förhållningssättet till sexuella gärningar riktade mot barn som följer av detta.

I rekommendationerna om ersättning för lidande har man höjt den nedre gränsen för tre ersättningsskalor och den övre gränsen för fyra ersättningsskalor.

I *ersättningar för närstående* (IV) har inga ändringar gjorts.

Överlag har endast ett litet antal ändringar gjorts i ersättningsskalorna utgående från ersättningsmaterialet. Detta är ett tecken på att delegationens rekommendationer används som hjälpmedel vid ersättningsprövningen. Det kan dock finnas behov av att föra diskussioner om hotet om att rekommendationerna lamslår ersättningspraxisen för mycket, så att den kvarstår på en viss nivå och ersättningspraxisens dynamiska utveckling därmed försvåras.

Efter rekommendationsrubriken har det lagts till en asterisk *, om textavsnittet eller ersättningsbeloppen i rekommendationen har ändrats i något som helst avseende sedan den föregående upplagan.

De enskilda utdömda ersättningsbelopp som uppgetts i tillämpningsanvisningarna har inflationskorrigerats, så de motsvarar inte nödvändigtvis den ursprungliga utdömda ersättningen.

Rekommendationerna baserar sig på den lagstiftning som gällde när domar meddelades år 2018. Nya rekommendationer kommer att läggas till efter hand som lagstiftningen och rättspraxis utvecklas.

Exempelfallen i rekommendationerna grundar sig på det insamlade materialet. I exempelfallen baserar sig ersättningarna på tingsrättens avgörande, det är inte fråga om delegationen för personskadeärendens ställningstagande till vilken punkt i rekommendationssamlingen som skulle passa in på fallet.

Delegationen har från och med 1.3.2018 haft en ny medlem – hovrättsråd, juris doktor Vilja Hahto. Försäkringsdomstolens överläkare, specialistläkare i företagshälsovård och allmänmedicin, medicine doktor Lars Sörensen har varit delegationens medicinska expert. Delegationen har fått medicinsk sakkunnighjälp också av docenten, specialistläkaren i neurologi, överläkaren Sari Atula, av docenten i ortopedi och traumatologi Mikko Manninen samt av docenten i ögonsjukdomar, överläkaren Jukka Moilanen.

Delegationens ordförande Mikko Könkkölä avgick med pension från tjänsten som president för Helsingfors hovrätt från och med 1.10.2020 och från samma tidpunkt beviljades han avsked även från uppdraget som ordförande för delegationen. Delegationsmedlemmen, tingsdomaren Riitta Savolainen utsågs till ordförande för delegationen i stället för Könkkölä, till slutet av mandatperioden 31.12.2020. I stället för Savolainen utsågs delegationens generalsekreterare i bissyssla, tingsdomare Essi Kontinen-Di Nardo till medlem för motsvarande tid.

Av rekommendationerna utges för första gången även en översättning på engelska, som publiceras på delegationen för personskadeärendens webbplats senare under hösten. Delegationen tar gärna emot ytterligare påpekanden och förslag till utveckling av rekommendationerna. De kan sändas per e-post under adress *henkilovahingot@om.fi*.

Delegationen tackar alla som bidragit till att sammanställa rekommendationerna för den insats de gjort när rekommendationerna utarbetats.

Helsingfors den 30 september 2020

Mikko Könkkölä

Aija Peltola

Riitta Savolainen

Vilja Hahto

Juhani Kaivola

Kyösti Vihermaa

Essi Konttinen-Di Nardo

Förord till fjärde upplagan

Delegationen för personskadeärendens föregående rekommendationssamlingar utkom i juni 2008, maj 2011 och september 2014. Rekommendationerna har därmed getts ut med ungefär tre års mellanrum då denna nyaste upplaga, den fjärde, utkommer i november 2017.

Denna upplaga av rekommendationssamlingen, den fjärde i ordningen, har utarbetats i samarbete med Institutet för kriminologi och rättspolitik (före detta Rättspolitiska forskningsinstitutet), som verkar i anslutning till Helsingfors universitet. Institutet har svarat för inhämtande och analys av materialet samt sammanställt förslag till rekommenderade ersättningsklasser och ersättningsnivåer. Planerare, politices magister Petri Danielsson har svarat för detta arbete. Rättsfallen har kodats av tekniska assistenterna Chris Carling, Laura Kolehmainen och Emma Peltomaa.

Med tanke på de nya rekommendationerna samlades det in uppgifter om domar som de olika tingsrätterna i Finland hade meddelat 1.1–31.12.2015 och där ersättning för immateriell skada hade dömts ut enligt 5 kap. i skadeståndslagen. Denna gång samlades emellertid uppgifter om de allra allmännaste skadetyperna in med hjälp av urval så att bara en del av avgörandena togs med. Materialet är mycket digert även till denna del, och användningen av urval inverkar inte på rekommendationernas innehåll. Det insamlade materialet från år 2015 omfattar sammanlagt 4 249 tingsrättsdomar.

Förutom materialet från år 2015 har i rekommendationerna använts också det tidigare insamlade materialet från 1.1–31.12.2009 och 1.1–31.12.2012. Det material som samlades in hos tingsrätterna för att användas i de första rekommendationerna och omfattade perioden 1.1–30.6.2007 har redan lämnats obeaktat till största delen. I vissa sällsynta skadetyper används alltså kompletterande material som grundar sig på domar från åren 2010 och 2011.

En mer ingående redogörelse för undersökningsmaterialet finns i avsnittet Grunden för rekommendationerna.

Vissa ändringar har gjorts i textavsnitten och ersättningsskalorna i rekommendationerna.

I fråga om tillfälligt men har två nya rekommendationer lagts till när det gäller skadetyper som tidigare inte omfattades av en specifik rekommendation, dvs. rekommendationerna om ruptur i rotationskapsel (7.1.2–7.1.4) och fotskador (8.14). Vidare har rubrikerna för tre rekommendationer (2.6., 7.1. och 7.4.) ändrats. I textavsnittet i en rekommendation ändrades definitionen av menet på grund av att behandlingsmetoderna utvecklats (8.8.2; ruptur av ledband i knäled och intraartikulär skada). När det gäller tillfälligt men har ersättningsskalans nedre och övre gräns höjts för två rekommendationers del, och den övre gränsen beträffande en rekommendation har höjts.

I avsnittet om ringa funktionellt men har den övre gränsen för alla de sex ersättningsskalorna höjts. Bakom ändringen ligger högsta domstolens prejudikat HD 2016:77.

I fråga om ersättningarna för lidande har i de rekommendationer som gäller våldtäkt inkluderats kränkningar som orsakats genom att gärningsmannen vid våldtäkten har utnyttjat en annans hjälplösa tillstånd. Ersättningsskalorna har då grupperats utgående från huruvida kränkningen har orsakats genom att utöva eller hota med våld vid våld-täkten (1.1.1–1.1.4) eller genom att utnyttja en annans hjälplösa tillstånd (1.1.5 och 1.1.6). På motsvarande sätt har en gärning som begåtts genom att utnyttja en annans hjälplösa tillstånd vid tvingande till sexuell hand-ling beaktats. Ändringarna beror på att när reformen av 20 kap. i strafflagen trädde i kraft 1.6.2011 omprövade man i straffrättsligt hänseende situationer där offret är försvarslöst. Numera betraktas alltså som våld-täkter eller tvingande handlingar också fall där gärningsmannen utnyttjar ett försvarslöst tillstånd som hen inte har orsakat.

På grund av strafflagsreformer har helt nya rekommendationer getts i fråga om sexuellt antastande (1.3.3), brott mot kommunikationsfrid (2.4) och olaga förföljelse (2.5). Bestämmelser om straff för identitetsstöld (38 kap. 9 a § i strafflagen) trädde i kraft 4.9.2015, och ingen rekommendation som gäller identitetsstöld har ännu getts.

Nedre gränsen för en ersättningsskala som gäller ersättning för lidande (2.2) har sänkts. Inga andra ändringar av ersättningsskalorna har gjorts.

Överlag har endast ett litet antal ändringar gjorts i ersättningsskalorna utgående från ersättningsmaterialet. Detta är ett tecken på att delegationens rekommendationer används som hjälpmedel vid ersättningsprövningen.

Efter rekommendationsrubriken har det lagts till en asterisk *, om textavsnittet eller ersättningsbeloppen i rekommendationen har ändrats i något som helst avseende sedan den föregående upplagan.

De enskilda utdömda ersättningsbelopp som uppgetts i tillämpnings-anvisningarna har inflationskorrigerats, så de motsvarar inte nödvändigtvis den ursprungligen utdömda ersättningen.

Rekommendationerna baserar sig på den lagstiftning som gällde när domar meddelades år 2015. Nya rekommendationer kommer att läggas till efter hand som lagstiftningen och rättspraxis utvecklas.

Delegationen för personskadeärenden har inte till uppgift att ge rekommendationer om beloppen av de ersättningar för lidande som avses i lagen om ersättning av statens medel som till följd av frihetsberövande skall betalas till oskyldigt häktad eller dömd (422/1974). Högsta domstolen har emellertid beaktat rekommendationerna som jämförelse-material när den bedömt vilket belopp av ersättning för lidande enligt den lagen som är rättvist (HD 2017:73 punkterna 17–20). Enligt högsta domstolen bör nämligen vid denna ersättningsprövning beaktas också den utveckling som skett i den allmänna skadeståndsrättsliga regleringen

och i rätts- och ersättningspraxis samt den strävan att främja enhetligheten vid ersättning av immateriella skador som framgår av lagstiftningen (punkterna 7, 32 och 33).

Exempelfallen i rekommendationerna grundar sig på materialet. I exempelfallen baserar sig ersättningarna på tingsrättens avgörande, det är inte fråga om delegationen för personskadeärendens ställningstagande till vilken punkt i rekommendationssamlingen som skulle passa in på fallet.

Delegationens sammansättning är densamma som när den föregående upplagan sammanställdes. Försäkringsdomstolens överläkare med tjänsten som huvudsyssla, specialisten i inre medicin, medicin och kirurgi doktor Hannu Väänänen har varit delegationens medicinska expert. Delegationen har fått medicinsk sakkunnighjälp också av specialisten i ortopedi och traumatologi, medicin doktor Pekka Ylinen och av specialisten i ortopedi och traumatologi, docent Arsi Harilainen.

En del förslag, påpekanden och förfrågningar med anknytning till rekommendationerna har inkommit till delegationen. De har alla behandlats i delegationen. Delegationen tar gärna emot ytterligare påpekanden och förslag till utveckling av rekommendationerna. De kan sändas per e-post under adress henkilovahingot@om.fi.

Delegationen tackar alla som bidragit till att sammanställa rekommendationerna för den insats de gjort när rekommendationerna utarbetats.

Helsingfors den 27 november 2017

Mikko Könkkölä

Helena Lindgren

Aija Peltola

Riitta Savolainen

Juhani Kaivola

Kyösti Vihermaa

Essi Konttinen-Di Nardo

Förord till tredje upplagan

Delegationen för personskadeärendens föregående rekommendationssamlingar utkom i juni 2008 och maj 2011.

Den nu färdigställda tredje upplagan av rekommendationssamlingen har utarbetats i samarbete med Rättspolitiska forskningsinstitutet, som svarat för inhämtande och statistisk analys av det material som ligger till grund för rekommendationerna. Vid Rättspolitiska forskningsinstitutet har utgående från undersökningsmaterialet också sammanställts förslag till rekommenderade ersättningsklasser och ersättningsnivåer, som delegationen sedan beslutat om. Forskaren, *politices* magister Petri Danielsson vid Rättspolitiska forskningsinstitutet har svarat för inhämtandet och analysen av materialet samt för utarbetandet av förslagen. Rättsfallen har kodats av forskningsassistenterna Anna Hulkkonen, Virpi Jouhki, Jukka Ojala, Juho Rankinen, Micaela Salo, Karoliina Suonpää och Miikka Vuorela vid Rättspolitiska forskningsinstitutet.

Med avseende på rekommendationerna i rekommendationssamlingen har uppgifter samlats in om alla domar som de olika tingsrätterna i Finland meddelade 1.1–31.12.2012 och där ersättning enligt 5 kap. i skadeståndslagen dömdes ut för immateriell skada. Dessutom beaktades den rättspraxis från perioderna 1.1–30.6.2007 och 1.1–31.12.2009 som hade samlats in för de tidigare rekommendationssamlingarna. Vidare har man i fråga om sällsynta skadetyper utnyttjat ett kompletterande material som grundar sig på de domar som tingsrätterna meddelade 1.1.2010–31.12.2011. Materialet omfattar sammanlagt ca 16 400 tingsrättsdomar, utgående från vilka totalt 31 000 ersättningar har dömts ut. Vid undersökningen har det nyaste materialet tillmätts den största vikten, men äldre material har utnyttjats särskilt i fråga om mer sällsynta skador. Principerna för att kombinera nyare och äldre material har ändrats.

Det material som ligger till grund för de tidigare rekommendationssamlingarna har ändrats i fråga om vissa klassificeringar, därför kan antalet ersättningsfall som gäller enstaka skadeklasser eller kategorier av lidande skilja sig från vad som angetts i de tidigare publikationerna.

Delegationen har gett helt nya rekommendationer om ersättningar för ringa bestående funktionellt men (II.2). Det är huvudsakligen fråga om fall där det funktionella menet är lindrigare än invaliditetsklass 1. Bedömningen av bestående funktionella men utifrån den ibrukvarande invaliditetsklassificeringen enligt lagen om olycksfallsförsäkring utesluter många sådana sviter efter skador där ett visst mått av funktionellt men kvarstår hos den skadelidande.

Också det nyare materialet gav vid handen att de av domstolarna utdömda ersättningarna för bestående men som är förenligt med invaliditetsklassificeringen alltså följer trafikskadenämndens normer och instruktioner i stor utsträckning.

I den nya upplagan av rekommendationssamlingen har rekommendationerna till en del omgrupperats. För att underlätta bildandet av ersättningsskalor har de

fyra rekommendationerna om skador på synorgan, dvs. ögonskador (19–22 §) sammanförts till en enda rekommendation (I.5.1) med fem underpunkter. I två rekommendationer har nya underpunkter lagts till (våldtäkt och diskriminering i arbetslivet, dvs. 75 och 99 §, i den nya upplagan III.1.1 och III.5.2).

I den nya upplagan är också numreringen av rekommendationerna en annan än tidigare. Varje ersättningsgillt skadeslag (tillfälligt men, bestående men, lidande som orsakats av en kränkning och lidande som ett dödsfall har orsakat någon som stått den omkomne nära) har delats in i *fyra* huvudklasser som betecknats med romerska siffror (*I–IV*). Varje huvudklass har därefter delats in i underklasser som motsvarar skadorna, och underklasserna har getts en löpande numrering. Därmed är t.ex. rekommendationen för lindrig lungskada (57 §) nu I.10.2. Avsikten med den nya numreringen är att skadeklassnumreringen ska förbli relativt konstant när ändringar görs i senare upplagor. En överensstämmelse tabell har bifogats för att användningen av rekommendationerna ska underlättas. I den ser man vilket nummer respektive rekommendation hade i andra upplagan.

Rekommendationernas ersättningsskalor har ändrats med anledning av det nya materialet. Ändringarna innebär för det första att ersättningsskalans nedre och övre gräns har höjts eller att bara endera av dem har höjts. För första gången har det också förekommit att ersättningsgränserna i vissa ersättningsskalor sänkts utgående från rättspraxis. Nedre gränsen för ersättningsskalan har sänkts i sex fall (exempel: olaga hot, falsk angivelse, olovlig observation), och både nedre och övre gränsen har sänkts i ett fall (olaga tvång). Allt som allt har det närmast varit fråga om att ersättningsskalorna preciserats utan betydande nivåändringar. Nedre gränsen har slopats i fråga om vissa lindrigare skador.

Rekommendationerna i tredje upplagan grundar sig på den lagstiftning som gällde år 2012, då de domar som ingår i det nyinsamlade materialet meddelades. Senare ändringar av strafflagen har därmed inte beaktats. Vid nykriminaliseringar är det för de flesta kränkningars del möjligt att söka tolkningsstöd i de befintliga rekommendationerna. Nya rekommendationer kommer att läggas till efter hand som rättspraxis utvecklas.

I tillämpningsanvisningarna har det tagits in hänvisningar till högsta domstolens eller hovrätternas nya rättspraxis inom det område som rekommendationerna gäller.

Delegationen har alltjämt strävat efter att upprätthålla diskussion om ersättningarna för personskador och om hur rekommendationerna kan utvecklas. Delegationen arrangerade 6.5.2013 ett brett upplagt seminarium i Helsingfors för i synnerhet domare, advokater och sakkunniga där frågor kring ersättandet av personskador behandlades. Forskning om mätning av livskvaliteten diskuterades särskilt. Delegationen har för avsikt att i samband med att följande upplaga av rekommendationerna förbereds klarlägga om resultaten av sådan forskning kan utnyttjas när immateriella skador ersätts, och hur det i så fall bör ske.

Sedan inhämtandet och analyseringen av ersättningsmaterial övergått till Rättspolitiska forskningsinstitutet har delegationen inte längre en generalsekreterare som är anställd i huvudsyssla. Assessor Wilhelm Norrman var fram till 30.4.2012 delegationens generalsekreterare med tjänsten som bisyssla. Han efterträddes fram till 30.11.2013 av fiskal Tiina Väisänen, som 1.12.2013 efterträddes av tf fiskal Essi Konttinen-Di Nardo.

MKD, docent Antero Mäkelä har varit delegationens medicinska expert också när denna upplaga sammanställts. Överläkaren, MKD Eero Hirvensalo har på delegationens begäran gett ett utlåtande om medicinska frågor med anknytning till rekommendationerna.

Delegationen tackar alla som bidragit till att sammanställa rekommendationerna för den insats de gjort när rekommendationerna omarbetats.

Delegationen tar gärna emot påpekanden och förslag till utveckling av rekommendationerna. De kan skickas per e-post under adress *henkilovahingot@om.fi*

Helsingfors den 30 september 2014

Mikko Könkkölä

Helena Lindgren

Aija Peltola

Riitta Savolainen

Juhani Kaivola

Kyösti Vihermaa

Essi Konttinen-Di Nardo

Förord till andra upplagan

Delegationen för personskadeärendens föregående rekommendationssamling utkom i juni 2008. Enligt den respons som delegationen fått används rekommendationerna allmänt som hjälpmedel när ersättning för immateriella skador döms ut. Rättspraxis ger vid handen att rekommendationerna har betraktats som vägledande, men att det också har förekommit avvikelser från de föreslagna ersättningsnivåerna. Så är rekommendationerna också avsedda bara som utgångspunkt för fastställandet av ersättning. I sista hand är det domstolarnas sak att pröva vilken ersättningsnivå som är lämplig.

Rekommendationerna i den nya rekommendationssamlingen har sammanställts utifrån 2009 års rättspraxis. När de utformats har också den rättspraxis som låg till grund för den föregående rekommendationssamlingen utnyttjats på det sätt som beskrivs närmare i tillämpningsanvisningarna.

I den nya rekommendationssamlingen ingår delegationens utredning om ersättningen för bestående funktionellt men. I det sammanhanget presenteras olika system för fastställande av ersättningsansvaret som tillämpas som hjälp för ersättningsprövningen. Det är emellertid inte fråga om en rekommendation. Egentliga rekommendationer som rör bestående men har getts bara i fråga om ersättningen för bestående kosmetiskt men.

I den nya upplagan ingår dessutom vissa nya rekommendationer om ersättning för tillfälligt men (30.1 §, 31 §, 33 §, 38 §, 39 §). Tili vissa delar har rekommendationerna också omgrupperats. Följden av alla dessa ändringar är att numreringen av rekommendationerna är en annan än i den föregående upplagan. I slutet av rekommendationssamlingen finns en överensstämmelse tabell för underlätande av jämförelsen mellan de gamla och de nya rekommendationerna.

Förutom att de egentliga rekommendationerna har kompletterats och uppdaterats har det i rekommendationssamlingen gjorts vissa strukturella ändringar i syfte att underlätta användningen av rekommendationerna. Inledningen och motiveringen i den föregående rekommendationssamlingen har på basis av de inkomna kommentarerna kombinerats till en helhet. Avsikten med de på så sätt uppkomna tillämpningsanvisningarna är att underlätta rekommendationstillämpningen

och samtidigt tillhandahålla ett verktyg för en öppen och kritisk bedömning av rekommendationerna.

Efter att den första rekommendationssamlingen publicerades har högsta domstolen meddelat ett prejudikat där det varit fråga om att ersätta lidande som orsakats av en kränkning (dråpförsök). I ett avgörande har högsta domstolen uttryckligen tagit ställning tili storleken hos den skada som lidande har orsakat en person som stått en omkommen nära. Högsta domstolen har dessutom meddelat några prejudikat om beviljande av ersättning för lidande som orsakats genom en kränkning. Delegationen har beaktat dessa avgöranden, även om de inte haft någon direkt inverkan på de ersättningsnivåer som delegationen rekommenderar.

Delegationen har för sin del strävat efter att främja diskussionen om ersättningar för personskador. Bland annat ordnade delegationen hösten 2009 ett brett upplagt seminarium om ersättning för immateriella skador. Vid seminariet diskuterades bland annat rekommendationernas status och delegationens roll.

Den nya rekommendationssamlingen innehåller inte någon anvisning om tidsmässig tillämpning av rekommendationerna. Rekommendationerna är en informationskälla som beskriver gängse rättspraxis. Den nya rekommendationssamlingen kan användas som hjälpmedel i alla mål som avgörs efter publiceringen, oberoende av när skadan har uppkommit.

Den första delegationen tillsattes 2006 och dess mandatperiod upphörde 31.12.2010. En ny delegation tillsattes från ingången av 2011. I stället för Pirkko Mikkola och Ulla Lahtinen som ingick i den föregående delegationen utsågs hovrättsrådet Helena Lindgren vid Östra Finlands hovrätt och tingsdomaren Riitta Savolainen vid Helsingfors tingsrätt till delegationsmedlemmar. I beredningen av dessa rekommendationer medverkade både de delegationsmedlemmar som inte längre ingår i delegationen och de medlemmar som utsetts i stället för dem. Vicehäradshövding Jarkko Männistö var delegationens generalsekreterare fram till 31.1.2011. Rekommendationerna bereddes under hans

mandatperiod.

MKD Antero Mäkelä, specialist i kirurgi, docent i ortopedi och traumatologi (HU) (överläkare vid Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården) har varit delegationens medicinska expert.

Delegationen har haft som mål att för domstolar och parter skapa ett hjälpmedel som fyller de praktiska behoven när det gäller att fastställa immateriella skadors storlek. Delegationen tar gärna emot påpekanden och förslag till utveckling av rekommendationerna. De kan skickas per e-post under adress *henkilovahingot@om.fi*

Helsingfors den 26 maj 2011

Mikko Könkkölä

Helena Lindgren

Aija Peltola

Riitta Savolainen

Juhani Kaivola

Kyösti Vihermaa

Wilhelm Norrman

Förord till första upplagan

Bakgrund

Delegationen för personskadeärenden är ett lagstadgat organ som har inrättats för att främja enhetligheten i rätts- och ersättningspraxis vid ersättning av personskador och lidande (1 § i lagen om delegationen för personskadeärenden, 513/2004). En av delegationens viktigaste uppgifter är att ge allmänna rekommendationer om beloppen av de ersättningar som betalas för sveda och värk och andra tillfälliga men, bestående men samt lidande enligt bestämmelserna i 5 kap. i skadeståndslagen (2 § 1 mom. 2 punkten). Föreliggande rekommendationer är de första som delegationen har gett med stöd av det nämnda lagrummet.

Rekommendationerna har en väsentlig anknytning till revideringen av de bestämmelser om ersättning av personskador som finns i skadeståndslagen. Ett centralt syfte med den lagreform som trädde i kraft vid ingången av 2006 var att förenhetliga ersättningspraxis i fråga om immateriella skador och lidande. Detta syfte ville man främja genom att i lagen ta in exaktare bestämmelser än förr beträffande de grunder på vilka ersättning fastställs för immateriella skador som följt av personskador och för lidande som orsakats av en kränkning av person.

När lagen reviderades ville man att ersättningen för immateriell skada skulle bestämmas på objektiva grunder. Det ansågs att ersättningarna på så sätt kan bestämmas på ett så enhetligt sätt som möjligt utgående från skadans faktiska art, eftersom den skadelidandes subjektiva upplevelse av hur stor skada en personskada orsakat denne, eller hur djupt lidande denne orsakats av en kränkning, varken kan mätas eller jämföras med något. Olika människors förmåga att beskriva sina upplevelser är dessutom olika. Det ansågs ändå i praktiken inte ändamålsenligt att på lagnivå i detalj ange ersättningsbeloppen, eftersom man i så fall skulle vara tvungen att fastställa mycket snäva grunder för hur ersättningarna ska bestämmas, och ersättningarna skulle bli alltför schablonmässiga.

Enligt lagens förarbeten behövdes utöver bestämmelserna om grunderna för fastställande av ersättning också annan styrning av rätts- och ersättningspraxis (RP 167/2003). Även om högsta domstolen har den viktigaste rollen i fråga om att styra rättspraxis ansågs dess möjligheter härvidlag vara begränsade. För att rätts- och ersättningspraxis i fråga om ersättningsbeloppen vid immateriella skador skulle kunna styras på ett effektivt sätt genom högsta domstolens prejudikat, borde det kontinuerligt till högsta domstolen för prövning föras en stor mängd

ärenden som gäller olika slags skador som tillfogats en person. I propositionen gjordes bedömningen att antalet fall som i fråga om såväl sakförhållande som processuell helhet är lämpliga som föremål för ett prejudikat för bestämmande av ersättningsbelopp inte heller i framtiden kommer att vara tillräckligt stort. Detta

innebär att man inte kan uppnå en tillräcklig styrningseffekt endast genom högsta domstolens prejudikat.

I samband med lagreformen studerades också de nämnder som inom ramen för de särskilda ersättningssystemen har en viktig uppgift i att styra ersättningspraxis och arbeta för dess enhetlighet inom sina egna verksamhetsområden. Av särskilt stor betydelse härvidlag är i praktiken som känt trafikskadenämndens normer som gäller ersättning för immateriella skador till följd av personskador. Slutsatsen var emellertid att trafikskadenämndens roll som ett styrande organ när det gäller ersättningspraxis vid personskador med fog kan ifrågasättas. Trafikskadenämnden har varken inrättats eller tillsatts för att sköta en sådan uppgift. En vidsträckt tillämpning av trafikskadenämndens normer är problematisk också eftersom normerna har utarbetats bara med tanke på trafikskador och trafikskadenämnden inte heller har utfärdat normer som skulle gälla storleken av den ersättning som ska betalas för lidande.

Särskilt av de skäl som nämns ovan föreslogs det vid sidan av att de materiella ersättningsbestämmelserna skulle revideras att det skulle inrättas en särskild delegation med uppgift att främja enhetligheten i rätts- och ersättningspraxis när det gäller ersättning för personskador och lidande.

I propositionen uttrycktes saken så, att delegationen skulle ha "till uppgift att utreda beloppen av de ersättningar som fastställts i rätts- och ersättningspraxis och publicera rekommendationer närmast i form av sammandrag som utarbetats på grundval av utredningen." I propositionen framhölls det också att delegationen när det gäller rekommendationerna bör få en snäv prövningsrätt som är bunden till den allmänna ersättningsnivån i rätts- och ersättningspraxis. Till delegationens

uppgifter hör inte att utarbeta rekommendationerna utifrån sin egen rättspolitiska prövning. Också lagutskottet ansåg att delegationen därmed bör ha en uttalat snäv prövningsrätt och att detta på ett lämpligt sätt lyfter fram att domstolarna är oberoende i sina avgöranden (LaUB 1/2004). När lagen stiftades ansågs det också vara befogat att medlemmarna i delegationen med beaktande av delegationens uppgiftsområde företräder domstolsväsendet och de nämnder som är verksamma inom de särskilda ersättningssystemen.

Av grundlagen följer att delegationen kan ge endast allmänna rekommendationer och att dess rekommendationer inte är bindande för domstolarna.

Om delegationen och organiseringen av dess arbete

Enligt lagen om delegationen för personskadeärenden består delegationen av en ordförande och fem andra medlemmar. När lagen stiftades ansågs det vara befogat att medlemmarna i delegationen med beaktande av delegationens uppgiftsområde företräder domstolsväsendet och de nämnder som är verksamma inom de särskilda ersättningssystemen. Enligt lagen ska ordföranden och tre av de andra medlemmarna därför vara ordinarie domare. Dem förordnar statsrådet till

uppgiften för högst fem år i taget. Medlemmar i delegationen är dessutom ordföranden för trafikskadenämnden och ordföranden för patientskadenämnden.

Delegationen tillsattes 15.3.2006. Till ordförande utsågs hovrättspresident Mikko Könkkölä och till medlemmar hovrättsrådet Pirkko Mikkola, tingsdomare Ulla Lahtinen och försäkringsrättsdomare Aija Peltola. Medlemmar i delegationen är också ordförandena Kyösti Vihermaa (trafikskadenämnden) och Juhani Kaivola (patientskadenämnden). Till delegationens generalsekreterare valdes i juni 2006 forskaren, vicehäradshövding Jarkko Männistö. Delegationen har till sakkunniga kallat forskare i rättsvetenskap samt företrädare för medicinsksakkunskap och statistik, advokater och åklagare.

Enligt lagen ska delegationen också följa utvecklingen av rätts- och ersättningspraxis vid ersättning av personskador och lidande (2 § 1 mom. 1 punkten). För klarläggande av rättspraxis och utarbetande av rekommendationerna har delegationen samlat in omfattande data om tingsrätternas domar genom vilka ersättning dömts ut för immateriella skador eller lidande. Delegationen har enligt lagen haft rätt att få uppgifter också om sekretessbelagda domar (2 § 2 mom.). Avsikten är att senare publicera en fristående rapport om undersökningen av tingsrätternas domar genom vilka ersättning dömts ut.

Innan materialet samlades in företog delegationen först en s.k. pilotundersökning som omfattade några få tingsrätter för att vinna erfarenhet inför en mera omfattande datainsamling. De rön beträffande ersättningspraxis som pilotundersökningen utmynnade i har inte offentliggjorts.

Delegationen kommer också i fortsättningen att följa utvecklingen av rätts- och ersättningspraxis inom sitt uppgiftsområde. Vid uppföljningen kommer den i synnerhet att ta fasta på de skador för vilkas del materialet om ersättningspraxis har varit knapphändigare. Behovet av att se över rekommendationerna påverkas också av förändringarna i penningvärdet och av att de värderingar som ligger till grund för ersättningspraxis förändras och eventuellt av att nya slag av skador framträder. Enligt delegationens bedömning av i dag kommer följande upplaga av rekommendationerna att publiceras 2010.

MKD Antero Mäkelä, specialist i kirurgi, docent i ortopedi och traumatologi (HU) (överläkare vid Rättsskyddscentralen för hälsovården) har i huvudsak ansvarat för den medicinska klassificeringen och beskrivningen av personskador i rekommendationerna. Han har biståtts av MD Timo Juutilainen, specialist i ortopedi och traumatologi (överläkare vid HNS, Pejas sjukhus), MD Markus Henriksson, docent i psykiatri (HU) (överläkare vid Rättsskyddscentralen för hälsovården) och OL Hanna-Leena Tefke, specialtandläkare (övertandläkare vid Rättsskyddscentralen för hälsovården). Delegationen framför sitt varma tack till dem för den stora insats de har gjort när rekommendationerna sammanställts.

Delegationen tar gärna emot påpekanden och förslag till utveckling av rekommendationerna. De kan skickas per e-post under adress *henkilovahingot@om.fi*.

Innehåll

Förord till femte upplagan.....	ii
Förord till fjärde upplagan.....	vi
Förord till tredje upplagan.....	ix
Förord till andra upplagan.....	xii
Förord till första upplagan.....	xiv
Innehåll.....	xvii
I TILLFÄLLIGT MEN.....	1
1 Vävnadsskador	1
1.1 Ytliga skador	1
1.2 Enkla sårskador	1
1.3 Skada på muskel*	2
1.4 Skada på nerver*	3
1.5 Skada på blodkärl	3
1.6 Brännskador.....	4
1.7 Skottskador	4
2 Skallfraktur och fraktur på ansiktsben samt dislokationer	5
2.1 Fraktur på huvudets övre del	5
2.2 Fraktur på skallbasen	5
2.3 Fraktur på näsbenet.....	5
2.4 Fraktur på överkäke eller okben	6
2.5 Fraktur på underkäken*	6
2.6 Distorsion och luxation i käkled*	7
2.7 Fraktur på orbitalgolvet*	7
3 Tandskador	7
3.1 Tandluxation*	7
3.2 Tandfraktur*	7
4 Intrakraniella skador	8
4.1 Hjärnskador*	8
4.2 Traumatisk intrakraniell blödning*	9
5 Skador på syn- och hörselorgan.....	9
5.1 Skador på öga*	9
5.2 Ruptur av trumhinna.....	10
6 Skador på bröstkorgen	10
6.1 Fraktur på revben.....	10
6.2 Fraktur på sternum.....	10
7 Skador på övre extremitet	11
7.1 Luxation i skulderled och ruptur i rotationskapsel (rotatorkuff)* 11	
7.2 Luxation i akromioklavikularled	11
7.3 Nyckelbensfraktur	12
7.4 Frakturer på humerusskäftet (överarmsbenet).....	12
7.5 Fraktur på underarm*	12
7.6 Fraktur på handlovens båtben*	13
7.7 Distorsion i handled.....	13
7.8 Fraktur på metakarpalben (mellanhandsben)	13
7.9 Distorsion i finger eller tumme.....	14

7.10	Luxation i finger eller tumme	14
7.11	Fraktur på finger eller tumme*	14
7.12	Skada på sena till finger.....	14
8	Skador på buken, bäckenet och nedre extremitet	15
8.1	Skador på buken och bäckenet*	15
8.2	Skador på korsbenet.....	15
8.3	Fraktur på övre delen av femur (lårben)*	15
8.4	Fraktur på femurskäftet*	16
8.5	Fraktur på nedre delen av femur*	16
8.6	Fraktur på patella (knäskål)	17
8.7	Luxation av patella	17
8.8	Ruptur av ledband i knäled*	17
8.9	Fraktur på övre delen av tibia (skenben)	17
8.10	Fraktur på tibiaskäftet	18
8.11	Fraktur på nedre delen av tibia*	19
8.12	Fotledsfraktur*.....	19
8.13	Distorsion i fotled	19
8.14	Skador på foten*	20
9	Skador på ryggraden och ryggmärgen	20
9.1	Distorsion eller whiplashskada i halskotpelaren.....	20
9.2	Luxation eller fraktur på halskota.....	20
9.3	Distorsion i bröst- eller ländkotpelaren	21
9.4	Luxation, distorsion eller fraktur på bröst- och ländkota	21
9.5	Skada på ryggmärg eller nervrötter	21
10	Skador på inre organ.....	21
10.1	Skada på hjärtat	21
10.2	Skada på lunga.....	22
10.3	Skador på organ i bukhålan	22
11	Traumatiska amputationer.....	23
11.1	Traumatisk amputation av finger.....	23
11.2	Traumatisk amputation av handled och hand	23
11.3	Traumatisk amputation av fotled eller fot	23
11.4	Traumatisk amputation av nedre extremitet på lår- eller underbensnivå	24
11.5	Avslitning av hårbotten (skalp)	24
11.6	Traumatisk amputation av öra eller näsa.....	24
12	Smärta och värk utan samband med vävnadsskada	24
12.1	Smärta utan samband med vävnadsskada.....	24
12.2	Värk utan samband med vävnadsskada (t.x. CRPS)	25
13	Psykiska störningar	25
13.1	Akut stressreaktion	25
13.2	Posttraumatiskt stressyndrom	26
13.3	Anpassningsstörning.....	26
13.4	Depression	26
II	BESTÅENDE MEN.....	27
1	Funktionellt men (inte ringa).....	27
2	Ringa bestående funktionellt men	29
2.1	Strukturell förändring i näsbrosk.....	29

2.2	Förändrad vävnadsstruktur i läpp	29
2.3	Tandskador	29
2.4	Bristfällig funktion i finger.....	29
2.5	Annan bristfällig funktion i övre extremitet.....	29
2.6	Skada på ansiktsnerv	30
3	Kosmetiskt men	30
3.1	Ärr i ansiktet	30
3.2	Ärr på kroppen.....	30
3.3	Deformering av näsan.....	31
3.4	Färgförändring på tand	31
III	LIDANDE SOM ORSAKATS AV EN KRÄNKNING	32
1	Frihet	32
1.1	Våldtäkt	32
1.2	Tvingande till sexuell handling	33
1.3	Sexuellt utnyttjande och sexuell antastande.....	33
1.4	Sexuellt utnyttjande av barn*	33
1.5	Frihetsberövande	34
1.6	Tagande av gisslan	34
1.7	Egenmäktigt omhändertagande av barn	35
1.8	Människohandel	35
1.9	Olaga hot	35
1.10	Olaga tvång.....	35
1.11	Övergrepp i rättssak.....	35
1.12	Rån.....	35
1.13	Utpressning.....	36
2	Frid.....	36
2.1	Hemfridsbrott	36
2.2	Stöld.....	36
2.3	Brott mot besöksförbud*	36
2.4	Brott mot kommunikationsfrid	37
2.5	Olaga förföljelse*	37
3	Heder	37
3.1	Ärekränkning.....	37
3.2	Falsk angivelse*	38
4	Integritet.....	38
4.1	Spridande av information som kränker privatlivet.....	38
4.2	Sekretessbrott	38
4.3	Olovlig avlyssning och olovlig observation	38
4.4	Kränkning av kommunikationshemlighet	38
4.5	Dataskyddsbrott*	39
4.6	Identitetsstöld*	39
5	Diskriminering.....	39
5.1	Diskriminering.....	39
5.2	Diskriminering i arbetslivet.....	39
6	Personlig integritet	39
6.1	Försök till brott mot liv*.....	39
6.2	Annan allvarlig kränkning av den kroppsliga integriteten	40
6.3	Allvarlig kränkning av den psykiska integriteten.....	40

7	Annan allvarlig kränkning av människovärdet.....	40
7.1	Försök till brott mot liv.....	40
7.2	Framkallande av fara	40
7.3	Utsättande	40
7.4	Försummande av räddningsåtgärd.....	40
7.5	Missbruk av förmansställning	41
IV	LIDANDE SOM ETT DÖDSFALL HAR ORSAKAT NÅGON SOM STÅTT DEN OMKOMNE NÄRA.....	43
1.1	Ett barns död.....	43
1.2	En förälders död.....	43
1.3	Ett syskons död.....	43
1.4	Makens död.....	43
	TILLÄMPNINGSANVISNINGAR	44
	Tillämpningsanvisningarnas innehåll.....	44
	Vad rekommendationerna är	45
I	TILLFÄLLIGT MEN.....	50
	Bestämmelser om ersättning av tillfälligt men	50
	Beräkningen av ersättning	52
	Den allmänna ersättningsnivån.....	53
1	Vävnadsskador.....	55
2	Skallfraktur och fraktur på ansiktsben samt dislokationer	64
3	Tandskador	69
4	Intrakraniella skador	70
5	Skador på syn- och hörselorgan.....	72
6	Skador på bröstkorgen	74
7	Skador på övre extremitet.....	76
8	Skador på buken, bäckenet och nedre extremitet*	83
9	Skador på ryggraden och ryggmärgen	93
10	Skador på inre organ.....	95
11	Traumatiska amputationer	97
12	Smärta och värk utan samband med vävnadsskada.....	101
13	Psykiska störningar.....	103
II	BESTÅENDE MEN	107
	Rättspraxis	107
	Övrig ersättningspraxis.....	108
1	Bestående funktionellt men	113
2	Ringa bestående funktionellt men	114
3	Kosmetiskt men	117
III	LIDANDE SOM ORSAKATS AV EN KRÄNKNING	121
	Bestämmelser om ersättning för lidande	121
	Uträkning av ersättningen.....	122
	Den allmänna ersättningsnivån.....	123
1	Frihet.....	124
2	Frid.....	142
3	Heder	147

4	Integritet	151
5	Diskriminering.....	157
6	Personlig integritet.....	159
7	Annan allvarlig kränkning av människovärdet.....	162
IV LIDANDE SOM ETT DÖDSFALL HAR ORSAKAT NÅGON SOM STÅTT DEN OMKOMNE NÄRA		167
BILAGA: DEN ALLMÄNNA ERSÄTTNINGSNIVÅN 2007–2018		172
BILAGA: MEDIANERSÄTTNINGAR FÖR BESTÅENDE MEN I FÖRHÅLLANDE TILL TRAFIKSKADENÄMNDENS NORMER OCH INSTRUKTIONER PER INVALIDITETSKLASS		175
BILAGA: MENERÄTTNING SOM ENGÅNGSERSÄTTNING 2020		177
BILAGA: ICD-10-KODER.....		186
SAKREGISTER		201

I TILLFÄLLIGT MEN

1 Vävnadsskador

1.1 Ytliga skador

ICD S00.0, S00.2, S00.3, S00.4, S00.5, S00.7, S00.8, S00.9, S10.0, S10.1, S10.7, S10.8, S10.9, S20.0, S20.1, S20.2, S20.3, S20.4, S20.7, S20.8, S20.9, S30.0, S30.1, S30.2, S30.7, S30.8, S30.9, S40.0, S40.7, S40.8, S40.9, S50.0, S50.1, S50.7, S50.8, S50.9, S60.0, S60.1, S60.2, S60.7, S60.8, S60.9, S70.0, S70.1, S70.7, S70.8, S70.9, S80.0, S80.1, S80.7, S80.8, S80.9, S90.0, S90.1, S90.2, S90.3, S90.7, S90.8, S90.9, T00.0, T00.1, T00.2, T00.3, T00.6, T00.8, T00.9

1.1.1 *Lindriga ytliga skador.* Kräver inga sjukvårdsåtgärder. Försakar med beaktande av skadans art obetydligt tillfälligt men under mindre än 2 veckor. Inga bestående men. –200 €

1.1.2 *Medelsvåra ytliga skador.* Kräver inga sjukvårdsåtgärder. Försakar med beaktande av skadans art medelmåttiga tillfälliga men under 2–3 veckor. Inga bestående men. –500 €

1.1.3 *Svåra ytliga skador.* Kräver inga sjukvårdsåtgärder. Försakar med beaktande av skadans art mycket stort tillfälligt men under 3–4 veckor. Inga bestående men. 500–1 500 €

1.2 Enkla sårskador

ICD S01.0, S01.1, S01.2, S01.3, S01.4, S01.40, S01.41, S01.50, S01.51, S01.59, S01.7, S01.8, S01.9, S11.0, S11.1, S11.2, S11.7, S11.8, S11.9, S21.0, S21.1, S21.2, S21.7, S21.8, S21.9, S31.0, S31.1, S31.2, S31.3, S31.4, S31.5, S31.7, S31.8, S41.0, S41.1, S41.7, S41.8, S51.0, S51.7, S51.8, S51.9, S61.0, S61.1, S61.7, S61.8, S61.9, S71.0, S71.1, S71.7, S71.8, S81.0, S81.7, S81.8, S81.9, S91.0, S91.1, S91.2, S91.3, S91.7, T01.0, T01.1, T01.2, T01.3, T01.6, T01.8, T01.9, T14.1

1.2.1 *Ytligt sår (skrubbsår).* Endast det översta hudskiktet (epitelskiktet) är skadat. Behöver inte sys. Försakar tillfälligt men under kortare tid än 2 veckor. Inga bestående men. –400 €

1.2.2 *Sår med jämna och rena kanter.* Inga betydande skador på underhudens vävnad. Kräver att huden sys, men vävnaden i under-huden behöver inte åtgärdas. Förorsakar tillfälligt men under 2–3 veckor. Ringa bestående men är möjligt. **400–1 000 €**

1.2.3 *Sår med trasiga sårkanter eller sår som når ned i underhudens vävnad.* Såret medför inga skador på nerver, muskler eller senor. Kräver att vävnadsskador i underhuden repareras eller söndertrasade sårkanter skärs bort och kan kräva dagliga vårdåtgärder till följd av infektion. Förorsakar tillfälligt men under 3–6 veckor. Bestående men är möjligt. **1 000–2 000 €**

1.3 Skada på muskel*

ICD S16, S29.0, S39.0, S46.0, S46.1, S46.2, S46.3, S46.7, S46.8, S46.9, S56.0, S56.1, S56.2, S56.3, S56.4, S56.5, S56.7, S56.8, S66.0, S66.1, S66.2, S66.3, S66.4, S66.5, S66.6, S66.7, S66.8, S66.9, S76.0, S76.1, S76.2, S76.3, S76.4, S76.7, S86.0, S86.1, S86.2, S86.3, S86.7, S86.8, S86.9, S96.0, S96.1, S96.2, S96.7, S96.8, S96.9, T09.5, T11.5, T13.5, T14.6

1.3.1 *Lindrig skada på muskel.* Kräver inga sjukvårdsåtgärder. Förorsakar med beaktande av skadans art ringa tillfälligt men under kortare tid än 4 veckor. Inga bestående men. **200–800 €**

1.3.2 *Medelsvår skada på muskel.* Intramuskulär blödning kräver att fascian (bindvävshinnan kring muskeln) öppnas eller blod-utgjutningen avlägsnas genom punktion. Förorsakar med beaktande av skadans art medelmåttigt tillfälligt men under 2–4 veckor. Inga bestående men. **1 000–3 000 €**

1.3.3 *Medelsvår skada på muskel.* Intramuskulär blödning kräver att fascian (bindvävshinnan kring muskeln) öppnas eller blod-utgjutningen avlägsnas genom punktion. Förorsakar med beaktande av skadans art medelmåttigt tillfälligt men under 2–4 veckor. Inga bestående men. **3 000–6 000 €**

1.4 Skada på nerver*

ICD S04.0, S04.1, S04.2, S04.3, S04.4, S04.5, S04.6, S04.7, S04.80, S04.81, S04.88, S04.9, S14.0, S14.1, S14.2, S14.3, S14.4, S14.5, S14.6, S24.0, S24.1, S24.2, S24.3, S24.4, S24.5, S24.6, S34.0, S34.1, S34.2, S34.3, S34.4, S34.5, S34.6, S34.8, S44.0, S44.1, S44.2, S44.3, S44.4, S44.5, S44.7, S44.8, S44.9, S54.0, S54.1, S54.2, S54.3, S54.7, S54.8, S54.9, S64.0, S64.1, S64.2, S64.3, S64.4, S64.7, S64.8, S64.9, S74.0, S74.1, S74.2, S74.7, S74.8, S74.9, S84.0, S84.1, S84.2, S84.7, S84.8, S84.9, S94.0, S94.1, S94.2, S94.3, S94.7, S94.8, S94.9, T09.3, T09.4, T11.3, T13.3, T14.4

1.4.1 *Lindrig skada på nerver.* Kräver inga sjukvårdsåtgärder. Förorsakar med beaktande av skadans art ringa tillfälligt men under kortare tid än 2 veckor. Inga bestående men.

100–500 €

1.4.2 *Medelsvår skada på nerver.* Kräver inga sjukvårdsåtgärder. Förorsakar med beaktande av skadans art medelmåttigt tillfälligt men under 1–6 månader. Inga bestående men.

1 000–3 000 €

1.4.3 *Svår skada på nerver.* Kräver långvarig sjukhusvård och ett flertal korrigerande operationer. Förorsakar med beaktande av skadans art mycket stort tillfälligt men under 3 månader–2 år. Bestående men.

3 000–15 000 €

1.5 Skada på blodkärl

ICD S15.0, S15.1, S15.2, S15.3, S15.7, S15.8, S15.9, S25.0, S25.1, S25.2, S25.3, S25.4, S25.5, S25.7, S25.8, S25.9, S35.0, S35.1, S35.2, S35.3, S35.4, S35.5, S35.7, S35.8, S35.9, S45.0, S45.1, S45.2, S45.3, S45.7, S45.8, S45.9, S55.0, S55.1, S55.2, S55.7, S55.8, S55.9, S65.0, S65.1, S65.2, S65.3, S65.4, S65.5, S65.7, S65.8, S65.9, S75.0, S75.1, S75.2, S75.7, S75.8, S75.9, S85.0, S85.1, S85.2, S85.3, S85.4, S85.5, S85.7, S85.8, S85.9, S95.0, S95.1, S95.2, S95.7, S95.8, S95.9, T11.4, T13.4, T14.5

1.5.1 *Lindrig skada på blodkärl.* Ligering eller reparation av blodkärl kan utföras polikliniskt. Förorsakar med beaktande av skadans art ringa tillfälligt men under kortare tid än 2 veckor. Inga bestående men.

300–600 €

1.5.2 *Medelsvår skada på blodkärl.* Kräver sjukhusvård. Försaker med beaktande av skadans art medelmåttigt tillfälligt men under 1–2 månader. Inga bestående men. 1 000–3 000 €

1.5.3 *Svår skada på blodkärl.* Kräver långvarig sjukhusvård. Försaker med beaktande av skadans art mycket stort tillfälligt men under 3–6 månader. Bestående men är möjligt. 3 000–15 000€

1.6 Brännskador

ICD T20.0, T20.1, T20.2, T20.3, T20.4, T20.5, T20.6, T20.7, T21.0, T21.1, T21.2, T21.3, T21.4, T21.5, T21.6, T21.7, T22.0, T22.1, T22.2, T22.3, T22.4, T22.5, T22.6, T22.7, T23.0, T23.1, T23.2, T23.3, T23.4, T23.5, T23.6, T23.7, T24.0, T24.1, T24.2, T24.3, T24.4, T24.5, T24.6, T24.7, T25.0, T25.1, T25.2, T25.3, T25.4, T25.5, T25.6, T25.7, T26.0, T26.1, T26.2, T26.3, T26.4, T26.5, T26.6, T26.7, T26.8, T26.9, T27.0, T27.1, T27.2, T27.3, T27.4, T27.5, T27.6, T27.7, T28.0, T28.1, T28.2, T28.3, T28.4, T28.5, T28.6, T28.7, T28.8, T28.9, T29.0, T29.1, T29.2, T29.3, T29.4, T29.5, T29.6, T29.7, T95.0, T95.1, T95.2, T95.3, T95.4, T95.8, T95.9

1.6.1 *Lindrig brännskada.* Kräver inga sjukvårds-åtgärder. Försaker med beaktande av skadans art ringa tillfälligt men under kortare tid än 2 veckor. Inga bestående men. 200–800 €

1.6.2 *Medelsvår brännskada.* Kräver sjukhusvård. Försaker med beaktande av skadans art medelmåttigt tillfälligt men under 2–4 veckor. Inga bestående men. 1 000–4 000 €

1.6.3 *Svår brännskada.* Kräver långvarig sjukhusvård och ett flertal korregerande operationer. Försaker med beaktande av skadans art mycket stort tillfälligt men under 3–12 månader. Bestående men. 4 000–18 000 €

1.7 Skottskador

ICD X93, X94, X95, Y24

1.7.1 *Lindrig skottskada.* Kräver inga sjukvårds-åtgärder. Försaker med beaktande av skadans art ringa tillfälligt men under kortare tid än 2 veckor. Inga bestående men. 400–800 €

1.7.2	<i>Medelsvår skottskada.</i> Inga omfattande vävnadsskador. Kräver rengöring av såret och eventuellt också behandling av in-tramuskulär blödning. Försakar med be-aktande av skadans art medel-måttigt tillfäl-ligt men under 2–6 veckor. Inga bestå-ende men.	1 000–4 000 €
1.7.3	<i>Svår skottskada.</i> Allvarliga vävnads skador (hud, nerver, blodkär, inre organ, ben). Kräver lång-varig sjukhusvård och ett flertal korrigerande oper-ationer. Försakar med beaktande av skadans art mycket stort tillfälligt men under 3–6 månader. Be-stående men.	8 000–18 000 €
2	Skallfraktur och fraktur på ansikts- ben samt dislokationer	
2.1	Fraktur på huvudets övre del	500–1 500 €
	ICD S02.0	
	<i>Fraktur på huvudets övre del.</i> Inga allvar-liga in-trakraniella skador. Kräver inga sjukvårdsåtgärder utöver behandling av eventuella skador i huvudsvå-len. Försakar till-fälligt men under 1–2 veckor. Inga bestående men.	
2.2	Fraktur på skallbasen	1 000–4 000 €
	ICD S02.1	
	<i>Fraktur på skallbasen.</i> Inga allvarliga intra-kraniella skador. Kräver inga sjukvårds-åtgärder utöver be-handling av eventuella skador i huvudsvålen. Föror-sakar tillfälligt men under 3–4 veckor. Inga bestå-ende men.	
2.3	Fraktur på näsbenet	
	ICD S02.2	
2.3.1	<i>Fraktur på näsbenets (os nasale) spets, ing-en dislokation, frakturen stabil.</i> Kräver ingen repo-sition. Försakar tillfälligt men un-der 1–2 veckor. Inga bestående men.	300–600 €

2.3.2	<i>Fraktur på näsben.</i> Kräver reposition. Försakar tillfälligt men under 3–4 veckor. Ringa bestående men är möjligt.	600–1 800 €
2.3.3	<i>Fraktur på näsrot eller näsbrosk.</i> Kräver operation. Försakar tillfälligt men under 4–6 veckor. Bestående men.	1 800–2 500 €
2.4	Fraktur på överkäke eller okben	
	ICD S02.4	
2.4.1	<i>Fraktur på okben, ingen dislokation, frakturen stabil.</i> Kräver inte operation. Försakar tillfälligt men under 1–3 veckor. Inga bestående men.	500–1 500 €
2.4.2	<i>Dislocerad fraktur på okben eller okbåge.</i> Kräver operation. Försakar tillfälligt men under 1–4 veckor. Ringa bestående men (nervskada, begränsning i ögats rörelser) är möjligt.	1 500–2 500 €
2.4.3	<i>Krossfraktur på överkäken* (Le Fort-fraktur I–III).</i> Kräver operation. Försakar tillfälligt men under 1–3 månader. Bestående men (munnens rörelser, tuggning) är möjligt.	3 500–8 000 €
2.5	Fraktur på underkäken*	
	ICD S02.6	
2.5.1	<i>Fraktur på underkäken, ingen dislokation, frakturen stabil.</i> Kräver att käken fixeras i orörligt läge. Försakar tillfälligt men under 4–6 veckor. Inga bestående men.	1 500–2 500 €
2.5.2	<i>Dislocerad, instabil fraktur på underkäken.</i> Kräver operation och fixation av käken i orörligt läge. Försakar tillfälligt men under 4–8 veckor. Bestående men (bettets ocklusion, artros i käklederna).	2 500–4 000 €
2.5.3	<i>Dislocerad, mycket instabil fraktur på underkäken.</i> Kräver operation och fixation av käken i orörligt läge. Försakar tillfälligt men under 6 veckor–3 månader. Bestående men (bettets ocklusion, artros i käklederna).	4 000–8 000 €

2.6	Distorsion och luxation i käkled*	400–1 000 €
	ICD S03.0, S03.4	
	<i>Enkel distorsion eller luxation i käkled.</i> Inga intraartikulära skador i käkleden. Kräver inga sjukvårdsåtgärder utöver en eventuell reposition. Försakar tillfälligt men under 1–3 veckor. Inga bestående men.	
2.7	Fraktur på orbitalgolvet*	1 500–3 500 €
	ICD S02.3	
	<i>Fraktur på orbitalgolvet.</i> Skadan kan vara förknippad med kontusion på ögat. Kan kräva operation. Försakar tillfälligt men (syn, begränsning i ögats rörelser, symtom från hudnerver) under 2–6 veckor eller till och med 3 månader. Bestående men är möjligt.	
3	Tandskador	
3.1	Tandluxation*	
	ICD S03.2	
	3.1.1 <i>Tanden är lös efter slag.</i> Tanden är rörlig i tandhålan, men dess placering är oförändrad. Behandlas eventuellt genom fixering med skena vid intilliggande tänder under 2 – 3 dagar. Försakar tillfälligt men under 6 veckor – 3 månader.	300–1 000 €
	3.1.2 <i>Tanden har förskjutits från sin normala plats (luxation, intrusion, extrusion).</i> Kräver reponering och fixering med skena vid intilliggande tänder under 2–6 veckor. Försakar tillfälligt men under 2–6 veckor. Bestående men är möjligt.	500–1 500 €
	3.1.3 <i>Tanden har helt slagits ut och lossnat (exartikulation).</i> Kräver replantation och fixering med skena vid intilliggande tänder under 3–4 veckor. Försakar tillfälligt men under 4–6 månader. Bestående men är möjligt.	1 000–3 000 €
3.2	Tandfraktur*	
	ICD S02.5	

3.2.1 *Fraktur på tandemalj eller tandkrona.* 200–1 000 €
Sträcker sig inte till tandpulpan. Kräver lagning av tanden. Förorsakar tillfälligt men under 1–2 veckor. Inga bestående men.

3.2.2 *Fraktur på tandkrona eller tandrot.* 1000–2 500 €
Sträcker sig till tandpulpan. Kräver rotfyllning av tanden. En fraktur på tandroten kräver dessutom fixering med skena vid intilliggande tänder i 3 månaders tid. Förorsakar tillfälligt men under 1–3 månader. Bestående men är möjligt (förlust av tanden).

4 Intrakraniella skador

4.1 Hjärnskador*

ICD S06.0, S06.1, S06.2, S06.3

4.1.1 *Mycket lindrig hjärnskada (hjärnskakning).* 400–800 €
Högst en kortvarig medvetlöshet. Kräver inga sjukvårds åtgärder. Förorsakar tillfälligt men under några dagar. Inga bestående men.

4.1.2 *Lindrig hjärnskada.* 1 000–3 000 €
Medvetlöshet i högst 30 minuter. Symtomatisk behandling. Kan förorsaka tillfälligt men upp till 1–3 månader. En minneslucka på högst 24 timmar (PTA dvs. minneslucka som omedelbart föregår eller efterföljer en skada, dvs. posttraumatisk amnesi). Inga bestående men.

4.1.3 *Medelsvår hjärnskada.* 4 000–9 000 €
Över 30 minuter, men högst 24 timmar av medvetlöshet. En minneslucka på över 7 dygn. Kräver sjukhusvård. Förorsakar tillfälligt men upp till 6 månader, ibland även länge. Bestående men är möjligt.

4.1.4 *Svår hjärnskada.* 12 000–25 000 €
Skadan är ofta förenad med intrakraniell blödning eller blodutgjutning (intracerebral och extracerebral blödning), som inte helt kan behandlas med operation. Skadan åtföljs ofta av över 24 timmars medvetlöshet. En minneslucka på över 7 dygn. Kräver långvarig sjukhusvård och rehabilitering. Förorsakar tillfälligt men under 3–12 månader. Bestående men.

4.2 Traumatisk intrakraniell blödning*

ICD S06.4, S06.5, S06.6, I61.9

4.2.1 *Intrakraniell blödning*. Inga svåra hjärn-
skador. Kräver ofta operation. Förorsakar tillfälligt
men under 2–6 månader. Inga bestående men. **2 500–7 000 €**

4.2.2 *Svår intrakraniell blödning*. Blödningen är
omfattande. Risk för allvarlig hjärnskada. Kräver
vanligtvis operation. Orsakar tillfälligt men i 6 må-
nader–1 år. Risk för bestående men. **12 000–25 000 €**

5 Skador på syn- och hörselorgan

5.1 Skador på öga*

ICD S00.1., S05.0, S05.1, S05.3, S05.6

5.1.1 *Blodutgjutning i ögonlock och ögats bind-
hinna ("blått öga")*. Kräver inga sjuk-vårdsåtgärder.
Förorsakar tillfälligt men under 1–3 veckor. Inga be-
stående men. **200–500 €**

5.1.2 *Kontusion på ögonglob eller orbital-vävnader*. Blödning i ögats främre kammare (hyfema). Re-
blödning möjlig. Kräver att skadorna i ögats inre del-
ar undersöks på sjukhus. Behandlingen utgörs av
ögondroppar som förstörar pupillen och förhindrar
inflammation. Förorsakar tillfälligt men under 2–
6 veckor. Bestående men är möjligt. **500–1 500 €**

5.1.3 *Ytligt sår på bindhinna, hornhinna eller
senhinna*. Skadan inte penetrerande. Kräver ögon-
förband under 1–5 dygn. Förorsakar tillfälligt men
under 1–2 veckor. Inga bestående men. **400–1 200 €**

5.1.4 *Penetrerande sår på bindhinna, hornhinna
eller senhinna*. Ögats inre delar har skadats. Kräver
sjukhusvård. Förorsakar tillfälligt men i 2 veckor–4
månader. Bestående men är möjligt. **1 500–3 000 €**

5.1.5 *Laceration eller ruptur av ögon-globen*.
Ingen prolaps eller förlust av intraokulär (ögats inre)
vävnad. Kräver sjukhusvård. Förorsakar tillfälligt
men i 2 veckor–4 månader. Bestående men är möj-
ligt. **1 000–3 500 €**

5.2	Ruptur av trumhinna	500–1 500 €
	ICD S09.2	
	<i>Traumatisk ruptur av trumhinna. Kan kräva att trumhinnans kant lyfts upp. För-orsakar tillfälligt men under 2–4 veckor. Inga bestående men.</i>	
6	Skador på bröstkorgen	
6.1	Fraktur på revben	
	ICD S22.3, S22.4, S22.5	
	6.1.1 <i>Fraktur på enstaka revben (1–2 revben). Kräver inga sjukvårdsåtgärder. Förorsakar tillfälligt men under 2–4 veckor. Inga bestående men.</i>	800–1 500 €
	6.1.2 <i>Multipla frakturer på revben. Inga betydande lungskador. Kräver kortvarig sjuk-husvård under några dagar och eventuellt dränage av hemo- eller pneumothorax kopplat till sug. Förorsakar tillfälligt men under 2–4 veckor. Inga bestående men.</i>	1 000—2 500 €
	6.1.3 <i>Multipla revbensfrakturer under varandra samt instabil bröstkorg. Kräver sjukhusvård i flera veckor. Bröstkorgen stöds under vårdtiden med respirator-behandling och till en början töms hemo- eller pneumothorax genom dränering av lungsäcken med sug. Förorsakar tillfälligt men under 2 veck-or–3 månader. Bestående men är möjligt (nervsmärta mellan revbenen, deformitet av thorax, bindvävs-bildning i lungvävnaden).</i>	2 500–5 000 €
6.2	Fraktur på sternum	800–1 500
	ICD S22.2	
	<i>Fraktur på sternum (bröstbenet). Symtomatisk vård (smärtlindring). Förorsakar tillfälligt men under 1–3 veckor. Inga bestående men.</i>	

7	Skador på övre extremitet	
7.1	Luxation i skulderled och ruptur i rotationskapsel (rotatorkuff)*	
	ICD S43.0., S46.0	
7.1.1	<i>Luxation i skulderled.</i> Kräver stödförband för armen i 3 veckors tid. Försakar tillfälligt men under 3–6 veckor. Skadan kan efterlämna benägenhet för upprepade luxationer, vilket kan åtgärdas genom operation.	1 000–2 000 €
7.1.2	<i>Enkel ruptur i rotationskapsel (rotatorkuff).</i> Distorsioner och partiella rupturer, behandlas med konservativ vård. Kräver inte sjukhusvård. Fysioterapi ofta påkallad. Försakar tillfälligt men under 6 veckor – 3 månader. Inga bestående men.	1 000–2 000 €
7.1.3	<i>Mera omfattande ruptur i rotationskapsel (rotatorkuff).</i> Kräver oftast operation med efterföljande fysikalisk vård. Försakar tillfälligt men under 3–6 månader. Lindrigt bestående men är möjligt.	2 000–3 500 €
7.1.4	<i>Ruptur i rotationskapsel (rotatorkuff) i förening med tillägsskador.</i> Omfattande rupturer i förening med tillägsskador på t.ex labrum och nerver samt associerade frakturer. Kräver operation. Försakar sannolikt bestående men.	3 500–5 500 €
7.2	Luxation i akromioklavikularled	
	ICD S43.1	
7.2.1	<i>Luxation i akromioklavikularled.</i> Kräver stödförband för armen i 3 veckors tid. Försakar med beaktande av skadans art på sin höjd medelmåttigt tillfälligt men under 1–3 veckor. Inga bestående men.	1 000–1 500 €
7.2.2	<i>Svår luxation i akromioklavikularled.</i> Kräver operation och stödförband för armen i 6 veckor. Försakar med beaktande av skadans art mycket stort tillfälligt men under 1–2 månader. Bestående men är möjligt.	2 000–3 000 €

7.3 Nyckelbensfraktur

ICD S42.0

7.3.1 *Enkel nyckelbensfraktur*. Kräver stödförband för armen i 3 veckor. Försakar tillfälligt men under 1–3 veckor. Inga bestående men. **1 000–2 000 €**

7.3.2 *Nyckelbensfraktur med betydande dislokation*. Kräver operation och stödförband för armen i 3 veckor. Försakar tillfälligt men under 4–8 veckor. Inga bestående men. **2 000–3 000 €**

7.3.3 *Dislocerad komminut nyckelbensfraktur*. Associerade skador (nerv- eller blodkärllsskada). Kräver operation och stödförband för armen i 3 veckor. Försakar tillfälligt men under 3–6 månader. Bestående men är möjligt. **3 000–6 000 €**

7.4 Frakturer på humerusskäftet (överarmsbenet)

ICD S42.2, S42.3, S42.4

7.4.1 *Enkel fraktur på humerusskäftet*. Kräver gipsskena och bandagering till kroppen i 6 veckor. Försakar tillfälligt men under 6–8 veckor. Inga bestående men. **1 500–2 500 €**

7.4.2 *Fraktur på humerusskäftet, betydande dislokation*. Kräver operation. Försakar tillfälligt men under 6–12 veckor. Inga bestående men. **2 500–4 000 €**

7.4.3 *Svår fraktur på humerusskäftet*. Associerade skador (skada på radialisnerven). Kräver i allmänhet operation och ibland också operation där en nerv frigörs. Försakar tillfälligt men under 1–6 månader. Bestående men är möjligt. **4 000–6 000 €**

7.5 Fraktur på underarm*

ICD S52.0, S52.1, S52.2, S52.3, S52.4, S52.5, S52.6, S52.7, S52.8, S52.9

7.5.1 *Distal radiusfraktur (Colles fraktur)*. Brott på strålbenet invid handleden, ingen dislokation. Kräver gipsförband under 4–5 veckor. Försakar tillfälligt men under 6–8 veckor. Inga bestående men. **1 000–2 000 €**

7.5.2	<i>Fraktur på underarmen.</i> Kräver operation. Försakar med beaktande av skadans art på sin höjd medelmåttigt tillfälligt men under 6–8 veckor. Inga bestående men.	1 500–2 500 €
7.5.3	<i>Svår fraktur på underarmen.</i> Associerade skador (skada på radialisnerven) eller betydande splittring. Kräver operation. Försakar mycket stort tillfälligt men under 1–6 månader. Bestående men är möjligt.	4 000–6 000 €
7.6	Fraktur på handlovens båtben*	
	ICD S62.0.	
7.6.1	<i>Fraktur på handlovens båtben.</i> Kräver gipsförband under 6–8 veckor. Försakar tillfälligt men under 3–4 månader. Inga bestående men.	1 500–2 500 €
7.6.2	<i>Svår fraktur på handlovens båtben.</i> Kräver operation (fixering med skruv och bentransplantation). Försakar tillfälligt men under 3–6 månader. Bestående men är möjligt.	2 500–4 000 €
7.7	Distorsion i handled	400–600 €
	ICD S63.5	
	<i>Distorsion i handled.</i> Kräver inga sjukvårdsåtgärder. Försakar tillfälligt men under 1–2 veckor. Inga bestående men.	
7.8	Fraktur på metakarpalben (mellanhandsben)	
	ICD S62.2, S62.3, S62.4	
7.8.1	<i>Fraktur på metakarpalbenshals.</i> Kräver reposition av frakturen och gipsskena under 3–4 veckor. Kräver ibland fixation med stift. Försakar tillfälligt men under 4–6 veckor. Inga bestående men.	800–1 500 €
7.8.2	<i>Annan fraktur på metakarpalben.</i> Kräver reposition av frakturen och gipsskena under 5–8 veckor. Kräver ibland fixation med stift. Försakar tillfälligt men under 6–8 veckor. Inga bestående men.	1 000–2 500 €

7.9	Distorsion i finger eller tumme	200–800 €
	ICD S63.6	
	<i>Distorsion i finger eller tumme.</i> Fingret kan fixeras till ett angränsande finger genom spjälning för några dagar. Försakar tillfälligt men under minst 1 vecka. Inga bestående men.	
7.10	Luxation i finger eller tumme	500–1 500 €
	ICD S63.1	
	<i>Luxation i finger eller tumme.</i> Behandlas genom att fingret reponeras och spjälas eller fixeras med stift för en tid av 3 veckor. Försakar tillfälligt men under 3–6 veckor. Inga bestående men.	
7.11	Fraktur på finger eller tumme*	
	ICD S62.5, S62.6, S62.7	
	7.11.1 <i>Fraktur på finger eller tumme.</i> Kräver spjälning för en tid av 3 veckor. Försakar med beaktande av skadans art på sin höjd medelmåttigt tillfälligt men under 4–6 veckor. Inga bestående men.	500–1 500 €
	7.11.2 <i>Svår fraktur på finger eller tumme.</i> Kräver omedelbar operation och senare korrigerande operationer. Försakar med beaktande av skadans art mycket stort tillfälligt men under 3–6 månader. Bestående men är möjligt.	2 000–4 000 €
7.12	Skada på sena till finger	
	ICD S66.0, S66.1, S66.2, S66.3, S66.4, S66.5, S66.6, S66.7, S66.8, S66.9	
	7.12.1 <i>Lindrig senskada.</i> Kräver spjälning i 6 veckors tid. Försakar med beaktande av skadans art ringa tillfälligt men under 2–4 veckor. Inga bestående men.	500–1 000 €
	7.12.2 <i>Medelsvår senskada.</i> Kräver operation och som eftervård en fingerskena som håller yttersta leden utsträckt i 3 veckor samt rehabiliterande behandling av fingret. Försakar med beaktande av skadans art medelmåttigt tillfälligt men under 1–3 månader. Ringa bestående men är möjligt.	1 000–2 500 €

7.12.3	<i>Svår senskada.</i> Kräver flera korrigerande operationer, möjligen sentransplantationer och som eftervård en fingerskena som håller yttersta leden utsträckt i mer än 3 veckor samt rehabiliterande behandling av fingret. Förorsakar med beaktande av skadans art mycket stort tillfälligt men under 3–6 månader. Bestående men.	2 500–4 000 €
8	Skador på buken, bäckenet och nedre extremitet	
8.1	Skador på buken och bäckenet*	
	ICD S30, S32, S33.4, S33.6, S33.7, S34.8, S38.1, S39	
8.1.1	<i>Lindrig skada på buken och bäckenet.</i> Ringa kontusioner, den skadade kan röra sig utan yttre hjälpmedel. Förorsakar med beaktande av skadans art på sin höjd medelmåttigt tillfälligt men under 1–6 veckor. Inga bestående men.	200–800 €
8.1.2	<i>Medelsvår skada på buken och bäckenet.</i> Stabil fraktur på bäckenet, såsom fraktur på tarmbens vinge. Orsakar tillfälligt men i 1–3 månader.	800–2 500 €
8.1.3	<i>Svår skada på buken och bäckenet.</i> Kräver operation. Förorsakar med beaktande av skadans art mycket stort tillfälligt men under 1–6 månader. Bestående men är möjligt.	2 500–5 000 €
8.2	Skador på korsbenet	500–1 000 €
	ICD S32.1 S32.2, S33.2	
	<i>Luxation i leden mellan korsbenet (sakrum) och svansbenet (koccyx) och fraktur på svansbenet.</i> Symtomatisk behandling (värkmedicin). Förorsakar tillfälligt men under 2–6 veckor. Inga bestående men.	
8.3	Fraktur på övre delen av femur (lårben)*	
	ICD S72.0, S72.1, S72.2	

8.3.1 <i>Fraktur på lårbenets övre del, behandlad med halbartroplastik.</i> Försakar med beaktande av skadans art ringa tillfälligt men under 3–4 veckor. Lindrigt bestående men.	2 000–3 000 €
8.3.2 <i>Fraktur på lårbenets övre del, behandlad med osteosyntes.</i> Försakar med beaktande av skadans art medelmåttigt tillfälligt men, vanligen under 3 månader. Bestående men är möjligt.	3 000–4 000 €
8.3.3 <i>Svår fraktur på lårbenets övre del.</i> Associerade skador (skada på ischiasnerven) eller försämrade benläkning (fixationen delvis misslyckad, nybildningen av ben fördröjd, bentransplantation nödvändig). Försakar med beaktande av skadans art mycket stort tillfälligt men under 3–12 månader. Bestående men är möjligt (förkortning av extremitet, begränsad rörlighet i höften, förlängd smärta).	4 000–6 000 €
8.4 Fraktur på femurskaftet*	
ICD S72.3	
8.4.1 <i>Fraktur på femurskaftet.</i> Kräver operation. Försakar med beaktande av skadans art på sin höjd medelmåttigt tillfälligt men, vanligen under 3 månader. Inga bestående men.	2 000–4 000 €
8.4.2 <i>Svår fraktur på femurskaftet.</i> Associerade skador (skada på femoralisnerven eller lårpulsådern) eller fördröjd benläkning (fixationen delvis misslyckad, nybildningen av ben fördröjd, bentransplantation nödvändig). Försakar med beaktande av skadans art mycket stort tillfälligt men under 3–6 månader. Bestående men är möjligt (förkortning av extremitet, förlängd smärta).	4 000–6 000 €
8.5 Fraktur på nedre delen av femur*	
ICD S72.4	
8.5.1 <i>Fraktur på nedre delen av femur.</i> Kräver operation samt gipsning och knäortos i 6 veckors tid. Försakar med beaktande av skadans art på sin höjd medelmåttigt tillfälligt men, vanligen under 3 månader. Inga bestående men.	2 000–4 000 €

8.5.2	<i>Svår fraktur på nedre delen av femur. Associerade skador (skada på vadnerven eller knäveck-sartären) eller fördröjd benläkning (fixationen delvis misslyckad, nybildningen av ben fördröjd, bentransplantation nödvändig). Försakar med beaktande av skadans art mycket stort tillfälligt men under 3–6 månader. Bestående men är möjligt (förkortning av extremitet, förlängd smärta, knäartros).</i>	4 000–6 000 €
8.6	Fraktur på patella (knäskål)	
	ICD S82.0	
8.6.1	<i>Patellafraktur, närmast en sprickfraktur, ingen dislokation. Kräver gipshylsa eller ledad ortos i 6 veckors tid. Försakar tillfälligt men under 6 veckor. Inga bestående men.</i>	1 000–2 000 €
8.6.2	<i>Dislocerad patellafraktur. Kräver operation samt gipshylsa eller ledad ortos i 6 veckors tid. Försakar tillfälligt men under 6 veckor. Bestående men är möjligt (artros av ledytorna).</i>	2 000–3 000 €
8.7	Luxation av patella	1 000–2 000 €
	ICD S83.0	
	<i>Luxation av patella. Kräver reposition eller operation samt ortos i 6 veckors tid. Försakar tillfälligt men under 1–4 veckor. Inga bestående men.</i>	
8.8	Ruptur av ledband i knäled*	
	ICD S83.2, S83.3, S83.4, S83.5, S83.6, S83.7	
8.8.1	<i>Ruptur av ledband i knäled utan intraartikulär skada. Kräver knäortos i 3–6 veckors tid. Försakar tillfälligt men under 3–6 veckor. Inga bestående men.</i>	1 000–2 000 €
8.8.2	<i>Ruptur av ledband i knäled och intraartikulär skada (blod i knäleden). Kräver operation. Försakar tillfälligt men under 6–8 veckor. Inga bestående men.</i>	2 000–3 000 €
8.9	Fraktur på övre delen av tibia (skenben)	
	ICD S82.1	

8.9.1 *Fraktur på övre delen av tibia, närmast en sprickfraktur utan dislokation.* Kräver att knäleden stöds med gipsbandage eller knäortos i 6 veckors tid samt eventuellt operation. Försakar tillfälligt men under 6 veckor–3 månader. Inga bestående men. **1 500–2 500 €**

8.9.2 *Dislocerad fraktur på övre delen av tibia.* Kräver operation och att knäleden stöds med gipsbandage eller knäortos i 6 veckors tid. Försakar tillfälligt men, vanligen under 3 månader. Inga bestående men. **2 500–3 500 €**

8.9.3 *Dislocerad, komminut fraktur på övre delen av tibia.* Associerade skador (skada på vadnerven eller knävecksartären) eller fördröjd benläkning (kompartmentsyndrom, fixationen delvis misslyckad, nybildningen av ben fördröjd, bentransplantation nödvändig). Kräver operation och att knäleden stöds med gipsbandage eller knäortos i 6 veckors tid. Försakar tillfälligt men under 3–6 månader. Bestående men är möjligt (förkortning av extremitet, förlängd smärta, knäartros). **3 500–6 000 €**

8.10 Fraktur på tibiaskäftet

ICD S82.2

8.10.1 *Fraktur på tibiaskäftet utan dislokation.* Kräver gipsbandage. Försakar tillfälligt men under 6–9 veckor. Inga bestående men. **1 500–2 500 €**

8.10.2 *Dislocerad fraktur på tibiaskäftet.* Kräver operation. Försakar tillfälligt men, vanligen under 3 månader. Inga bestående men. **2 500–3 500 €**

8.10.2 *Dislocerad och komminut fraktur på tibiaskäftet.* Associerade skador (skada på vadnerven eller knävecksartären) eller försvårad eller fördröjd benläkning (kompartmentsyndrom, fixationen delvis misslyckad, nybildningen av ben fördröjd, bentransplantation nödvändig, infektion). Kräver operation (vanligen operationer i flera faser). Försakar tillfälligt men under 3–12 månader. Bestående men är möjligt (förkortning av extremitet, förlängd smärta, knäartros). **3 500–6 000 €**

8.11 Fraktur på nedre delen av tibia*

ICD S82.3

8.11.1 *Fraktur på nedre delen av tibia.* Kräver operation och att fotleden stöds med gipsstövel eller fotledsortos i 6 veckors tid. Försakar med beaktande av skadans art på sin höjd medelmåttigt tillfälligt men, vanligen under 3 månader. Inga bestående men. **2 000–3 500 €**

8.11.2 *Svår fraktur på nedre delen av tibia, förenad med komminut brott på ledytan eller fördröjd benläkning (kompartmentsyndrom, fixationen delvis misslyckad, bentransplantation nödvändig).* Kräver operation. Försakar med beaktande av skadans art mycket stort tillfälligt men under 3–12 månader. Bestående men är möjligt (förlängd smärta, artros i fotleden). **3 500–6 000 €**

8.12 Fotledsfraktur*

ICD S82.5, S82.6

8.12.1 *Fraktur på laterala eller mediala malleolen, närmast en sprickfraktur utan dislokation.* Kräver behandling med gipsstövel i 6 veckors tid. Försakar tillfälligt men i minst 6 veckor. Inga bestående men. **1 000–1 500 €**

8.12.2 *Dislocerad fraktur på laterala eller mediala malleolen.* Kräver operation samt behandling med gipsstövel i 6 veckors tid. Försakar tillfälligt men i minst 6 veckor. Bestående men är möjligt (förslitning av ledytor). **1 500–2 500 €**

8.12.3 *Dislocerad, komminut fraktur på laterala eller mediala malleolen.* Kräver operation och användning av gipsstövel i 6 veckor. Vid den initiala behandlingen kan hudnekros förekomma, vilken fördröjer läkningen. Försakar tillfälligt men under 6–8 veckor. Bestående men (förslitning av ledytor). **3 500–6 000 €**

8.13 Distorsion i fotled

500–1 000 €

ICD S93.4

Ledbandsskada i fotled. Kräver användning av stödförband. Försakar tillfälligt men under 4–6 veckor. Inga bestående men.

8.14 Skador på foten*

ICD S92.0, S92.1, S92.2, S92.3, S92.4, S92.5, S92.7

8.14.1 *Fraktur på foten utan dislokation.* Kräver vanligen inte operation. Gipsbandage eventuellt påkallat. Tillfälligt men i 2–4 veckor. Inga bestående men.

1 000–1 500 €

8.14.2 *Operationskrävande skador och frakturer på bakre, mellersta och främre delen av foten.* Tillfälligt men i 1–3 månader. Operation påkallad. Bestående men möjligt.

1 500–2 500 €

8.14.3 *Exceptionellt svår skada på foten.* Kräver eventuellt ett flertal operationer. Skadorna vanligen förenade med omfattande mjukvävnadsskador samt skador på muskler och senor. Tillfälligt men i 3–12 månader. Bestående men sannolikt.

3 500–6 000 €

9 Skador på ryggraden och ryggmärgen

9.1 Distorsion eller whiplashskada i halskotpelaren

500–2 000 €

ICD S13.4

Distorsion eller whiplashskada (pisksnärtsskada) i halskotpelaren. Behöver stödas med mjuk halskrage i några dagars tid. Förorsakar tillfälligt men under 2 veckor–3 månader. Inga bestående men.

9.2 Luxation eller fraktur på halskota

2 000–5 000 €

ICD S12.0, S12.1, S12.2, S12.7, S12.8, S12.9, S13.0, S13.1, S13.2, S13.4, S13.6

Luxation eller fraktur på halskota. Ingen betydande nervskada. Kräver stödkrage eller haloväst med en ring ("gloria") som fästs i skallbenet. Används i 3 månader. Alternativt operation och stödkrage i några veckor. Förorsakar tillfälligt men under 3–6 månader. Ringa bestående men är möjligt.

9.3	Distorsion i bröst- eller ländkotpelaren	500–1 000 €
	ICD S23.3	
	<i>Distorsion i bröst- eller ländkotpelaren.</i> Symtomatisk behandling (antiinflammatorisk värkmedicin, fysioterapi, instruktion om uppstigning, behandling med kylpåse o. dyl.). Försakar tillfälligt men under 1–2 veckor. Inga bestående men.	
9.4	Luxation, distorsion eller fraktur på bröst- och ländkota	
	ICD S22.0, S22.1, S23.0, S23.1, S32.0, S32.7, S32.8, S33.0, S33.1, S33.3, S33.5, S33.7	
	9.4.1 <i>Luxation, distorsion eller fraktur på bröst- och ländkota.</i> Kräver användning av stödkorsett (extensionskorsett) till stöd för ryggraden i 6 veckor–3 månader. Försakar med beaktande av skadans art på sin höjd medelmåttigt tillfälligt men under 1–3 månader. Ringa bestående men är möjligt.	1 500–4 000 €
	9.4.2 <i>Svår luxation, distorsion eller fraktur på bröst- och ländkota.</i> Kräver alltid operation och användning av stödkorsett (extensionskorsett) till stöd för ryggraden i 6 veckor–3 månader. Försakar med beaktande av skadans art mycket stort tillfälligt men under 3–6 månader. Bestående men är möjligt.	4 000–8 000 €
9.5	Skada på ryggmärg eller nervrötter	10 000–25 000 €
	ICD S14.0, S14.1, S14.2, S24.0, S24.1, S24.2, S34.0, S34.1, S34.2	
	<i>Skada på ryggmärg eller nervrötter.</i> Kräver operation och långvarig sjukhusvård samt vård på rehabiliteringsklinik. Försakar tillfälligt men under 3 månader–2 år. Bestående men.	
10	Skador på inre organ	
10.1	Skada på hjärtat	
	ICD S26.0, S26.8, S26.9	

10.1.1	<i>Lindrig hjärtkontusion.</i> Kräver sjukhusvård med tanke på risken för hjärtrytmrubbning. Försakar tillfälligt men under 1–3 månader. Inga bestående men.	1 500–3 000 €
10.1.2	<i>Medelsvår hjärtkontusion.</i> Kräver återupplivning och sjukhusvård. Försakar tillfälligt men under 3–6 månader. Inga bestående men.	3 000–4 500 €
10.1.3	<i>Svår hjärtkontusion eller stickskada i hjärtat.</i> Kräver operation och sjukhusvård i flera veckors tid. Försakar tillfälligt men under 3–12 månader. Bestående men är möjligt (nervsmärta mellan revbenen, deformitet av thorax, risk för hjärtrytmrubbningar).	4 500–8 000 €
10.2	Skada på lunga	
	ICD S27.0, S27.1, S27.2, S27.3, S27.4, S27.5, S27.6, S27.7, S27.8, S27.9	
10.2.1	<i>Lindrig skada på lunga.</i> Kräver sjukhusvård men inte dränage av pleurahålan. Försakar med beaktande av skadans art ringa men under 2–4 veckor. Inga bestående men.	800–1 500 €
10.2.2	<i>Medelsvår skada på lunga.</i> Kräver dränage av pleurahålan och sjukhusvård i 1–2 veckors tid. Försakar med beaktande av skadans art medelmåttigt men under 6–8 veckor. Inga bestående men.	1 500–3 500 €
10.2.3	<i>Svår skada på lunga.</i> Kräver operation och eventuellt respiratorbehandling samt sjukhusvård i flera veckors tid. Försakar med beaktande av skadans art mycket stort tillfälligt men under 3–6 månader. Bestående men är möjligt (nervsmärta mellan revbenen, deformitet av thorax, inlagring av bindväv i lungorna).	3 500–8 000 €
10.3	Skador på organ i bukhålan	
	ICD S36.0, S36.1, S36.2, S36.3, S36.4, S36.5, S36.6, S36.7, S36.8, S36.9 S37.0	
10.3.1	<i>Lindrig skada på organ i bukhålan.</i> Kräver sjukhusvård och undersökningar men inte öppnande av bukhålan. Försakar med beaktande av skadans art ringa tillfälligt men under 1–3 veckor. Inga bestående men.	1 000–2 000 €

10.3.2 *Medelsvår skada på organ i bukhålan.* 2 000–4 500 €
 Kräver operation och sjukhusvård i 1–2 veckors tid. Försakar med beaktande av skadans art medelmåttigt tillfälligt men under 4–6 veckor. Inga bestående men.

10.3.3 *Svår skada på organ i bukhålan.* 5 000–15 000 €
 Kräver operation för att stoppa blödning och eventuellt intensivvård. Kräver sjukhusvård i flera veckors tid och eventuellt upprepade operationer. Försakar med beaktande av skadans art mycket stort tillfälligt men under 3–12 månader. Bestående men är möjligt (infektionsbenägenhet, funktionsrubbnings, bråck).

11 Traumatiska amputationer

11.1 Traumatisk amputation av finger

ICD S68.0, S68.1, S68.2

11.1.1 *Traumatisk amputation av finger.* 500–3 000 €
 Försakar tillfälligt men under 1–4 veckor. Bestående men.

11.1.2 *Replantation av finger.* 2 000–5 000 €
 Försakar tillfälligt men under 3–6 månader. Bestående men är möjligt.

11.2 Traumatisk amputation av handled och hand

ICD S68.3, S68.4, S68.8, S68.9

11.2.1 *Traumatisk amputation av handled och hand.* 2 500–6 000 €
 Försakar tillfälligt men under 2–4 veckor. Bestående men.

11.2.2 *Replantation av handled och hand.* 4 000–8 000 €
 Försakar tillfälligt men under 3–12 månader. Bestående men.

11.3 Traumatisk amputation av fotled eller fot

ICD S98.0, S98.1, S98.2, S98.3, S98.4

11.3.1 *Traumatisk amputation av fotled eller fot inklusive tår.* 500–4 000 €
 Försakar tillfälligt men under 1–4 veckor. Bestående men.

11.3.2	<i>Replantation av fot.</i> Försakar tillfälligt men under 3–12 månader. Bestående men.	1 000–6 000 €
11.4	Traumatisk amputation av nedre extremitet på lår- eller underbensnivå	
	ICD S78.0, S78.1, S78.9, S88.0, S88.1, S88.9	
11.4.1	<i>Traumatisk amputation av nedre extremitet på lår- eller underbensnivå.</i> Försakar tillfälligt men under 1–3 månader. Bestående men.	1 500–10 000 €
11.4.2	<i>Replantation av nedre extremitet.</i> Försakar tillfälligt men under 3 månader–2 år. Bestående men.	3 500–18 000 €
11.5	Avslitning av hårbotten (skalp)	1 000–10 000 €
	ICD S08.0	
	<i>Avslitning av hårbotten (skalp).</i> Försakar tillfälligt men under 1–3 månader. Bestående men är möjligt.	
11.6	Traumatisk amputation av öra eller näsa	
	ICD S08.1, S08.8	
11.6.1	<i>Traumatisk amputation av ytteröra.</i> Kräver förminskning eller replantation av den avslitna delen. Försakar tillfälligt men under 1 vecka–3 månader. Bestående men.	500–3 500 €
11.6.2	<i>Traumatisk amputation av näsa.</i> Kräver korrigerande operation eller replantation av den lösslitna delen. Försakar tillfälligt men under 1–3 månader. Bestående men.	1 000–5 000 €
12	Smärta och värk utan samband med vävnadsskada	
12.1	Smärta utan samband med vävnadsskada	
	ICD R52.0, R52.9	
12.1.1	<i>Kortvarig smärtkänsla.</i> Inga synliga vävnadsskador. Försakas av stimuli som riktar sig mot känslig del av kroppen.	–200 €

	12.1.2	<i>Kraftig kortvarig smärtkänsla.</i> Inga synliga eller för smärtkänslans uppkomst väsentliga vävnadsskador. Förorsakas av kortvariga, men relativt kraftiga stimuli som riktar sig mot känslig del av kroppen.	–500 €
	12.1.3	<i>Mycket kraftig smärtkänsla, långvarigare än momentan.</i> Inga synliga eller för smärtkänslans uppkomst väsentliga vävnadsskador. Förorsakas av relativt långvariga och kraftiga stimuli som riktar sig mot känslig del av kroppen.	500–1 500 €
12.2		Värk utan samband med vävnadsskada (t.x. CRPS)	
		ICD F45.4, G56.4, M79.1, M79.2, M79.6, M89.0, R52.1, R52.2	
	12.2.1	<i>Smärttillstånd.</i> Inga synliga eller för smärttillståndets uppkomst väsentliga vävnadsskador. Kan lindras med vanliga receptfria läkemedel. Smärttillståndet varar högst en månad. Inga bestående men.	500–1 500 €
	12.2.2	<i>Svårt smärttillstånd.</i> Inga synliga eller för smärttillståndets uppkomst väsentliga vävnadsskador. Kan lindras endast med starka värkmediciner som ordinerar av yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården. Smärttillståndet varar 2 veckor–6 månader. Inga bestående men.	1 000–6 000 €
	12.2.3	<i>Outhärdligt smärttillstånd.</i> Inga synliga eller för smärttillståndets uppkomst väsentliga vävnadsskador. Medför allvarliga olägenheter i det dagliga livet. Kan inte lindras helt ens med starka värkmediciner. Smärttillståndet varar 2 månader–2 år. Bestående men är möjliga.	4 000–12 000 €
13		Psykiska störningar	
13.1		Akut stressreaktion	300–1 000 €
		ICD F43.0	
		<i>Akut stressreaktion.</i> Kräver inga sjukvårds-åtgärder. Förorsakar tillfälligt men under 1–3 dygn. Inga bestående men.	

13.2	Posttraumatiskt stressyndrom	1 500–8 000 €
	ICD F43.1	
	<i>Posttraumatiskt stressyndrom.</i> Kan kräva hjälp eller behandling av yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården eller annan sakkunnig i psykiatri. Förorsakar tillfälligt men under 3–12 månader. Inga bestående men.	
13.3	Anpassningsstörning	500–2 000 €
	ICD F43.2	
	<i>Anpassningsstörning.</i> Kan kräva hjälp eller behandling av yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården eller annan sakkunnig i psykiatri. Förorsakar tillfälligt men under högst 6 månader. Inga bestående men.	
13.4	Depression	
	ICD F32	
	13.4.1 <i>Lindrig depression.</i> Kräver läkemedelsbehandling eller annan hjälp eller behandling av yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården eller annan sakkunnig i psykiatri i högst 6 veckors tid. Förorsakar tillfälligt men under 1–3 månader. Inga bestående men.	500–2 000 €
	13.4.2 <i>Medelsvår depression.</i> Kräver intensiv psykiatrisk vårdrelation i högst 12 månaders tid eller långvarig läkemedels behandling i högst 12 månaders tid. Förorsakar tillfälligt men under högst 12 månader. Inga bestående men.	2 000–4 000 €
	13.4.3 <i>Svår depression.</i> Kräver sjukhusvård eller en regelbunden, fortlöpande psykiatrisk vårdrelation i mer än 12 månaders tid. Återhämtningen varar mer än 12 månader. Inga bestående men.	4 000–9 000 €

II BESTÅENDE MEN

1 Funktionellt men (inte ringa)

Prövningsrätten beträffande rekommenderad ersättningsnivå ankommer på *domstol*. Om det anses motiverat att basera ersättningen på utomstående ersättningsnormer kan man *till stöd* vid fastställandet av ersättningsens storlek använda trafikskadenämndens normer och instruktioner eller ersättningsnivåerna för mener-sättning enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar.

INVALIDITETS- KLASS	TRAFIKSKADE- NÄMNDENS NORMER OCH IN- STRUKTIONER ¹	ERSÄTTNINGSNIVÅER ENLIGT LAGEN OM OLYCKSFALL I ARBETET OCH OM YRKESSJUKDO- MAR ²
1	4 130 €	5 649 €
2	8 260 €	11 150 €
3	12 390 €	16 504 €
4	16 520 €	21 750 €
5	20 650 €	26 769 €
6	24 780 €	31 681 €
7	28 910 €	36 446 €
8	33 040 €	41 062 €
9	37 170 €	45 532 €
10	41 300 €	49 855 €
11	45 430 €	63 854 €
12	49 560 €	78 589 €
13	53 690 €	93 324 €
14	57 820 €	108 060 €
15	61 950 €	122 795 €
16	72 688 €	157 178 €
17	84 252 €	191 561 €
18	96 642 €	225 943 €
19	109 858 €	260 326 €
20	123 900 €	294 709 €

Att döma av det material delegationen haft till sitt förfogande har ersättningsarna för bestående funktionellt men åren 2007, 2009–2012, 2015 och 2018 i hu-

¹ Trafikskadenämndens grundläggande skala 2020, 18-åring.

² Menersättning enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar, engångsersättning 2020, 18-åring.

vudsak baserat sig på trafikskadenämndens normer och instruktioner. I motiveringsdelen behandlas frågorna i anslutning till ersättning av bestående men mera ingående.

Bestämmelser om invaliditetsklassificering finns i statsrådets förordning om invaliditetsklassificeringen enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (768/2015). Uppdaterade ersättningstabeller finns på adresserna

- www.trafikskadenamnden.fi > Normer och instruktioner > Bestående men
- www.tvk.fi > Meddelanden och anvisningar > Förmåner > Menersättning

2 Ringa bestående funktionellt men

Nedanstående rekommendationer är avsedda att tillämpas bara i sådana fall där det bestående funktionella menet är lindrigare än vad som anges enligt invalidite-
tsklassificeringen. Rekommendationerna upptar de vanligaste typerna av men
som förekommer i materialet. För men som förekommit bara ett fåtal gånger har
inga rekommendationer getts.

2.1	Strukturell förändring i näsbrosk	500–2 200 €
	ICF s3101, s3102	
	Förorsakar täppt näsa. Kan försvåra andning genom näsan.	
2.2	Förändrad vävnadsstruktur i läpp	300–800 €
	ICF s3204	
	Förorsakar ringa men, exempelvis då personen talar eller äter.	
2.3	Tandskador	200–2 200 €
	ICF s3200	
	Luckor i tandraden eller otillfredsställande tillstånd efter tandreparation (lagad tand/tandimplantat). Försvårar ätandet.	
2.4	Bristfällig funktion i finger	500–2 200 €
	ICF s198, s73020, s73021, s73022, s73023	
	Förorsakas av förändrad vävnadsstruktur i finger eller av skada på nerv i fingret. Kraften, rörligheten eller känseln i fingret nedsatt.	
2.5	Annan bristfällig funktion i övre extremitet	1000–3 300 €
	ICF s73000, s73001, s73002, s73003, s73010, s73011, s73012, s73013, s73020, s73021, s73022, s73023	
	Ringa rörelsebegränsning i handled, armbågsled eller axelled eller smärta vid rörelse.	

2.6 Skada på ansiktsnerv 300–3 300 €

ICF s1106

Förorsakar känselbortfall eller smärta i någon del av ansiktet eller annat ringa funktionellt men.

3 Kosmetiskt men

3.1 Ärr i ansiktet

ICF s8100

3.1.1 *Nästan omärkligt ärr i ansiktet.* Harmonierar väl med den omgivande huden och är beläget så att det är svårt att upptäcka. **–300 €**

3.1.2 *Svagt urskiljbart ärr i ansiktet.* Harmonierar väl med den omgivande huden, men har en sådan placering att det kan urskiljas. **300–1 000 €**

3.1.3 *Synligt ärr i ansiktet.* Skiljer sig från den omgivande huden, men har sådan placering och form att det inte väcker speciell uppmärksamhet. **1 000–2 500 €**

3.1.4 *Klart avvikande ärr i ansiktet.* Skiljer sig från den omgivande huden och är i någon mån iögonfallande, men vanställer inte ansiktsdragen. **2 500–6 000 €**

3.1.5 *Uppseendeväckande ärr i ansiktet.* Skiljer sig klart från den omgivande huden och vanställer ansiktsdragen eller mimiken. **6 000–15 000 €**

3.2 Ärr på kroppen

ICF s8101, s8102, s8103, s8104, s8105, s8106, s8108, s8109

3.2.1 *Svagt urskiljbart ärr på kroppen.* Harmonierar väl med den omgivande huden, men har en sådan placering att det kan urskiljas. **100–300 €**

3.2.2 *Synligt ärr på kroppen.* Skiljer sig från den omgivande huden, men har sådan placering och form att det inte väcker uppmärksamhet. **300–800 €**

3.2.3 *Klart avvikande ärr på kroppen.* Skiljer sig från den omgivande huden och är i någon mån iögonfallande. **800–2 000 €**

	3.2.4 <i>Uppseendeväckande ärr på kroppen. Skiljer sig klart från den omgivande huden eller förorsakar ett visst mått av deformation.</i>	2 000–8 000 €
3.3	Deformering av näsan	500–2 000 €
	ICF s3100	
	Deformering av näsan till följd av näsfraktur.	
3.4	Färgförändring på tand	400–1 000 €
	ICF s3200	
	Bestående förändring av tandens färg på grund av inre blödning i tanden.	

III LIDANDE SOM ORSAKATS AV EN KRÄNKNING

1 Frihet

1.1 Våldtäkt³

SL 20:1, 20:2

Användning av våld eller hot

1.1.1 Gärningen har stannat vid försök och våldet eller hotet måste betraktas som ringa i förhållande till gärningens art. **1 000–2 000 €**

1.1.2 Våldet eller hotet måste betraktas som ringa i förhållande till gärningens art. Inträngandet i den kränkta personens kropp är inte att betrakta som synnerligen förödmjukande. De omständigheter under vilka gärningen begåtts är inte förknippade med särskilda drag som ökar lidandet. **2 000–4 000 €**

1.1.3 Våldet eller hotet kan inte betraktas som ringa i förhållande till gärningens art, eller inträngandet i den kränkta personens kropp måste betraktas som synnerligen förödmjukande, eller de omständigheter under vilka gärningen begåtts är förknippade med särskilda drag som ökar lidandet. **4 000–7 000 €**

1.1.4 Våldet eller hotet måste betraktas som allvarligt i förhållande till gärningens art. Inträngandet i den kränkta personens kropp måste betraktas som synnerligen förödmjukande. De omständigheter under vilka gärningen begåtts är förknippade med särskilda drag som ökar lidandet. **7 000–16 000 €**

Utnyttjande av medvetslöst tillstånd

1.1.5 Gärningen har begåtts genom att utnyttja en annans medvetslöshet eller något annat hjälplöst tillstånd. Gärningen är inte förknippad med särskilda drag som ökar lidandet. **2 000–4 000 €**

³ Gärningar mot barn bedöms med stöd av punkt 1.4

1.1.6	Gärningen har begåtts genom att utnyttja en annans medvetlöshet eller något annat hjälplöst tillstånd. Gärningen är förknippad med särskilda drag som ökar lidandet.	4 000–7 000 €
1.2	Tvingande till sexuell handling⁴	800–2 000 €
	SL 20:4	
	Våldet eller hotet måste betraktas som ringa i förhållande till gärningens art. Gärningen kan begås också genom att utnyttja en annans medvetlöshet eller något annat hjälplöst tillstånd. Den sexuella handlingen är inte att betrakta som synnerligen förödmjukande. De omständigheter under vilka gärningen begåtts är inte förknippade med särskilda drag som ökar lidandet.	
1.3	Sexuellt utnyttjande och sexuellt antastande	
	SL 20:5, RL 20:5 a	
1.3.1	Sexuell handling. Gärningen är inte att betrakta som synnerligen förödmjukande. De omständigheter under vilka gärningen begåtts är inte förknippade med särskilda drag som ökar lidandet.	800–2 000 €
1.3.2	Samlag. Gärningen kan vara synnerligen förödmjukande, eller de omständigheter under vilka gärningen begåtts kan vara förknippade med särskilda drag som ökar lidandet.	2 000–5 000 €
1.3.3	Sexuellt antastande. En genom beröring begången sexuell handling som varit ägnad att kränka en annans sexuella självbestämmanderätt.	400–1 000 €
1.4	Sexuellt utnyttjande av barn*	
	SL 20:1, 20:2, 20:4, 20:6, 20:7, 20:7 b	
1.4.1	Gärningen har stannat vid försök och är inte förknippad med drag eller omständigheter på grund av vilka gärningen skulle kunna anses grov.	1 000–2 000 €

⁴ Gärningar mot barn bedöms med stöd av punkt 1.4

1.4.2	Enstaka sexuella handlingar. Enstaka samlag med ett barn som är mycket nära skyddsåldersgränsen. Sexuella gärningar som har utförts utan fysisk närvaro, exempelvis via internet.	1 000–4 000 €
1.4.3	Enstaka samlag. Sexuella handlingar som ägt rum under en lång period och varit många till antalet. En enskild våldtäkt som har utförts i de omständigheter som avses i punkt 1.1.2 eller 1.1.5.	4 000–10 000 €
1.4.4	Samlag som ägt rum under en lång period och varit många till antalet. Enstaka samlag med ett mycket ungt barn. Våldtäkt som har utförts i de omständigheter som avses i punkt 1.1.3, 1.1.4 eller 1.1.6.	10 000–30 000 €
1.5	Frihetsberövande	
	SL 25:1, 25:2, 25:6	
1.5.1	Frihetsberövandet måste anses ha varit kortvarigt i relation till det sätt på vilket den kränkta personens frihet har begränsats. Gärningen är förknippad med våld eller hot om våld som på sin höjd varit ringa.	200–1 000 €
1.5.2	Frihetsberövandet kan inte anses ha varit kortvarigt i relation till det sätt på vilket den kränkta personens frihet har begränsats. Gärningen kan vara förknippad med våld eller hot om våld.	1 000–2 500 €
1.5.3	Frihetsberövandet måste anses ha varit långvarigt i relation till det sätt på vilket den kränkta personens frihet har begränsats. Gärningen kan vara förknippad med avsevärt våld eller hot om våld.	2 500–7 000 €
1.6	Tagande av gisslan	2 000–30 000 €
	SL 25:4	
	Den kränkta personens liv och hälsa har utsatts för ett allvarligt hot som personen i fråga varit medveten om. Gärningen kan vara förknippad med allvarligt våld.	

1.7	Egenmäktigt omhändertagande av barn	500–2 500 €
	SL 25:5, 25:5 a	
	Barnet har isolerats från sin lagliga vårdnadshavare och sin övriga familj för den tid det egenmäktiga omhändertagandet pågått. Den situation där omhändertagandet ägt rum kan vara förknippad med ringa våld mot tredje person.	
1.8	Människohandel	5 000–30 000 €
	SL 25:3, 25:3 a	
	Den kränkta personen har gjorts till föremål för sexuellt utnyttjande eller tvångsarbete, och kränkningen kan inte anses ha varit kortvarig i relation till sitt innehåll.	
1.9	Olaga hot	
	SL 25:7	
	1.9.1 Inget överhängande hot om allvarligt våld.	100–800 €
	1.9.2 Överhängande hot om allvarligt våld.	500–1 500 €
1.10	Olaga tvång	300–1 200 €
	SL 25:8	
	Gärningen är åtminstone i någon mån förknippad med drag som är förödmjukande för den kränkta personen. Gärningen kan vara förknippad med våld eller hot om våld.	
1.11	Övergrepp i rättssak	400–2 500 €
	SL 15:9	
1.12	Rån	
	SL 31:1, 31:2	
	1.12.1 Våldet eller hotet måste betraktas som ringa i förhållande till gärningens art. De omständigheter under vilka gärningen begåtts är inte förknippade med särskilda drag som ökar lidandet.	300–1 000 €

	1.12.2 Våldet eller hotet kan inte betraktas som ringa i förhållande till gärningens art, eller de omständigheter under vilka gärningen begåtts är förknippade med särskilda drag som ökar lidandet.	1 000–2 000 €
	1.12.3 Våldet eller hotet måste betraktas som allvarligt i förhållande till gärningens art. De omständigheter under vilka gärningen begåtts är förknippade med särskilda drag som ökar lidandet.	2 000–4 000 €
1.13	Utpressning	500–2 000 €
	SL 31:3, 31:4	
	Den kränkta personen eller en person som står den kränkta personen nära har hotats med våld eller någon annan olaglig gärning.	
2	Frid	
2.1	Hemfridsbrott	
	SL 24:1, 24:2	
	2.1.1 Friden har störts genom att oväsen förts, föremål kastats eller på något annat motsvarande sätt eller genom att gärningsmannen vägrat att avlägsna sig från en hemfridskyddad plats.	100–1 000 €
	2.1.2 Gärningsmannen har i avsikt att störa trängt sig in i en bebodd bostad.	500–2 000 €
2.2	Stöld	300–1 000 €
	SL 28:1, 28:2	
	Gärningsmannen har i avsikt att tillägna sig egendom trängt sig in i en bebodd bostad.	
2.3	Brott mot besöksförbud*	200–800 €
	SL 16:9 a	
	Gärningsmannen har brutit mot ett besöksförbud på ett sådant sätt att den kränkta personens frid har kränkts.	

2.4	Brott mot kommunikationsfrid	100–1 000 €
	SL 24:1 a	
	Gärningsmannen har upprepade gånger skickat meddelanden eller ringt till någon annan i syfte att störa.	
2.5	Olaga förföljelse*	500–2 000 €
	SL 25:7 a	
	Gärningsmannen har upprepade gånger hotat, följt efter, iakttagit, kontaktat eller på något annat sätt förföljt någon annan.	
3	Heder	
3.1	Ärekränkning	
	SL 24:9, 24:10	
	3.1.1 En osann uppgift eller antydning har framförts eller någon har missaktats på annat sätt i enrum eller så att endast en begränsad personkrets fått kännedom om gärningen.	200–1 000 €
	3.1.2 En osann uppgift eller antydning har framförts eller någon har missaktats på annat sätt så att en personkrets som är begränsad men inte alldeles ringa fått kännedom om saken eller så att saken varit ägnad att komma till en sådan personkrets kännedom.	800–2 000 €
	3.1.3 En osann uppgift eller antydning har framförts eller någon har missaktats på annat sätt så att en stor personkrets fått kännedom om saken eller så att saken varit ägnad att komma till en stor personkrets kännedom.	1 500–5 000 €
	3.1.4 En särskilt skadlig osann uppgift eller antydning har framförts eller någon har missaktats synnerligen allvarligt på annat sätt så att en stor personkrets får kännedom om saken eller så att saken är ägnad att komma till en stor personkrets kännedom.	5 000–10 000 €

3.2	Falsk angivelse*	
	SL 15:6	
	3.2.1 Falsk angivelse för en gärning som kan leda till fängelsestraff har gjorts. Angivelsen har lett till att åtminstone förundersökning verkställts.	1 000–5 000 €
	3.2.2 Falsk angivelse som är särskilt skadlig för den lidande. Angivelsen har eventuellt lett till en dom, den har eventuellt gällt ett allvarligt brott och informationen om den har eventuellt kommit en om fattande människokrets till kännedom.	5 000–10 000 €
4	Integritet	
4.1	Spridande av information som kränker privatlivet	
	SL 24:8	
	4.1.1 En uppgift som gäller någons privatliv har gjorts tillgänglig för ett stort antal människor.	500–2 000 €
	4.1.2 En uppgift som gäller någons privatliv har spritts till en mycket stor personkrets.	1 500–5 000 €
4.2	Sekretessbrott	500–1 500 €
	SL 38:1	
	Känsliga uppgifter om någons privatliv har röjts.	
4.3	Olovlig avlyssning och olovlig observation	
	SL 24:5, 24:6	
	4.3.1 Olovlig avlyssning.	200–1 000 €
	4.3.2 Olovlig observation.	200–1 500 €
4.4	Kränkning av kommunikationshemlighet	200–800 €
	SL 38:3	
	Ett meddelande som hänför sig till någon annans privatliv har öppnats obehörigen.	

4.5	Dataskyddsbrott*	300–800 €
	SL 38:9	
	Känsliga personuppgifter har behandlats obehörigen.	
4.6	Identitetsstöld*	
	SL 38:9 a	200–1 000 €
	Olaga användning av någon annans identifikationsuppgifter.	
5	Diskriminering	
5.1	Diskriminering	300–1 500 €
	SL 11:11	
	Den kränkta personen har förvägrats betjäning på grund av sitt etniska ursprung.	
5.2	Diskriminering i arbetslivet	
	SL 47:3, SL 47:3 a	
	5.2.1 Den kränkta personen har utan godtagbart skäl försatts i ofördelaktig ställning vid valet av arbetstagare eller under ett anställningsförhållande.	500–1 500
	5.2.2 Den kränkta personen har försatts i märkbart ofördelaktig ställning vid valet av arbetstagare eller under ett anställningsförhållande genom att arbetssökandens eller arbetstagarens ekonomiska trångmål eller annars trängda läge, beroende ställning, oförstånd, lättsinne eller okunnighet utnyttjats.	2 000–5 000 €
6	Personlig integritet	
6.1	Försök till brott mot liv*	2 000–8 000 €
	SL 21:1, 21:2, 21:3	
	Det har gjorts försök att döda den kränkta personen, varvid personen i fråga har tillfogats kroppsskada.	

6.2	Annan allvarlig kränkning av den kroppsliga integriteten	700–4 000 €
	SL 21:5, 21:6, 21:7, 21:10, 21:11	
	Den kränkta personens kroppsliga integritet har kränkts på ett sätt som förnedrar människovärdet.	
6.3	Allvarlig kränkning av den psykiska integriteten	700–4 000 €
	SL 21:5, 21:6, 21:7	
	Den kränkta personens psykiska integritet har kränkts på ett sätt som förnedrar människovärdet.	
7	Annan allvarlig kränkning av människovärdet	
7.1	Försök till brott mot liv	2 000–4 000 €
	SL 21:1, 21:2, 21:3	
	Det har gjorts försök att döda den kränkta personen utan att personen i fråga har tillfogats kroppsskada.	
7.2	Framkallande av fara	500–1 500 €
	SL 21:13	
	Uppenbar likgiltighet för en annan persons människovärde har visats genom framkallande av fara.	
7.3	Utsättande	500–1 500 €
	SL 21:14	
	Uppenbar likgiltighet för en annan persons människovärde har visats genom att personen i fråga har lämnats i ett hjälplöst läge.	
7.4	Försummande av räddningsåtgärd	300–1 000 €
	SL 21:15	
	Uppenbar likgiltighet för en annan persons människovärde har visats genom att personen i fråga inte har getts eller skaffats den hjälp som behövts.	

7.5 Missbruk av förmansställning

500–1 500 €

SL 45:16, 45:17, 40:9

Uppenbar likgiltighet för en annan persons människovärde har visats genom att personen i fråga förorsakats onödigt lidande eller risker för hälsan genom missbruk av befälsrätt.

IV LIDANDE SOM ETT DÖDSFALL HAR ORSAKAT NÅGON SOM STÅTT DEN OMKOMNE NÄRA

1.1 Ett barns död* **3 000–12 000 €**

Ersättning som döms ut till en förälder för det lidande som barnets död orsakat.

1.2 En förälders död* **3 000–15 000 €**

Ersättning som döms ut till ett barn för det lidande som förälderns död orsakat.

1.3 Ett syskons död **2 000–8 000 €**

Ersättning för det lidande som ett syskons död orsakat.

1.4 Makens död **3 000–11 000 €**

Ersättning för det lidande som makens⁵ död orsakat.

⁵ Med make avses förutom maken till den omkomne eller den som levt i ett registrerat parförhållande med den omkomne en person som levt tillsammans med den omkomne under äktenskapsliknande förhållanden (s.k. sambo).

TILLÄMPNINGSANVISNINGAR

Tillämpningsanvisningarnas innehåll

I tillämpningsanvisningarna behandlas rekommendationerna samt den reglering som ligger till grund för dem och dess betydelse för rekommendationernas disposition och innehåll. Dessutom redogörs det för de omständigheter som rekommendationsklassificeringen och den angivna ersättningsnivån grundar sig på.

I tillämpningsanvisningarna redogörs det med hjälp av olika statistiska begrepp för det material (de fall) som ligger till grund för respektive rekommendation. De statistiska begrepp som har använts är *antalet fall* (N), de utdömda ersättningarnas *medelvärde* (MV), *standardavvikelse* (SD), *median* (MED) och *kvartilavstånd* (QI) samt de utdömda ersättningarnas *variationsbredd* (MIN, MAX). Eftersom det material som ligger till grund för respektive rekommendation kan grunda sig på ersättningar som dömts ut under olika år (se grunden för rekommendationerna), anges dessutom från vilka år de avgöranden som gäller rekommendationen härrör.

De utdömda ersättningarnas fördelning har uttryckts med hjälp av *fraktiler*, dvs. procentpunkter. Fraktilerna delar in det i storleksordning ordnade materialet i två delar så att p % av alla observationer är högst av den storleken att de ryms inom p-fraktilen. Exempel 1: 50 % -fraktilen, dvs. medianen, för tillfälligt men som orsakats av ytliga skador är 400 euro. Det betyder att 50 % av de ersättningar som dömts ut för ytliga skador är högst 400 euro. Exempel 2: 90 % -fraktilen för ersättningen för tillfälligt men som orsakats av fraktur på underkäken är 7 046 euro. Det innebär att 90 % av de utdömda ersättningarna för tillfälligt men som orsakats av fraktur på underkäken är högst 7 046 euro.

De statistiska begreppen och fördelningarna anges i tabellform i tillämpningsanvisningen för respektive rekommendation.

Förutom den statistiska fördelningen av de ersättningar som dömts ut anges det kortfattat i motiveringen hurdana fallen i det selekterade materialet är till sin allvarlighets- eller svårighetsgrad. Fallen i det selekterade materialet är av väsentlig betydelse för ersättningsnivån i undersökningsmaterialet när det gäller enskilda skador. Fallen i det selekterade materialet täcker t.ex. inte nödvändigtvis alla former som en skada kan anta, eller så kan de till övervägande del vara av en viss allvarlighets- eller svårighetsgrad. Det gäller att beakta denna selektering för att det ska vara möjligt att bedöma om ersättningsnivån för en enskild skada är riktig i förhållande till den allmänna ersättningsnivån.

Det har också gjorts försök att åskådliggöra de enskilda rekommendationerna med hjälp av exempelfall som plockats ur undersökningsmaterialet.

Vad rekommendationerna är

Grunden för rekommendationerna

De rekommendationer som delegationen för personskadeärenden gett gäller beloppen av ersättningar för sveda och värk och andra tillfälliga men, bestående men samt lidande (nedan immateriell skada) enligt bestämmelserna i 5 kap. i skadeståndslagen (412/1974).

Rekommendationerna är avsedda att användas som hjälpmedel vid ersättningsprövningen och kan inte till någon som helst del ersätta domstolens egen prövning i de enskilda fallen.

Rekommendationerna bygger på de ersättningsnivåer som uppkommit i *rättspraxis*. Delegationen har haft som mål att utgående från dessa ersättningsnivåer utarbeta logiska rekommendationer angående ersättningsbelopp vid immateriell skada som dömts ut vid olika slag av skador. Delegationen har inte själv prövat hurdan *den allmänna ersättningsnivån* borde vara i fråga om immateriella skador. Självständig rättspolitisk prövning av det slaget faller utanför delegationens befogenheter.

I undersökningen av den allmänna ersättningsnivån har tingsrätternas domar använts som material. För den femte upplagan av rekommendationssamlingen samlade delegationen in uppgifter om alla domar som de olika tingsrätterna i Finland avkunnat under perioden 1.1–30.6.2018 där ersättning för immateriell skada har dömts ut enligt bestämmelserna i 5 kap. i skadeståndslagen.

Utöver materialet från år 2018 beaktades i tillämpliga delar den rättspraxis från perioderna 1.1–31.12.2012 och 1.1–31.12.2015⁶ som samlats in med tanke på de tidigare rekommendationssamlingarna. Rättspraxismaterialet från perioderna 1.1–30.6.2007 och 1.1–31.12.2009 som samlades in för den första och andra rekommendationssamlingen, har till stor del uteslutits från granskningen. I fråga om sällsynta skadetyper har det kompletterande material som baserar sig på tingsrätternas domar 1.1.2010–31.12.2011 utnyttjats. Det kompletterande materialet plockades ur delegationens databas genom ordsökningar som gällde sådana skador eller skadetyper som förekom i mycket litet antal i det tidigare materialet. Ett annat villkor för plockningen var att det var tekniskt meningsfullt att plocka skadetyper i fråga genom ordsökningar.

⁶ I materialet för 2015 iakttogs tillämpat systematiskt urval för vissa mycket allmänna skadetyper del så, att bara avgöranden vars diarienummer slutade på en viss siffra togs med. Metoden tillämpades i fråga om ytliga kontusioner (20 % urval), ytliga sår (50 % urval), ansiktsår (50 % urval) samt olaga hot (50 % urval). Beroende på hur materialet tagits fram var det inte exempelvis möjligt med förfaringssätt som baserade sig på slumpmässigt urval. Detta beror huvudsakligen på att skadetyper eller ersättningsgrunden tills vidare inte kan identifieras utan att manuellt bekanta sig med ersättningsmotiveringarna. Eftersom syftet med urvalsförfarandet var att minska den manuella arbetsmängden, var systematiskt urval i praktiken den enda urvalsmetoden som kunde tillämpas. Det urvalsförfarande som använts baserar sig på antagandet att vissa typer av skador har placerat sig slumpmässigt i förhållande till de diarienummer som identifierar avgörandena.

Syftet har varit att kunna basera rekommendationerna på ett urval av rättspraxis som är så heltäckande och jämförbart som möjligt och uppfyller likadana tidsmässiga kriterier. De fall som behandlas i de högre rättsinstanserna är allvarligare än genomsnittet. Bilden av de ersättningsnivåer som tillämpas allmänt i rättspraxis skulle ha blivit skev (nivåerna skulle ha varit högre än de faktiska), om materialet hade samlats in vid t.ex. hovrätterna. Inte heller var det möjligt att följa hur de av tingsrätterna avkunnade ersättningsdomar som ingår i undersökningsmaterialet kanske ändras i högre instans. Högsta domstolen avgör dessutom så få fall som gäller beloppet av ersättning för personskador att tillräckligt med material inte skulle ha kunnat samlas in ens om tidsspannet hade varit långt. Den betydelse som de högre domstolarna och särskilt högsta domstolens prejudikat har genom att de styr allmän rättspraxis framgår jämte tiden av tingsrätternas avgöranden.

Undersökningen omfattar inte heller försäkringsdomstolens avgöranden eller sådana avgöranden som träffas inom ramen för olika ersättningssystem och är bindande eller har karaktären av rekommendationer. Avgörande betydelse i rekommendationerna har uttryckligen den allmänna ersättningsnivå som utformats i de allmänna domstolarnas rättspraxis. Detta är i linje med vad som anförts i lagens förarbeten. De fall som behandlas inom andra ersättningssystem avviker dessutom så pass mycket från de fall som behandlas i de allmänna domstolarna att de inte kan anses bilda ett helt jämförbart material.

Undersökningsmaterialet från 2018 består av sammanlagt 2 647 domar där ersättning har dömts ut enligt 5 kap. 2 § 1 mom. 3 punkten i skadeståndslagen för sveda och värk och andra tillfälliga men, enligt 5 kap. 2 § 1 mom. 4 punkten i skadeståndslagen för bestående men, enligt 5 kap. 4 a § i skadeståndslagen för det lidande som ett dödsfall har orsakat någon som stått den omkomne nära eller enligt 5 kap. 6 § i skadeståndslagen för lidande som orsakats av en kränkning.

Dessa domar har gällt sammanlagt 4 291 separata *skador*⁷, med anledning av vilka sammanlagt 5 338 *ersättningar*⁸ har dömts ut på grundval av olika skadeslag. Ersättningarna fördelar sig mellan skadeslagen som följer:

⁷ Med skada avses här en händelse som, på grundval av gärningsmännen eller tidpunkten för gärningen, meningsfullt kan särskiljas från andra eventuella personskador som drabbat en och samma skadelidande. I regel förorsakar en gärning en enda skada, men en och samma dom kan omfatta flera skador.

⁸ Med ersättning avses ersättning som dömts ut för sveda och värk, annat tillfälligt men, bestående men, lidande som ett dödsfall har orsakat någon som stått den omkomne nära eller lidande som orsakats av en kränkning. Flera ersättningar kan dömas ut på grundval av en enda skada.

- tillfälligt men 2 771 ersättningar
- bestående men 373 ersättningar
- lidande som orsakats av en kränkning 2 137 ersättningar
- lidande som ett dödsfall har orsakat någon som stått den omkomne nära 57 ersättningar

Det kombinerade materialet från åren 2007, 2009–2012, 2015 och 2018 består av sammanlagt 44 476 ersättningar som fördelar sig mellan skadeslagen som följer:

- tillfälligt men 24 015 ersättningar
- bestående men 4 175 ersättningar
- lidande som orsakats av en kränkning 15 288 ersättningar
- lidande som ett dödsfall har orsakat någon som stått den omkomne nära 1 001 ersättningar.

Kombinering av material

Det material som ligger till grund för rekommendationerna omspanner rättspraxis, med något varierande avvägningar, från sammanlagt sex kalenderår. För att materialen från olika år tillförlitligt ska kunna jämföras med varandra gäller det att beakta särskilt två faktorer: förändringen i penningvärdet och förändringarna i domstolarnas ersättningspraxis.

Vid undersökningen av ersättningsnivån har alla ersättningar som dömts ut före år 2018 *deflaterats* till 2018 års prisnivå. Åtgärden har vidtagits med hjälp av en *koefficient för penningvärdet* som bygger på Statistikcentralens *konsumentprisindex*⁹. På så sätt har materialet rensats från den förändring i penningvärdet som beror på inflationen.

Utöver förändringen i penningvärdet har förändringarna i domstolarnas ersättningspraxis beaktats vid granskningen av ersättningsnivån. Dessa förändringar kan återspegla dels domstolarnas hållning till de tidigare rekommendationerna, dels också förändringar som gäller värdesättandet av vissa skador och kroppsskador.

Vid den statistiska undersökningen av ersättningsnivåerna för olika år användes icke-parametriska metoder, eftersom fördelningarna i fråga om ersättningarna i materialet i regel inte svarade mot den förväntade fördelningen vid parametriska tester. När ersättningsnivån granskades utnyttjades Mann-Whitneys U-test, där man i stället för att jämföra iakttagelsernas värden jämför värdenas ranger gruppvis. Hypotesen i testet var att rangerna för 2018 års ersättningar inte avvek på ett statistiskt signifikant sätt från rangerna för 2007, 2009, 2012 och 2015 års (till vissa delar 2010 och 2011 års) deflaterade ersättningar på 95 procents konfidensnivå. Undersökningen gjordes separat i förhållande till materialet för vart och ett

⁹ Statistikcentralen, Konsumentprisindex. Fås på adressen https://www.stat.fi/til/khi/2018/khi_2018_2019-01-22_tau_001.pdf (referens 16.9.2020).

år. Allt som allt visade jämförelsen av ersättningsnivåerna för olika år att skadeståndsnivån på senare år kommit att bli mycket stabil. Bara materialet från år 2007, då ersättningsnivån överlag var något lägre, utgör ett undantag när man ser till det övriga materialet.

Den nyare rättspraxisen från år 2018 har en större vikt vid granskningen än det övriga materialet. Material från de tidigare åren har dock använts för att komplettera särskilt den rättspraxis som rör de sällsyntare fallen. Det skulle ha funnits alternativa sätt att utforma rekommendationerna, men enligt delegationens bedömning företräder den valda lösningen bästa möjliga kompromiss mellan alternativ som betonar olika aspekter på materialen.

För det första skulle rekommendationerna ha kunnat utformas utgående från material som omspannar ett enda år. Enligt delegationens bedömning skulle förändringarna i ersättningsnivåerna då ha tillmätts alltför stor vikt, eftersom en stor del av förändringarna förmodligen består av enbart slumpmässig variation.

För det andra skulle materialen ha kunnat kombineras i ursprungligt skick. Då skulle förändringarna i ersättningspraxis ändå enligt delegationens uppfattning ha tillmätts alltför liten betydelse, oberoende av hurdana omständigheter förändringarna bottnade i.

Delegationen bedömer att valet att kombinera materialen på det sätt som beskrivs ovan är ägnat att hjälpa till att särskilja mellan de faktiska förändringarna i ersättningsnivåer och den slumpmässiga variationen. Tillvägagångssättet är en balanserad kombination av för- och nackdelarna hos vardera metoden. Det material som ligger till grund för rekommendationerna kompletteras, men blir ändå inte statiskt.

Sammanställningen av rekommendationerna

Rekommendationerna har sammanställts i första hand utifrån den statistiska fördelningen av ersättningar som dömts ut för *likartade* skador. Klassificeringskriteriet varierar enligt ersättningsslag och anges i samband med respektive rekommendation.

I fråga om tillfälligt men är klassificeringskriteriet skadans art, vilken framkommer i form av en medicinsk diagnos. Klassificeringskriteriet för lidande som orsakats av en kränkning är det rättsliga intresse som har kränkts och viktiga kännetecken som hänför sig till kränkningens art. Klassificeringskriteriet för lidande som ett dödsfall har orsakat någon som stått den omkomne nära är arten av det förhållande som rått mellan den omkomne och den som stått honom eller henne nära.

Ersättningsrekommendationerna i fråga om tillfälligt men, bestående kosmetiskt men, lidande och lidande som ett dödsfall har orsakat någon som stått den omkomne nära uttrycks med hjälp av en *normalersättningszon* som vid behov har delats in i två eller flera delar utgående från hur allvarlig skadan är. Zonen har i huvudsak bildats utgående från fördelningen enligt rättspraxis i fråga om skador

av ett visst slag genom att 5–25 procent av ytterlighetsfallen i vardera änden har uteslutits. På så sätt uttrycker zonen den *variationsbredd* inom vilken ersättningsbeloppet kan bestämmas i *normalfall*.

Delegationen har dessutom i samband med var och en av rekommendationerna prövat om den ersättningsnivå som förekommer i rättspraxis står i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån. Rekommendationerna avviker med avsikt från ersättningsnivån i rättspraxis när det gäller en *enskild* skada som är sådan att den ersättningsnivå som motsvarar rättspraxis avviker *klart* från ersättningsnivån för andra motsvarande skador. Rättspraxisens vikt i fråga om olika skador bedöms utgående från antalet fall. Ju fler fall det finns beträffande en skada, desto större vikt har rättspraxis beträffande denna skada tillmätts när rekommendationerna utarbetats.

Många av de skador som rekommendationerna omfattar har emellertid varit sådana att det har funnits för få avgöranden som gällt dem för att en tillförlitlig statistisk bestämning av ersättningsnivån ska kunna göras. I dessa fall har den rekommenderade ersättningsnivån fastställts genom att den ställts i relation till rekommendationerna angående sådana skador där fallen i rättspraxis har varit tillräckligt många för att ersättningsnivån ska kunna bestämmas. Då baserar sig rekommendationen på delegationens bedömning av vad som med beaktande av rättspraxis i övrigt skulle vara en logisk ersättning för den skada som rekommendationen gäller. När ersättningsnivåerna för tillfälligt men har ställts i relation på detta sätt har medicinsk sakkunskap anlitats.

Den invaliditetsklassificering¹⁰ som avses i 11 kap. i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar har använts som klassificeringsgrund för bestående men. De ersättningsnivåer som anges som hjälp för ersättningsprövningen baserar sig på trafikskadenämndens normer och instruktioner och på de ersättningsnivåer som är förenliga med lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar.

Fastställande av ersättningens storlek

Varje rekommendation innehåller *centrala kännetecken* på den skada som ingår i tillämpningsområdet. Avsikten med dem är att beskriva vilket slag av skada den rekommenderade ersättningen lämpar sig för, enligt delegationens uppfattning. I rättspraxis kan skadorna förstås vara mer eller mindre allvarliga än den skada som kännetecknen beskriver. Då lämpar sig i princip den normalersättningszon som anges i rekommendationen inte direkt, men rekommendationen kan givetvis användas som stöd för prövningen.

¹⁰ Bestämmelser om invaliditetsklassificeringen finns i 85 § i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015) och i statsrådets förordning om invaliditetsklassificeringen enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (768/2015).

Enligt skadeståndslagen är avsikten att en enda ersättning per skada ska dömas ut på grundval av vart och ett skadeslag. När en skadelidande drabbas av en kombination av skador som alla hör till samma skadeslag blir det nödvändigt att bestämma en *gemensam ersättning*. Exempel på sådana skador är fall där frakturer på både en hand och en fot uppkommer samtidigt eller där grov misshandel äger rum i samband med hemfridsbrott.

I rekommendationerna tas det i regel inte ställning till kombinationer av skador som ingår i ett och samma skadeslag. När sådana förekommer bestäms den immateriella skadans storlek enligt de allmänna skadeståndsrättsliga principerna *på basis av en helhetsbedömning* av skadan, inte enbart som summan av de olika delfaktorerna.

Helhetsbedömningen behandlas mera ingående nedan i samband med det som sägs om de olika ersättningsslagen.

Förhållande till trafikskadenämndens normer och instruktioner

Delegationens rekommendationer är inte den enda instruktionssamling som är tillämplig på ersättning för tillfälligt men. Domstolarna har av hävd tillämpat trafikskadenämndens normer och instruktioner på sådana ersättningar. Jämsides med trafikskadenämndens normer och instruktioner tillkom år 2008 delegationen för personskadeärendens rekommendationer.

Delegationen för personskadeärendens rekommendationer är självständiga och har allmänt taget inte sammanjämkats på något sätt med de ersättningsnivåer som anges i trafikskadenämndens normer och instruktioner. Den inverkan som trafikskadenämndens normer och instruktioner har märks i delegationen för personskadeärendens rekommendationer till den del domstolarna har följt normerna och instruktionerna i sin egen praxis.

Delegationen för personskadeärendens på rådande rättspraxis baserade rekommendationer är inte direkt jämförbara med ersättningsnivåerna i trafikskadenämndens normer och instruktioner. Det material som de grundar sig på och de skador som avses i rekommendationerna kan skilja sig åt t.o.m. en hel del.

I TILLFÄLLIGT MEN

Bestämmelser om ersättning av tillfälligt men

Enligt 5 kap. 2 § mom. 1 punkt 3 i skadeståndslagen har den som tillfogats en personskada rätt till ersättning för sveda och värk och andra *tillfälliga men*.

Lagrummet omfattar *alla* sådana ogynnsamma förändringar i det fysiska och psykiska hälsotillståndet som enligt medicinsk kunskap ska uppfattas som personskador. Hit hör framför allt oangenäma somatiska känsselförnimmelser (smärta och värk), förändringar i kroppskonstitutionen eller funktionsstörningar som försvårar kroppens normala funktion (funktionellt men), negativa förändringar i kroppens yttre (kosmetiskt men) samt psykiska störningar (psykiskt men).

Avsikten med rekommendationerna är att ersättningen ska fastställas utgående från objektivt bedömbara fakta, av vilka de centrala är:

- personskadans art
- personskadans svårighetsgrad.

Med personskadans art avses i vilken form skadan eller sjukdomen kommer till uttryck (exempelvis som kontusion, sår, fraktur). Det är i praktiken detsamma som skadans *medicinska diagnos*, vilken i samband med varje rekommendation anges enligt diagnoskoderna i den internationella ICD-10-klassifikationen.¹¹

Detta innebär dock inte att en personskada alltid måste vara *medicinskt* påvisbar. I fråga om smärta är det till exempel ett tillräckligt belägg för ett men att en viss handling enligt medicinsk *erfarenhet* förorsakar smärta, även om det inte med medicinska undersökningsmetoder går att bevisa att smärta förorsakats i ett enskilt fall.

När det är fråga om jämförbara skador av samma art baserar sig ersättningens storlek på skadans *svårighetsgrad*, dvs. gradskillnaderna mellan skador som i och för sig hör till samma kategori (exempelvis odislocerad fraktur, splitterfraktur). Bedömningen av svårighetsgraden sker också utgående från medicinsk kunskap.

Denna bedömning kompletteras av ytterligare tre kriterier, nämligen

- typen av behandling eller vård som personskadan förutsätter
- behandlingens eller vårdens varaktighet
- det tillfälliga menets varaktighet.

Typen av behandling eller vård avser de sjukvårdsåtgärder som den skadelidande blir föremål för. Bedömningen av detta kriterium baserar sig på medicinskt kunnande, och avgörande är följaktligen inte vilka vårdåtgärder som de facto vidtagits med anledning av personskadan, utan vilka vårdåtgärder som kan anses medicinskt motiverade vid en sådan personskada som den aktuella. En eventuell över- eller underbehandling av en personskada saknar därför betydelse för storleken av den ersättning för ideell skada som skadevållaren åläggs att betala.

Med *behandlingens eller vårdens* varaktighet avses längden av den tid under vilken den skadelidande behöver få behandling eller vård eller själv måste utföra vårdåtgärder (sårvård, rehabiliteringsträning). Också det här kriteriet bedöms enligt hur långvarig behandling som kan anses medicinskt motiverad. Att behandlingen avbryts för tidigt eller fortsätts onödigt länge inverkar inte på storleken av den ersättning som skadevållaren åläggs att betala.

Med *det tillfälliga menets varaktighet* avses längden av den tid under vilken den skadelidande kan konstatera sådana ogynnsamma förändringar i sitt hälsotillstånd som orsakats av personskadan. Till åtskillnad från de föregående kriterierna är menets varaktighet en fråga om rena fakta och förutsätter alltså inte i sig någon

¹¹ ICD-koderna baserar sig på en internationell sjukdomsklassifikation (International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems, 10th Revision, Geneva 1992), som varit i bruk i Finland sedan 1.1.1996.

särskild medicinsk bedömning. Det är viktigt att göra skillnad mellan menets varaktighet och den tid som åtgår till skadans läkning, för oftast försvinner det men som skadan medfört innan skadan biologiskt sett kan anses vara läkt.

Dessa kriterier är å ena sidan till hjälp när det gäller att fastslå skillnaderna mellan skador av samma typ; de beskriver alltså indirekt skadans svårighetsgrad. Å andra sidan gör de det lättare att beakta olikheter som beror på de skadelidande personerna eller andra omständigheter och som inverkar på bedömningen av hur allvarlig en personskada är.

Sättet på vilket skadan uppkommit är betydelsefullt bara till den del *skademekanismen* inverkar på det men som tillfogats den skadelidande. Exempelvis ett rivsår och ett skärsår skiljer sig klart från varandra i fråga om smärtsamhet och läkningstid. Betydelsen av handlingens allmänna fördömlighet för ersättnings storlek är avsedd att beaktas bara när storleken av en eventuell ersättning för lidande bedöms.

Beräkningen av ersättning

För de enskilda skadornas vidkommande ska beräkningen av ersättningen med stöd av rekommendationerna ske så att domstolen väger skadans svårighetsgrad i det aktuella ersättningskravet mot den skada som beskrivs i rekommendationens kriterier och på grundval av detta uppskattar den adekvata ersättningen för skadan i fråga.

Kriterierna för varje rekommendation upptar den medicinska diagnosen på den skada som avses i rekommendationen jämte eventuella preciseringar, typen av behandling eller vård som skadan kräver och det tillfälliga menets varaktighet. Dessutom innehåller rekommendationen en upplysning om huruvida skadan i fråga kan efterlämna bestående men.

Kriterierna ger inte en uttömmande definition av skadan. Skadan kan därför i verkligheten vara lindrigare eller svårare än vad som beskrivits. I sådana fall är rekommendationen i princip inte som sådan tillämplig på det aktuella fallet. Men eftersom ersättningen alltid fastställs utgående från en helhetsbedömning och eftersom den enskilda skadan kan vara förenad med faktorer som inverkar både höjande och sänkande på ersättningen, behöver slutresultatet inte nödvändigtvis avvika från den rekommenderade ersättningen, även om den också kan överstiga eller understiga den.

Principen är att ersättningen ska baseras på den *huvudsakliga* skadan, dvs. den som orsakar det allvarligaste menet. Med undantag av de allra lindrigaste kroppsskadorna åtföljs skadan ofta av *associerade skador*. Med associerade skador avses en skada som hör samman med den huvudsakliga skadan, men är lindrigare. När ersättning fastställs för skada på inre organ till följd av knivhugg beräknas inte separat ersättning för såret i huden eller på andra vävnader (associerad

skada) i samband med skadan på det inre organet, utan ersättningen för den associerade skadan ingår i ersättningsrekommendationen för den huvudsakliga skadan, dvs. skadan på det inre organet.

De associerade skadorna ska hållas isär från *följdskador* (sekundära skador), varmed avses patofysiologiska fenomen till följd av vävnadsskador som förorsakats av direkt skadeenergi. Exempelvis leder en fraktur på skallbasen ofta till en följdskada i form av blödning i pannhålan, näsan eller örat. Följdskadorna har betydelse framför allt när det gäller att bedöma skadans svårighetsgrad. I vissa fall kan följdskadan nämligen orsaka det allvarligaste och därmed också det huvudsakliga menet. Ett exempel på detta är intrakraniell blödning i samband med skallfraktur.

Vid kombinationer av ett flertal skador kan den skadelidande också ha tillfogats två skador utan samband med varandra. Ett typiskt exempel på en sådan situation är kontusion (stöt- eller krosskada) på huvudet och fraktur på handen. Också i det fallet kan de olika skadorna bedömas som en helhet och en gemensam ersättning fastställas för dem.

När gemensam ersättning utdöms ska rekommendationen om den allvarligaste skadan tas till utgångspunkt. Därefter kan ersättningen höjas enligt rekommendationerna om de övriga skadorna, så att den utdömda ersättningen står i rätt proportion till menet som förorsakas av skadorna *som en helhet*.

Det men en skadekombination som helhet förorsakar kan vara mindre, lika stort eller större än det sammanlagda menet av delarna. Slutresultatet av totalbedömningen är beroende av i vilken mån menet av de olika skadorna sammanfaller.

En i det närmaste fullständig överlappning föreligger exempelvis i sådana fall där den skadelidande tillfogats en svår nervskada och dessutom vissa ringa ytliga skador. De ytliga skadorna kan då inte anses öka det sammanlagda menet för den skadelidande, och ersättningen kan därför fastställas utgående enbart från nervskadan.

I andra fall avviker menen av de olika skadorna så väsentligt från varandra att ingen överlappning föreligger. Ett i praktiken förekommande exempel på en sådan situation är kombinationen av fysiskt och psykiskt men. I regel kan ersättning då fastställas till fullt belopp för vardera skadan.

Ibland händer det att den ena skadan förvärrar menet av den andra skadan, och då är det fråga om negativ överlappning. Ett exempel på en sådan situation är fraktur på båda armarna. Då kan full ersättning fastställas för bägge skadorna och ersättningen kan ytterligare höjas för att menet till följd av skadornas sammanlagda verkan ska bli beaktat.

Den allmänna ersättningsnivån

De rekommendationer som ges här baserar sig på rättspraxis. Det undersökta materialet omfattar ersättningar som utdömts för totalt 24 015 tillfälliga men, varav 2 771 hänför sig till år 2018. De utdömda ersättningarna *varierar* i hela

materialet från 1 euro till ca 43 000 euro. På motsvarande sätt varierar skadorna i praktiken från obetydliga blåmärken och smärta till svåra hjärnskador.

Bland skadorna i undersökningsmaterialet utgörs det absoluta flertalet av lindriga skador. I det nyaste materialet från år 2018 uppgick närmare 53 procent av ersättningarna till högst 500 euro. Ungefär 26 procent av ersättningarna översteg 1 000 euro. Ersättningarna som utdömts för tillfälligt psykiskt men var i genomsnitt högre än de utdömda ersättningarna för fysiskt men.

Fördelningen av utdömda ersättningar för tillfälligt *fysiskt* men per fraktil år 2018

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	150	300	500	1000	2500	3858

Fördelningen av utdömda ersättningar för tillfälligt *psykiskt* men per fraktil år 2018

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
300	500	800	1500	3000	5000	6000

Den allmänna ersättningsnivån kan *förenklat* beskrivas enligt nedanstående tabell. Skadorna i exemplen har grupperats utgående från den rekommenderade ersättningens undre gräns, och sålunda kan den rekommenderade ersättningen också överskrida den ersättning som anges för grupperna i tabellen. De exakta rekommenderade ersättningsbeloppen för enskilda skador framgår av rekommendationerna för respektive skadeslag.

Skadan förorsakar endast obetydligt men, som försvinner helt på mindre än 2 veckor. <i>Exempel:</i> lindrig ansiktsrodnad, skavsår, smärta.	–200 €
Skadan förorsakar ringa men, som försvinner helt inom 2–3 veckor. <i>Exempel:</i> Vanliga kontusioner, enkla sår, stöt mot tand som blivit lös, fraktur på tandemalj, lindrig kontusion på ögonlock eller i ögats närhet.	200–500 €
Skadan förorsakar väsentligt men, som i regel försvinner inom 3 veckor–3 månader utan att efterlämna bestående men. <i>Exempel:</i> Omfattande kontusioner, djupa och långa sår, enkla skallfrakturer, frakturer på näsbenet, tandfrakturer som sträcker sig till pulpan, frakturer på andra ansiktsben utan dislokation (felställning), hjärnskakning som är svårare än lindrig, ögonskador, benbrott utan dislokation, lindriga senskador, enkla luxationer, lindriga psykiska skador, kombinationer av lindriga skador.	500–2 000 €

Skadan förorsakar allvarligt men under 3–6 månader och kan också efterlämna bestående men. <i>Exempel:</i> Dislocerade frakturer på ansiktsben, svårare än lindriga skallfrakturer, intrakraniell blödning, lindriga hjärnskador, frakturer på långa ben, svåra senskador, svåra luxationer, lungskador, skador på inre organ, nervskador, svåra psykiska skador, kombinationer av skador.	2 000–7 500 €
Skadan förorsakar mycket allvarliga men under 6 månader–2 år och efterlämnar sannolikt något slag av bestående men. <i>Exempel:</i> Svåra hjärnskador, svåra nervskador, ryggmärgsskador, mycket svåra psykiska skador, kombinationer av svåra skador.	7 500–20 000 €
Skadan förorsakar mycket allvarliga men under mer än 2 år och efterlämnar bestående men. <i>Exempel:</i> Mycket svåra hjärnskador, svåra ryggmärgsskador, kombinationer av mycket svåra skador.	20 000–40 000 €

1 Värnads-skador

1.1 Ytliga skador

Ytliga skador förekommer i form av kontusioner och svullnader i olika delar av kroppen. Förutom smärtan i samband med uppkomsten kan ytliga skador förorsaka värk och funktionellt men genom att rörligheten försvåras. Ytliga sår i ansiktet förorsakar dessutom kosmetiskt men.

Typiskt för ytliga skador är att de inte utöver smärtlindring kräver egentliga sjukvårdsåtgärder av yrkesutbildad personal inom hälso- och sjukvården.

Ytliga skador är den överlägset vanligaste skadetypen inom rättspraxis. Ytliga skador förekommer dessutom som associerade skador vid praktiskt taget alla kroppsskador. Rekommendationen ska trots det tillämpas bara i de fall där den ytliga skadan kan betraktas som en självständig skada. Om den skadelidande har andra, allvarligare självständiga skador, blir den ytliga skadans höjande inverkan på den sammanlagda ersättningen vanligtvis liten.

Skadans svårighetsgrad påverkas framför allt av

- skadans omfattning och djup
- skadans anatomiska lokalisation (placering).

Lindriga skador som avses i punkt 1 i rekommendationen är exempelvis enstaka blåmärken på olika delar av kroppen eller kortvarig ansiktsrodnad och svullnad. *Medelsvåra skador* enligt punkt 2 är exempelvis en synlig och ömmande

kontusion (blåmärke) på okbenet eller en enstaka, djup kontusion på kroppen (sätet, låren, underbenen) vilken i någon mån försvårar rörligheten. *Svåra skador* enligt punkt 3 i rekommendationen är till exempel ömmande kontusioner som sträcker sig över flera kroppsdelar och som otvetydigt är ovanligt vidsträckta och försvårar rörligheten.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
18	792	454	447	400	300	10	8500

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	100	200	400	500	800	1000

Fallen i det selekterade materialet omfattar ytliga skador av alla svårighetsgrader, med huvudvikten på medelsvåra skador. Med beaktande av svårighetsgraden hos fallen i det selekterade materialet kan de utdömda ersättningarna för ytliga skador anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

1.2 Enkla sårskador

Med enkel sårskada avses brott i kroppens vävnad eller vävnadsförlust, som omfattar bara huden och underhuden. Om betydelsefulla djupare vävnader har skadats i såret (muskel, nerv, blodkärl, ben, inre organ) är det fråga om ett komplicerat sår, och då ska ersättningen fastställas enligt rekommendationen för dessa vävnadsskador.

Förutom smärta och värk förorsakar en enkel sårskada funktionellt och kosmetiskt men. Beroende på sårets typ varierar läkningstiden för en enkel sårskada mellan knappt två veckor och tre månader. Lindriga sårskador efterlämnar sannolikt inte något bestående kosmetiskt men, medan svårare sårskador sannolikt orsakar ett bestående kosmetiskt men.

Skadans svårighetsgrad påverkas framför allt av

- skadans uppkomstmekanism
- sårets djup och längd
- sårkanternas beskaffenhet
- vävnadsförlustens omfattning
- skadans anatomiska lokalisation.

Ytliga sår som avses i punkt 1 (1.2.1) i rekommendationen är exempelvis blodiga skråmor på hud eller slemhinna till följd av en fallolycka. *Sår med jämna och rena kanter* som avses i punkt 2 är exempelvis sår skurna med kniv eller tillfogade med ett vasst tillhygge, vilka dock inte når ner i underhudens vävnader. *Sår med trasiga sårkanter eller djupa sår* som avses i punkt 3 är till exempel

djupa sår med söndertrasade kanter i huvudsvålen genom slag med en flaska eller djupa sår som skurits med kniv.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
18	499	881	1118	600	600	50	12000

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
150	200	400	600	1000	1700	2500

Fallen i det selekterade materialet omfattar sårskador av olika svårighetsgrad, med huvudvikten på sår med jämna och rena kanter. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för enkla sårskador anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

1.3 Skada på muskel*

Skador på muskler förekommer i form av sticksår, muskelruptur (muskelbristning), sluten kontusion eller svullnad innanför fascia (bindvävshöljet kring muskeln). Om muskelskadan är förenad med betydande skada på djupare vävnader (nerver, blodkärl, ben, inre organ) kan en gemensam ersättning fastställas för skadorna.

Förutom smärtan vid skadetillfället kan muskelkontusioner eller senrupturer förorsaka långvarigare värk och funktionellt men genom att rörligheten eller aktiviteterna i det dagliga livet försvåras. Muskelkontusioner i ansiktet förorsakar dessutom kosmetiskt men.

Typiskt för lindriga muskelkontusioner är att de inte utöver smärtlindring kräver egentliga sjukvårdsåtgärder av yrkesutbildad personal inom hälso- och sjukvården. Svåra muskel- eller senskador kräver sjukhusvård och operation för återställande av muskelns funktion.

Beroende på kontusionens djup läks lindriga muskelskador på 1–4 veckor utan att efterlämna bestående men. Svåra muskelskador läks på 1–3 månader och kan efterlämna bestående men.

Skadans svårighetsgrad påverkas framför allt av

- skadans art
- skadans omfattning och djup
- skadans anatomiska lokalisation.

Lindriga skador enligt punkt 1 i rekommendationen är enstaka muskelkontusioner i olika delar av kroppen vilka förorsakar lokal smärta vid palpation och anspänning av muskeln.

Medelsvåra skador enligt punkt 2 i rekommendationen är exempelvis kontusion eller stickskada i låret eller vaden och därmed sammanhängande kompartmentsyndrom, som behandlas genom öppnande av fascia, samt inre blodutgjutning i enstaka muskel (sätet, raka bukmuskeln), vilket i viss mån försvårar rörligheten och kräver att blodutgjutningen avlägsnas (operation eller punktion).

Svåra skador enligt punkt 3 i rekommendationen är till exempel klämskada på muskel (*crush*-syndrom), som kan vara förenad med en plötslig, av myogloblin-försakad njursvikt, samt en omfattande ruptur av muskel eller sena, vilken kräver korregerande operation och immobilisering i 3–6 veckors tid (ruptur i fyrhövadade lårmuskeln eller dess sena, ruptur eller lossnitning av lårets adduktorsena, ruptur av akillessenan).

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	68	2435	1559	2092	1910	105	7666

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
253	592	1227	2092	3137	4265	5445

Fallen i det selekterade materialet omfattar muskelskador av olika svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan utdömda ersättningarna för skada på muskel anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

1.4 Skada på nerver*

Nervskadorna varierar mycket till sin svårighetsgrad. Som lindrigast utgörs en nervskada av en några minuter lång funktionsstörning som beror på en kortvarig inklämning eller kontusion av nerven och som förorsakar förändringar i hudkänslan (domning, stickningar) på det hudområde nerven innerverar samt eventuellt nedsatt muskelfunktion (partiell förlamning). Svår nervskada leder till avsaknad av hudkänslan, förlamning av kroppsdel och eventuellt långvarig smärta under konvalescensen. Om nervskadan också är förenad med betydande skada på djupare vävnader (muskel, blodkärl, ben, inre organ) kan en gemensam ersättning fastställas för skadorna.

Nervskador kan uppkomma genom inverkan av ett vasst, skärande föremål, genom ett trubbigt krossande eller tånjande våld och också genom brännskada eller elektrisk stöt. Nervskador förorsakade av ett vasst föremål är vanliga på hand och handled (fingernerver, medianusnerven, armbågsnerven), skador förorsakade av tånjning uppstår på överarmen (radialisnerven), skuldran (armflätan) och höften (lårnerven) samt vid knäet (vadnerven). Skador på hjärnnerverna har vanligen

samband med skallfraktur. Skador på ryggmärgen hör till de svåraste nervskadorna och uppstår vanligen vid frakturer på ryggraden (se I 9.5).

Nervskador indelas vanligen i tre huvudklasser beroende på om nerven eller dess inre delar har gått av: 1) störning i nervens ledningsförmåga utan klart konstaterbar strukturell förändring (neurapraxi) uppkommer till följd av klämning, kontusion eller tånjning av nerven; 2) skada på nervens axon, där dock nervens bindvävshölje (epineurium) förblir oskadat (axonotmesis), uppkommer till följd av trubbig kontusion; 3) fullständigt anatomiskt avbrott i nerven (neurotmesis), uppkommer vanligen genom inverkan av ett skärande föremål.

Efter neurapraxi återkommer funktionen vanligen och blir normal inom tre månader. Efter axonotmesis återkommer funktionen långsammare, inom 3 månader–1 år, och blir inte alltid fullt återställd. Neurotmesis kräver alltid att nervskadan behandlas operativt. Funktionen är vanligen inte möjlig att återställa helt.

Förutom känselbortfall och förlamning i samband med skadetillfället kan nervskador förorsaka långvarig smärta under läkningsprocessen (neuropatisk smärta, CRPS¹² typ 2, dvs. kausalgi, se I 12.2).

Det funktionella men som nervskadan förorsakar är beroende av den skadade nerven och yttrar sig i att skadan kan försvåra rörligheten och aktiviteterna i det dagliga livet. Skada på en hjärnnerv i ansiktsregionen (ansiktsnerven) kan dessutom förorsaka kosmetiskt men.

Skadans svårighetsgrad påverkas framför allt av

- skadans art
- skadans anatomiska lokalisation
- de symtom som skadan förorsakar.

Lindriga skador enligt punkt 1 i rekommendationen är exempelvis en övergående inklämning av medianusnerven i handleden samt funktionsstörning i armbågsnerven eller radialisnerven på grund av slag eller tryck mot nerven.

Medelsvåra skador enligt punkt 2 i rekommendationen är till exempel funktionsstörning (pares) i radialisnerven eller vadrerven på grund av slag mot överarmsområdet eller knäet. Störningen är övergående, men den försvårar användningen av handen eller rörligheten i benet under 1–6 månader.

Svåra skador enligt punkt 3 i rekommendationen är exempelvis nervskada i samband med fraktur (lår, underben, knä, underarm, överarm), skall/hjärnskada i förening med skada på hjärnnerv, ryggmärgsskada och därav föranledd förlamning på grund av fraktur på ryggraden, ruptur på armflätan, tetraplegi eller paraplegi på grund av fraktur på halskotpelaren. Vissa av dessa skador omfattas dock i första hand av rekommendationer som gäller andra punkter.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	63	4393	4090	3137	4431	511	25553

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
821	1032	1569	3137	6000	9765	11904

Fallen i det selekterade materialet omfattar nervskador av olika svårighetsgrad, med huvudvikten på medelsvåra skador. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för nervskador anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

1.5 Skada på blodkärl

Skadorna på blodkärl är mycket varierande. Som lindrigast utgörs en blodkärlsskada av en skada på en arteriol eller en venol i huvudområdet eller en extremitet och kan behandlas genom tillslutning (ligerings) av blodkärlet. En svår blodkärlsskada är förenad med otillräcklig blodcirkulation i en extremitet eller kroppsdel, vilket kräver snabba åtgärder för återställande av blodcirkulationen. Om blodkärlsskadan är förenad med en annan betydande skada på djupare liggande vävnad (muskler, nerver, ben, inre organ) kan en gemensam ersättning fastställas för skadorna.

Skador på blodkärl kan uppkomma genom inverkan av ett vasst, skärande föremål eller genom ett trubbigt våld som krossar, vrider eller tånjer. En del av blodkärlsskadorna uppkommer som associerade skador vid frakturer (området kring armbågen, överarmen, revbenen, lårbenets nedre del). Blodkärlsskador förorsakade av ett vasst föremål är vanliga på handen och handleden samt i hals-, buk- och bröstregionen.

Skador på blodkärl kan klassificeras som rupturer på blodkärlets vägg orsakade av ett vasst föremål (laceration, dvs. partiell ruptur, eller transsektion, dvs. blodkärlet är avskuret) och kontusioner på blodkärl förorsakade av trubbigt våld (ruptur i blodkärlets innersta skikt, blodutgjutning i blodkärlets vägg, propp av koagel i blodkärlet, yttre kompression av blodkärlet).

I regel kräver skador på extremiteternas stora kärlstammar och blodkärlen i halsregionen korrigering operationer vilkas omfattning varierar med skadans storlek. Muskelartärer kan tillslutas genom ligering. Efter en korrigering operation av ett blodkärl återställs blodcirkulationen vanligen så gott som omedelbart och operationssåret läks inom 1–3 veckor.

Förutom den lokala smärtan vid skadetillfället är blodkärlsskador i allmänhet inte förenade med betydande funktionellt men, såvida inte muskel- eller nervskador hunnit uppstå på grund av otillräcklig blodcirkulation.

En blodkärlsskada som behandlats operativt läks i allmänhet på 2–6 veckor utan att efterlämna bestående men, och det tillfälliga menet förorsakas huvudsakligen av operationssårets läkning.

Skadans svårighetsgrad påverkas framför allt av

- skadans art
- skadans omfattning
- skadans anatomiska lokalisation
- följskador.

Lindriga skador enligt punkt 1 i rekommendationen är exempelvis skada förorsakad av skärsår i artär eller ven, skada på tinningartären i samband med sår i huvudet eller skada på enstaka arterioler i finger till följd av skärsår med slidkniv (ingen nervskada).

Medelsvåra skador enligt punkt 2 i rekommendationen är till exempel funktionsstörning i 1–2 månaders tid vilken förorsakats av skada på blodkärl i handleds-, underarms- eller knäregionen och därav påkallad immobilisering av extremiteten samt sårsläkning.

Svåra skador enligt punkt 3 i rekommendationen är exempelvis skador på stora blodkärl (aortan, övre eller nedre hålvenen, halspulsådern eller halsvenen, nyckelbensartären), skador där omfattande invasiv kirurgi är nödvändig vid korrigerande operationer (öppnande av brösthålan eller bukhålan), eller skador där det organ som behandlas skadats genom otillräcklig blodcirkulation (muskelnnekros, stroke, förlamning av extremitet); detta kan delvis vara övergående.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	28	5822	5330	4394	5258	523	28000

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
546	999	3017	4394	8275	10465	20137

Fallen i det selekterade materialet omfattar medelsvåra och svåra blodkärllsskador, med huvudvikten på medelsvåra skador. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för blodkärllsskador anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

1.6 Brännskador

Ytliga brännskador kommer till synes som hudrodnad och svullnad. Om brännskadan är förenad med annan betydande skada på djupare liggande vävnad (nerv, blodkärl, muskler, ben), kan en gemensam ersättning fastställas för skadorna.

Förutom smärtan vid skadetillfället kan brännskador förorsaka långvarigare värk och funktionellt men genom att rörligheten eller aktiviteterna i det dagliga livet försvåras. Brännskador i ansiktet förorsakar dessutom kosmetiskt men.

Typiskt för ytliga skador är att de inte utöver smärtlindring kräver egentliga sjukvårdsåtgärder av yrkesutbildad personal inom hälso- och sjukvården. Medelsvåra och svåra brännskador kräver alltid sjukhusvård. Svåra brännskador är ofta

förenade med allvarliga psykiska störningar som kräver psykiatrisk vård. Men förorsakade av psykiska skador ska fastställas separat (se 13.1–13.4).

Ytliga skador läks på 1–2 veckor utan att efterlämna bestående men och medelsvåra läks på 2–4 veckor. Behandlingen av svåra brännskador kan ta 1–2 år. De efterlämnar vanligen bestående men.

Skadans svårighetsgrad påverkas framför allt av

- skadans art
- skadans omfattning
- skadans anatomiska lokalisation.

Ytliga brännskador som täcker mindre än 2 % av hela kroppsytan kan skötas hemma. Ytliga skador som täcker mindre än 10 % av kroppsytan behandlas polikliniskt och skador som omfattar mer än 10 % förutsätter kortvarig sjukhusvård. Djupa (andra och tredje gradens) brännskador kräver vanligen kortvarig vård på sjukhus, även om det skadade området är mindre än 20 % av hela kroppsytan. Brännskador som omfattar mer än 20 % av kroppsytan förutsätter alltid sjukhusvård, vars längd varierar beroende på skadans omfattning och djup (veckor–månader).

Lindriga skador enligt punkt 1 i rekommendationen är exempelvis en första gradens brännskada (exponering för UV-strålning, skavsår), enstaka områden med röd hud på olika kroppsdelar, kortvarig rodnad och svullnad i ansiktet eller händerna, skrubb- eller skavsår. Typiskt för skadan är att den inte utöver rådgivning nödvändigtvis kräver vårdåtgärder av yrkesutbildad personal inom hälso- och sjukvården.

Medelsvåra skador enligt punkt 2 i rekommendationen är till exempel andra gradens brännskador (brännskada av kokhett vatten eller annan vätska, långvarig exponering för UV-strålning), brännskada i ansiktet, på extremiteterna eller kroppen, ett flertal brännskador (blåsor) på olika delar av kroppen, brännskada som försvårar rörlighet, ätande eller skötsel av personlig hygien (t.ex. genitalområdet, sätet, låren, händerna). Typiskt för skadan är att den i allmänhet förutsätter vårdåtgärder av yrkesutbildad personal inom hälso- och sjukvården. Även en tredje gradens brännskada förorsakad av en brinnande cigarett kan anses höra till denna klass på grund av skadans ytterst lokala placering.

Svåra skador enligt punkt 3 i rekommendationen är exempelvis andra och tredje gradens brännskador (vidsträckt brännskada av kokhett vatten, brännskador orsakade av eldslågor, syra eller basiska ämnen, elbrännskador), kontakt med sidan på en bastuugn, elektrisk stöt. Typiskt för skadan är att den i allmänhet förutsätter flera dagars eller veckors sjukhusvård och rengöring eller korrigering av brännskadeområdet på kirurgisk väg.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	90	2542	3764	827	2555	102	22250

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
269	323	445	827	3000	7138	10920

Fallen i det selekterade materialet omfattar brännskador av olika svårighetsgrad, med huvudvikten på medelsvåra skador. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för brännskador anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

1.7 Skottskador

Skottskadornas svårighetsgrad är mycket varierande. Som lindrigast är en skottskada bara en hudskråma medan däremot svåra skottskador omfattar sår, som penetrerar en kroppsdel, och dessutom omfattande vävnadsdestruktion.

Ytliga skador utgörs i regel av hudskråmor, hudrodnad och svullnad. När en kula penetrerar en extremitetsdel eller kroppsdel efterlämnar den på sin bana ofta smuts som utan behandling förorsakar en infektion. Förutom kontamination orsakar tryckvågen från kulan ibland också betydande destruktion av de omgivande vävnaderna. I extremiteterna uppkommer ofta ett ökat tryck i muskellogerna med påföljande försämring av blodcirkulationen i musklerna, vilket leder till att fascian måste öppnas (se även 1.3).

Punkt 3 i rekommendationen omfattar de skottskador som medfört allvarlig skada på vävnader (hud, nerver, blodkärl, inre organ, ben). Exempelvis ett skott från ett hagelgevär som avlossats på närhåll förorsakar en mycket omfattande skada på hud, underhud och underliggande vävnader, förutom att de enskilda haglen skadar flera olika strukturer (nerver, blodkärl, ben, inre organ). En fraktur som uppkommit till följd av en skottskada läks på samma sätt som en öppen fraktur (långsam läkning, ökad infektionsrisk, ett flertal korrigerande operationer) och att benbrist ofta uppstår.

Förutom att en smärta som varar i 1–2 veckor uppkommer vid skadetillfället kan skottskador vara förenade med långvarigare smärttillstånd förorsakade av nervskador (se 1.4). Skadan kan orsaka funktionellt men genom att rörligheten eller aktiviteterna i det dagliga livet (ätande, hygien) försvåras. Skottskador i ansiktet förorsakar dessutom kosmetiskt men.

Typiskt för ytliga skottskador är att de inte kräver egentliga sjukvårdsåtgärder av yrkesutbildad personal inom hälso- och sjukvården (med undantag av kontroll av stelkrampsprofylax). Medelsvåra och svåra skottskador kräver alltid sjukhusvård.

Ytliga skador läks på 1–2 veckor utan att efterlämna bestående men, medelsvåra skador läks på 2–6 veckor, medan behandlingen av svåra skottskador kan ta 1–2 år.

Skadans svårighetsgrad påverkas framför allt av

- skadans art
- skadans omfattning
- skadans anatomiska lokalisation.

Lindriga skador enligt punkt 1 i rekommendationen är exempelvis hudskrämmor förorsakade av en kula, märket efter en luftgevärskula på underbenets framsida (ytlig hudkontusion, ingen blödning). *Medelsvåra skador* enligt punkt 2 i rekommendationen är till exempel skottskador som penetrerar en extremitet eller en ytlig del av kroppen. *Svåra skador* enligt punkt 3 i rekommendationen är exempelvis fraktur till följd av skottskada, skada på inre organ (organ i bröst- eller bukhålan), skall/hjärnskada, skottskada i ryggraden, skottskada i led.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	40	3851	4145	2296	4507	200	16354

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
314	402	925	2296	5432	12131	14221

Fallen i det selekterade materialet omfattar skottskador av olika svårighetsgrad med huvudvikten på medelsvåra och svåra skador. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för skottskador anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

2 Skallfraktur och fraktur på ansiktsben samt dislokationer

2.1 Fraktur på huvudets övre del

Fraktur på huvudets övre del utan allvarliga hjärnskador eller intrakraniell blödning kan uppstå till följd av ett slag mot hjässan. Frakturer på huvudets övre del är ofta förenade med blodutgjutning under huvudsvålen.

Frakturen i sig förorsakar övergående smärta och värk. Symtomen av frakturen försvinner oftast på 1–2 veckor utan att efterlämna bestående men, trots att frakturen är betydligt längre synlig på röntgenbilder. Till skallfrakturen som sådan kan anses höra sår i huvudet, spår av kontusion och symptom som huvudvärk och illamående vilka beror på en lindrig hjärnskakning.

En enkel fraktur på huvudets övre del är inte någon särskilt allvarlig skada. Allvarligare men än frakturen på huvudets övre del förorsakas av dess följdskador (t.ex. intrakraniell blödning 4.2, skada på trumhålan eller innerörat). Om en fraktur på huvudets övre del är förenad med intrakraniella skador ska ersättningen utdömas utgående från dem.

I undersökningsmaterialet ingår sex ersättningar som utdömts för frakturer på huvudets övre del (3 × 1022, 1533, 1669 och 3800 euro). För den största ersättningen handlar det om en kombination av flera skador. Fallen i det selekterade materialet representerar enkla frakturer på huvudets övre del. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för fraktur på huvudets övre del anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

2.2 Fraktur på skallbasen

En fraktur på skallbasen utan allvarliga hjärnskador eller intrakraniell blödning uppstår vanligen genom en fallolycka.

Frakturen i sig förorsakar övergående smärta och värk i 1–2 veckor. Frakturerna läks oftast utan att efterlämna bestående men. Frakturer på skallbasen medför ofta klart synliga blodutgjutningar runt båda ögonen (Brillen-hematom) och kan också leda till att blod eller ryggmärgsvätska sipprar ut ur näsan eller örat. Dessutom kan de vara förenade med förlust av luktsinne, hörselnedsättning, yrselsymtom och någon gång symtom från ögonnerven.

Allvarligare men än frakturen på skallbasen förorsakas av dess följdskador (blod eller ryggmärgsvätska rinner in i pannhålan, näsan eller örat, skada på trumhinnan, trumhålan eller innerörat).

En enkel fraktur på skallbasen läks på 1–3 månader med symtomatisk behandling (antiinflammatorisk värkmedicin, vid behov antibiotikaprofylax ifall ryggmärgsvätska läcker ut) utan att efterlämna bestående men. En associerad sjukdom (infektionskomplikation) kan förlänga det tillfälliga menet avsevärt. Blodutgjutning i ögonlocken utgör ett kosmetiskt men i 3–4 veckor.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15,18	28	4287	3181	4000	3276	1001	15332

De utdömda ersättningsarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1011	1043	1823	4000	5199	8434	13271

Fallen i det selekterade materialet representerar enkla frakturer på skallbasen. Vid större ersättningar är det fråga om kombinationer av flera skador. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för fraktur på skallbasen anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån, eftersom en fraktur på skallbasen är att betrakta som en allvarligare skada än en fraktur på huvudets övre del.

2.3 Fraktur på näsbenet

Fraktur på näsbenet är en sådan typisk fraktur på ansiktsbenen som förekommer i rättspraxis. Den uppstår vanligen genom inverkan av våld mot näsan (fallolycka, knytnävsslag). En fraktur på näsbenet förorsakar smärta och värk samt kosmetiskt och funktionellt men.

Enkla frakturer kräver inte alltid sjukvårdsåtgärder. Blödningen från näsan upphör inom några timmar. Efter reposition av en näsa som blivit sned är det möjligt att näsan måste stödas genom tamponering under några dagar. Fraktur på näsroten eller näsans broskdelar förutsätter operation och reparation av näsans mellanvägg.

Frakturen läks inom 1–6 veckor. En enkel fraktur på näsbenet förorsakar inte bestående men. Fraktur på näsroten eller näsans broskdelar kan förorsaka ett visst mått av bestående men.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
18	52	1458	891	1200	1075	150	4000

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
265	430	925	1200	2000	3000	3175

Fallen i det selekterade materialet omfattar näsfrakturer av olika svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan utdömda ersättningarna för näsfrakturer anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

2.4 Fraktur på överkäke eller okben

Frakturer på överkäke eller okben (kindben) uppstår till följd av ett mot ansiktet riktat kraftigt yttre våld (trafikolycka, kraftigt knytnävsslag, fallolycka). Ett knytnävsslag orsakar oftast en fraktur på okbågen (*zygomaticus*-bågen). Frakturen föranleder smärta och värk samt funktionellt men.

Enkla frakturer på okbågen kommer till synes genom att okbenet är intryckt. Frakturerna kräver vanligen reposition som utförs på sjukhus och i vissa fall reposition och fixation med osteosyntes.

Frakturer på okbågen läks vanligen efter repositionen inom 3–4 veckor utan att efterlämna bestående men. Svåra frakturer i överkåken läks på 1–3 månader.

Le Fort-frakturerna som nämns i punkt 3 av rekommendationen är indelade på följande sätt: En horisontell fraktur i överkåken ovanför tänderna i nivå med näsans undersida (Le Fort I). Pyramidfraktur, där frakturen går från överkäksbenets

knöl genom käkhålan och ögonhålans golv tvärs över näsroten (Le Fort II). Fraktur på okbenen, som leder till att ansiktsskelettets mittersta del har lossnat från skallen (Le Fort III).

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
15, 18	69	3109	2396	2555	2535	500	12000

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
562	715	1465	2555	4000	7155	8177

Fallen i det selekterade materialet omfattar olika slag av frakturer på okbenet, med huvudvikten på okbensfrakturer både med och utan dislokation. Fallen i denna rekommendationskategori innehåller vanligtvis även andra skador. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för frakturer på överkäke eller okben anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

2.5 Fraktur på underkäken*

Frakturer på underkäken uppstår genom inverkan av våld mot hakan (knytnävs-slag, fallolycka, trafikolycka). Frakturen förorsakar smärta och värk samt funktionellt men.

Med undantag för de allra lindrigaste fallen kräver frakturer på underkäken att underkäken fixeras vid överkäken med en metallskena som fästs vid tänderna för en tid av 4–6 veckor. Behandlingen orsakar ett betydande funktionellt men genom att tal och ätande försvåras. Om korrigeringen av frakturen förutsätter operation medför det ytterligare smärta och värk. Dislocerade frakturer efterlämnar vanligen ett visst mått av bestående men.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	86	3761	1855	3660	1795	307	9203

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
902	1569	2555	3660	4350	7046	7883

Fallen i det selekterade materialet omfattar underkäksfrakturer av olika svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet

kan de utdömda ersättningarna för frakturer på underkäken anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

2.6 Distorsion och luxation i käkled*

Distorsion (vrickning, sträckning) eller luxation (urledvridning) i käkleden uppstår vanligen genom inverkan av våld mot hakspetsen (fallolycka, knytnävsslag), vilket leder till att käkledens ledband och tuggmuskler blir sträckta.

Enkla vrickningar som inte är förenade med intraartikulära skador i käkleden (broskskiva, ledhuvud, jfr fraktur på underkäken i det föregående) kräver inga sjukvårdsåtgärder. Vid luxation (urledvridning) kan reposition bli nödvändig. Skadan förorsakar smärta och lindrigt funktionellt men i 1–3 veckor.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	19	853	573	700	535	204	2615

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
204	209	511	700	1046	1569	-

Fallen i det selekterade materialet omfattar käkledsdistorsioner och käkledsluxationer av olika svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för distorsion och luxation i käkled anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

2.7 Fraktur på orbitalgolvet*

Frakturer på ögonhållans golv, det s.k. orbitalgolvet (*blow out*-fraktur) uppstår till följd av trubbigt våld mot ögat (knytnävsslag, boll). Till följd av fraktur på orbitalgolvet pressas en del av ögonhållans innehåll in i käkhålan.

Frakturen leder till att ögat trycks in, ögats rörlighet begränsas när blicken vänds uppåt och dubbelseende förekommer. Förutom smärtan vid skadetillfället kan frakturen medföra kontusion på ögat och en kortvarig eller mera långvarig synnedsättning eller i värsta fall förlust av synen. Behandlingen av skadan förutsätter operation.

Skadan förorsakar värk i 1–2 veckor och funktionellt men genom att den försvårar rörligheten. Läkningen av skadan varar 1–6 månader. Hudnerven (känslnerven under ögat) kan läkas småningom under två års tid efter olyckan. Skadan kan efterlämna bestående men.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	126	2673	1711	2249	1577	246	10458

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
614	1022	1560	2249	3137	4860	5622

Fallen i det selekterade materialet representerar frakturer på orbitalgolvet av typisk svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för frakturer på orbitalgolvet anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

3 Tandskador

3.1 Tandluxation*

Tandluxation uppstår till följd av ett slag eller en stöt mot tanden. Med tandluxation avses att tanden förskjutits från sin plats (tanden är lös när man vickar på den). Vid denna skada är tanden i sig hel och vävnadsskadan inskränker sig till vävnaderna runt tanden. Tandens kan ha förskjutits framåt, bakåt, åt sidan (luxation), tryckts in (intrusion), skjutits ut (extrusion) eller helt slagits ut och lossnat (exartikulation). Skadan behandlas genom att tanden reponeras (återförs) och fixeras vid intilliggande tänder med skena.

Undersökningsmaterial

	MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
3.1.1–2	12, 15, 18	38	1005	616	837	696	261	2800
3.1.3	12, 15, 18	53	2281	1857	2044	1975	209	10458

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
3.1.1–2	304	399	511	837	1207	1856	2567
3.1.3	387	511	1022	2044	2997	4635	5715

Fallen i det selekterade materialet representerar till svårighetsgraden typiska fall där tanden sitter löst, har förskjutits från sin normala plats eller helt lossnat. I ersättningarna för tandskador ingår vanligtvis också en ersättning för ytliga kontusioner. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för fall där tanden förskjutits från sin normala plats anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

3.2 Tandfraktur*

Med tandfraktur avses ett brott på tandemaljen eller tandbenet. Tandfrakturens svårighetsgrad är beroende av vävnadsskadans omfattning och placering. Den lindrigaste skadan utgörs av sprickor i tandemaljen, medan en kronfraktur som sträcker sig ända till tandpulpan och en fraktur på tandroten betraktas som svåra tandfrakturer. Sårskador på kind eller läpp är ofta associerade skador vid tandfrakturer.

Tandfrakturer förorsakar smärta och värk. Frakturen behandlas genom att tanden lagas eller en bruten tand fixeras med skena vid intilliggande tänder. Frakturer som sträcker sig till tandens pulpa och frakturer på tandroten kräver vanligen rotfyllning, vilket innebär att blodkärlen och nervvävnaden i tandens rotkanal avlägsnas och rotkanalen fylls med artificiellt material. Tandfrakturer kan efterlämna bestående men.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
15, 18	167	1365	1215	1022	1022	100	8000

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
172	307	613	1022	1635	3013	3761

Fallen i det selekterade materialet representerar till svårighetsgraden typiska frakturer på tandemalj eller tandkrona och frakturer på tandkronan vilka sträcker sig till pulpan samt frakturer på tandroten. Ersättningar för tandskador omfattar nästan undantagslöst även ersättning för ytliga skador. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för tandfrakturer anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

4 Intrakraniella skador

4.1 Hjärnskador*

Hjärnskador förorsakas vanligen av slag eller stöt som träffar huvudet (fallolycka, slag mot huvudet med ett tillhygge, fall från hög höjd, trafikolyckor). Utmärkande för en hjärnskada är alltid vissa typiska symtom, till vilka hör åtminstone något av följande: medvetlöshet eller sänkt medvetandegrad, minneslucka, förändring i det mentala tillståndet (förvirring, desorientering, sömnhighet) eller neurologiska symtom eller fynd (syn- eller förlamningssymtom, balanssvårigheter, kramper).

En *mycket lindrig* hjärnskada, dvs. hjärnskakning förorsakar övergående men (illamående, huvudvärk) under 1–2 veckor. I de fall där ingen medvetandeförlust förekommit brukar symtomen vanligen försvinna på några dagar. Vid *lindrig*

hjärnskada (medvetslöshet mindre än 30 minuter) förekommer symtom som medför olägenheter i det dagliga livet, exempelvis huvudvärk, yrsel eller oföretagsamhet förekomma upp till 1–3 månader.

Tillfrisknandet efter en *medelsvår* eller *svår* hjärnskada kräver längre tid, från några veckor upp till två år, och bestående men kan kvarstå, vanligtvis kognitiva symtom, störningar i vakenhetsgraden samt förändringar i känslolivet och beteendet. Förutom illamående och huvudvärk kan tillfälligt och även mer bestående men också förorsakas av minnesstörningar, förlamningssymtom i extremiteterna eller balansstörningar.

Undersökningsmaterial

	MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
4.1.1	18	68	983	730	800	700	200	4000
4.1.2–4	12, 15, 18	107	8551	8249	6000	9935	204	42878

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
4.1.1	245	300	500	800	1200	2030	2610
4.1.2–4	1067	1569	2615	6000	12550	20088	25908

De mycket lindriga hjärnskadorna i det selekterade materialet representerar fall av typisk svårighetsgrad. De övriga hjärnskadorna i det selekterade materialet omfattar hjärnskador av olika svårighetsgrad ~~med huvudvikten på medelsvåra och svåra skador~~. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för hjärnskador anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

4.2 Traumatisk intrakraniell blödning*

De vanligaste intrakraniella blödningarna som uppstår efter slag mot huvudet är blödning utanför hårda hjärnhinnan (epiduralblödning), blödning under hårda hjärnhinnan (subduralblödning) och blödning inne i hjärnvävnaden (intracerebral blödning).

Traumatisk epiduralblödning (S06.4) orsakas vanligen av artärbristning och tillståndet försämras snabbt. Skadan efter slaget är ofta lindrig, symtomen utgörs av snabbt tilltagande medvetandesänkning, symtom på halvsidig förlamning och utvidgade pupiller. Skadan kräver snabb operation; ifall inga associerade skador finns är tillfrisknandet vanligtvis snabbt och fullständigt.

Traumatisk subduralblödning (S06.5) kan vara plötslig (akut) eller utvecklas under en längre tid (kronisk) och har vanligen samband med en svår hjärnskada. Symtomen vid en akut subduralblödning hänför sig till svår hjärnskada (en patient som ursprungligen efter traumat var medvetlös får en progredierande halvsidig

förlamning, utvidgade pupiller). Symtomen på en kronisk subduralblödning utvecklas i regel drygt två veckor, eller till och med månader, efter den ursprungliga skadan, som vanligtvis är en fallolycka och som patienten oftast redan glömt för att den var så obetydlig. Blodutgjutningen behandlas vanligen genom operation. Återhämtningen tar 1–3 månader, såvida inte en annan skada föranleder något annat.

Traumatisk intracerebral blödning (I61.9) uppkommer till följd av ett slag mot huvudet och hjärnkontusion. Det tillfälliga och möjligen bestående menet är beroende av det men som hjärnskadan förorsakar (se 4.1.4).

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	84	5852	4464	5111	4389	300	24475

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1035	1394	3066	5111	7455	10752	15096

Fallen i det selekterade materialet representerar intrakraniell blödning av olika svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i det selekterade materialet kan de utdömda ersättningarna för intrakraniell blödning anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

5 Skador på syn- och hörselorgan

5.1 Skador på öga*

Redan ett obetydligt trubbigt slag mot ögat kan förorsaka svullnad och blodutgjutning i ögonlocken och under ögats bindhinna. Ett "blått öga" som uppkommit på det sättet förorsakar närmast ett kosmetiskt men, som läks och försvinner på 1–2 veckor.

Till sårskadorna på ögat hör sår eller ruptur i ögats senhinna (sclera), sår på bindhinnan och sår på hornhinnan. Ett ytligt sår uppstår genom en repa. En ruptur i ögats senhinna uppkommer till följd av ett kraftigt trubbigt slag eller ett slag med ett vasst föremål.

Ytliga sår i ögat läks på några dagar med antibiotikasalva. En ruptur i ögats senhinna sluts med suturer, vilket alltid kräver sjukhusvård.

Små sårskador på bindhinnan läks av sig själv på några dagar. Om en ruptur är stor, sys såret med tunn sutur som bryts ned i kroppen. Läkningen tar 1–3 veckor.

Ytliga repor på hornhinnan läks oftast med ett ögonförband och antibiotikasalva under 1–4 dygn utan att efterlämna bestående men. Djupa sårskador kan

medföra associerade skador, och skador som penetrerar hornhinnan kräver sjukhusvård. De efterlämnar sannolikt ett visst mått av bestående men.

Ytliga sårskador i ögats senhinna, bindhinna eller hornhinna förorsakar tillfälligt men under 1–2 veckor (ögonförband 1–2 dygn, röda ögon, klåda, ögonen klistrar ihop och synskärpan försämras).

Sårskador på ögats senhinna eller hornhinna läks på 1–4 månader. Borttagning av stygn på hornhinnan efter 3 månader orsakar ytterligare men under 1–7 dygn. Ett tillfälligt men yttrar sig i smärta och värk samt kosmetiskt men under 1–4 veckor. Synen kan också vara nedsatt och synnedsättningen kan bli bestående.

Kontusion på ögonglob är förenad med blödning i ögats främre kammare (hyfema). Skadan ska alltid undersökas på sjukhus. Kontusion uppkommer till följd av slag som träffar ögat framifrån. Behandlingen består av användning av ögon-droppar som ofta innehåller cortison och som förstörar pupillen, och ibland användning av orala läkemedel som främjar blodets koagulering. Reblödningar är möjliga. Skadan kan leda till att linsen förskjuts ur sitt läge och till blödning i ögats glaskropp. Ökad risk för näthinneavlossning. Skadan kan efterlämna bestående men.

Om kontusionen på ögat är förenad med fraktur på orbitalgolvet ska ersättningen för skadan fastställas enligt rekommendationen om fraktur på orbitalgolvet (2.7).

Laceration (sönderslitning) av ögongloben förorsakas vanligen av våld från ett vasst objekt (ett vasst metallföremål, ett återstudsande objekt e.dyl.). Skada som förorsakas av trubbigt våld är i allmänhet förenad med fraktur på orbitalgolvet (se 2.7).

En penetrerande skada i ögat kräver sjukhusvård. Skadorna läks på 1–4 månader och efterlämnar ofta bestående men. I svåra fall måste ögongloben avlägsnas.

Tillfälligt men föranleds av smärta och värk samt kosmetiskt men i 1–4 veckor. Synen kan vara nedsatt och synnedsättningen kan bli bestående.

Undersökningsmaterial (5.1.1–5.1.4)

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
15, 18	216	663	816	500	429	50	8177

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
160	200	300	500	729	1190	1654

Fallen i det selekterade materialet representerar blodutgjutning i ögonlock och ögats bindhinna av typisk svårighetsgrad. De sårskador på ögat som förekommer i materialet är nästan undantagslöst ytliga sår i ögat. Med beaktande av svårig-

hetsgraden hos de fall som ingår i det selekterade materialet kan de utdömda ersättningarna för blodutgjutning i ögonlock och ögats bindhinna, sårskada på öga och kontusion på öga anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

Undersökningsmaterialet innehåller tre fall där ersättning utdömts för ruptur eller laceration av ögongloben (3 066, 3 066 och 7 200 euro). I fallet med den största ersättningen är det fråga om penetrering av båda ögonen och förlust av synen på det ena ögat. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i det selekterade materialet kan de utdömda ersättningarna för laceration eller ruptur av ögongloben anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

5.2 Ruptur av trumhinna

Trumhinnan kan skadas av föremål som direkt träffar den eller av en plötslig tryckförändring. Tryckskada kan förorsakas av ett relativt lätt slag med öppen handflata mot örat. Andra orsaker är tryckförändringar i omgivningen exempelvis vid flygning eller dykning.

Ruptur av trumhinnan kan medföra en lindrig blodutgjutning och värk i örat. Rupturen läks vanligen av sig själv inom 1–2 veckor. Vid mera omfattande rupturer kan trumhinnans kanter vika sig inåt mot mellanörat, varvid läkningen förhindras. Då måste trumhinnans kant lyftas upp.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	43	1162	746	1000	1007	72	3300

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
373	409	562	1000	1569	2370	2754

Fallen i det selekterade materialet representerar ruptur av trumhinnan av typisk svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i det selekterade materialet kan de utdömda ersättningarna för ruptur av trumhinnan anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

6 Skador på bröstkorgen

6.1 Fraktur på revben

Frakturer på revben uppkommer till följd av slag eller stöt mot bröstkorgen (fallolycka, knytnävsslag, trafikolycka). Symtom på revbensbrott är en svår, lokal smärta som försvårar andningen. Frakturen kan ibland leda till att blod eller luft läcker ut i lungsäckshålan.

Revbensbrott förorsakar smärta vid andning och rörelser i 2–3 veckors tid. Revbensbrott läks utan att efterlämna bestående men på 1–3 månader. Frakturer på multipla revben kan ibland föranleda en långvarigare nervsmärta mellan revbenen.

Undersökningsmaterial

	MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
6.1.1	12, 15, 18	63	1361	674	1227	800	105	3137
6.1.2	12, 15, 18	23	2656	1865	2500	1082	242	7666
6.1.3	09, 12, 15, 18	3	4069	1382	3577	.	3000	5630

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
6.1.1	301	509	1000	1227	1800	2555	2615
6.1.2	398	1104	1533	2500	2615	6746	7564
6.1.3	3000	3000	3000	3577	.	.	.

De olika slagen av revbensfrakturer i det selekterade materialet representerar till sin art typiska frakturer på revben. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i det selekterade materialet kan de utdömda ersättningarna för enstaka och multipla frakturer samt seriefrakturer på revben anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

6.2 Fraktur på sternum

Fraktur på sternum (bröstbenet) uppkommer till följd av ett kraftigt slag frami-från. Den förorsakas vanligen av säkerhetsbältet eller av ratten i samband med en trafikolycka. Andra orsaker är fall från höjd eller ett kraftigt knytnävsslag.

Frakturen kan vara förenad med svåra följdskador, av vilka den viktigaste är hjärtkontusion (10.1) och ruptur på aortabågen. Dessa uppkommer nästan undantagslöst i samband med trafikolyckor eller fall från höjd, och de kräver alltid sjukhusvård; den sistnämnda alltid också operation.

Fraktur på sternum förorsakar smärta vid andningsrörelse i 1–3 veckor. Sternumfrakturer läks i allmänhet inom 1–3 månader utan att efterlämna bestående men. Svåra följdskador kan dock efterlämna bestående men.

Undersökningsmaterialet innehåller två ersättningar (523 och 1046 euro) som utdömts för sternumfraktur. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i det selekterade materialet kan de utdömda ersättningarna för fraktur på sternum anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

7.1 Luxation i skulderled och ruptur i rotationskapsel (rotatorkuff)*

Luxation, urledvridning, av skulderled uppkommer till följd av vridrörelse som belastar leden. Vanligen förorsakas den i samband med fall mot utsträckt arm.

Urledvridning av skulderleden förorsakar smärta i ledregionen och leden är omöjlig att röra. Den kan återgå till normalt läge spontant, men ofta måste luxationen repositioneras på en sjukhuspoliklinik.

Armen stöds med mitella eller ortos i tre veckors tid. När det är fråga om unga och idrottsaktiva patienter kan artroskopi vara påkallad.

Skulderledsluxationer läks vanligen inom 6 veckor–3 månader utan att efterlämna bestående men. Benägenhet för upprepade luxationer kan vara en kvarstående följd, men den kan rättas till genom operation.

Undersökningsmaterial

	MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
7.1.1	10–12, 15, 18	27	1680	753	1569	894	500	4088
7.1.2–3	09–12, 15, 18	11	2539	1747	1758	1762	537	6275

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
7.1.1	635	985	1150	1569	2044	2759	3788
7.1.2–4	538	639	1464	1758	3226	6020	.

Fallen i det selekterade materialet omfattar typiska luxationer i skulderled och rupturer i rotationskapseln (rotatorkuffen). Rupturer i rotationskapseln kan förorsaka långvarigare tillfälliga men än vanligt. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i det selekterade materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

7.2 Luxation i akromioklavikularled

Luxation i akromioklavikularled är en vanlig skada och den uppkommer till följd av fall mot axeln.

En lindrig luxation kan behandlas genom att armen stöds med mitella eller ortos i tre veckors tid. Den efterlämnar inga bestående men. Vid svår luxation är operation påkallad. Efter operation läks skadan inom tre månader, och i regel efterlämnar inte ens en svår luxation något bestående men.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	11	2491	1020	2555	1426	445	4191

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
445	704	1800	2555	3226	4064	.

Fallen i det selekterade materialet omfattar luxationer i akromioklavikularleden av olika svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i det selekterade materialet kan ersättningarna som utdömts för luxation i akromioklavikularled anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

7.3 Nyckelbensfraktur

En nyckelbensfraktur uppkommer till följd av ett kraftigt våld mot axeln. Vanligen uppkommer den till följd av fall mot axeln eller förorsakas av säkerhetsbältet vid trafikolyckor.

En enkel fraktur behandlas genom att armen stöds med mitella i tre veckors tid. Frakturen förorsakar smärta och värk i 1–3 veckor och den läks inom tre månader utan att efterlämna bestående men.

En nyckelbensfraktur med betydande dislokation behandlas med operation och fixation med metallplatta. En fraktur som behandlats operativt läks inom 3–4 månader utan att efterlämna bestående men. Den förorsakar smärta och värk under 3–6 veckor. Armen ska stödas med ortos i tre veckors tid.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	36	2144	1193	1920	1633	511	5229

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
549	911	1148	1920	2781	4263	4694

Fallen i det selekterade materialet omfattar nyckelbensfrakturer av olika svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

7.4 Frakturer på humerusskäftet (överarmsbenet)

Frakturer på humerusskäftet (överarmsbenet) uppkommer på grund av kraftigt våld mot överarmen. Vanligen är de en följd av fall mot utsträckt arm eller kraftig vridning av armen då den är böjd vid armbågsleden (armbrytning).

En enkel fraktur behandlas med sex veckors gipsskena samt bandagering till kroppen. Frakturen läks inom tre månader utan att efterlämna bestående men.

En påtagligt dislocerad fraktur på humerusskäftet behandlas med operation och fixation med metallplatta eller märgspik. En fraktur som opererats läks inom 3–6 månader utan att efterlämna bestående men.

En svår fraktur på humerusskäftet är förenad med associerade skador (skada på radialisnerven). Läkningen varar 6 månader–2 år. Nervskadan föranleder funktionellt men i övre extremiteten under läkningstiden (1–6 månader). Den kan förorsaka bestående men.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	37	3559	2405	3000	2428	313	10458

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
481	772	2097	3000	4525	6996	10458

Fallen i det selekterade materialet omfattar enkla och dislocerade frakturer på humerus och frakturer på övre delen av humerus. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

7.5 Fraktur på underarm*

Frakturer på underarmen uppkommer på grund av kraftigt våld mot armen. Vanligen är de en följd av fall mot utsträckt arm.

Vanligast är en distal radiusfraktur, dvs. en fraktur på armens strålben strax ovanför handleden (s.k. Colles fraktur), varvid benskörhet (osteoporos) ofta är en bidragande orsak.

Colles fraktur behandlas med reposition och gipsskena i 4–6 veckors tid. Ibland behandlas frakturen med extern fixation och då behövs inte gipsskena. Frakturen läks inom 6–8 veckor utan att efterlämna bestående men.

Frakturer på diafysen (skaftet) på underarmens ben behandlas hos vuxna huvudsakligen med operation och fixation med metallplatta. En fraktur som opererats på detta sätt läks inom 3–6 månader utan att efterlämna bestående men.

En svår fraktur på underarmen är förenad med associerade skador (skada på radialisnerven) eller betydande splittring. Läkningen varar 6 månader–2 år. Nervskadan föranleder funktionellt men i övre extremiteten under läkningstiden (1–6 månader). Den kan förorsaka bestående men.

Undersökningsmaterial

	MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
7.5.1	10–12, 15, 18	18	2146	744	2121	1228	1022	3226
7.5.2–3	10–12, 15, 18	89	2999	2405	2500	2141	307	15687

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
7.5.1	1022	1043	1483	2121	2711	3226	
7.5.2–3	708	1022	1519	2500	3660	5229	7878

Fallen i det selekterade materialet omfattar underarmsfrakturer av lindrig, medelsvår och svår svårighetsgrad. För de distala radiusfrakturerna ligger huvudvikten på medelsvåra skador. De övriga underarmsfrakturerna var huvudsakligen av lindrig svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån

7.6 Fraktur på handlovens båtben*

Frakturer på handlovens båtben uppkommer vid fall mot utsträckt arm. Båtbenet brister i två delar.

Frakturen behandlas vanligen med ett cirkulärt gips som gör tummen orörlig vid tumroten. Gipsbehandlingen varar i 9–12 veckor. Förorsakar tillfälligt men under 3–4 månader. Inga bestående men.

Båtbensfrakturer kan ibland åtföljas av fördröjd eller utebliven benläkning och eventuellt även partiell undergång av benvävnad (osteonekros). Fördröjd och utebliven benläkning kräver operation (fixering med skruv och bentransplantation). I sådana fall förlängs läkningstiden och kan uppgå till 6–12 månader. En båtbensfraktur vars läkning fördröjts förorsakar tillfälligt men under 6–12 månader och kan efterlämna bestående men.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	15	2239	999	2225	1067	941	4497

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
941	1022	1533	2225	2600	4252	.

Fallen i det selekterade materialet omfattar frakturer på handlovens båtben av olika svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

7.7 Distorsion i handled

En distorsionsskada (vrickning eller sträckning) i handleden uppkommer vanligen till följd av fall mot utsträckt arm. Den kan också uppkomma i samband med en slagrörelse genom att leden vrids.

Distorsionsskadan i leden kommer till uttryck som svullnad i leden och smärta i samband med rörelse. Den förorsakar övergående smärta och värk under 1–2 veckor. Distorsion i handleden läks inom 1–3 veckor utan att efterlämna bestående men.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	9	673	234	613	438	409	1046

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
409	409	471	613	909	.	.

Fallen i det selekterade materialet representerar distorsion i handled av typisk svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

7.8 Fraktur på metakarpalben (mellanhandsben)

Fraktur på en metakarpalbenshals uppstår till följd av ett kraftigt direkt slag, i sällsynta fall till följd av vridvåld mot handen. Fraktur på det femte metakarpalbenets hals beror oftast på ett kraftigt knytävsslag mot ett hårt motstånd.

Fraktur på en metakarpalbenshals behandlas med reposition och gipsskena i 3–4 veckor. Den initiala behandlingen av frakturen försvåras ofta av att huden på knogarna är skadad. Frakturer på metakarpalbensskäft behandlas efter reposition med gipsskena i 5–8 veckor. Frakturer som är svåra att repositionera kräver ofta fixation med metallstift och gipsskena.

Fraktur på en metakarpalbenschals förorsakar tillfälligt men under 4–6 veckor och på ett metakarpalbensskafte under 6–8 veckor. Efter behandling med gipsskena förorsakas men av styvhet i lederna under 1–2 veckor. Inga bestående men.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	48	1493	775	1414	740	111	3500

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
247	415	1081	1414	1821	2561	3337

Fallen i det selekterade materialet representerar fraktur på metakarpalben av typisk svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

7.9 Distorsion i finger eller tumme

Distorsion (stukning) i ett finger är en mycket vanlig skada. En sträckningsskada utan bristning i ledbanden kan uppkomma i fingerleder som en följd av vridskada i leden.

Efter distorsion i en fingerled kan leden vara svullen och smärta vid rörelse. Fixering till ett angränsande finger genom spjälning för några dagar är ofta till nytta. Skadan läks inom 1–3 veckor utan att efterlämna bestående men.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	18	606	470	517	321	102	2044

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
102	198	314	517	635	1554	

Fallen i det selekterade materialet representerar distorsion i finger eller tumme av typisk svårighetsgrad, även om praktiskt taget samtliga fall också omfattar andra skador, främst kontusioner och ytliga sår. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i det selekterade materialet kan ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

7.10 Luxation i finger eller tumme

Luxation (urledvridning) av en led i finger eller tumme uppkommer som en följd av en kraftig vridrörelse.

En ledluxation syns som en klar deformation av leden och den är vanligen förenad med någon typ av ruptur i ledband och ledkapsel. Reposition av leden kräver i allmänhet bedövning av fingret, vilket görs på sjukhus eller poliklinik. Därefter spjälas leden för en tid av tre veckor.

Luxation av en fingerled förorsakar tillfälligt men under ca 3–6 veckor. Smärta och värk förekommer i ca 1–2 veckor, spjälningen förorsakar men i tre veckor och styvhet i fingerlederna 3–6 veckor.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	10	1129	790	929	993	300	2555

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
300	311	552	929	1545	2550	.

Fallen i det selekterade materialet representerar luxation i finger eller tumme av typisk svårighetsgrad, även om nästan samtliga fall också är förenade med andra skador, främst kontusioner och ytliga sår. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i det selekterade materialet kan de utdömda ersättningarna för luxation i finger eller tumme anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

7.11 Fraktur på finger eller tumme*

Frakturer på finger eller tumme uppkommer till följd av vridskada eller kontusion.

Tillfälligt men förorsakas av smärta och värk samt av svårighet att använda handen i dagliga aktiviteter. Vid svåra fingerfrakturer förorsakas ytterligare men av att fingerleden är styv och rörligheten begränsad.

En enkel fingerfraktur kan behandlas med spjåla i tre veckor och den efterlämnar inte bestående men. En komplicerad fraktur kan kräva omedelbar operation, även då det är fråga om ett enstaka finger, och senare korrigeringar operationer. Den kan efterlämna t.o.m. betydande bestående men.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	73	1497	978	1227	1231	209	5229

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
358	516	837	1227	2068	2821	3423

Fallen i det selekterade materialet omfattar fingerfrakturer av olika svårighetsgrad med huvudvikten på lindriga och medelsvåra skador. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

7.12 Skada på sena till finger

Skador på senor till finger uppkommer vanligen genom att senan blir avskuren av ett vasst föremål. En senskada kan också uppkomma genom töjning av senan. Ofta är senskadorna skärsår som förorsakats med en slidkniv, ett trasigt glas eller en plåtkant. Töjning förorsakar en s.k. droppfingerskada (*Mallet-finger*), vilket innebär att sträcksenan vid fästet på fingrets yttersta falang brister. Skadan uppkommer när fingertoppen träffas av ett hårt motstånd (en boll, en vägg).

Skadan förorsakar smärta och värk samt funktionellt men på grund av att fingret är styvt. Lindriga skador behandlas med spjälning. Allvarigare senskador kräver operation och sakkunnig eftervård (en fingerskena som håller yttersta leden i utsträckt läge, därefter rehabilitering). Allvarliga skador efterlämnar alltid bestående men.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	33	2019	1283	1569	2011	314	5752

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
460	590	1022	1569	3033	3833	4654

Fallen i det selekterade materialet omfattar senskador av olika svårighetsgrad med huvudvikten på medelsvåra skador. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

8 Skador på buken, bäckenet och nedre extremitet

8.1 Skador på buken och bäckenet*

En fraktur på buken och bäckenet uppkommer vanligen till följd av fallolyckor, trafikolyckor eller fall från hög höjd.

Vid fallolyckor uppstår vanligen mjukdelsskador, som kommer till synes som en blodutgjutning kring trokanter major (muskelfäste i lårbenets övre del) eller sätet (inre blödning vid trokanter major eller sätesmuskeln). Hos äldre personer kan en sådan fallolycka leda till en fraktur på lårbenets övre del (se punkt 8.3) eller på blygdbågen.

Kraftigt yttre våld (trafikolyckor, fall från höjd) kan förorsaka fraktur på bäckenringen, ofta i förening med allvarliga associerade skador på inre organ (nervskador, skador på blodkärl, skador på urinblåsa/rör) och då fastställs ersättningen med beaktande av rekommendationen för dessa vävnadsskador.

Lindriga mjukdelsskador i buken och bäckenet inklusive stabila frakturer på blygdbågen och höftbenskammen läks på 1–6 veckor utan att efterlämna bestående men. Svåra bäckenfrakturer med associerade skador läks på 1–6 månader och kan efterlämna bestående men.

I materialet ingår ett fall av fraktur på höftledsskålen (11 000 euro). I detta fall hade offret även orsakats rikligt med andra frakturer.

8.2 Skador på korsbenet

En fraktur på korsbenet uppkommer till följd av kraftigt yttre våld (fall från hög höjd).

Luxation i leden mellan korsbenet (sakrum) och svansbenet (koccyx) och fraktur på svansbenet uppkommer vanligen genom fallolyckor. Frakturer på korsbenet och svansbenet läks i allmänhet utan komplikationer och de förorsakar tillfälligt men på grund av smärta och värk under 2–6 veckor.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	8	1103	581	830	1033	556	2092

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
556	556	605	830	1638	.	.

Fallen i det selekterade materialet omfattar typiska frakturer på svansbenet. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

8.3 Fraktur på övre delen av femur (lårben)*

En fraktur på lårbenets övre del (fraktur på lårbenshalsen, s.k. collumfraktur, fraktur genom benutsprången, s.k. pertrokantär fraktur, eller fraktur nedanför benutsprången, s.k. subtrokantär fraktur) uppkommer till följd av fall mot höften. Det är typiskt en fraktur som drabbar äldre personer med allmän urkalkning av skelettet, men den kan också drabba yngre till följd av fall eller trafikolyckor.

En fraktur på lårbenets övre del behandlas i regel alltid med operation och en kombination av glidskruv och märgspik. En subtrokantär fraktur fixeras ibland

med låst märgspik. En fraktur som behandlats med operation läks inom 3–6 månader utan att efterlämna bestående men. Frakturen förorsakar smärta och rörelsesvårigheter, vanligen under 3 månader.

Äldre personer som ådragit sig en dislocerad fraktur på lårbenshalsen behandlas med halvartroplastik. En fraktur som behandlats med halvartroplastik förorsakar smärta i 3–4 veckor.

Svåra frakturer på lårbenets övre del är förenade med associerade skador (skada på ischiasnerven) eller försämrad läkning av frakturen (fixationen delvis misslyckad, nybildningen av ben fördröjd, bentransplantation nödvändig). Läkningen varar 6 månader–2 år. En nervskada föranleder funktionellt men i den nedre extremiteten under läkningstiden. Detta och den försämrade läkningen kan förorsaka bestående men (förkortning av extremitet, begränsad rörlighet i höften, förlängd smärta).

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	17	3850	1015	3894	1266	1669	6275

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1669	2484	3182	3894	4448	5020	6275

Fallen i det selekterade materialet omfattar frakturer på lårbenets övre del av olika svårighetsgrad, med huvudvikten på medelsvåra och svåra frakturer. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

8.4 Fraktur på femurskaftet*

Frakturer på femurskaftet (lårbenets mellersta del) uppkommer till följd av kraftigt yttre våld (trafikolycka, fall från höjd).

Frakturen behandlas huvudsakligen med operation och i regel med användande av (låst) märgspik. En fraktur som behandlats operativt läks inom 3–6 månader utan att efterlämna bestående men. Frakturen förorsakar smärta och rörelsesvårigheter, vanligen under 3 månader (partiell belastningsrestriktion 2–3 månader).

Svåra frakturer på femurskaftet är förenade med associerade skador (skada på femoralisnerven eller lårpulsådern) eller fördröjd läkning av frakturen (fixationen delvis misslyckad, nybildningen av ben fördröjd, bentransplantation nödvändig). Läkningen tar 6 månader–2 år. En nervskada föranleder funktionellt men i den nedre extremiteten under läkningstiden. Detta och den försämrade läkningen kan efterlämna bestående men (förkortning av extremitet, förlängd smärta).

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	8	4317	2742	4385	3792	215	8900

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
215	215	2208	4385	6000	.	.

Fallen i det selekterade materialet omfattar frakturer på femurskaftet av olika svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

8.5 Fraktur på nedre delen av femur*

En fraktur på nedre delen av lårbenet (ovanför eller genom en kondyl) uppkommer till följd av kraftigt yttre våld (trafikolyckor, fall från höjd). Hos äldre personer som lider av urkalkning av skelettet kan en fraktur uppkomma vid en fallolycka där knäet utsätts för vridvåld.

Frakturen behandlas huvudsakligen med operation varvid vinkelstabil fixation med skruv, fixation med platta och skruv eller en (från knäet insatt) låst mörkspik används. Efter operationen stöds knäleden med gips eller ortos under 6 veckor. En fraktur som behandlats med operation läks inom 3–6 månader utan att efterlämna bestående men. Frakturen förorsakar smärta och rörelsesvärigheter, vanligen under 3 månader.

Svåra frakturer är förenade med associerade skador (skada på vadnerven eller knävecksartären) eller fördröjd läkning av frakturen (fixationen delvis misslyckad, nybildningen av ben fördröjd, bentransplantation nödvändig). Läkningen varar 6 månader–2 år. En nervskada föranleder funktionellt men i den nedre extremiteten under läkningstiden. Detta och den försämrade läkningen kan efterlämna bestående men (förkortning av extremitet, förlängd smärta, knäartros).

Undersökningsmaterialet innehåller fyra ersättningar för fraktur på nedre delen av femur (2252, 3000, 4504 och 6451 euro). Fallen i det selekterade materialet omfattar frakturer av olika svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

8.6 Fraktur på patella (knäskål)

En fraktur på knäskålen uppkommer vanligen vid en fallolycka som träffar knäet, eller vid en trafikolycka där knäet träffar instrumentbrädan.

En odilocerad fraktur som närmast är en sprickfraktur behandlas med gips-hylsa eller ledad ortos i sex veckors tid. Men förorsakasrr av sex veckors användning av armbågs-kryckor och övergående smärta under 1–2 veckor. Frakturen läks utan att efterlämna bestående men.

En dislocerad fraktur behandlas med operation varvid osteosyntes med Kirschnertråd (tension band) används. Efter operationen behandlas frakturen med gips-hylsa eller ledad ortos i sex veckors tid. Men förorsakas av sex veckors användning av armbågs-kryckor och övergående smärta under 1–2 veckor. Frakturen kan efterlämna bestående men på grund av artros av ledytorna.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	8	1911	761	1818	938	538	3066

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktill

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
538	538	1594	1818	2531	.	.

Fallen i det selekterade materialet omfattar knäskålsfrakturer av olika svårighets-grad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättnings-nivån.

8.7 Luxation av patella

Luxation (urledvridning) av knäskålen uppkommer som en följd av sträcknings-skada i knäet. Den kan vara förenad med hemartros (blodutgjutning i leden).

Luxation av patella behandlas med reposition och ortos som stöder patellan. Om rupturen i ledkapseln är omfattande eller om luxationen är förenad med en fraktur, måste den behandlas operativt. Efter operationen används knäortos i sex veckors tid.

Skadan förorsakar smärta och värk i 1–2 veckors tid. Luxationen av patella läks utan att efterlämna bestående men, såvida det inte är fråga om en luxation som beror på en konstitutionell defekt.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	8	1389	719	1113	1097	538	2688

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktill

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
538	538	863	1113	1960	.	.

Fallen i det selekterade materialet omfattar knäskålsluxationer av olika svårighetsgrad. Med undantag av de lägsta ersättningarna (538 och 818 euro) kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

8.8 Ruptur av ledband i knäled*

En sträckning eller ruptur av ledband i knäleden uppkommer till följd av en sträckningsskada i knäet. Ruptur av det främre korsbandet åtföljs vanligen av hemartros, blod i leden. Sträcknings- eller rupturskador i knäets sidoligament är ofta förenade med meniskruptur.

Om knäet är stabilt och ingen blodutgjutning konstateras behandlas en sträckningsskada i knäets ledband med knäortos under 3–6 veckor. I de fall där knäleden är instabil och intraartikulär skada (blod i leden) misstänks är behandlingen artroskopi. Skador på ledband läks på 3–6 månader.

Men förorsakas av smärta och värk i 2–4 veckors tid. Armbågs-kryckor ska användas under 2–6 veckor. Skadan läks utan att efterlämna bestående men.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	50	2602	2223	2402	1780	556	15687

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
556	627	1446	2402	3226	4183	4472

Fallen i det selekterade materialet omfattar rupturer på ledband i knäled och meniskrupturer av olika svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

8.9 Fraktur på övre delen av tibia (skenben)

En fraktur på övre delen av tibia (skenbenet) genom en tibiakondyl uppkommer som en följd av kraftigt yttre våld (trafikolycka, fall från höjd).

En fraktur som närmast är en sprickfraktur och är så gott som odislocerad och stabil behandlas med gips eller operation med skruvfixering. Knäleden stöds med gips eller knäortos under sex veckor och endast partiell belastning av benet tillåts under läkningstiden. Frakturen förorsakar smärta och rörelsesvårigheter under 6 veckor–3 månader. Frakturen läks på 3–6 månader utan att efterlämna bestående men.

En dislocerad fraktur behandlas i regel alltid operativt och då tillämpas fixering med vinkelplatta-skruv eller skruvfixering. Efter operationen stabiliseras knäleden med gips eller knäortos under sex veckor. Frakturen förorsakar smärta och rörelsesvårigheter (partiell belastningsrestriktion), vanligen under 3 månader. En fraktur som behandlats med operation läks på 3–6 månader utan att efterlämna bestående men.

En dislocerad komminut fraktur (splitterfraktur) är förenad med associerade skador (skador på vadvnerven eller knävecksartären) eller fördröjd benläkning (kompartmentsyndrom, fixationen delvis misslyckad, nybildningen av ben fördröjd, bentransplantation nödvändig). Frakturen behandlas alltid operativt och då tillämpas fixering med vinkelplatta-skruv eller skruvfixering. Efter operationen stabiliseras knäleden med gips eller knäortos under 6 veckor. Läkningen tar 6 månader–2 år. En nervskada förorsakar funktionellt men i den nedre extremiteten under 3–6 månader. Detta och den försvårade läkningen kan förorsaka bestående men (förkortning av extremitet, förlängd smärta, knäartros).

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	11	4714	2373	4500	3635	1669	9677

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktill

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1669	1744	2150	4500	5785	9182	.

Fallen i det selekterade materialet utgörs av frakturer på övre delen av skenbenet av olika svårighetsgrader. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

8.10 Fraktur på tibiaskäftet

Frakturer på tibiaskäftet (skenbenets mellersta del) uppkommer som en följd av kraftigt yttre våld (fallolyckor, trafikolyckor, fall från höjd).

En odislocerad fraktur behandlas med underbensgips. Men förorsakas av 6–9 veckors användning av armbågs-kryckor och övergående smärta i 2–4 veckors tid. Frakturen läks utan att efterlämna bestående men.

En dislocerad fraktur behandlas operativt med användande av (lång) mörghspik eller fixation med platta-skruv. En fraktur som behandlats med operation läks inom tre månader utan att efterlämna bestående men. Frakturen förorsakar smärta och rörelsesvårigheter, vanligen under 3 månader.

En svår fraktur är förenad med associerade skador (skador på vadvnerven eller knävecksartären) eller försvårad eller fördröjd benläkning (kompartment-

syndrom, fixationen delvis misslyckad, nybildningen av ben fördröjd, bentransplantation nödvändig, infektion). Läkningen tar 6 månader–2 år. En nervskada förorsakar funktionellt men i benet under 3–12 månader. Detta och den försvårade läkningen kan förorsaka bestående men (förkortning av extremitet, förlängd smärta, knäartros).

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
09–12, 15, 18	13	3751	2508	3153	1986	1126	10221

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1126	1477	2148	3153	4134	9143	.

Fallen i det selekterade materialet omfattar frakturer på tibiaskäftet av olika svårighetsgrad, med huvudvikt på lindriga skador. Materialet för 2018 innehåller inga fall av frakturer på tibiaskäftet. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

8.11 Fraktur på nedre delen av tibia*

Frakturer på nedre delen av skenbenet uppkommer vanligen vid fall från ett högre plan till ett lägre.

Frakturen behandlas i regel alltid operativt med användande av platta-skruvfixation eller skruvfixation. Efter operationen stöds fotleden med gipsstövel eller fotledsortos i sex veckors tid. En fraktur som behandlats med operation läks inom 3–6 månader utan att efterlämna bestående men. Frakturen förorsakar smärta och rörelsesvärigheter, vanligen under 3 månader.

Svåra frakturer är förenade med att ledytan är splittrad eller läkningen fördröjd (kompartmentsyndrom, fixationen delvis misslyckad, bentransplantation nödvändig). Läkning sker under 6 månader–1 år. Svåra frakturer kan efterlämna bestående men (förlängd smärta, artros i fotleden).

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	8	3914	1750	3619	2696	1780	7155

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1780	1780	2489	3619	5184	.	.

Fallen i det selekterade materialet omfattar frakturer på nedre delen av skenbenet av olika svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

8.12 Fotledsfraktur*

Fotledsfrakturer uppkommer som en följd av vrickning av fotleden och hör till de vanligaste olycksfallen under fritiden och arbetsresor.

En odislocerad fraktur av typen sprickfraktur på laterala eller mediala malleolen behandlas med gipsstövel i sex veckors tid. Men förorsakas av användningen av armbågskräckor under en månad och övergående smärta under 1–2 veckor. Frakturen läks utan att efterlämna bestående men.

En dislocerad fraktur på laterala eller mediala malleolen behandlas operativt med användande av skruv- eller platta-skruvfixation. Efter operationen behandlas frakturen med gipsstövel i sex veckors tid. Men förorsakas av användningen av armbågskräckor under en månad och övergående smärta under 1–2 veckor. Frakturen kan efterlämna bestående men på grund av förslitning av ledytor.

En dislocerad komminut fraktur på laterala eller mediala malleolen behandlas operativt med användande av skruv- eller platta-skruvfixation eller extern fixation. Vid den initiala behandlingen kan hudnekros förekomma, vilket fördröjer läkningen. Men förorsakas av användningen av armbågskräckor under 4–8 veckor och övergående smärta under 1–2 veckor. Frakturen efterlämnar vanligen bestående men på grund av förslitning av ledytor.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	29	3016	2859	2500	1639	215	16688

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktal

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
630	1431	1591	2500	3230	4915	10958

Fallen i det selekterade materialet omfattar fotledsfrakturer av olika svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

8.13 Distorsion i fotled

En ledbandsskada i fotleden uppkommer till följd av stukning. Den är vanligen förenad med omfattande svullnad och en ofta klart iakttagbar blodutgjutning.

En ledbandsskada i fotleden behandlas i regel med stödförband kring foten. Användningen av stödförband förorsakar men under 4–6 veckor. Smärta och värk förekommer i 2–4 veckor. Skador på ledband i fotleden efterlämnar vanligen inte bestående men.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
09, 12, 15, 18	15	657	291	563	387	204	1126

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
204	270	450	563	837	1126	.

Fallen i det selekterade materialet representerar distorsion i fotled av typisk svårighetsgrad. Materialet för 2018 innehåller inga fall som hör till denna kategori. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för distorsion i fotled anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

8.14 Skador på foten*

Foten består av ben, muskler och annan mjukvävnad. Skador på foten kan vara frakturer eller andra skador och de kan befinna sig i bakre, mellersta eller främre delen av foten. En odislocerad fraktur på foten kräver vanligen inte operation. Gipsbehandling är dock möjlig i sådana fall. Svårare skador kan emellanåt kräva upprepade operationer och bestående men kan förekomma.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	15	2446	1913	1569	1954	920	7000

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
920	933	1046	1569	3000	6565	.

Fallen i det selekterade materialet omfattar olika slag av skador på foten (frakturer på metatarsalbenet, benen i tårna, vristbenet samt hälbenet), med huvudvikten på frakturer utan dislokation. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för distorsion i fotled anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

9.1 Distorsion eller whiplashskada i halskotpelaren

Distorsion eller whiplashskada (pisksnärtsskada) i halskotpelaren uppkommer till följd av en kraft som riktar sig mot halsen (slag mot huvudet, påkörning bakifrån, fall från höjd på huvudet). En typisk whiplashskada uppstår vid påkörning bakifrån, om huvudet inte har nackstöd. Direkt efter skadan är fynden och symtomen (palpationsömheter, smärta i nacken) typiskt obetydliga eller saknas helt, men visar sig inom 24 timmar.

Skadan förorsakar smärta och värk samt funktionellt men under 2 veckor–3 månader. Distorsion eller whiplashskada i halskotpelaren läker med symtomatisk behandling (smärtstillande läkemedel, mjuk halskrage i några dagars tid) inom 2–6 veckor. Efterlämnar inte bestående men.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	28	1057	763	837	697	102	3137

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
136	203	558	837	1255	2189	3105

Fallen i det selekterade materialet representerar distorsion i halskotpelaren av typisk svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

9.2 Luxation eller fraktur på halskota

Luxation eller fraktur på halskota förorsakas av att huvudet plötsligt kastas fram och tillbaka eller av fall på huvudet. Detta kan medföra skada på ryggmärg eller nervrötter. Men som förorsakats av en sådan skada ska fastställas separat (se 9.5).

Skadan förorsakar smärta och värk samt funktionellt men under 3–6 månader. Luxation eller fraktur på halskota kräver förutom reposition och eventuell operation också stödkrage eller haloväst med en ring ("gloria") som är fäst i skallbenet i tre månaders tid. Skadan läks på 3–6 månader och efterlämnar på sin höjd ringa bestående men.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	27	3609	2754	2657	2515	627	11827

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
669	983	1935	2657	4450	8413	10537

Fallen i det selekterade materialet omfattar luxationer och frakturer på halskota av olika svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

9.3 Distorsion i bröst- eller ländkotpelaren

Sträckningsskada eller distorsion i bröst- eller ländkotpelaren uppkommer till följd av kraft riktad mot ryggraden (kraftigt slag i ryggen, frontalkrock, fall från tak eller ställning).

Skadan förorsakar smärta och värk samt funktionellt men under 1–2 veckor. Skadan läks med symtomatisk behandling inom 1–2 veckor utan att efterlämna bestående men.

Undersökningsmaterialet innehåller två ersättningar (511 och 1 200 euro) som utdömts för sträckningsskada eller distorsion i bröst- eller ländkotpelaren. I det senare fallet har offret även fått andra skador. Med beaktande av svårighetsgraden hos det fall som ingår i materialet kan den utdömda ersättningen anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

9.4 Luxation, distorsion eller fraktur på bröst- och ländkota

En häftig rörelse fram och tillbaka eller ett fall från hög höjd är i regel orsaken till frakturer på bröst- och ländkotor. En fraktur på bröstkotpelaren kan medföra skada på ryggmärg eller nervrötter. Men som förorsakats av en sådan skada ska fastställas separat (se 9.5).

En fraktur på en bröst- eller ländkota förorsakar smärta och värk samt funktionellt men under 3–6 månader. Skadan kräver vanligen operativ behandling och alltid användning av stödkorsett (extensionskorsett) till stöd för ryggraden i 6 veckor–3 månader. Skadan läks på 3–6 månader och den kan efterlämna bestående men.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	34	4415	4031	3660	2181	334	21961

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
467	1046	2600	3660	4781	8416	15974

Det selekterade materialet innehåller luxation, distorsion eller fraktur på bröst- och ländkota av olika svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

9.5 Skada på ryggmärg eller nervrötter

Skador på ryggmärg eller nervrötter uppkommer till följd av luxation eller fraktur på ryggkota.

En skada på ryggmärgen eller nervrötter förorsakar förlamningssymtom och rörelseinskränkning i ryggraden. Skadan måste korrigeras operativt och kräver lång vård på sjukhus och rehabiliteringsklinik. Skadan läks inom 3 månader–2 år och efterlämnar alltid bestående men.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	14	18849	8496	19401	15899	5376	32256

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
5376	6438	11032	19401	26931	29723	.

Fallen i det selekterade materialet representerar ryggmärgsskador av olika typ. Utgående från medicinsk kunskap om skadan kan den lägsta ersättningen (5376 euro) som utdömts för skada på ryggmärg anses vara alltför låg i förhållande till den allmänna ersättningsnivån. I övrigt kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

10 Skador på inre organ

10.1 Skada på hjärtat

Skador på hjärtat uppkommer till följd av trubbigt eller vasst våld mot bröstkor- gen (knytnävsslag, trafikolyckor, knivhugg).

Skadan förorsakar smärta och funktionellt men. En hjärtkontusion läks inom 1–3 månader utan att efterlämna bestående men. En svår kontusion eller en stick- skada läks inom 3–6 månader och kan efterlämna bestående men.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
09–12, 15, 18	13	6057	2304	5376	3200	2092	11260

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
2092	3057	4504	5376	7704	10103	.

Det selekterade materialet innehåller nästan enbart stickskador i hjärtat, vilka hör till de svåraste slagen av hjärtskador. Materialet för 2018 innehåller inte en enda hjärtskada. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för skador på hjärtat anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

10.2 Skada på lunga

Skador på lungor uppkommer till följd av trubbigt eller vasst våld mot bröstkor- gen (knytnävsslag, trafikolyckor, knivhugg). Skadorna är ofta potentiellt livsfar- liga. De kan vara förenade med plötslig akut andnöd, sjunkande blodtryck och blodutgjutning i pleurahålan eller lungkollaps. Skadan kräver alltid sjukhusvård.

Lungskador förorsakar smärtor och men under 1–3 månader. En kontusion på lungan läks inom 1–3 månader utan att efterlämna bestående men. En svår kon- tusion eller en stickskada läks inom 3–6 månader och kan efterlämna bestående men.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	97	3084	1786	2615	1851	400	8177

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1043	1227	1809	2615	3660	6300	7321

Fallen i det selekterade materialet omfattar lungskador av olika svårighetsgrad, med huvudvikten på medelsvåra skador. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för skada på lunga anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

10.3 Skador på organ i bukhålan

Skador på organ i bukhålan eller det retroperitoneala rummet (utrymmet bakom bukhinnan) uppkommer till följd av trubbigt eller vasst våld mot bukhålan eller ryggen (knytnävsslag, spark, trafikolycka, fall från hög höjd, knivhugg).

Skadans svårighetsgrad varierar mycket beroende på arten av det trauma som uppstått. Muskelkontusioner eller blödning kan uppstå i bukhålans vägg (blöd- ning innanför bindvävshinnan kring raka bukmuskeln). En stickskada som pene-

trerar skikten i bukhållans vägg kräver i allmänhet operation (öppning av bukhållan) för bedömning av de inre skadorna. De vanligaste följderna av trubbig skada är ruptur på mjälten (S36.0) eller levern (S36.1) eller kontusion på bukspottkörteln (S36.2). Slag eller stöt mot ryggen eller fall från höjd leder vanligen till kontusion eller olika grader av ruptur på njurarna (S37.0). De vanligaste stickskadorna träffar levern, gallgångarna, mjälten och diafragman samt tarmkåset eller tarmen. Skador i buken vare sig de uppkommit genom trubbigt eller vasst våld kräver nästan undantagslöst sjukhusvård.

Skador i bukhållan förorsakar smärta och men under 1–3 månader. Återhämtningen efter operativ öppning av bukhållan tar 6 veckor–3 månader. Läkningen av skador på bukspottkörteln, gallgångarna och tarmen kan ta 3 månader–1 år i anspråk och kan efterlämna bestående men.

Lindriga skador enligt punkt 1 i rekommendationen är till exempel en lindrig kontusion på mjälte eller lever med ringa blödning. *Medelsvåra skador* enligt punkt 2 i rekommendationen är exempelvis knivhugg eller kontusion på mjälten. *Svåra skador* som avses i punkt 3 i rekommendationen är till exempel skador på bukspottkörteln, gallgångarna och tarmen och skador som kräver bortoperering av mjälten eller avlägsnande av delar av levern.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	64	4590	3385	4088	3786	209	16733

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
863	1034	2207	4088	5994	8271	13999

Fallen i det selekterade materialet omfattar skador i bukhållan av olika svårighetsgrad, med huvudvikten på medelsvåra skador. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för skador i bukhållan anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

11 Traumatiska amputationer

En traumatisk amputation av en extremitet eller del av extremitet är en följd av ett yttre, skärande våld. Amputation kan vara nödvändig också när en extremitet eller en del av den har skadats (krossande våld, förfrysning, elbrännskada) och dess livsduglighet därför är så illa störd att den inte går att återställa.

En traumatiskt amputerad del av en extremitet kan i vissa fall replanteras på sin plats. Den viktigaste skillnaden i fråga om återhämtningen efter amputation respektive replantation gäller tiden som åtgår till läkningen och stabiliseringen av

tillståndet efter operationen. Läkningen efter en amputation är snabb (1–2 månader) medan återhämtningen efter en replantation är lång (6 månader–2 år). De vanligaste amputationerna gäller fingrar, tår, fötter, underben och lårben.

Amputationen förorsakar smärta och men under 1–2 månader. Vid amputation av en nedre extremitet (lår, knä, underben) påbörjas gångträning med temporärprotes 1–2 veckor efter amputationen. Under 1–3 månader förekommer men som försvårar rörligheten. Den egentliga permanenta protesen tillverkas efter ca en månad.

Amputation efterlämnar alltid ett bestående men, som kan vara mycket stort beroende på vilken kroppsdel som amputerats. Det tillfälliga menet av amputationen blir i förhållande till detta rätt obetydligt eftersom amputationssåret läks snabbt och den skadelidandes tillstånd även i övrigt stabiliseras rätt snabbt efter amputationen.

11.1 Traumatisk amputation av finger

Amputation av ett finger kan vara en följd av en svår kontusion på fingertoppen, varvid en replantation av fingret inte är möjlig. En fingeramputation läks snabbt inom 1–4 veckor. Det övergående menet på grund av amputationen utgörs av sårsmärta och värk. Det funktionella menet är beroende av amputationsstället och antalet amputerade fingrar. Det svåraste menet förorsakar en fullständig amputation av huvudhandens tumme.

Replantation av ett finger (tummen lössliten vid tumroten, 2:a–5:e fingret på mellanledsnivå eller vid roten) är möjlig när den amputerade delen inte är krossskadad och behandlingen kan inledas innan 12–14 timmar förflutit efter amputationen. Läkningen sker inom 3–6 månader och under läkningen förorsakas men av känselbortfall och eventuell smärtkänslighet i fingret. Skadan kan förorsaka bestående men.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	26	4018	2595	3013	4078	668	9623

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
745	1046	2080	3013	6158	8526	9370

Fallen i det selekterade materialet omfattar amputationsskador av olika svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för amputation av finger anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

11.2 Traumatisk amputation av handled och hand

En amputation av handleden är sällsynt och utgör en följd av en svår kontusionskada som omöjliggjort en replantation. Läkningen sker snabbt, inom 1–4 veckor. Amputationen förorsakar tillfälligt men på grund av sårsmärta och värk under ca 2–4 veckor. Det funktionella menet är beroende av vilkendera handen som amputerats (huvudhanden eller den svagare handen). En amputation efterlämnar alltid bestående men.

Replantation av en handled är möjlig ifall den losskurna delen inte är krossskadad och behandlingen kan inledas inom 2–3 timmar efter skadan. En replanterad handled läks inom 3–12 månader och under läkningen förorsakas men av känselbortfall, rörelseinskränkning samt blodcirkulationsstörningar och eventuell smärtkänslighet i handen i samband med att nervskadan läks. Skadan förorsakar vanligen bestående men.

Undersökningsmaterialet innehåller inga ersättningar som utdömts för traumatisk amputation av handled eller hand.

11.3 Traumatisk amputation av fotled eller fot

En traumatisk amputation av tår eller en fot är vanligen en följd av svår kontusionsskada eller förfrysningsskada. Såret läks snabbt inom 1–4 veckor och tillfälligt men förorsakas av sårsmärta och värk samt av rörelsesvårigheter under läkningstiden.

Replantation av en fot är möjlig ifall den losskurna delen inte är krossskadad och behandlingen kan inledas inom 2–3 timmar efter skadan. En replanterad fot läks inom 3–12 månader och under läkningen förorsakas men av känselbortfall, rörelseinskränkning samt blodcirkulationsstörningar och smärtkänslighet i samband med att nervskadan läks. Rörligheten är försvårad i 3–6 månader. Skadan förorsakar vanligen bestående men. Tår replanteras i allmänhet inte.

Undersökningsmaterialet innehåller två ersättningar (3 378 och 9 008 euro) som utdömts för traumatisk amputation av fotled eller fot. Dessutom innehåller materialet en ersättning (511 euro) utdömd för traumatisk amputation av en tåspets.

11.4 Traumatisk amputation av nedre extremitet på lår- eller underbensnivå

Amputation av lår eller underben är en följd av en svår kontusionsskada på extremiteten (skottskada, elektrisk stöt, klämskada) eller bränn- eller förfrysningsskada. Såret läks snabbt inom 1–4 veckor och tillfälligt men förorsakas av sårsmärta och värk under läkningstiden. Rörelsesvårigheter förekommer under 1–3 månader. En amputation förorsakar alltid bestående men.

Replantation av en nedre extremitet på lår- eller underbensnivå efter traumatisk amputation är möjlig ifall den losskurna delen inte är krossskadad och behandlingen kan inledas inom 2–3 timmar efter skadan. En replanterad nedre extremitet

läks inom 3 månader–2 år och under läkningen förorsakas men av känselbortfall, rörelseinskränkning och blodcirkulationsstörningar i extremiteten samt smärtkänslighet i samband med att nervskadan läks. Rörelsesvårigheter förekommer under 3–12 månader. Skadan förorsakar alltid bestående men.

Undersökningsmaterialet innehåller två ersättningar (14 463 och 23 646 euro) som utdömts för traumatisk amputation av lår och en ersättning (21 504 euro) som utdömts för traumatisk amputation av underben. I två fall hade skjutvapen använts som redskap vid gärningen. I det tredje fallet måste båda nedre extremiteterna amputeras på grund av en svår krosskada. Med beaktande av svårighetsgraden hos fallen kan ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

11.5 Avslitning av hårbotten (skalp)

Avslitning av skalpen (huvudsvålen) läks på 6–12 veckor. En delvis avsliten skalp kan sys fast igen (kan jämföras med suturering av ett sår i huvudsvålen). Replantation av en helt avsliten skalp är ibland möjlig. Om replantation inte kan göras, sker rekonstruktion med hjälp av hudtransplantation. Men förorsakas i form av betydande smärta och värk samt kosmetiskt men under 1–3 månader. Sannolikt förorsakas också bestående men.

Undersökningsmaterialet innehåller inte en enda avslitning av skalpen. Utom undersökningsmaterialet har dock följande fall noterats:

Den skadelidandes hår fastnade i en roterande axel vilket ledde till att den skadelidandes skalp slets av och han fick en fraktur på armen. Skadorna har förutsatt användning av starka värmemediciner i över ett halvt års tid. Ersättningen för tillfälligt men var 10 000 euro.

11.6 Traumatisk amputation av öra eller näsa

Om en del av ytterörat slits av behandlas skadan vanligen genom förminskning av örat. I vissa fall kan ett helt avslitet öra åtgärdas genom replantation. Efter en förminskning läks örat snabbt inom 1–3 veckor. Skadan förorsakar smärta och men under 1–3 veckor. Efter replantation sker läkningen långsammare och förorsakar smärta och men under 1–3 månader. Amputation av ytterörat förorsakar sannolikt bestående men.

En traumatisk amputation av näsan, även om bara en del slitits av, kan kräva korrigerande operationer med användande av lambå. I vissa fall kan en helt avsliten näsa behandlas genom replantation av den avslitna delen. Efter replantation sker läkningen långsammare och förorsakar smärta och men under 1–3 månader. Amputation av näsan förorsakar sannolikt bestående men.

Undersökningsmaterial (amputation av öra)

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	7	1640	1117	1533	1627	500	3660

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
500	500	523	1533	2150	.	.

Fallen i det selekterade materialet omfattar traumatiska öronamputationer av olika svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för traumatiska öronamputationer anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

12 Smärta och värk utan samband med vävnadsskada

Utgångspunkten för rekommendationerna är att *förnimmelserna av smärta och värk i samband med en vävnadsskada har beaktats i rekommendationen om vävnadsskadan*. Den smärta och värk som är typiska för en viss skada utgör alltså en del av det tillfälliga men som skadan förorsakar.

I vissa fall råder en påtaglig obalans mellan den faktiska vävnadsskadan och den smärta och värk som skadan medför. För sådana exceptionella fall har särskilda riktlinjer för bedömning av smärtan och värken tagits in i rekommendationerna. Rekommendationerna om smärta och värk är avsedda att tillämpas när en vävnadsskada inte erbjuder en meningsfull utgångspunkt för bedömningen av storleken på ersättningen för tillfälligt men.

12.1 Smärta utan samband med vävnadsskada

Denna rekommendation, som uteslutande gäller smärta, ska tillämpas när *inga konstaterbara vävnadsskador förorsakats* den skadelidande, men det enligt medicinsk erfarenhet är känt att den handling som riktat sig mot den skadelidande orsakar smärta. Rekommendationen om smärta kan tillämpas också i det fall att den skadelidande visserligen tillfogats vävnadsskador, men smärtan som handlingen förorsakat är att betrakta som den huvudsakliga skadan i förhållande till vävnadsskadorna. Rekommendationen om smärta ska inte tillämpas samtidigt med rekommendationen om vävnadsskada, för rekommendationen om vävnadsskadan inbegriper redan smärtan som vävnadsskadan medför.

Med smärta avses i rekommendationen en plötslig, oangenäm känsselförnimmelse, som direkt hänför sig till en händelse som förorsakat personskada. Smärtan är till sin natur kortvarig och den börjar avta mycket snabbt när handlingen som gett upphov till den har upphört. Vid långvariga smärttillstånd ska ersättningens storlek bedömas utgående från rekommendationerna om värk (12.2).

Smärtans intensitet påverkas framför allt av

- energin i den mekaniska kraft som riktar sig mot vävnaden
- vävnadskontaktens varaktighet eller antalet upprepningar
- vävnadens känslighet.

Den *kortvariga smärtkänsla* som avses i punkt 1 av rekommendationen kan till exempel förorsakas av luggning eller ett slag i ansiktet med öppen hand. En *kraftig kortvarig smärtkänsla* som avses i punkt 2 av rekommendationen förorsakas exempelvis av en spark mot könsorganet eller skenbenet, kraftig luggning, tryck mot nervändorna samt smärtsamt samlag. Punkt 3 i rekommendationen upp-
tar *mycket kraftig smärtkänsla, långvarigare än momentan*, vilket kan förorsakas exempelvis av upprepade smärtsamma samlag. Också med tortyr jämförbara åtgärder och uppvaknande under pågående operation till följd av misslyckad narkos förorsakar smärta som avses i denna punkt.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
18	460	382	391	250	350	20	3000

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	100	150	250	500	750	1195

Fallen i det selekterade materialet omfattar i praktiken relativt svår eller lindrigare akut smärta, med huvudvikten på fall av relativt lindrig svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos fallen i det selekterade materialet kan utdömda ersättningarna för smärta anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

12.2 Värk utan samband med vävnadsskada (t.x. CRPS)

Denna rekommendation, som uteslutande gäller värk, ska tillämpas när en betydande vävnadsskada inte konstaterats hos den skadelidande, men ett orsakssamband mellan personskadan och värken trots allt anses påvisat. Vid svårare smärttillstånd förutsätter detta i regel att smärttillståndet har föregåtts av något slag av vävnadsskada, vilken lett till en nervskada som förklarar det uppkomna smärttillståndet.

Med värk avses ett *långvarigare* smärttillstånd som följer efter en skadehändelse. Värken förorsakar tillfälligt men i form av en oangenäm känsel förnimelse, som försvårar det normala livet. Värktillstånd som avses i rekommendationen kan ha en varaktighet från några dagar till flera månader. Värktillståndet kan också bli bestående.

Värkens svårighetsgrad påverkas framför allt av

- smärtans intensitet
- smärttillståndets varaktighet.

Eftersom smärta är en subjektiv upplevelse är dess intensitet svår att beskriva objektivt. I rekommendationerna har smärtans svårighetsgrad beskrivits utgående från den behandling som smärttillståndet kräver.

Det *smärttillstånd* som avses i punkt 1 av rekommendationen orsakas exempelvis av översträckning i ryggen. *Svårt smärttillstånd* enligt punkt 2 av rekommendationen förorsakas bland annat av brännskada i genitalområdet då smärttillståndet är att betrakta som den huvudsakliga skadan i förhållande till vävnadsskadan. Det *outhärdliga smärttillstånd* som avses i punkt 3 av rekommendationen förorsakas till exempel av skada på nerver.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	42	1805	2540	809	989	200	12265

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
301	500	511	809	1500	6562	8139

Fallen i det selekterade materialet är huvudsakligen lindriga smärttillstånd. Främst är det fråga om smärttillstånd i nacken, ryggen och axelområdet. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för smärta anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

13 Psykiska störningar

13.1 Akut stressreaktion

En akut stressreaktion är en psykisk följd av en ovanligt kraftig traumatisk upplevelse (exempelvis att bli utsatt för allvarligt våld eller åsynen av sådant, eller våldtäkt).

Typiskt för en akut stressreaktion är symtom på generaliserat ångestsyndrom som utvecklas inom en timme efter den traumatiska händelsen, dels fysiska (bland annat hjärklappning, svettning, diarré), dels psykiska (bland annat yrsel och ett omtöcknat, kaotiskt eller ostadigt tillstånd, en känsla av överklighet, döds-skräck). Dessutom förekommer ovilja att delta i vanliga sociala situationer, nedsatt uppmärksamhetsförmåga, ilska eller överaktivitet.

En akut stressreaktion är en vanlig och rätt allvarlig, men övergående reaktion efter exceptionellt stark stress. Den kräver inte nödvändigtvis medicinsk behandling. Symtomen avklingar inom 1–2 dygn och varar i regel högst tre dygn.

En akut stressreaktion går över inom 2–4 veckor utan att efterlämna bestående men, såvida den inte fortsätter i form av posttraumatiskt stressyndrom.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
15, 18	91	810	581	613	591	100	4088

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
234	300	409	613	1000	1533	2000

Fallen i det selekterade materialet representerar akuta stressreaktioner av typisk svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos fallen i det selekterade materialet kan de utdömda ersättningarna för akut stressreaktion anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

13.2 Posttraumatiskt stressyndrom

Störningen utvecklas som en fördröjd eller utdragen (1–6 månader) reaktion på en påfrestande, exceptionellt hotfull eller ödesdiger händelse eller situation (exempelvis att bli utsatt för våld eller åsynen av sådant, eller våldtäkt), som sannolikt skulle framkalla stark ångest hos nästan vem som helst. Enligt definitionen på posttraumatiskt stressyndrom reagerar personen på händelsen med intensiv rädsla, hjälplöshet eller fasa. Symtomen ska i allmänhet ha fortgått minst en månad och tiden mellan den traumatiska händelsen och symtomens början är vanligen kortare än sex månader.

Syndromet yttrar sig som mardrömmar och plågsamma minnesbilder ("flash-backs") med anknytning till traumat, avtrubning av känslor och uppmärksamhetsförmåga, isolering, autonom överaktivitet och lättskrämthet. Utöver dessa symtom och drag förekommer vanligen ångest och depression samt eventuellt självmordstankar.

Sjukdomsprocessen är växlande, men de flesta repar sig från syndromet. I vissa fall blir processen utdragen och tillståndet leder till en bestående förändring i personligheten. Hos ungefär hälften läks posttraumatiskt stressyndrom så, att symtomen lindras spontant inom tre månader och försvinner helt inom 1–3 år utan att efterlämna bestående men.

Hos en liten del av patienterna med posttraumatiskt stressyndrom kan långvariga symtom kvarstå i många år och förorsaka bestående men.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
18	94	2961	1957	2500	2500	500	12000

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
800	1000	1500	2500	4000	5500	6125

Fallen i det selekterade materialet omfattar posttraumatiska stressyndrom av olika svårighetsgrad, med huvudvikten på syndrom av medelsvår svårighetsgrad och varaktighet. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för posttraumatiskt stressyndrom anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

13.3 Anpassningsstörning

Med anpassningsstörning avses emotionella störningar och ångesttillstånd vilka vanligtvis leder till nedsatt social funktionsförmåga och uppstår under en period av nyanpassning till en betydande förändring i livssituationen eller en påfrestande livshändelse, men vilka inte uppfyller kriterierna på svårare psykiska störningar (exempelvis F32-F33 Depression, F43.1 Posttraumatiskt stressyndrom, F41 Ångestsyndrom, F34 Kroniska förstämningssyndrom).

Individuell predisponering eller vulnerabilitet inverkar på anpassningsstörningarnas manifestation och symtom mer än vid andra störningar inom gruppen F43. Störningarna skulle dock inte ha utvecklats utan de belastande faktorerna. Anpassningsstörningar kan komma till uttryck enbart som deprimerad sinnestämning eller ångest eller oro, eller som en blandning av dessa symtom. En anpassningsstörning är vanligen övervunnen inom sex månader.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	21	994	612	900	817	204	2555

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
204	225	553	900	1350	1975	2504

Fallen i det selekterade materialet omfattar anpassningsstörningar av olika svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

13.4 Depression

Vid typisk depression lider en person av sänkt stämningsläge, minskad energi och nedsatt aktivitet. Förmågan att glädja sig åt saker och uppleva intresse är nedsatt.

Även ett minimum av ansträngning leder till utmattning. Andra vanliga symtom är nedsatt koncentrations- och uppmärksamhetsförmåga, låg självkänsla och självtillit. Uppfattningen om framtiden är pessimistisk, känslan av skuld och värdelöshet är stark, självdestruktiva tankar eller handlingar, sömnstörningar, aptitlöshet förekommer.

Sinnesstämningen varierar knappast från dag till dag och är vanligen inte beroende av yttre omständigheter. Ibland är ångest, vånda och fysisk oro mera dominerande drag i depressionen än nedstämdhet. Förändringen i sinnesstämningen kan också döljas under irritation, rikligt alkoholbruk, uppmärksamhetssökande beteende, ökande symtom av rädsla, tvångsbeteende eller hypokondri. Diagnosen förutsätter vanligtvis att symtom har förekommit i minst två veckor, men en kortare tid är tillräcklig om symtomen är exceptionellt starka.

Beroende på symtomens antal, art och allvarlighetsgrad kan en depressiv period klassificeras som lindrig, medelsvår eller svår. Personens arbetsförmåga och sociala funktionsförmåga kan tjäna som vägledning vid bedömningen av depressionens allvarlighetsgrad, men de utgör inte som sådana diagnostiska kriterier på sjukdomens svårighetsgrad.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	70	2826	3046	2044	1749	368	20916

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
511	531	1335	2044	3084	5206	7700

Fallen i det selekterade materialet omfattar depressionstillstånd av olika svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för depression anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån

II BESTÅENDE MEN

Rättspraxis

Det digra rättsfallsmaterial som delegationen samlat in omfattar alla skadefall där ersättning för bestående funktionellt men dömdes ut åren 2009–2012 och 2015 samt de ersättningar som dömdes ut under det första halvåret 2007 och 2018.¹³ Materialet inbegriper inalles 669 skadestånd som dömts ut för bestående funktionellt men.

Allmänt taget fastställdes ersättningen för bestående men utgående från skadans *invaliditetsklass*. Med invaliditetsklass avses ett talvärde från 1 till 20 som uttrycker menets svårighetsgrad och ingår i den invaliditetsklassificering som fastställts med stöd av 83 § i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015). Närmare bestämmelser om bedömning av men som orsakats av skador eller sjukdomar finns i statsrådets förordning om invaliditetsklassificeringen enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (768/2015). Tidigare baserade sig regleringen på 18 § 3 mom. i lagen om olycksfallsförsäkring och på den förordning av social- och hälsovårdsministeriet (1649/2009) som utfärdats med stöd av den lagen.

Invaliditetsklassen nämndes oftast i sådana fall där det utdömda ersättningsbeloppet var förhållandevis stort. När det gällde ersättningar som uppgick till åtminstone 5 000 euro hade invaliditetsklassen angetts i cirka 68 procent av fallen, medan andelen var cirka 23 procent när det gällde ersättningar som var mindre än 5 000 euro. Som slutsats kan man därför konstatera att invaliditetsklassificeringen är i mycket allmänt bruk i sådana fall där det faller sig naturligt att fastställa det uppkomna menet i överensstämmelse med invaliditetsklassificeringen.

I de fall där en invaliditetsklass hade angetts hade man nästan utan undantag tillämpat *trafikskadenämndens normer och instruktioner*. Det framgår av de två bifogade tabellerna. Den ena tabellen anger den i materialet observerade ersättningsnivån enligt invaliditetsklass i proportion till ersättningstabellen i 2011 års utgåva av trafikskadenämndens normer och instruktioner. Den gamla tabellen från år 2011 presenteras här för jämförelsens skull, eftersom merparten av materialet är från tiden före de nyare ersättningstabellerna. Den andra tabellen visar inflationskorrigerade medianer av respektive invaliditetsklass samt tabellen för 2018 i enlighet med trafikskadenämndens normer och instruktioner. En aktuell ersättningstabell finns på trafikskadenämndens webbplats www.liikennevahinkolautakunta.fi.

Utgående från delegationens material står det alltså klart att den ersättningsnivå för bestående funktionellt men som domstolarna dömer ut nästan uteslutande motsvarar trafikskadenämndens normer och instruktioner. Högsta domstolen har tidigare godkänt användningen av trafikskadenämndens normer och instruktioner

¹³ 2015 och 2018 års material innehåller endast brottmål.

för fastställande av immateriella skadors omfattning (HD 1979 II 76). Högsta domstolen har visserligen också konstaterat att det inte alltid är befogat att pröva ersättningsbeloppet enbart utifrån delegationen för personskadeärendens rekommendationer eller trafikskadenämndens normer och instruktioner (HD 2016:77).

Vissa osäkerhetsfaktorer hänför sig till ersättningsnivån i materialet. För det första innehåller delegationens material trots det stora antalet fall endast ett mycket litet antal observationer för vissa skadeklassers del. För det andra minskas tillförlitligheten hos delegationens material av att den skadelidandes ålder, som enligt lag ska beaktas när ersättningen prövas, i bara omkring hälften av samtliga fall hade nämnts eller gick att sluta sig till på ett tillförlitligt sätt. I den jämförelse som redovisas i tabellen här ovan har en okänd ålder ersatts med en kalkylmässig uppskattning som baserar sig på materialet, men detta har kunnat leda till snedvridning för vissa invaliditetsklassers del.

Delegationen för personskadeärenden ska förutom rättspraxisen beakta också den övriga *ersättningspraxisen*. Den relevanta ersättningspraxisen består närmast av trafikskade- och patientskadenämndens praxis.

Övrig ersättningspraxis

Trafikskadenämndens normer och instruktioner

Trafikskadenämndens normer och instruktioner togs i bruk 1960. Vid nämndens möte 21.3.1963 fastställdes en regel för beräkning av ersättnings storlek. Räkneregeln sades basera sig på domstolsavgöranden. Det är emellertid inte känt hur omfattande det insamlade materialet var och hur det utnyttjades när räkneregeln formulerades.¹⁴

Trafikskadenämndens normer och instruktioner har reviderats många gånger. Det har blivit kutym att de ses över årligen, närmast för att förändringar i penningvärdet ska beaktas. En viktigare ändring av nämndens normer och instruktioner företogs 2006, då ersättningsnivåerna i invaliditetsklasserna 16–20 höjdes jämfört med de övriga invaliditetsklasserna. Nämnden ger oavbrutet akt på rättspraxis. Högsta domstolen har tills vidare meddelat två prejudikat som gällt ersättningsnivån för bestående men (HD 2012:100 och HD 2016:77¹⁵), av vilka det ena gällde ersättning för kosmetiskt men.

Ersättningsnivåerna enligt trafikskadenämndens normer och instruktioner bestäms i invaliditetsklasserna 1–15 så att normersättningen multipliceras med invaliditetsklassens talvärde. Det finns två ersättningsskalor, *ersättning till ung person* (under 18 år) och *grundersättning* (18 år fyllda). År 2020 är normersättningen

¹⁴ Pentti Lehtola, "Liikennevahinkolautakunnan suosituksista ja normeista", Lakimies 84, nr 4–5 (1986), 587.

¹⁵ Delegationen har i den föregående upplagan av rekommendationerna noggrannare behandlat högsta domstolens avgörande 2016:77, där högsta domstolen tog ställning till ersättningsnivån för skada som ska ersättas som bestående men (s. 110).

enligt grundersättningsskalan 4 130 euro per invaliditetsklass. Ersättningen till 18 år fyllda för bestående men som motsvarar invaliditetsklass 5 är på denna grund 20 650 euro ($5 \times 4\,130$).

I invaliditetsklasserna 16–20 bestäms ersättningen så att den normersättning som grundersättningsskalan anger höjs med 10 %-enheter för varje invaliditetsklass som överstiger invaliditetsklass 15. Ersättningen till 18 år fyllda för bestående men som motsvarar invaliditetsklass 18 är på denna grund 96 642 euro ($18 \times 4\,130 \times 1,3$).

Ersättningsmodellen i trafikskadenämndens normer och instruktioner är till övervägande del aritmetisk, vilket innebär att skillnaden mellan ersättningen i två på varandra följande invaliditetsklasser är konstant. I invaliditetsklasserna 16–20 är ersättningsmodellen en dubbel aritmetisk talföljd. Elementen 16–20 i den första aritmetiska talföljden multipliceras med elementen 1–5 (1,1; 1,2; ... 1,5) i den andra aritmetiska talföljden. De inbördes proportionerna mellan ersättningsnivåerna kan uttryckas som följer:

INVAL. KLASS	× ERSÄTT- NINGEN I IN- VAL.KL. 1
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
10	10
11	11
12	12
13	13
14	14
15	15
16	17,6
17	20,4
18	23,4
19	26,6
20	30

Den skadelidandes ålder beaktas på så sätt att man från normersättningen i fråga om personer i åldern 18–65 år drar av 1 % per år med vilket den skadades ålder överstiger 18 år. I åldersgruppen 65–75 år är åldersavdraget 47 % plus 2 % per år med vilket den skadades ålder överstiger 65 år. I fråga om personer som fyllt 75 år används maximiavdraget 67 %.

När ersättningen bestäms betraktas åldern vid skadetidpunkten ökad med ett år (*kalkylmässig ålder*) som den skadelidandes ålder. Detta baserar sig på att skadelidandes hälsotillstånd i typiska fall stabiliseras inom ett år från skadans uppkomst. Men som återstår efter det kan anses vara bestående.

Utöver normer för bestående funktionella men innehåller trafikskadenämndens normer och instruktioner separata normer för ersättning som gäller bestående kosmetiskt men. Om en skada förutom funktionellt men vållar en person kosmetiskt men, betalas ersättning för kosmetiskt men utöver ersättningen för funktionellt men.

Om skadan medför en särskild försämring av den skadelidandes livskvalitet, kan ersättningen höjas på basis av vissa koefficienter (1,1; 1,3; 1,5) som fastställs i trafikskadenämndens normer och instruktioner.

Lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar

Med stöd av lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar är det möjligt att betala menersättning till arbetstagare som har fått bestående allmänt men av en skada eller sjukdom som beror på ett skadefall.

Med allmänt men avses nedsatt funktionsförmåga till följd av ett skadefall (funktionsnedsättning). Funktionsförmågan jämförs med funktionsförmågan hos en frisk person i samma ålder. De begränsningar som skadan eller sjukdomen, med hänsyn till dess art och svårighetsgrad, i regel medför i det dagliga livet ska då beaktas. När funktionsförmågan bedöms beaktas inte yrke, levnads- och bostadsförhållanden eller andra individuella omständigheter hos den skadade. När funktionsförmågan bedöms beaktas den förbättring av funktionsförmågan som uppnåtts med hjälp av en ledprotes, någon annan protes eller något annat hjälpmedel. Ett men betraktas som bestående, när skadan eller sjukdomen bedömd enligt medicinsk sannolikhet inte längre kan botas, dock tidigast ett år efter skadedagen (83 § 2 mom.).

För att bedöma omfattningen av ett allmänt men ska men orsakade av olika skador och sjukdomar ställas i proportion till varandra genom att skadorna och sjukdomarna delas in i 20 invaliditetsklasser utifrån sin medicinska art och svårighetsgrad. Invaliditetsklasserna anges med beteckningar som så nära som möjligt beskriver en eller flera skador eller sjukdomar, med de vanligaste beteckningarna som beskriver en funktionsnedsättning hos en extremitet, ett sinne eller en annan funktionell enhet eller genom en beskrivning av den allmänna funktionsnedsättning som orsakas av skadan eller sjukdomen. Om inte något annat föreskrivs särskilt i grunderna för en invaliditetsklass, ingår i invaliditetsklassen den smärta som vanligen är förknippad med skadan och sjukdomen enligt allmän medicinsk erfarenhet (83 § 3 mom.).

I 84 § finns detaljerade bestämmelser om hur invaliditetsklassen bestäms och höjs samt om hur invaliditetsklasserna för två eller flera skador eller sjukdomar förenas för att det totala menet ska bestämmas.

Menersättningen är en ersättning för immateriell skada, alldeles som den i skadeståndslagen avsedda ersättningen för bestående men. Men-ersättningen utgör däremot inte ersättning för nedsättning av arbetsförmågan, vård- och hjälpbehov eller någon annan skada som det separat föreskrivs om ersättning för.

Menersättningens storlek bestäms utifrån ett grundbelopp som gäller menersättningen. Grundbeloppet justeras varje kalenderår med det arbetspensionsindex som avses i 98 § i lagen om pension för arbetstagare. När lagen (459/2015) stiftades var grundbeloppet 12 440 euro. År 2020 är det 12 980 euro.

I 86 § i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar finns en tabell där menersättningens storlek bestäms på grundval av invaliditetsklassen och utifrån grundbeloppet som följer:

INVALIDITETS- KLASS	PROCENTANDEL
1	1,15
2	2,27
3	3,36
4	4,42
5	5,45
6	6,45
7	7,42
8	8,36
9	9,27
10	10,15
11	13
12	16
13	19
14	22
15	25
16	32
17	39
18	46
19	53
20	60

Av tabellen framgår att den ersättningsmodell som används i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar är progressiv. Ersättningsnivåerna stiger med andra ord snabbare än invaliditetsklasserna. Skillnaden mellan den minsta och den största ersättningen är mer än 50-faldig, trots att invaliditetsklasserna är bara 20. Ersättningsmodellen är inte strikt geometrisk, vilket skulle förutsätta ett konstant förhållande mellan ersättningen i två på varandra följande ersättningsklasser. Som helhet motsvarar ersättningsmodellen dock en talföljd där kvoten mellan två på varandra följande tal är 1,24.

Enligt 87 § 1 mom. i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar betalas menersättning alltid som ett engångsbelopp i invaliditetsklasserna 1–5 och

i invaliditetsklasserna 6–20 som fortlöpande ersättning¹⁶. Enligt 5 kap. 7 § 2 mom. i skadeståndslagen är betalning som engångsersättning däremot en huvudregel. Enligt denna bestämmelse ska ersättning för sveda och värk samt andra tillfälliga men fastställas att utbetalas som engångsersättning. Ersättningen för bestående men kan dock fastställas helt eller delvis som periodisk ersättning, om det är befogat med beaktande av den skadelidandes förhållanden, ersättningens belopp och den ersättningsskyldiges förmögenhetsförhållanden. Enligt lagens förarbeten kan den skadelidandes omständigheter tala för att ersättningen fastställs att betalas som återkommande betalningar till exempel när det är fråga om en permanent medvetlös skadad eller äldre person med en svår hjärnskada som är i permanent anstaltsvård. I sådana situationer kan engångsersättningen nödvändigtvis inte förbättra den skadelidandes situation (RP 167/2003). Motiveringarna visar att engångsersättningarna är avsedda att vara tämligen exceptionella.

Enligt 87 § 3 mom. i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar räknas engångsersättningen ut som ett kapital som motsvarar kapitalvärdet av menersättningen, med beaktande av den skadades statistiskt uppskattade återstående medellivslängd vid tidpunkten för skadefallet. Beräkningen av kapitalvärdet grundar sig på en på offentlig statistik baserad uppskattning av den förväntade återstående medellivslängden för män respektive kvinnor i varje ålders- och födelseårs-klass. Räntesatsen vid beräkningen av kapitalvärden är den uppskattade framtida riskfria räntan på lång sikt. I bestämmelsen har dessutom social- och hälsovårdsministeriet befullmäktigats att ge närmare bestämmelser om hur kapitalvärdet av engångsersättningen bestäms (social- och hälsovårdsministeriets förordning om grunderna för sådan menersättning i form av en engångsersättning som avses i 87 § 3 mom. i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar, 48/2019).

I rekommendationernas avsnitt II (Bestående men) anges beloppet av ersättningen eller förmånen som betalas för funktionellt men på grundval av trafikskadenämndens instruktioner och normer samt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar då den skadelidande är 18 år. Olycksfallsförsäkringscentralen har publicerat tabeller om menersättningsbeloppen specificerade enligt invaliditetsklasser i olika åldrar (www.tvk.fi/sv/ersattning/ersattningar/menersattning/). Eftersom de kalkylerade beloppen för menersättning i de högre invaliditetsklasserna är svårare att hitta i tabellen har tabellen i excel-format över menersättning i alla invaliditetsklasser bifogats denna publikation. Denna tabell kan därmed även utnyttjas när beloppet av ersättningen som ska betalas för bestående men bedöms. Trafikskadenämndens ersättningstabeller finns på nämndens webbplats (www.liikennevahinkolautakunta.fi > Normer och instruktioner > Bestående men).

¹⁶ I 2 mom. i paragrafen finns en specialbestämmelse om betalning av menersättning som engångsbelopp för sjukdomar som enligt medicinsk erfarenhet kännetecknas av att de förvärras och snabbt leder till döden. I dessa fall (i praktiken de som insjuknat av asbest) betalas menersättningen som engångsbelopp enligt invaliditetsklass 10.

1 Bestående funktionellt men

På basis av delegationens material bestäms ersättningarna för bestående funktionellt men i praktiken enligt trafikskadenämndens normer och instruktioner, om definitionerna i invaliditetsklassificeringen går att tillämpa när det fastställs hur stort menet är. På basis av materialet går det dock inte att säga om rättspraxis i fråga om en viss enskild skada motsvarar den allmänna ersättningsnivå som framgår av trafikskadenämndens normer och instruktioner.

När ersättningen för bestående men bestäms kan man som hjälpmedel använda trafikskadenämndens normer och instruktioner samt de bestämmelser om menersättning som finns i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar. Det finns betydande skillnader mellan systemen när det gäller ersättningsnivåer och beräkningsregler.¹⁷

Bestämningen av det slutliga ersättningsbeloppet bör grunda sig på prövning i varje enskilt fall. I stället för på formler och koefficienter som används i olika försäkringssystem bör huvudvikten vid prövningen ligga på att det bedöms vilken ersättning som är rättvis när fallet betraktas *som helhet*. Normer som meddelats av en organisation utanför domstolsvärlden är därför bara en av utgångspunkterna vid ersättningsprövningen.

Som exempel kan nämnas att de höjningskoefficienter som används i trafikskadenämndens normer och instruktioner grundar sig på trafikskadenämndens uppfattning om hurdan inverkan på ersättningen en särskild försämring av den skadelidandes livskvalitet bör ha. I lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar ingår inte någon sådan höjningsgrund. Ingendera omständigheten hindrar domstolen från att själv avgöra hur mycket grundersättningen ska höjas, om domstolen anser att det finns förutsättningar att höja ersättningen.

Det är värt att notera att *vartdera* systemet kopplar samman ersättningarna för bestående men med den invaliditetsklassificering som avses i 18 a § i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar. Även om invaliditetsklassificeringen inte i egentlig mening är avsedd för mätning av omfattningen hos bestående men som avses i skadeståndslagen, lämpar den sig allmänt taget väl för ändamålet. Det *allmänna men* som avses i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar och mäts med hjälp av invaliditetsklassificeringen ligger på det stora hela mycket nära det *bestående men* som avses i skadeståndslagen.

För att domstolarnas avgöranden i framtiden ska kunna utnyttjas bättre som underlag för delegationens egna rekommendationer gäller det att ägna tillräcklig uppmärksamhet åt domskälen i avgöranden om ersättning för bestående men. Av domskälen bör det framgå vilket slag av rättslig prövning den utdömda ersättningen har grundat sig på. Domskälens öppenhet ökar, om det av dem tydligt

¹⁷ Se Jarkko Männistö, "Pysyvän haitan korvaustasot", Lakimies 107, nr 5 (2009), 799–830.

framgår huruvida avgörandet grundar sig på tillämpningen av någon ersättningsmodell och vilken den s.k. grundersättningen varit samt vilka höjningar (en särskild försämring av den skadelidandes livskvalitet) respektive minskningar (åldersavdrag) som har gjorts och hur deras storlek har definierats.

2 Ringa bestående funktionellt men

Lite mindre än hälften av de ersättningar som tingsrätterna utdömer för funktionellt men grundar sig på en bedömning som utgår från gällande invaliditetsklassificering. När menet bedöms enligt invaliditetsklassificeringen blir dock många sådana sviter av skador obeaktade som efterlämnat en viss grad av funktionellt men hos den skadelidande. I princip är det fråga om fall där det funktionella menet är lindrigare än vad klass I i invaliditetsklassificeringen förutsätter.

Grupperingen av ringa bestående funktionellt men baserar sig på menets placering och art. Skadans lokalisation har i samband med rekommendationen angivits med användande av den internationella ICF-koden.¹⁸

I regel framgår inte den skadelidandes ålder av de avgöranden som gäller men. Därför har den skadelidandes ålder inte heller beaktats i rekommendationerna, utan ålderns betydelse ska beaktas som en antingen höjande eller sänkande faktor. Rekommendationerna om ringa bestående funktionellt men är avsedda att tillämpas bara i de fall där *det bestående funktionella menets svårighetsgrad är lägre än vad invaliditetsklassificeringen skulle förutsätta*. Dessutom är det skäl att framhålla, att rekommendationerna omfattar de vanligaste typerna av men i materialet. För men som förekommit bara ett fåtal gånger har ingen särskild rekommendation getts.

2.1 Strukturell förändring i näsbrosk

En strukturell förändring i näsbrosket uppstår i regel genom en fraktur i näsbenet, näsroten eller näsans broskdel. Den strukturella förändring i näsbrosket som avses i rekommendationerna gäller sådana fall där den skadelidande tidvis kan besväras av täppt näsa, ökad benägenhet att snarka eller lindrigt försvårad andning.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	10	1411	923	1136	1557	445	3226

¹⁸ ICF-koden baserar sig på en internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa (International Classification of Functioning, Disability and Health, Geneva 2001).

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
445	452	520	1136	2077	3153	.

Fallen i det selekterade materialet omfattar funktionella men av lindrig svårighetsgrad förorsakade av strukturell förändring i näsbrosk. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för strukturell förändring i näsbrosk anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

2.2 Förändrad vävnadsstruktur i läpp

Funktionellt men på grund av förändrad vävnadsstruktur i läpp är en följd av skador som uppstått genom ett slag mot munområdet. Med förändring i läppens vävnadsstruktur avses i rekommendationen sådana fall där den skadelidande har förorsakats ett ärr som föranleder ringa funktionellt men exempelvis vid ätande.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	8	1069	1211	528	2215	105	3000

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
105	105	230	528	2445	.	.

Fallen i det selekterade materialet omfattar funktionella men av lindrig svårighetsgrad förorsakade av förändrad vävnadsstruktur i läpp. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för förändrad vävnadsstruktur i läpp anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

2.3 Tandskador

Funktionellt men som orsakas av tandskador uppstår i regel genom ett slag mot munområdet. I rekommendationen avses med funktionellt men till följd av tandskada sådana fall där effekten av en replanterad tand eller ett tandimplantat inte helt motsvarar tandens funktion före skadan.¹⁹

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	28	1161	785	1022	1011	204	3639

¹⁹ Se Helsingfors hovrätt 22.10.2010 nr 2791 (FHOT 2010:10).

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
204	470	514	1022	1525	2185	3126

Fallen i det selekterade materialet omfattar tandskador av lindrig svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för tandskador anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

2.4 Bristfällig funktion i finger

Bristfällig funktion i finger förorsakas av fraktur, luxation eller nerv- eller senskada i fingret. De funktionella brister som avses i rekommendationen kommer till synes som onormal ställning, styvhet eller ofullständig sträckförmåga i fingret.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	40	1449	860	1111	1110	445	3432

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
511	524	850	1111	1960	3052	3332

Fallen i det selekterade materialet omfattar bristfällig funktion i finger av lindrig svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för bristfällig funktion i finger anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

2.5 Annan bristfällig funktion i övre extremitet

Funktionella brister i andra delar av de övre extremiteterna än fingrarna är en följd av olika frakturer, luxationer eller nerv- eller senskador i de övre extremiteterna. De funktionella brister som avses i rekommendationen kommer till synes som lindrig styvhet eller ofullständig sträckförmåga i handled, axelled eller armbågsled eller lindrig smärta i samband med en viss rörelse eller ställning.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	8	2229	774	2272	1328	1000	3226

De utdömda ersättningsarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1000	1000	1644	2272	2972	.	.

Fallen i det selekterade materialet omfattar bristfälliga funktioner av lindrig svårighetsgrad i handled, axelled eller armbågsled. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningsarna för bristfällig funktion i övre extremitet anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

2.6 Skada på ansiktsnerv

En skada på ansiktsnerven uppkommer genom ett slag mot huvudet. I rekommendationen avses med funktionellt men sådana fall där en skada på ansiktsnerven har lett till att ett litet område av huden i ansiktet saknar känsel eller har nedsatt känsel, att lindriga smärttillstånd eller exempelvis köldkänslighet förekommer i vissa situationer eller aktiviteter och att andra funktionella men förekommer, såsom ringa funktionella brister i någon del av ansiktet.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	22	1582	943	1500	1205	223	3577

De utdömda ersättningsarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
252	446	953	1500	2158	3236	3541

Fallen i det selekterade materialet omfattar skador på ansiktsnerven av lindrig svårighetsgrad, med huvudvikten på skador som gett upphov till ett område med känselbortfall i ansiktet. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningsarna för skada på ansiktsnerven anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

3 Kosmetiskt men

I motsats till vad fallet är med bestående funktionellt men har ett stort antal avgöranden getts i fråga om bestående kosmetiskt men.

Indelningen av kosmetiska men i kvalitativa grupper baserar sig på det kosmetiska menets placering och art. I samband med rekommendationen har skadans lokalisering angivits med användande av den internationella ICF-koden.²⁰

²⁰ ICF-koden baserar sig på en internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa (International Classification of Functioning, Disability and Health, Geneva 2001).

De fall som ingår i materialet är dock mycket lika varandra. De kosmetiska men som ingår gäller närmast enstaka rätt obetydliga ärr, som uppkommit till följd av misshandel, lindriga nässkador och olika skador på tänder.

I regel framgår inte den skadelidandes ålder av de avgöranden som gäller kosmetiskt men. Därför har den skadelidandes ålder inte heller beaktats i rekommendationerna, utan ålderns betydelse ska beaktas vid tillämpningen av ersättningsrekommendationerna som en antingen höjande eller sänkande faktor.

Ersättningarna för bestående kosmetiskt men har av tradition följt en ersättningsnivå som grundat sig på trafikskadenämndens normer och instruktioner, vilket fortfarande avspeglar sig i ersättningsnivåerna som delegationen rekommenderar. De ovan behandlade skillnaderna mellan trafikskadenämndens normer och instruktioner och ersättningsnivåerna i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar sträcker sig också till ersättningen av kosmetiska men.

Ersättningsnivåerna för bestående kosmetiskt men enligt trafikskadenämndens normer och instruktioner (från 1.1.2020) är följande:

MEN	ERSÄTTNING
lindrigt kosmetiskt men (1)	800 – 2 300 €
kosmetiskt men som är större än lindrigt (2)	2 300 – 6 200 €
betydande kosmetiskt men (3)	6 200 – 12 600 €
mycket betydande kosmetiskt men (4)	12 600 – 24 800 €
exceptionellt betydande kosmetiskt men (5)	24 800 € –

Ersättningarna för ett enstaka kosmetiskt men som ersätts enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar (459/2015) varierar från 5 399 till 47 650 euro (18-åring, invaliditetsklasserna 1–10, 2017 års nivå). Eftersom ersättningsnivåerna enligt lagen stiger progressivt beror ersättningens storlek förutom på hur allvarligt det kosmetiska menet är även på med vilket funktionellt men det eventuellt är förbundet. Enbart ett kosmetiskt men enligt invaliditetsklass 1 (exempelvis påtagligt förfulande ärr på kroppen och extremiteterna) berättigar en 18-åring till en ersättning på 5 399 euro. Om nämnda persons kosmetiska men är förenat med ett funktionellt men av invaliditetsklass 10, blir hans totala invaliditetsklass 11. Förändringen av invaliditetsklassen från 10 till 11 medför en höjning av ersättningen med 13 253 euro.

3.1 Ärr i ansiktet

Skalan av ansiktsärr är mycket vid. De ansiktsärr som förekommer i rättspraxis har uppstått framför allt till följd av misshandel som träffat huvudet.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
18	120	1193	1250	725	1185	50	7000

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
200	200	315	725	1500	2980	4190

Fallen i det selekterade materialet omfattar ansiktsärr av lindrig och medelsvår svårighetsgrad, med huvudvikten på svagt urskiljbara och urskiljbara ärr i ansiktet. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för ärr i ansiktet anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

3.2 Ärr på kroppen

Skalan av ärr på kroppen är mycket vidsträckt. De kroppsärr som förekommer i rättspraxis har uppstått framför allt till följd av knivhugg eller av operationer som varit nödvändiga på grund av skador.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
18	70	1032	1302	500	800	100	7000

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
150	200	300	500	1100	2000	3538

Fallen i det selekterade materialet omfattar ärr på kroppen av olika svårighetsgrad, med huvudvikten på urskiljbara och klart urskiljbara ärr på kroppen. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för ärr på kroppen anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

3.3 Deformering av näsan

Deformering av näsan (näsan har blivit sned, har ändrat form) uppkommer typiskt till följd av fraktur på näsbenet, näsroten eller näsbrosket. Den snedhet i näsan som uppkommer på grund av näsbensfraktur är vanligtvis relativt obetydlig. "Boxarnäsa" som förorsakas av fraktur på näsrot eller näsbrosk betraktas i regel som ett svårare kosmetiskt men.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	61	985	672	837	692	105	3137

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
204	308	511	837	1203	2092	2332

Fallen i det selekterade materialet omfattar näsdeformation av lindrig och medelsvår svårighetsgrad, med huvudvikten på de lindrigaste deformationerna av näsan. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

3.4 Färgförändring på tand

Förändrad färg på en enskild tand kan vara en följd av ett trauma som träffat tanden, varvid tanden först blir rödaktig på grund av blödning och därefter småningom mörknar i färgen. En rotbehandlad tand kan i vissa fall missfärgas enligt samma mekanism.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
09, 12, 15, 18	6	769	511	701	630	169	1689

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
169	169	426	701	1056	.	.

Fallen i det selekterade materialet representerar färgförändring på tand av typisk svårighetsgrad. Med beaktande av svårighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

III LIDANDE SOM ORSAKATS AV EN KRÄNKNING

Bestämmelser om ersättning för lidande

Den som har kränkts kan med stöd av 5 kap. 6 § i skadeståndslagen tilldömas ersättning för lidande som orsakats av kränkningen. Grunden för och syftet med ersättningen för lidande är att gottgöra kränkning av *människovärdet* och *självkänslan*.

Rätt till ersättning för lidande som orsakats av en kränkning har enligt lagrummet

- den vars frihet, frid, heder eller privatliv har kränkts genom en straffbar handling
- den som diskriminerats genom en straffbar handling
- den vars personliga integritet har blivit allvarligt kränkt uppsåtligen eller av grov oaksamhet
- den vars människovärde har blivit allvarligt kränkt uppsåtligen eller av grov oaksamhet på ett sätt som kan jämföras med en kränkning enligt 1–3 punkten

En förutsättning enligt 5 kap. 6 § 1 mom. 1 och 2 punkten i skadeståndslagen för att döma ut ersättning för lidande som orsakats av en kränkning är att kränkningen har orsakats genom brott mot ett *rättsligt intresse som skyddas i lagen*. För att ersättning ska kunna dömas ut krävs det ändå inte att straff för gärningen döms ut, utan det räcker att rekvisitet för en kränkande gärning uppfylls. I övrigt bestäms förutsättningarna för ersättningsansvar utifrån skadeståndsrättslig prövning.

I 5 kap. 6 § 1 mom. 3 och 4 punkten i skadeståndslagen anges som förutsättning för ersättning av lidande som orsakats av en kränkning att kränkningen är *allvarlig*. I rekommendationerna tas det inte ställning till om en gärning av en viss art motsvarar förutsättningen för ersättningsansvar.

Utdömande av straff *förutsätter inte utredning* om den kränkta personens känsloreaktion, utan ersättningens storlek bedöms enbart utgående från gärningens art.

Enligt 5 kap. 6 § 2 mom. i skadeståndslagen bestäms ersättningen på grundval av det lidande som kränkningen *är ägnad att orsaka* med beaktande särskilt av

- kränkningens art
- den kränkta personens ställning
- förhållandet mellan den som gjort sig skyldig till kränkningen och den kränkta personen
- kränkningens offentlighet

Uträkning av ersättningen

För en enskild kränkings del är det meningen att ersättningen ska bestämmas med utgångspunkt i rekommendationerna på så sätt att domstolen ställer allvarlighetsgraden hos den kränkning som ligger till grund för ersättningsanspråken i proportion till den kränkning som beskrivs i rekvisitetet i rekommendationen och utgående från detta bedömer vilken den logiska ersättningen för kränkningen är.

I rekvisitetet i samband med respektive rekommendation definieras de viktigaste kännetecknen för den kränkning som avses i rekommendationen. Kännetecknen består av gärningens yttre drag såsom det sätt på vilket kränkningen skett, kränkningens innehåll eller kränkningens varaktighet.

Rekvisitetet definierar inte kränkningen uttömmande. Inte heller är det meningen att rekvisitetet ska vara ett ställningstagande till ersättningsbarheten i fråga om andra slag av kränkningar. En kränkning som berättigar till ersättning för lidande kan alltså ske även på annat sätt än det som beskrivs i rekommendationen. Då är rekommendationen emellertid i princip inte direkt tillämplig på fallet. Eftersom ersättningen bestäms utgående från en helhetsprövning och eftersom det till en enskild kränkning kan ansluta sig omständigheter som höjer respektive sänker ersättningen avviker inte slutresultatet nödvändigtvis från den rekommenderade ersättningen, men det kan också över- eller understiga den.

Rekommendationerna om beloppet av ersättning för lidande har grupperats utgående från vilket *rättsligt intresse* kränkningen i första hand riktas mot. Kränkningar som riktas mot ett visst rättsligt intresse klassificeras enligt *kränkningens art*. Klassificeringskriteriet är härvid i regel det brottsrekvisit som avser en likartad gärning. Klassificeringskriterierna anges i samband med respektive rekommendation.

I praktiken utgör många gärningar en helhet där kränkningen riktar sig mot fler än ett rättsligt intresse. Vid t.ex. ett rån kan kränkningen riktas mot både viljefriheten och den personliga integriteten. Likaså riktar sig kränkningen vid våldtäkt mot den sexuella självbestämmanderätten men dessutom åtminstone mot den personliga integriteten. En enskild rekommendation kan därför omfatta alla de kränkningar som ingår i gärningen.

Det är emellertid inte alltid en enda rekommendation omfattar alla kränkningar som ingår i en och samma gärningshelhet. Exempelvis olaga hot är ofta också förenat med något slag av våld, medan frihetsberövande ofta är förenat med hotelser, våld eller båda två. Också i det fallet kan kränkningarna bedömas som en enda helhet, och *en gemensam ersättning* kan dömas ut för dem.

Det är meningen att utgångspunkten när en gemensam ersättning döms ut ska vara den rekommendation för vars del kränkningen kan betraktas som *allvarligast*. De andra kränkningar som ingår i gärningen kan beaktas som en faktor som höjer den ersättning som döms ut, i enlighet med rekommendationerna om dem.

Undersökningen av delegationens material har nu skett så att det material som respektive rekommendation grundar sig på innefattar bara fall där ersättningen har dömts ut på grundval av ett enskilt brott. Statistiken nedan inbegriper alltså inte sammanräknade ersättningar som dömts ut för flera brott. Undantag från det har ändå gjorts för följande rekommendationer: våldtäkt, sexuellt utnyttjande av barn, frihetsberövande och tagande av gisslan. Beträffande dessa brott innefattar brottskelheten allt som oftast även andra brott eller gärningsformer.

Den allmänna ersättningsnivån

Undersökningsmaterialet omfattar sammanlagt 15 287 ersättningar som dömts ut för lidande. Av dem dömdes 2 137 ersättningar ut 2018. De utdömda ersättningarna *varierar* i hela materialet mellan 1 euro och omkring 72 000 euro. På motsvarande sätt varierar de kränkningar som i praktiken förekommer mellan missaktning av den andra parten i enrum och våldsamt sexuellt utnyttjande av barn som fortgått i flera år.

Kränkningarna i undersökningsmaterialet är till övervägande del tämligen lindriga även om huvudvikten inte placerar sig riktigt lika lågt som i fråga om tillfälligt men. I 2018 års material uppgick hälften av alla skadestånd som dömdes ut för lidande till högst 1 000 euro. Det nominella värdet för de ersättningar som dömdes ut år 2018 var på samma nivå som den inflationskorrigerade ersättningsnivån år 2015.

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil 2018

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
200	300	500	1000	2000	4000	6000

I avsnittet om tillämpningsanvisningar ingår en allmänt hållen och på skadornas svårighetsgrad baserad klassificering av ersättningsnivåerna i fråga om tillfälligt men. Det är inte möjligt att företa en motsvarande klassificering som gäller ersättning för lidande. När ersättning för lidande kan dömas ut på grundval av gärningar som riktas mot olika rättsliga intressen och därmed är av mycket olika slag finns det inte något objektivt bedömningskriterium som kan tillämpas generellt på gärningarna, och detta gör att det inte är möjligt att ange en allmän ersättningsnivå. Till och med gärningar som riktar sig mot ett och samma rättsliga intresse är så olika inbördes att ingen allmän ersättningsnivå kan anges ens för vart och ett rättsligt intresse.

1 Frihet

Med frihet avses i 5 kap. 6 § 1 mom. 1 punkten i skadeståndslagen en persons fysiska frihet, viljefrihet och självbestämmanderätt. Bestämmelsen täcker också den sexuella självbestämmanderätten.²¹²²

Grupperingen av kränkningar av den sexuella självbestämmanderätten enligt kränkningens art baserar sig på 20 kap. i strafflagen. Grupperingen av kränkningar av den fysiska friheten enligt kränkningens art baserar sig på 25 kap. 1–6 § i strafflagen. Motsvarande gruppering av kränkningar av viljefriheten och annan självbestämmanderätt än den sexuella baserar sig på 25 kap. 7 och 8 § samt 31 kap. i strafflagen.

Vid frihetskränkande gärningar påverkas bedömningen av kränkningens art i allmänhet av

- kränkningens innehåll
- det sätt på vilket kränkningen skett
- kränkningens varaktighet
- de omständigheter under vilka kränkningen skett

Med kränkningens *innehåll* avses det konkreta uttryck som frihetskränkningen tar sig. Kränkningens innehåll kan vara t.ex. sexuellt inträngande i den kränkta personens kropp (våldtäkt), begränsning av rörelsefriheten (frihetsberövande), tillgrepp av egendom (rån) eller skapande av ett tillstånd av rädsla (olaga hot).

Med *det sätt på vilket kränkningen skett* avses det tillvägagångssätt genom vilket den kränkta personens frihet kränks. Tillvägagångssättet kan beroende på brottsrubriceringen vara t.ex. fysiskt tvång, hot om våld eller utnyttjande av den kränkta personens beroende ställning.

Med kränkningens *varaktighet* refereras det till kränkningens tidsmässiga utsträckning. Den tidsmässiga utsträckningens räckvidd och betydelse varierar kraftigt. Vid exempelvis sexuellt utnyttjande kan gärningens varaktighet omspänna t.o.m. årtal. Likaså kan utpressning innebära en tidsmässigt mycket långvarig kränkning. Vid andra gärningar, t.ex. frihetsberövande, mäts gärningens varaktighet för det mesta i timmar. I en del fall, som vid våldtäkt, är gärningens varaktighet av väsentlig betydelse bara när gärningen har fortgått under en avsevärt längre tid än andra gärningar av motsvarande slag.

Med *de omständigheter under vilka kränkningen skett* refereras det till de miljöomständigheter och omständigheter av annat slag under vilka kränkningen har skett. Omständigheterna och deras betydelse kan variera stort beroende på t.ex.

²¹ Se SL 20:5 a (sexuellt antastande, 509/2014)

²² Se HD 2012:14. En manlig taxipassagerare dömdes för misshandel för att han under färden hade gjort sexuella närmanden mot den kvinnliga chauffören. Högsta domstolen ansåg på de grunder som den anfört att rätten till ersättning för lidande inte bestäms enbart utifrån vilket brott gärningsmannen har tillräknats, utan att det är av väsentligare betydelse vilket rättsligt intresse som kränkts genom gärningen. Genom gärningen i fråga hade chaufförens sexuella självbestämmanderätt kränkts, vilket innebar en frihetskränkning som avses i 5 kap. 6 § 1 mom. 1 punkten i skadeståndslagen. Chauffören hade rätt till ersättning för lidande.

gärningens art eller förhållandet mellan den som gjort sig skyldig till kränkningen och den kränkta personen.

Eftersom det lidande som orsakats av en kränkning uppkommer genom många delfaktorer kan ersättningen bli lika stor också vid gärningar som skiljer sig klart från varandra.

1.1 Våldtäkt

Rekommendationen omfattar våldtäkt (SL 20:1) och grov våldtäkt (SL 20:2) samt försök till våldtäkt (SL 20:1).²³ Det har nu utifrån materialet ansetts vara befogat att gärningar som stannat vid försök utgör en separat underpunkt. Om en våldtäkt riktas mot ett barn ska ersättning fastställas på grundval av rekommendationen om sexuellt utnyttjande av barn (1.4).

Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- det hot eller våld som förekommit i samband med gärningen
- det sätt på vilket inträngandet i den kränkta personens kropp har skett
- de omständigheter under vilka kränkningen har skett

Kränkningar enligt punkt 1.1.1 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis tex. följande:

Två gärningsmän har försökt våldta en kvinna efter att den ena misshandlat henne. Den ena gärningsmannen har beordrat den andra att föra sin penis i offrets vagina, men gärningen har inte lyckats. Gärningsmännen har dömts för våldtäktsförsök.

Kränkningar enligt punkt 1.1.2 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har trots offrets vägran och motstånd fört in sitt finger i hennes vagina och har haft vaginalsex med henne. Gärningsmannen har dömts för våldtäkt.

Kränkningar enligt punkt 1.1.3 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har fört in ett finger och en vibrator i kvinnans vagina, bundit händer och fötter och lagt en tygpåse på huvudet. Gärningsmannen har dömts för våldtäkt.

Gärningsmannen har trots vägran haft analsex med sin partner samtidigt som han höll denne på plats med våld. Gärningsmannen har dömts för våldtäkt.

²³ 20 kap. 3 § i strafflagen har upphävts genom en lag (27.6.2014/509) som trädde i kraft 1.9.2014

Kränkningar enligt punkt 1.1.4 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Två gärningsmän har våldtagit en kvinna i en park genom att riva hennes kläder, trycka ner henne på knä, slå henne i bakhuvudet och riva henne i håret samtidigt som de idkat oskyddat sex i hennes vagina och mun medan de åtminstone två gånger bytte roller. Gärningsmännen har dömts för grov våldtäkt.

Kränkningar enligt punkt 1.1.5 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har fört in sitt finger i en sovande kvinnas könsorgan. Gärningsmannen har dömts för våldtäkt.

Kränkningar enligt punkt 1.1.6 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

En minderårig gärningsman har tillsammans med en annan minderårig person fört in sina fingrar i det minderåriga offrets vagina medan hon var medvetslös på grund av berusning. Efter detta har offret fotograferats olovligt. Gärningsmännen har dömts för våldtäkt och olovlig observation.

Undersökningsmaterial

	MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
1.1.1	18	8	1600	529	1500	925	1000	2500
1.1.2–6	18	80	4139	2839	3000	2500	1000	16000

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1.1.1	1000	1000	1075	1500	2000	.	.
1.1.2–6	2000	2000	2500	3000	5000	7000	10950

Fallen i det selekterade materialet omfattar våldtäkter av olika allvarlighetsgrad, med huvudvikt på gärningar som avses i punkterna 1.1.2, 1.1.3 och 1.1.5 i rekommendationen. I ungefär vart tredje våldtäktsbrott hade gärningen riktats mot en person som på grund av berusning eller av någon annan orsak inte var kapabel att uttrycka sin vilja eller försvara sig. Våldtäktsförsöken inbegriper till sin allvarlighetsgrad typiska försök till våldtäkt (SL 20:1). Våldtäktsförsöken inbegriper inte försök till grov våldtäkt. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

1.2 Tvingande till sexuell handling

Rekommendationen omfattar tvingande till sexuell handling (SL 20:4) samt försök till tvingande till sexuell handling i sådana fall där våldet eller hotet har varit förhållandevis ringa i förhållande till gärningens art. Sådana gärningar där våldet är oproportionerligt intensivt faller utanför rekommendationens tillämpningsområde. Den höjande inverkan på ersättningen som våld som är oproportionerligt intensivt i förhållande till gärningens art har kan bedömas utifrån de rekommendationer som gäller kränkning av den personliga integriteten (6.1, 6.2, 7.1). Rekommendationen innefattar gärningar som begåtts genom att en annan persons medvetslöshet eller ett hjälplöst tillstånd av något annat slag utnyttjats.

Om tvingande till sexuell handling riktar sig mot barn ska ersättningen fastställas enligt rekommendationen om sexuellt utnyttjande av barn (1.4).²⁴

Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- det hot eller våld som förekommit i samband med gärningen
- den sexuella handlingens innehåll
- de omständigheter under vilka kränkningen har skett

Kränkningar som avses i rekommendationen är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

I en bar har gärningsmannen kört in sin hand i den kränkta personens byxor och rört vid könsorganet trots att den kränkta personen förbjudit det. Gärningsmannen har dömts för tvingande till sexuell handling.

Gärningsmannen har klippt av underbyxorna på offret som sov i toalettutrymmet i sin bostad och var medvetslös av berusning samt har rört vid dennes könsorgan. Gärningsmannen har dömts för tvingande till sexuell handling.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
15, 18	54	1278	552	1175	533	512	3577

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
588	708	1000	1175	1533	1900	2300

Fallen i det selekterade materialet representerar sådant tvingande till sexuell handling som är av typisk allvarlighetsgrad. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

²⁴ Se HD 2015:50. Domen refereras mer ingående i fotnot 26 i den punkt (1.4) som gäller sexuellt utnyttjande av barn.

1.3 Sexuellt utnyttjande och sexuellt antastande

Rekommendationen omfattar sexuellt utnyttjande (SL 20:5), vilket till sitt innehåll motsvarar gärningar enligt 1.1.2, 1.1.3 eller 1.2, samt som ny rekommendation sexuellt antastande (SL 20:5 a). De grövsta gärningsformerna är sällsynta i praktiken och faller utanför rekommendationens tillämpningsområde.

När det orsakade lidandets omfattning bedöms skiljer sig sexuellt utnyttjande från våldtäkt och tvingande till sexuell handling i det avseendet att gärningen inte baserar sig på våld eller hot utan på att en skillnad i parternas ställning eller handlingsförmåga utnyttjas.²⁵ I fråga om själva innehållet i gärningen (exempelvis sexuell inträngande i den kränkta personens kropp) är dock inte skillnaderna mellan gärningarna nödvändigtvis särskilt stora, och det återspeglas också i de rekommenderade ersättningsbeloppen.

Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- det tillvägagångssätt som utnyttjandet har baserat sig på
- utnyttjandets innehåll
- de omständigheter under vilka kränkningen har skett
- utnyttjandets varaktighet och antalet fall, i fråga om fortgående gärningar

Kränkningar enligt punkt 1.3.1 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

En person i chefsställning har masserat sin underställdas könsorgan och bröst. Gärningsmannen har dömts för sexuellt utnyttjande.

Kränkningar enligt punkt 1.3.2 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

En gärningsman som fungerat som naturläkare har under behandlingen fört in sitt finger i offrets vagina och sin penis i offrets mun. Gärningsmannen har dömts för sexuellt utnyttjande.

Kränkningar enligt punkt 1.3.3 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har följt efter den kränkta personen på gatan, sagt sig älska hen, erbjudit hen pengar, föreslagit sex, lagt sin rock ovanpå den kränkta personen, rört vid hens bak, rört vid hens kropp, slickat hen på halsen och kysst hens kind. Gärningsmannen har dömts för sexuellt antastande

²⁵ Se HD 2014:17, punkterna 41 och 42

Gärningsmannen har masserat en kvinnas bakdel i ett tält och har fört kvinnans hand på sin erigerade penis. Gärningsmannen har dömts för sexuellt antastande

Undersökningsmaterial

	MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
1.3.1	12, 15, 18	10	1383	835	1046	969	613	3137
1.3.2	12, 15, 18	8	2838	1114	2840	2402	1464	4183
1.3.3	15,18	33	675	340	600	309	675	2044

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1.3.1	613	625	810	1046	1779	3085	.
1.3.2	1464	1464	1650	2840	4052	.	.
1.3.3	100	404	500	600	809	1000	1313

Försök att förbättra exaktheten hos det material som ligger till grund för rekommendationen har gjorts genom att sådana fall där det sexuella utnyttjandet har riktats mot personer som av någon orsak varit försvarslösa har uteslutits. Avgränsningen grundar sig på en strafflagsändring (495/2011) som medfört att en gärning som riktat sig mot en försvarslös person numera anses vara antingen en våldtäkt eller tvingande till sexuell handling. Fallen i det på detta sätt selekterade materialet representerar sådant sexuellt utnyttjande enligt det nya rekvisitet som är av typisk allvarlighetsgrad. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för sexuellt utnyttjande där samlag eller någon annan sexuell handling ingått samt för sexuellt antastande anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

1.4 Sexuellt utnyttjande av barn*

Rekommendationen omfattar sexuell utnyttjande av barn (SL 20:6), grovt sexuell utnyttjande av barn (SL 20:7) och försök till sexuell utnyttjande av barn (SL 20:6). Rekommendationen tillämpas även på gärningar där gärningsmannen har dömts både för sexuell utnyttjande av barn och våldtäkt eller tvingande till sexuell handling.²⁶

²⁶ Se HD 2015:50. Gärningsmannen hade med telefon gjort en videoupptagning och fotograferat en 7-åringens nakna underkropp och könsorgan medan barnet sov. Barnet hade inte bivit medveten om gärningen. Gärningsmannen dömdes för sexuell utnyttjande av barn och för sexuell utnyttjande. Gärningen uppfyllde det rekvisit för sexuell utnyttjande (563/1998) som gällde när gärningen begicks och det nu gällande rekvisitet för tvingande till sexuell handling (495/2011). Den lag som gällde när gärningen begicks tillämpades på gärningen. I fråga om ersättningen för lidande konstaterade högsta domstolen att förfarandet i och för sig ansetts kränka barnets sexuella självbestämmanderätt, eftersom barnet sov när gärningen begicks och därför befann sig i hjälplöst tillstånd. Högsta domstolen ansåg ändå att ersättningsskyldigheten inte kunde baseras endast på antagandet att barnet, som varit omedveten om gärningarna, senare eventuellt får kännedom om förfarandet. Det fanns därmed ingen grund för att döma ut ersättning för lidande.

Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- det tillvägagångssätt som utnyttjandet har baserat sig på
- utnyttjandets innehåll
- barnets ålder och mognad
- utnyttjandets varaktighet och antalet fall, i fråga om fortgående gärningar

Kränkningar enligt punkt 1.4.1 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har försökt locka ett 15 år gammalt barn till sin bostad. Dessförinnan har gärningsmannen skickat barnet 73 meddelanden under 2,5 månader. Gärningsmannen har dömts för försök till sexuellt utnyttjande av barn.

Kränkningar enligt punkt 1.4.2 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Den 21-åriga gärningsmannen har haft sex med sin 15-åriga flickvän med den påföljd att flickan blev gravid. Gärningsmannen har dömts för sexuellt utnyttjande av barn.

Gärningsmannen har lagt sin hand på det 15-åriga offrets lår, masserat uppåt mot ljumsken, frågat om offrets sexuella inriktning samt tagit tag i offrets hand och placerat den på sitt lår. Gärningsmannen har dömts för sexuellt utnyttjande av barn.

Kränkningar enligt punkt 1.4.3 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Den 28-åriga gärningsmannen har haft sex med det 15-åriga offret åtminstone 7 gånger. Offret har upplevt att hen sällskapar med gärningsmannen. Gärningsmannen har skickat sexuellt betonade meddelanden till offret och har fått offret att skicka likalydande meddelanden till sig själv. Gärningsmannen har även skickat videor till offret där hen masturberar och bilder av sitt eget könsorgan, fått offret att filma videor och ta bilder på sig själv när hen rör vid sina könsorgan samt att skicka videorna och bilderna i fråga till gärningsmannen. Handlingarna har utförts under en tidsperiod på cirka 9 månader, under vilken offret och gärningsmannen har träffat varandra cirka 10 gånger. Gärningsmannen har dömts för sexuellt utnyttjande av barn.

Den 17-åriga gärningsmannen har under två veckors tid haft sex två gånger med en 12-årig flicka i badstrandens omklädningshytt. Hen har lockat flickan med WhatsApp-meddelanden. Gärningsmannen har dömts för sexuellt utnyttjande av barn.

Kränkningar enligt punkt 1.4.4 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Den 20-21-åriga gärningsmannen har under 1,5 års tid åtminstone 100 gånger haft oral-, vaginal- och analsex med det 13-15-åriga offret och fotograferat situationer åtminstone 10 gånger. Samlagen har nästan undantagslöst varit oskyddade, vilket har lett till att flickan blev gravid och fick missfall. Gärningsmannen har dömts för grovt sexuellt utnyttjande av barn.

Gärningsmannen har sexuellt utnyttjat sin 6-13-åriga dotter genom att röra henne med händerna och sitt könsorgan samt genom att ha analt samlag med henne. Det har varit fråga om otaliga upprepade handlingar under flera års tid. Gärningsmannen har dömts för grovt sexuellt utnyttjande av barn.

Den 23-åriga gärningsmannen har haft vaginalsex och analsex två gånger med det 13-åriga offret. Vid det ena tillfället utövades våld. Offret har en psykisk utvecklingsförsening och verkar därför yngre än sina jämnåriga. Gärningsmannen har dömts för grovt sexuellt utnyttjande av barn och grov våldtäkt.

Gärningsmannen har på natten gått till sin makes 13-åriga barns rum, lagt barnet som låg i sängen över sina barn och har klätt av barnets byxor och fört in sina fingrar i hennes vagina. Gärningsmannen har dömts för våldtäkt och grovt sexuellt utnyttjande av barn.

Undersökningsmaterial

	MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
1.4.1	18	3	933	115	1000	.	800	1000
1.4.2-4	18	185	4416	4310	3000	3500	300	30000

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

	5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
1.4.1	800	800	800	1000	.	.	.
1.4.2-4	800	1000	1500	3000	5000	9000	12000

Fallen i det selekterade materialet omfattar sådant sexuellt utnyttjande av barn som är av olika allvarlighetsgrad. Huvudvikten ligger på gärningar enligt punkt 1.4.2 och 1.4.3 i rekommendationen. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

1.5 Frihetsberövande

Rekommendationen omfattar frihetsberövande (SL 25:1), grovt frihetsberövande (SL 25:2) och frihetsberövande av oaktsamhet (SL 25:6). Rekommendationen kan

tillämpas också om gärningen är förknippad med våld eller hot om våld mot person. Dessa omständigheters betydelse kan bedömas med avseende på de omständigheter under vilka gärningen begåtts, om våldet är förenligt med det rekvisit som anges i rekommendationen. Den inverkan på ersättningen som våld eller hot som är oproportionerligt intensivt i förhållande till frihetsberövandets art har är dock avsedd att bedömas utifrån de rekommendationer som gäller dessa kränkningar (1.9, 6.1, 6.2, 7.1).

- Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av
- det sätt på vilket den kränkta personens frihet har begränsats
 - frihetsberövandets varaktighet
 - de omständigheter under vilka kränkningen har skett

Kränkningar enligt punkt 1.5.1 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har vägrat att låta sin kvinnliga vän gå ut ur bilen och har kört omkring i en halv timme medan hen ibland höll fast dörren. Gärningsmannen har dömts för frihetsberövande.

Kränkningar enligt punkt 1.5.2 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Två gärningsmän har orättmätigt berövat en tredje person hennes rörelsefrihet från efternatten ända till kvällen. Gärningsmännen har hållit till i offrets bostad och har genom hotfullt beteende och användning av våld förhindrat offret att lämna sin bostad utan deras närvaro. Gärningsmännen har dömts för frihetsberövande.

Kränkningar enligt punkt 1.5.3 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har efter att i flera dagar ha misshandlat offret förhindrat denne att lämna bostaden under ett dygn och en del av tiden hållit offret bundet med en lina och instängt i en garde-rob. Gärningsmannen har dömts för frihetsberövande.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
15, 18	88	1338	865	1022	1250	200	4088

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
307	409	750	1022	2000	2556	3000

Fallen i det selekterade materialet omfattar frihetsberövanden av olika allvarlighetsgrad. Huvudvikten ligger på gärningar enligt punkt punkt 1.5.1 och 1.5.2 i rekommendationen. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivå.

1.6 Tagande av gisslan

Rekommendationen omfattar tagande av gisslan (SL 25:4), där den kränkta personens liv och hälsa utsätts för ett allvarligt hot som den kränkta personen är medveten om. Gärningen kan dessutom vara förknippad med allvarligt våld. Rekommendationen är tillämplig på ersättning för lidande som orsakats av en kränkning av friheten för *den som tagits som gisslan*. Rekommendationen innebär inget ställningstagande till ersättningsbarheten eller ersättningsbeloppet i fråga om lidande som orsakats den som varit avsedd att tvingas till något genom gärningen.

- Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av
- de hot eller det våld som hänför sig till gärningen
 - det sätt på vilket den kränkta personens frihet har begränsats
 - frihetsberövandets varaktighet
 - de omständigheter under vilka kränkningen har skett

Kränkningar som avses i rekommendationen är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har kidnappat den kränkta personen och hotat personen med ett vapen. Den kränkta personen har hållits i fångenskap i 12 dagar, bundits med kedjor och tvingats att dricka smutsigt vatten som gett upphov till magsjuka i en vecka. Gärningsmannen har dömts för tagande av gisslan.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
09–12, 15, 18	6	26998	18737	22250	29372	11260	61188

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
11260	11260	11269	22250	40632	.	.

Fallen i det selekterade materialet omfattar taganden av gisslan där gärningarna varit av olika allvarlighetsgrad. I typiska fall är gärningen förknippad med allvarligt våld eller hot om allvarligt våld. Delegationens ersättningsrekommendation omfattar såväl tagande av gisslan som det våld som gärningen är förknippad med. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

1.7 Egenmäktigt omhändertagande av barn

Rekommendationen omfattar egenmäktigt omhändertagande av barn (SL 25:5) och bortförande av barn (SL 25:5 a). Rekommendationen är tillämplig på ersättning för lidande som orsakats av en kränkning av barns frihet. Rekommendationen innebär inget ställningstagande till storleken på ersättningsbeloppet i fråga om lidande som orsakats barnets lagliga vårdnadshavare.²⁷

Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- det sätt på vilket det egenmäktiga omhändertagandet har ägt rum
- de förhållanden under vilka barnet har kvarhållits
- det egenmäktiga omhändertagandets varaktighet

Kränkningar som avses i rekommendationen är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har utan lov hämtat sina barn från platsen där de varit placerade, fört dem till sitt hem och har hållit dem där under några dagar. Gärningsmannen har dömts för egenmäktigt omhändertagande av barn.

Föräldern till ett 13-årigt barn och dennes make har hållit barnet boende hos sig i två månader även om barnet borde ha bott hos den andra föräldern. Barnet har inte gått i skolan under denna tid. Gärningsmannen har dömts för egenmäktigt omhändertagande av barn.

Fadern har fört ett 3-årigt barn till Sverige utan att den andra föräldern gett tillstånd till det. Gärningen har fortgått i omkring två år. Gärningsmannen har dömts för bortförande av barn.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	25	1426	1256	1046	1633	100	5563

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
133	268	517	1046	2150	3004	4895

²⁷ Se HD 2011:11. Högsta domstolen ansåg på de grunder som den anfört att privatlivet, som är en grundläggande rättighet och mänsklig rättighet, för föräldrar i allmänhet omfattar också en till skyddet för familjelivet anknyttande rätt att delta i barnens vårdnad och hålla kontakt med barnen. En förälder som genom att egenmäktigt föra utomlands ett barn som föräldrarna haft gemensam vårdnad om har gjort sig skyldig till bortförande av barn, en gärning som är straffbar enligt SL 25:5 a § 1 punkten, har kränkt den andra förälderns privatliv genom gärningen. Högsta domstolen ansåg att det inte fanns fog för att sänka den ersättning på 3 700 euro som domstolarna i lägre instans hade dömt ut för lidande. Den kränkta personen hade tvingats att vara skild från sitt barn i över 2 år.

Fallen i det selekterade materialet representerar sådant egenmäktigt omhändertagande av barn som är av typisk allvarlighetsgrad. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

1.8 Människohandel

Rekommendationen omfattar människohandel (SL 25:3) och grov människohandel (SL 25:3 a) där den kränkta personen har gjorts till föremål för sexuellt utnyttjande eller tvångsarbete. Av en sådan kränkning som avses i rekommendationen förutsätts det ytterligare att den inte kan betraktas som kortvarig i förhållande till kränkningens innehåll. Rekommendationen innebär inget ställningstagande till ersättningsbeloppet i sådana fall där avsikten har varit att avlägsna den kränkta personens organ eller vävnader i ekonomiskt vinningssyfte.

Fall där människohandel förekommer är åtminstone tills vidare sällsynta i rättspraxis, och därför har ingen klar bild av typiska fall av människohandel uppkommit ännu. Det kan därmed vara skäl att avvika från rekommendationen, t.o.m. i väsentlig utsträckning.

Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- de hot eller det våld som eventuellt hänför sig till gärningen
- de förhållanden som den kränkta personen har behövt utstå
- kränkningens varaktighet

Kränkningar som avses i rekommendationen är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har via sina företag rekryterat bärplockare från Thailand och utnyttjandet av dessa har uppfyllt kriterierna för människohandel, då gärningsmannen har hållit dem under sin bestämmanderätt och i tvångsarbete via skuldförhållande. Gärningsmannen har dömts för människohandel.

Gärningsmännen har krävt att den kränkta personen ska betala 5 000 euro för att kunna komma till Finland och arbeta här. Den kränkta personen har arbetat i snitt 9 timmar per dag på en restaurang och kunnat vara ledig endast en dag varannan vecka. Gärningsmännen har krävt att den kränkta personen ska arbeta övertid, och en av gärningsmännen har fört över lönen från dennes konto till sitt eget. Gärningsmännen har dömts för människohandel.

Gärningsmannen har tvingat den kränkta personen, en 19-åring, med sig till Sverige. De har inte låtit hen röra sig fritt och de har tvingat hen att utföra hushållsarbete. Dessutom har den kränkta personen gjorts gravid fyra gånger och utsatts för våld. Gärningen har fortgått i fyra år. Gärningsmännen har dömts för grov människohandel.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	39	10425	8530	6000	4752	5110	36603

De utdömda ersättningsarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
6000	6000	6000	6000	10752	26145	31374

Orsaken till den stora ökningen i antalet fall är främst att materialet från 2018 omfattar en dom med 26 målsägande. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningsarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

1.9 Olaga hot

Rekommendationen omfattar olaga hot (SL 25:7) mot den kränkta personens eller någon annans personliga säkerhet. Rekommendationen innebär inget ställningstagande till ersättningsbarheten eller ersättningsbeloppet i fråga om det lidande som orsakats genom hot mot egendom.

Rekommendationen är tillämplig också om gärningen är förknippad med våld mot person. Våldets betydelse kan bedömas med avseende på de omständigheter under vilka kränkningen har skett, om det våld som utövats är förenligt med det rekvisit som anges i rekommendationen. Den inverkan som våld som är oproportionerligt intensivt i förhållande till gärningens art har på ersättningen är dock avsedd att bedömas utifrån de rekommendationer som gäller kränkning av den personliga integriteten (6.1, 6.2, 7.1).

Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- hotets innehåll
- hotets trovärdighet

Kränkningar enligt punkt 1.9.1 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Offrets barn har per telefon hotat att misshandla sin far. Gärningsmannen har dömts för olaga hot.

Gärningsmannen har lämnat en handskriven mordhotelse och kattavföring på familjens terrass. Gärningsmannen har dömts för olaga hot.

Kränkningar enligt punkt 1.9.2 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

En okänd gärningsman har trängt sig in i en kvinnas och en mans lägenhet och har hotat dem med kniv. Gärningsmannen har dömts för olaga hot.

Gärningsmannen har efter en tvist-/slagsmålssituation på hans arbetsplats hämtat ett rundkulsvapen som påminner om ett riktigt vapen eller ett riktigt vapen och har laddat det och riktat vapnet mot två arbetskamrater. Gärningsmannen har dömts för olaga hot.

Gärningsmannen har med bil kört efter en annan på en lättrafikled och när denne har väjt undan har hen stannat och tagit ett par steg mot personen med en röjkniv i handen. Gärningsmannen har dömts för olaga hot.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
18	368	627	342	500	400	100	2200

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
200	200	400	500	800	1000	1227

Fallen i det selekterade materialet omfattar olaga hot av olika allvarlighetsgrad. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

1.10 Olaga tvång

Rekommendationen omfattar olaga tvång (SL 25:8) i vilket ingår drag som åtminstone i någon mån förnedrar den kränkta personen. Olaga tvång kan vara förknippat med våld mot person. Den inverkan som våld som är oproportionerligt intensivt i förhållande till det olaga tvångets innehåll har på ersättningen är dock avsedd att bedömas utifrån de rekommendationer som gäller kränkning av den personliga integriteten (6.1, 6.2, 7.1).

Fall som handlar om olaga tvång är sällsynta eftersom brottet är sekundärt. Eftersom rekvisitet är vidsträckt kan kränkningens innehåll innefatta gärningar av synnerligen olika slag, och därför kan det i det enskilda fallet vara skäl att avvika från rekommendationen, t.o.m. i väsentlig utsträckning. Vid behov kan vägledning beträffande bedömningen av ersättningens storlek fås t.ex. genom de rekommendationer som gäller rån eller utpressning.

Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- det hot eller våld som utövats vid gärningen
- hotets trovärdighet
- den gärning som den kränkta personen tvingats till

Kränkningar som avses i rekommendationen är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har genom att bete sig hotfullt tvingat den kränkta personen att ta ut pengar vid en bankautomat och ge dem till gärningsmannen. Gärningsmannen har dömts för olaga tvång.

En förälder har tvingat sitt minderåriga barn att stå flera timmar utan avbrott på samma plats och har beordrat denne att skriva samma mening flera tusen gånger efter varandra och har ökat antalet om barnet inte lytt. Gärningsmannen har dömts för olaga tvång.

Gärningsmannen har under hot om våld försökt tvinga en annan person att skriva fel ägares namn på ett dokument. Gärningsmannen har dömts för olaga tvång.

Gärningsmännen har tvingat den kränkta personen att gå flera kilometer i snöslask medan gärningsmännen långsamt följt efter i en bil. Gärningsmännen har dömts för olaga tvång.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	32	755	380	671	420	209	2000

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
273	379	500	671	920	1364	1675

Fallen i det selekterade materialet representerar typiskt olaga tvång som är förknippat med våld eller hot om våld. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

1.11 Övergrepp i rättssak

Rekommendationen omfattar övergrepp i rättssak (SL 15:9). Övergrepp i rättssak kan också vara förknippat med våld mot person. Våldets betydelse kan i första hand bedömas utgående från hotets trovärdighet. Den inverkan på ersättningen som våld som är oproportionerligt intensivt har är avsedd att bedömas utifrån de rekommendationer som gäller kränkning av den personliga integriteten (6.1, 6.2, 7.1).

Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- det hot eller våld som utövats vid gärningen
- hotets trovärdighet

Kränkningar som avses i rekommendationen är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har hotat en annan person med våld eller mord om denne gör en brottsanmälan om hen. Gärningsmannen har dömts för övergrepp i rättssak.

Gärningsmannen har per telefon hotat att utsätta den kränkta personen för våld, om hen inte återkallar åtal som hen väckt. Gärningsmannen har dömts för övergrepp i rättssak.

Gärningsmannen har trängt in i den kränkta personens hem mitt i natten och hotat att döda hen, om hen inte ändrar eller återtar det som hen anfört i samband med en rättegång. Gärningsmannen har dömts för övergrepp i rättssak och hemfridsbrott.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	74	918	478	827	523	184	2555

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
314	409	523	827	1046	1533	2044

Fallen i det selekterade materialet representerar typiska övergrepp i rättssak. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

1.12 Rån

Rekommendationen omfattar rån (SL 31:1) och grovt rån (SL 31:2). Det med gärningen förknippade våldets eller hotets allvarlighetsgrad har beaktats i rekommendationen, så dess betydelse kan i princip bedömas inom ramen för denna rekommendation.

Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- det hot eller våld som utövats vid gärningen
- hotets trovärdighet

Kränkningar enligt punkt 1.12.1 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har stulit Long Drink-burkar från affären, hotat att slå försäljaren och har knuffat försäljaren när hen avlägsnade sig. Gärningsmannen har dömts för rån.

Gärningsmannen har krävt att en kvinna överlåter sin ryggsäck och har försökt ta ryggsäcken av kvinnan. Då kvinnan inte har släppt ryggsäcken har gärningsmannen hotat att döda kvinnan. Slutligen har gärningsmannen ryckt ryggsäcken av kvinnan så att bärremmarna på ryggsäcken gått av och kvinnan har fått hudskador på fingrarna och stora blåmärken på de övre extremiteterna. Gärningsmannen har dömts för rån.

Kränkningar enligt punkt 1.12.2 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har misshandlat en annan person på badstranden genom att försöka slå hen, jaga personen, välta omkull hen på marken, slå personen med knytnävarna i huvudet flera gånger samt genom att strypa hen med ett så kallat triangelgrepp samtidigt som de andra i sällskapet har stulit egendom ur personens fickor. Gärningsmannen har dömts för rån.

Två gärningsmän har trängt in i en mans bostad för att driva in skulder, har inlett stående brottning med honom, hotat honom verbalt och med en kniv samt med ett leksaksvapen som liknar ett riktigt skjutvapen och har stulit mannens egendom. Gärningsmännen har dömts för rån.

Kränkningar enligt punkt 1.12.3 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har på en mörk gata på kvällen grabbat tag i en kvinnas axlar, pressat ett knivblad mot kvinnans bröst och har rånat henne på den egendom hon hade med sig. Gärningsmännen har dömts för grovt rån.

Tre gärningsmän har misshandlat offret i en bostad genom att slå hen åtminstone två gånger med knytnäven i huvudet, välta omkull personen på golvet och sparka otaliga gånger runtom på kroppen samt har rånat hen på pengar och hotat med ytterligare våld om offret inte överlåter 10 000 euro till dem följande dag. Gärningsmännen har dömts för grovt rån.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
18	132	1370	832	1100	1075	100	4000

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
300	500	800	1100	1875	2500	3000

Fallen i det selekterade materialet omfattar gärningar av olika allvarlighetsgrad. Huvudvikten ligger på gärningar enligt punkt 1.12.1 och 1.12.2 i rekommendationen. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

1.13 Utpressning

Rekommendationen omfattar utpressning (SL 31:3) och grov utpressning (SL 31:4).

Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- det hot som utövats vid gärningen
- värdet av den ekonomiska förmån som den kränkta personen har tvingats att avstå från
- gärningens varaktighet

Kränkningar som avses i rekommendationen är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

En man har krävt sin före detta make på flera tusen euro genom hot om att avslöja känslig information gällande dennes privatliv. Gärningsmannen har dömts för utpressning.

Två män har kommit överens om en träff i sexuellt syfte. Den ena av dem har idkat utpressning mot den andre för att få pengar i utbyte mot att den kränkta personens hustru och barn inte får veta något om saken. Gärningsmannen har dömts för grov utpressning.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	103	1128	698	1022	1046	204	4183

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
307	500	523	1022	1569	2092	2092

Fallen i det selekterade materialet representerar utpressning som är av typisk allvarlighetsgrad. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i

materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

2 Frid

Med frid avses hemfrid och andra fredade omgivningar som kan jämföras med den. Indelningen av fridskränkningar enligt deras art grundar sig på 24 kap. 1–4 § samt 16 kap. 9 a § i strafflagen.

De viktigaste faktorer som påverkar bedömningen av de fridskränkande gärningarnas art är i allmänhet följande:

- kränkningens innehåll
- det sätt på vilket kränkningen skett
- kränkningens varaktighet
- de omständigheter under vilka kränkningen skett

Med kränkningens *innehåll* avses det konkreta uttryck som fridskränkningen tar sig. Kränkningens innehåll kan vara t.ex. intrång i hemmet eller överträdelse av bestämmelserna om besöksförbud.

Med *det sätt på vilket kränkningen skett* avses det tillvägagångssätt genom vilket den kränkta personens frid kränks. Tillvägagångssättet kan beroende på brottsrubriceringen vara t.ex. förande av oväsen, uppringningar, vägran att avlägsna sig från bostaden eller inbrott i bostaden.

Med kränkningens *varaktighet* refereras det till kränkningens tidsmässiga utsträckning. Den tidsmässiga utsträckningens räckvidd kan variera kraftigt, från t.ex. kortvarigt intrång i hemmet till åratals trakasserier per telefon.

Med *de omständigheter under vilka kränkningen skett* refereras det till de miljöomständigheter och omständigheter av annat slag under vilka kränkningen har skett. Det kan vara av betydelse t.ex. om intrång i den kränkta personens hem har ägt rum medan personen i fråga varit ensam där.

Eftersom det lidande som orsakats av en kränkning uppkommer genom många delfaktorer kan ersättningen bli lika stor vid gärningar som skiljer sig klart från varandra.

En kränkning är allra allvarligast t.ex. när dess innehåll är sådant att intrång i den kränkta personens hem har skett, tillvägagångssättet har varit inbrott i bostaden och kränkningen har varit förhållandevis långvarig och skett under sådana omständigheter att den kränkta personen haft grundad anledning att frukta för sin personliga säkerhet. Allra lindrigast har kränkningen varit t.ex. när innehållet och tillvägagångssättet varit sådant att samtal ringts, trakasserierna är begränsade till enstaka gärningar och inget exceptionellt hänför sig till de omständigheter under vilka kränkningen skett.

2.1 Hemfridsbrott

Rekommendationen omfattar hemfridsbrott (SL 24:1) och grovt hemfridsbrott (SL 24:2). Hemfridsbrott kan inbegripa också våld eller hot om våld. Betydelsen

av våld eller hot om våld kan i första hand bedömas med utgångspunkt i vad störandet av hemfriden innehåller. Det är meningen att den inverkan på ersättningen som våld som är oproportionerligt intensivt har ska bedömas utifrån de rekommendationer som gäller kränkning av den personliga integriteten (6.1, 6.2, 7.1).

Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- det sätt på vilket hemfriden har störts
- det sätt på vilket intrång i hemfriden har gjorts
- de omständigheter under vilka hemfriden har störts
- hur varaktigt störandet av hemfriden har varit
- de materiella skador som vållats genom gärningen

Kränkningar enligt punkt 2.1.1 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har trängt sig in på en kvinnas och en mans gård trots förbud. Gärningsmannen har dömts för hemfridsbrott.

Gärningsmannen har sent på kvällen härjat på sin före detta partners gårdsplan genom att slå och sparka på bakdörren och framdörren till dennes bostad samt genom att ropa utanför dörren. Gärningsmannen har dömts för hemfridsbrott.

Kränkningar enligt punkt 2.1.2 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har genom att hugga sönder dörren med en yxa tagit sig in en annans bostad, varvid denne har varit tvungen att fly ur bostaden via balkongen. Gärningsmannen har dömts för grovt hemfridsbrott.

Två gärningsmän trängde sig orättmätigt in i en bostad för att driva in en skuld. Den ena av gärningsmännen var försedd med kniv. Gärningsmännen har dömts för grovt hemfridsbrott.

Tre gärningsmän har nattetid trängt sig in i den kränkta personens bostad genom att slå sönder dörren med en hammare. De har hotat den kränkta personen till livet och skadat personens egendom. Gärningsmännen har dömts för grovt hemfridsbrott.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
18	208	860	782	750	637	100	5000

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
123	200	363	750	1000	1500	1910

Materialet innefattar inte gärningar där hemfridsbrottet har skett med hjälp av kommunikationsutrustning. Det är fråga om en lagändring (879/2013) som trätt i kraft 1.1.2014 och genom vilken en bestämmelse om brott mot kommunikationsfrid (SL 24:1 a §) fogades till strafflagen. Materialet och rekommendationen om brott mot kommunikationsfrid presenteras i punkt 2.4 i denna rekommendations-samling.

Fallen i det selekterade materialet omfattar gärningar av olika allvarlighetsgrad. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

2.2 Stöld

Rekommendationen omfattar stöld (SL 28:1) och grov stöld (SL 28:2) som samtidigt uppfyller rekvisitet för hemfridsbrott (SL 24:1).

Faktorer som inverkar på bedömningen av kränkningens art är åtminstone följande:

- de materiella skador som orsakats genom gärningen
- de omständigheter under vilka hemfridsbrottet har skett

I rekommendationen avsedda kränkningar är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Tre personer har trängt sig in i en kvinnas bostad när hon sov och har stulit egendom ur bostaden. Gärningsmännen har dömts för stöld.

En person har gått in i målsägandens bostad efter att ha hittat nyckeln utanför bostaden och har stulit egendom värd ca 7 000 euro. Gärningsmannen har dömts för grov stöld.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
15, 18	132	645	375	600	318	51	2500

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
153	204	500	600	818	1023	1389

Fallen i det selekterade materialet representerar sådan stöld på ett hemfridsskyddat område som är av typisk allvarlighetsgrad. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

2.3 Brott mot besöksförbud*

Rekommendationen omfattar brott mot besöksförbud (SL 16:9 a).

Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- gärningsmannens tidigare förfarande på grund av vilket besöksförbud har meddelats
- det sätt på vilket det brutits mot besöksförbudet
- hur länge kränkningen har pågått

I rekommendationen avsedda kränkningar är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

En man har varit utanför sina barns hem, ringt på dörrklockan och skickat brev. Gärningsmannen har dömts för brott mot besöksförbud.

En man har brutit mot besöksförbudet gentemot en kvinna genom att cykla förbi hennes hem och hålla till i närheten av hemmet. Gärningsmannen har dömts för brott mot besöksförbud.

En man har brutit mot besöksförbudet gentemot sin före detta make genom att gå in på dennes gård. Gärningsmannen har dömts för brott mot besöksförbud.

En kvinna har brutit mot besöksförbudet som fastställts för henne gällande en annan kvinna genom att via en mellanhand skicka fotografier eller sönderslitna fotografier av hennes familj till henne. Gärningsmannen har dömts för brott mot besöksförbud.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
18	92	389	278	300	150	100	2100

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
200	200	250	300	400	670	1000

Fallen i det selekterade materialet representerar sådana brott mot besöksförbud som är av normal allvarlighetsgrad. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

2.4 Brott mot kommunikationsfrid

Rekommendationen omfattar brott mot kommunikationsfrid (SL 24:1 a).

Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- det sätt på vilket det brutits mot kommunikationsfriden
- hur länge kränkningen har pågått
- hurdan kontaktens innehåll har varit och hur frekventa kontakterna varit

I rekommendationen avsedda kränkningar är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har skickat cirka 200 textmeddelanden till offret trots att offret har bett gärningsmannen sluta. Gärningsmannen har dömts för brott mot kommunikationsfrid.

Gärningsmannen har under loppet av en månad skickat omkring tusen textmeddelanden till den kränkta personen. Gärningsmannen har dömts för brott mot kommunikationsfrid.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
15, 18	55	486	287	409	596	51	1022

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
102	203	204	409	800	1009	1022

Fallen i det selekterade materialet representerar sådana brott mot kommunikationsfrid som är av normal allvarlighetsgrad. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

2.5 Olaga förföljelse*

Rekommendationen omfattar olaga förföljelse (SL 25:7 a).

Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- det sätt på vilket den olaga förföljelsen skett (gärningssätten)
- hur länge kränkningen har pågått
- hur frekvent den olaga förföljelsen varit

I rekommendationen avsedda kränkningar är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Till en person som gärningsmannen tidigare sällskapat med har denne efter separationen skickat hundratals textmeddelanden och e-postmeddelanden samt kontaktat personen via Facebook och per telefon. I merparten av kontakterna har innehållet varit nedsättande och kränkande för kvinnan. Gärningsmannen har dömts för olaga förföljelse.

Gärningsmannen har under flera månader trakasserat en person som hen tidigare sällskapat med genom att skicka otaliga meddelanden till personen, följa och iakttä personen i hans hem, på arbetsplatsen, i närheten av barnets skola och ute i staden. Gärningsmannen har dömts för olaga förföljelse.

Gärningsmannen har ringt sin exmake ett flertal gånger, skickat hundratals nedsättande och vulgära WhatsApp-, text- och e-postmeddelanden och dessutom följt efter den kränkta personen samt gjort försök att tränga sig in i hans hem. Gärningsmannen har dömts för olaga förföljelse, hemfridsbrott och brott mot besöksförbud.

Undersökningmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
15, 18	100	1119	864	818	1022	204	4088

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
311	409	511	818	1533	2044	3925

Fallen i det selekterade materialet representerar sådan olaga förföljelse som är av normal allvarlighetsgrad och motsvarar rekvisitet. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

3 Heder

Vid kränkningar som riktar sig mot en persons heder grundar sig indelningen av kränkningens art i grupper på det slag av gärning som hedern har kränkts genom.²⁸

De viktigaste faktorer som påverkar bedömningen av ärekränkande handlingars art är i allmänhet följande:

²⁸ Se t.ex. HD 2012:74. Svaranden dömdes för misshandel efter att flera gånger ha slagit målsägaren med knytnäven i huvudet och på kroppen, matat målsägaren med tallsåpstvål, duschat vatten på målsägaren och gripit tag i målsägarens skjortbröst. Högsta domstolen ansåg på de grunder som den anfört att målsägarens personliga integritet inte hade blivit allvarligt kränkt på det sätt som avses i 5 kap. 6 § 1 mom. 3 punkten i skadeståndslagen och att målsägarens människovärde inte hade blivit allvarligt kränkt på det sätt som avses i 4 punkten i momentet. Högsta domstolen ansåg emellertid att flera personer visste om att målsägaren hade förödmjukats genom gärningen, och att kränkningens varaktighet och art hade varit ägnad att försäkra lidande. Målsägaren hade rätt till ersättning för lidande med stöd av 5 kap. 6 § 1 mom. 1 punkten i skadeståndslagen.

- det ärekränkande påståendets innehåll
- påståendets trovärdighet och
- den offentlighet som påståendet fått

Med påståendets *innehåll* avses beskaffenheten hos den uppgift eller antydan som gärningsmannen framfört.

Med påståendets *trovärdighet* avses det hur sannolikt det är att en människa med normal aktsamhet och normalt omdöme anser att uppgiften eller antydan är sanningsenlig.

Med den *offentlighet* som påståendet fått avses det hur stor den personkrets som har fått kännedom om uppgiften eller antydan är eller, om det inte är möjligt att lägga fram utredning om detta, hur stor den personkrets är som uppgiften eller antydan är ägnad att nå.

Eftersom det lidande som orsakats av en kränkning uppkommer genom många delfaktorer kan ersättningen bli lika stor vid gärningar som skiljer sig t.o.m. stort från varandra.

Kränkningen är allvarligast t.ex. när det påstås att den kränkta personen har gått synnerligen klandervärt till väga och påståendet har framförts trovärdigt och i något massmedium. Allra lindrigast är kränkningen t.ex. när påståendet inte är vare sig särskilt allvarligt eller trovärdigt och när det har framförts inför endast ett litet antal människor.

3.1 Ärekränkning

Rekommendationen omfattar ärekränkning (SL 24:9) och grov ärekränkning (SL 24:10).

Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- omfattningen av den skada, det lidande eller den missaktning som den framförda uppgiften eller antydan är ägnad att orsaka den kränkta personen och
- hur trovärdig uppgiften eller antydan måste anses vara

Indelningen av kränkningar i grupper enligt hur allvarliga de är baserar sig på hur stor offentlighet uppgiften eller antydan har getts. Utifrån delegationens material kan det konstateras att användningen av sociala medier och andra nya kanaler för informationsförmedling (t.ex. Facebook, Twitter, Youtube, bloggar) som medel för ärekränkningar ökar. Det kan anses att de sociala medierna fördunklar gränsdragningen mellan traditionella medier och privat kommunikation, bl.a. när det gäller hur stor den personkrets är som kan få kännedom om en uppgift eller antydan.

Kränkningar enligt punkt 3.1.1 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har kallat den kränkta för pedofil så att några personer har hört det. Gärningsmannen har dömts för ärekränkning.

Gärningsmannen har utgett sig för att vara en annan person och i ett e-postmeddelande som hen sänt till tingsrätten kallat en tredje person för rasist. Gärningsmannen har dömts för ärekränkning.

Kränkningar enligt punkt 3.1.2 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har skickat ett meddelande till NTM-centralen, enligt vilket en man som fungerar som taxichaufför betar sig kriminellt och är psykopatisk-narcissistisk till sin natur. Fallet har gått vidare till förundersökning och gärningsmannen har fortsatt att ge falska påståenden i förundersökningen gentemot mannen, vilket har lett till att mannens taxitillstånd dragits in för en och en halv dag. Gärningsmannen har dömts för ärekränkning.

Gärningsmannen har i en Facebookgrupp benämnt en kvinna med olika nedsättande uttryck och har publicerat en video där kvinnans namn nämns i en nedsättande betydelse. Gärningsmannen har dömts för ärekränkning.

Kränkningar enligt punkt 3.1.3 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har skymfat en annan person genom att skriva nedsättande texter om denne i Suomi 24-forumet på internet. Gärningsmannen har dömts för ärekränkning.

En kränkning enligt punkt 3.1.4 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har skymfat sin tidigare makes nya man genom att i hans och hans företags namn skapa 18 olika profiler på sociala medier och skicka e-postmeddelanden, där han spridit kränkanden och falsk information om mannen bland annat till dennes kunder. Gärningsmannen har dömts för grov ärekränkning.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
18	115	875	925	600	650	100	6000

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
200	200	350	600	1000	1620	2420

Fallen i det selekterade materialet omfattar gärningar av olika allvarlighetsgrad. Huvudvikten ligger på gärningar enligt punkterna 3.1.1 och 3.1.2 i rekommendationen. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

3.2 Falsk angivelse*

Rekommendationen omfattar falsk angivelse (SL 15:6) för en gärning för vilken fängelsestraff kan dömas ut. Dessutom förutsätts det att angivelsen har lett till att åtminstone förundersökning verkställts. I rekommendationen har antagits en ny punkt för sådana allvarliga fall, där kränkningen är särskilt skadlig. Det kan vara fråga om en falsk angivelse om ett allvarligt brott, gärningen har kunnat leda till en dom som kan tillräknas och fallet har kunnat väcka omfattande uppmärksamhet.

Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- hur stor missaktning mot den kränkta personen som varit ägnad att uppkomma genom påståendet att personen gjort sig skyldig till gärningen
- hur trovärdig den falska angivelsen har varit
- hur stor offentlighet saken har fått

Vid falsk angivelse riktar sig kränkningen inte bara mot en persons heder utan också mot personens rättsliga trygghet. Till denna del påverkas bedömningen av kränkningens art ytterligare av

- hur allvarligt det straff som hotat den kränkta personen har varit
- hur långt behandlingen av ärendet har avancerat

I rekommendationen avsedda kränkningar är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har gett förundersökningsmyndigheten felaktig information om att den kränkta skulle ha våldtagit hen, varför den kränkta har varit anhållen i två dygn. Gärningsmannen har dömts för falsk angivelse.

Gärningsmannen har lögnaktigt anmält till nödcentralen att den kränkta har misshandlat och våldtagit hen, vilket lett till att polisen har tagit fast den kränkta och fört hen till polisstationen och gjort en utredning om sexualbrott gällande hen. Gärningsmannen har dömts för falsk angivelse.

Gärningsmännen har lögnaktigt uppgett att den kränkta personen gjort sig skyldig till grov misshandel och försök till grov misshandel, vilket lett till att hen häktats. Gärningsmännen har dömts för falsk angivelse.

Gärningsmannen har lögnaktigt anmält till polisen att en person har våldtagit hen och även berättat detta på tingsrättens och hovrättens sessioner. Den anklagade personen har dömts till ovillkorligt fängelsestraff och hen har avtjänat sitt fängelsestraff. Ärendet har även lett till en förvaltningsprocess för att dra in uppehållstillståndet och skyddsstatusen samt utvisa personen ur landet. Personens namn har dessutom spridits ut på diskussionsforum som läses i stor utsträckning. Gärningsmannen har dömts för falsk angivelse.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	86	1989	1454	1591	1764	102	6500

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
314	500	1017	1591	2781	4027	5283

Fallen i det selekterade materialet representerar falska angivelser som gällt synnerligen allvarliga gärningar. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de selekterade fallen kan de utdömda ersättningarna för falsk angivelse anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

4 Integritet

Vid integritetskränkningar baserar sig indelningen i grupper utgående från kränkningens art på bestämmelserna i 24 och 38 kap. i strafflagen.

De viktigaste faktorer som inverkar på bedömningen av de integritetskränkande gärningarnas art är i allmänhet följande:

- hurdan den omständighet beträffande privatlivet är som kränkningen har riktat sig mot
- hur omfattande kränkningen av privatlivet har varit
- hur stor spridning uppgifterna om privatlivet har getts

Allra allvarligast är gärningen t.ex. när intima uppgifter om den kränkta personens hälsa har gjorts tillgängliga för ett stort antal människor. Allra lindrigast är gärningen t.ex. när gärningsmannen har använt ett personregister för sina egna ändamål i strid med registrets syfte.²⁹

4.1 Spridande av information som kränker privatlivet

Rekommendationen omfattar spridande av information som kränker privatlivet (SL 24:8) och grovt spridande av information som kränker privatlivet (SL 24:8 a §).

²⁹ Se HD 2011:11 och fotnot 28.

Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- hur känslig uppgiften om den kränkta personens privatliv har varit
- hur stor offentlighet uppgiften har getts
- hur stort lidande eller hur stor skada som har orsakats

I rekommendationen avsedda kränkningar är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har med mobilen tagit ett foto av och filmat den kränkta personens könsorgan och nakendans samt skickat fotot och videofilmen till allra minst tre WhatsApp-grupper. Fotot och videofilmen har kunnat ses av sammanlagt åtminstone 30 personer. Gärningsmannen har dömts för spridande av information som kränker privatlivet.

Gärningsmannen har skrivit på ett populärt diskussionsforum på internet om en bekant kvinnas och mans fertilitetsbehandling och dess varaktighet. Offren är vänner till gärningsmannens tidigare flickvän och gärningen har utförts som hämnd på den tidigare flickvännen. Gärningsmannen har dömts för spridande av information som kränker privatlivet.

Gärningsmannen har under arbetsgivarens makes namn lagt in en annons i en internetjänst där sexpartners söks. Annonsen har lett till att den kränkta personens jobbnummer och privata telefonnummer kontaktats hundratals gånger. Gärningsmannen har dömts för spridande av information som kränker privatlivet.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	49	1691	1668	1500	900	300	11125

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
314	511	1000	1500	1900	3000	4706

Fallen i det selekterade materialet representerar typiskt spridande av information som kränker privatlivet. Till fallen hänför sig ofta uppgifter om eller fotografier av sexuellt umgänge. Vid de största ersättningarna är det i typiska fall fråga om mycket känsliga uppgifter som en förhållandevis stor krets fått kännedom om. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

4.2 Sekretessbrott

Rekommendationen omfattar sekretessbrott (SL 38:1) och sekretessförseelse (SL 38:2).

Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- hur känslig den uppgift som ska hållas hemlig är
- i vilken utsträckning uppgiften har spritts

I rekommendationen avsedda kränkningar är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har i sin ställning av rättegångspart tagit del av förundersökningsmaterialet och sänt ett foto av förundersökningsprotokollet till en utomstående person. Gärningsmannen har dömts för sekretessbrott.

Gärningsmannen har inför bolagets personal på ca 10 personer i detalj redogjort för orsakerna till att en arbetstagares havandeskap avbrutits. Gärningsmannen har dömts för sekretessbrott.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
09–12, 15, 18	8	664	396	658	355	223	1351

De utdömda ersättningsarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
223	223	307	658	976	.	.

Till sin allvarlighetsgrad representerar fallen typiska sekretessbrott. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningsarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån. Materialet för 2018 innehåller inga fall av sekretessbrott.

4.3 Olovlig avlyssning och olovlig observation

Rekommendationen omfattar olovlig avlyssning (SL 24:5) och olovlig observation (SL 24:6).

Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- hurdan verksamhet den olovliga avlyssningen eller observationen har gällt
- i vilken omfattning den kränkta personens liv har varit föremål för olovlig avlyssning eller observation

Kränkningar enligt punkt 4.3.1 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har videofilmat en diskussion som den kränkta personen fört med en tredje person och gett andra tillfälle att ta del av diskussionen. Gärningsmannen har dömts för olovlig avlyssning.

Gärningsmannen har bandat diskussioner som den kränkta personen fört i sin bostad genom att gömma en bandspelare där vid ett besök. Gärningsmannen har dömts för olovlig avlyssning.

Kränkningar enligt punkt 4.3.2 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har vid tre olika tillfällen fotograferat grannarna med kamera när de varit på sin gårdsplan. Gärningsmannen har dömts för olovlig observation.

Gärningsmannen har i smyg filmat in en video av när den kränkta har sex med denne. Gärningsmannen har dömts för olovlig observation.

Undersökningsmaterialet innehåller tre ersättningar som dömts ut för olovlig avlyssning (2×117 euro och 313 euro). Alla fall i materialet för 2018 gällde olovlig observation.

Undersökningsmaterial (olovlig observation)

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	48	647	370	556	412	105	1569

De för olovlig observation utdömda ersättningarnas fördelning per fraktill

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
109	149	425	556	837	1113	1538

Fallen i det selekterade materialet representerar olovlig avlyssning och olovlig observation av olika allvarlighetsgrad. Vid de större ersättningarna för olovlig observation har det varit fråga om fotografering i t.ex. dusch- eller omklädningsrum, medan det vid de mindre ersättningarna främst varit fråga om fotografering av t.ex. gårdsplanen till en bostad.

Utgående från uppfattningen om hur stor kränkning av människovärdet och självkänslan olovlig avlyssning orsakar måste de utdömda ersättningarna för olovlig avlyssning anses alltför låga i förhållande till den allmänna ersättningsnivån. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna för olovlig observation däremot anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

4.4 Kränkning av kommunikationshemlighet

Rekommendationen omfattar kränkning av kommunikationshemlighet (SL 38:3) och grov kränkning av kommunikationshemlighet (SL 38:4).

Gärningar som kränker kommunikationshemligheten är sällsynta. Kränkningarnas innehåll kan variera kraftigt, och därför kan det vara skäl att avvika t.o.m. väsentligt från rekommendationen.

Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- hurdana uppgifter gärningsmannen har fått tillgång till genom kränkningen av kommunikationshemligheten
- hur omfattande kränkningen av kommunikationshemligheten har varit

I rekommendationen avsedda kränkningar är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har hållit ett öga på exmakens e-postmeddelanden genom att använda hans lösenord och kopierat hans beskattningsbeslut åt sig själv. Gärningsmannen har dömts för kränkning av kommunikationshemlighet.

Gärningsmannen har i den tidigare makens telefon tittat på meddelanden mellan sin tidigare make och en tredje part samt på fotografier som den tidigare maken tagit. Gärningsmannen har även tagit fotografier av dessa meddelanden och fotografier med sin egen telefon. Gärningsmannen har dömts för kränkning av kommunikationshemlighet.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	38	660	561	517	354	102	3226

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
199	209	387	517	741	1090	2148

Till sin allvarlighetsgrad representerar fallen olika kränkningar av kommunikationshemlighet, men främst liknande kränkningar som i exemplet. De högsta ersättningarna i materialet har dömts ut i fall där tillvägagångssättet har varit återkommande eller har fortgått i flera år. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

4.5 Dataskyddsbrott*

Rekommendationen omfattar dataskyddsbrott (SL 38:9). Den tidigare bestämmelsen om personregisterbrott har ersatts med bestämmelsen om dataskyddsbrott

(1051/2018). Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av hurdana uppgifter som gärningsmannen har fått tillgång till genom kränkningen.

I rekommendationen avsedda kränkningar är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis till exempel nedanstående. Dessa exempel är från tiden före lagändringen som trädde i kraft 1.1.2019.

Gärningsmannen har tittat på sin nuvarande makes tidigare makes patientuppgifter utan att ha ett vårdförhållande till denne. Gärningsmannen har dömts för personregisterbrott.

Gärningsmannen har, medan hen arbetade som hälsovårdare, i patientdatasystemet som innehåller hälso- och sjukvårdens klientuppgifter gjort förfrågningar som inte anknyter till hans arbetsuppgifter och har där tittat på sina grannars person- och hälso- uppgifter. Gärningsmannen har dömts för personregisterbrott.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15 , 18	180	449	248	400	294	100	1669

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
100	125	307	400	600	800	800

Fallen i det selekterade materialet representerar personregisterbrott (numera data-skyddsbrott) av typisk allvarlighetsgrad. Både i 2015 års och 2018 års material finns det exceptionellt många (61 st år 2015 och 94 st år 2018) ersättningar som dömts ut för personregisterbrott; merparten av dem hänför sig till en och samma gärningsshelhet. Som material till denna rekommendation har även tre domar behandlats, där olovlig kontroll av personuppgifter behandlats och där gärningsmannen har dömts för brott mot tjänsteplikt. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

4.6 Identitetsstöld*

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
18	13	588	275	500	475	200	1000

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
200	240	325	500	800	1000	.

På basis av ersättningar som dömts ut i rättspraxisen är kränkningar som avses i rekommendationen exempelvis följande:

Gärningsmannen har flera gånger använt en annan persons personuppgifter när hen har beställt produkter från webbutiker till sig själv. Gärningsmannen har dömts för identitetsstöld.

Gärningsmannen har företett en annan persons körkort när hen har blivit stannad av polisen. Personen, vars körkort har använts i situationen, har blivit kallad till polisförhör och försatts med temporärt körförbud. Dessutom har det kommit anteckningar om användning av rusmedel i personens hälsouppgifter. Gärningsmannen har dömts för identitetsstöld.

Två personer har använt en tredje persons namn och internetbankkoder för att få kredit och köpa produkter. Offret har blivit föremål för indrivningsåtgärder på grund av detta. Gärningsmännen har dömts för identitetsstöld.

5 Diskriminering

Vid diskriminering baserar sig indelningen av kränkningarna i grupper utgående från kränkningens art på bestämmelserna i 11 kap. 11 § och 47 kap. 3 eller 3 a § i strafflagen.

De viktigaste faktorer som inverkar på bedömningen av de jämlikhetskränkande gärningarnas art är i allmänhet följande:

- det livsområde inom vilket diskrimineringen tar sig uttryck
- diskrimineringens intensitet

Med *livsområde* avses det sammanhang där diskrimineringen förekommer. Ju viktigare det område som diskrimineringen gäller är för den som diskrimineras, desto allvarigare är gärningen. Med *diskrimineringens intensitet* avses det hur tydligt diskrimineringen tar sig uttryck.

5.1 Diskriminering

Rekommendationen omfattar diskriminering (SL 11:11). Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- hur viktig betjäningen, det offentliga uppdraget eller tillställningen i fråga har varit för den som diskrimineras
- hur kraftigt uttryck diskrimineringen har tagit sig

Eftersom rättspraxis är synnerligen knapp och i praktiken har gällt en enda kategori av fall kan allmänna rekommendationer som handlar om diskriminering inte ges för andra kategorier.

I rekommendationen avsedda kränkningar är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har i sitt arbete som servitör låtit bli att betjäna en person på grund av dennes etniska ursprung. Gärningsmannen har dömts för diskriminering.

Gärningsmannen, en restaurangvaktmästare, har vägrat att släppa in den kränkta personen i restaurangen på grund av dennes etniska ursprung. Gärningsmannen har dömts för diskriminering.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	20	671	271	634	572	209	1022

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
217	366	450	634	1022	1022	1022

Fallen i det selekterade materialet representerar diskriminering av typisk allvarlighetsgrad. Utgående från uppfattningen om hur stor kränkning av människovärdet och självkänslan diskrimineringen orsakat måste de utdömda ersättningarna för diskriminering anses alltför låga i förhållande till den allmänna ersättningsnivån.

5.2 Diskriminering i arbetslivet

Rekommendationen omfattar diskriminering i arbetslivet (SL 47:3) och ockerliknande diskriminering i arbetslivet (SL 47:3 a), där den kränkta personen har diskriminerats antingen vid valet av arbetstagare eller under ett anställningsförhållande.

Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- hur viktig den arbetslivsförmån som diskrimineringen gällt har varit ur den kränkta personens synpunkt
- hur intensivt diskrimineringen har tagit sig uttryck

Kränkningar enligt punkt 5.2.1 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

En person i cfeffställning har sagt upp en arbetstagare under prövotiden på grund av graviditet. Gärningsmannen har dömts för diskriminering i arbetslivet.

Gärningsmannen har permitterat en arbetstagare efter att hon kontaktat fackförbundet på grund av försummelser från arbetsgivarens sida. Gärningsmannen har dömts för diskriminering i arbetslivet.

Kränkningar enligt punkt 5.2.2 är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har hållit den kränkta personen, som inte känt till arbetslagstiftningen och saknat språkkunskaper, i arbete i sin restaurang i 4 månader, varvid lönebetalningsskyldigheterna och skyldigheten att iaktta arbetstidsbestämmelserna har försummats. Gärningsmannen har hotat att skicka den kränkta personen tillbaka till dennes hemland, om personen i fråga berättar om situationen för någon utomstående. Gärningsmannen har dömts för ockerliknande diskriminering i arbetslivet.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
10–12, 15, 18	38	1378	969	1034	756	200	5116

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
507	553	813	1034	1569	3073	3432

Fallen i det selekterade materialet representerar sådan diskriminering i arbetslivet och ockerliknande diskriminering i arbetslivet som är av typisk allvarlighetsgrad. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

6 Personlig integritet

Ersättning för lidande kan dömas ut när den personliga integriteten har kränkts allvarligt, antingen uppsåtligt eller av grov oaktsamhet.

Kränkningens allvarlighetsgrad bedöms framför allt utgående från på vilket sätt gärningen kränker människovärdet. Ersättning döms alltså inte ut direkt på grundval av de uppkomna skadorna utan på grundval av det lidande som kränkningen av den personliga integriteten är ägnad att orsaka.

Till skillnad från vad som anges i 5 kap. 6 § 1 mom. 1 och 2 punkten i skadeståndslagen förutsätter ersättningsbarheten för kränkning av den personliga integriteten inte att kränkningen har skett genom en straffbar handling.

Ett visst krav beträffande kränkningens art har visserligen ställts upp för ersättningsbarheten till skillnad från vad som anges i de ovan nämnda lagrummen. Ersättning för lidande kan dömas ut bara för *allvarliga* kränkningar av den personliga integriteten.

Rekommendationerna utgör inget ställningstagande till huruvida en gärning av en viss art innebär en sådan allvarlig kränkning av den personliga integriteten som avses i lagen eller ej.

6.1 Försök till brott mot liv

Rekommendationen omfattar alla försök till brott mot liv till följd av vilka den kränkta personen orsakas en personskada.

- Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av
- hur sannolikt det är att gärningen ska vara framgångsrik
 - de orsakade skadornas art och omfattning
 - de omständigheter under vilka kränkningen har skett

I rekommendationen avsedda kränkningar är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har knivhuggit den kränkta personen i ryggen.
Gärningsmannen har dömts för dråpförsök.

En man har på natten brutit sig in i en annan persons hem och har slagit denna person besinningslöst med en golfklubba. Gärningsmannen har dömts för dråpförsök.

Gärningsmannen har knivhuggit den kränkta personen i bröstet och ryggen, slagit hen i huvudet och kroppen med knytnävarna och handflatan, sparkat hen i huvudet och kroppen samt trampat på hens huvud. Gärningsmannen har dömts för dråpförsök.

Gärningsmannen har sparkat den kränkta personen runt om på kroppen och flera gånger slagit personen i huvudet med en långskaftad gatborste. Gärningsmannen har dömts för dråpförsök (HD 2009:82).³⁰³¹

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
15, 18	129	3843	1601	3577	1334	153	11243

³⁰ Högsta domstolen dömde i fallet gärningsmannen att betala 8 000 euro i ersättning för lidande till följd av allvarlig kränkning av den personliga integriteten. Högsta domstolen konstaterade i domskälen bl.a. att den av hovrätten som lämplig bedömda ersättningen 8 000 euro överstiger den rekommendationsnivå som delegationen för personskaideärenden har angett för normalfall vid dråpförsök. Den gärning som A tillräknas är dock särskilt kränkande eftersom det ovan refererade tillvägagångssättet varit speciellt rätt och grymt och eftersom gärningen varit oförutsägbar och slumpmässig.

³¹ Se också HD 2012:100. Svaranden dömdes för försök till dråp eftersom svaranden hade slagit målsägaren i huvudet med den vassa sidan av en yxa. I fråga om ersättningen för lidande ansåg högsta domstolen på de grunder som den anfört att försök till dråp i regel alltid ska anses vara en sådan allvarlig kränkning av den personliga integriteten som avses i 5 kap. 6 § 1 mom. 3 punkten i skadeståndslagen. Den ersättning om 2 000 euro som tingsrätten dömt ut kunde inte anses vara adekvat när det gällde en sådan mycket allvarlig kränkning av den personliga integriteten. Med beaktande även av de omständigheter under vilka gärningen ägt rum, gärningssättet och gärningens faktiska farlighet ansåg högsta domstolen att målsägarens anspråk på 4 500 euro i ersättning var korrekt till sitt belopp. I ärendet var det också fråga om ersättning för sveda och värk samt för tillfälligt men och kosmetiskt men.

De utdömda ersättningsarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
2022	2044	3066	3577	4400	5111	7800

Fallen i det selekterade materialet omfattar sådana försök till brott mot liv som är av typisk allvarlighetsgrad. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningsarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

6.2 Annan allvarlig kränkning av den kroppsliga integriteten

Rekommendationen omfattar alla allvarliga kränkningar av den kroppsliga integriteten som inte har syftat till att den kränkta personen ska dö.

Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- skadornas beskaffenhet och omfattning
- det sätt på vilket skadorna åsamkats
- motiven till gärningen
- de omständigheter under vilka kränkningen skett
- gärningens varaktighet

I rekommendationen avsedda kränkningar är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har i en bostad skurit en man i halsen med en kniv. Gärningsmannen har dömts för grov misshandel.

Gärningsmannen har misshandlat sin make på deras bröllopsdag genom att slå denne flera gånger med knytnäven i ansiktet och genom att försöka kasta ut denne i bostadens trappuppgång. Gärningsmannen har dömts för misshandel.

Gärningsmannen har misshandlat sin flickvän genom att slå henne tiotals gånger med knytnäven i ansiktet och på olika ställen av kroppen, genom att bränna henne med en cigarett på bröstkorgen, händerna och armarna samt med en kniv skära ett sår i hennes yttre könsorgan. Gärningsmannen har dömts för grov misshandel.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
18	212	1456	1009	1000	1300	100	4000

De utdömda ersättningsarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
250	400	700	1000	2000	3000	4000

Fallen i det selekterade materialet omfattar gärningar av mycket divergerande allvarlighetsgrad. Huvudvikten i materialet ligger avgjort på gärningar som är att betrakta som lindrigare. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos fallen i det selekterade materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

6.3 Allvarlig kränkning av den psykiska integriteten

Rekommendationen omfattar alla allvarliga kränkningar av den psykiska integriteten. Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- gärningens innehåll
- de omständigheter under vilka kränkningen skett
- gärningens varaktighet

I rekommendationen avsedda kränkningar är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. långvarig mobbning i skolan eller på arbetsplatsen.

I undersökningsmaterialet går det att hitta två fall som hänför sig till en och samma gärningsshelhet och där domstolen när avgörandet meddelades hänvisade till punkt 6.3 i rekommendationssamlingen som grund för skadeståndet. I vardera fallet var gärningen likartad till sitt innehåll och i båda fallen var skadeståndet 2 044 euro.

Gärningsmannen har förtryckt den kränkta personen och isolerat hen från den övriga personalen, kallat hen tjuv, sagt sig hindra hen från att få jobb på annat håll, upprepade gånger ringt hen i berusat tillstånd och meddelat att hen kommer att sägas upp. Gärningsmannen har dömts för misshandel.

7 Annan allvarlig kränkning av människovärdet

när den kränkta personens människovärde har kränkts allvarligt, antingen uppsåtligt eller av grov oaktsamhet, på ett sätt som kan jämföras med de kränkningar som avses i 5 kap. 6 § 1–3 punkten i skadeståndslagen.

Till skillnad från vad som anges i 5 kap. 6 § 1 mom. 1 och 2 punkten förutsätter ersättningsbarheten inte att kränkningen har skett genom en straffbar handling. Bestämmelsens tillämpningsområde har visserligen avsetts vara snävt. En kränkning som berättigar till ersättning bör uttryckligen rikta sig mot den kränkta personens *människovärde*, kränkningen bör kunna jämföras med sådana kränkningar som avses i 5 kap. 6 § 1–3 punkten i skadeståndslagen och dessutom bör kränkningen vara allvarlig.

7.1 Försök till brott mot liv

Rekommendationen är avsedd att tillämpas i situationer där *ett försök till brott mot liv inte medför någon kroppsskada för den kränkta persone*. Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- sannolikheten för att gärningen ska vara framgångsrik
- de omständigheter under vilka kränkningen skett

I rekommendationen avsedda kränkningar är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har i en tätort avlossat ett skott med älgstud-sare mot den kränkta personen, som har närmat sig den gärningsmannen i en personbil. Gärningsmannen har dömts för dråpförsök.

Gärningsmannen har försökt döda en polis genom att skjuta med kpist mot hen och den polisbil som hen använt. Skottlossningen har upphört i och med att k-pistpatronerna tagit slut, varpå gärningsmannen har släppt vapnet och lagt sig på marken. Gärningsmannen har dömts för mordförsök.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
09, 12, 15, 18	23	3273	1260	3378	2252	784	5229

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
837	1241	2252	3378	4504	4504	5084

Fallen i det selekterade materialet representerar till sin allvarlighetsgrad typiska försök till brott mot liv där den kränkta personen inte har orsakats någon kroppsskada. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

7.2 Framkallande av fara

Rekommendationen avses bli tillämpad i situationer där gärningsmannen kränker någons människovärde och genom sitt förfarande visar uppenbar likgiltighet för den kränkta personens liv och hälsa. Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- hur allvarlig den kroppsskada som den kränkta personen hotats av har varit
- sannolikheten för att den kränkta personen ska skadas
- de omständigheter under vilka kränkningen skett

I rekommendationen avsedda kränkningar är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har avlossat ett skott mot den kränkta personens fötter. Gärningsmannen har dömts för framkallande av fara.

Gärningsmannen har skjutit med ett avsågat hagelgevär så att skottet har trängt igenom en dörr bredvid den kränkta personen. Gärningsmannen har dömts för framkallande av fara.

Gärningsmannen har våldtagit en annan person utan att ha använt skydd trots att hen visste att hen hade hepatit C som kan smitta vid samlag. Gärningsmannen har dömts för framkallande av fara.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	44	1151	638	1124	920	256	2615

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
256	337	613	1123	1533	2353	2615

Fallen i det selekterade materialet representerar sådant framkallande av fara som är av typisk allvarlighetsgrad. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

7.3 Utsättande

Rekommendationen avses bli tillämpad i situationer där gärningsmannen kränker någons människovärde och genom sitt förfarande visar uppenbar likgiltighet för den kränkta personens liv och hälsa.

Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- den kränkta personens förmåga att råda sig själv
- motiven till gärningen
- de omständigheter under vilka kränkningen skett
- gärningens varaktighet

I rekommendationen avsedda kränkningar är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har gått berusad till en restaurang på natten och lämnat sina 2 månader gamla tvillingar, sin 3-åriga son och sin 5-åriga son ensam hemma i flera timmar. Gärningsmannen har dömts för utsättande.

Gärningsmannen har en höstkväll lämnat en berusad person på en skogsväg utan telefon när denne gått ur bilen. Gärningsmannen har dömts för utsättande.

Gärningsmannen har lämnat sin 3-åring ensam i bilen. Temperaturen har varit omkring -10 grader och barnet har inte haft tillräckligt med kläder på sig. Gärningsmannen har tillbringat ungefär en timme på en restaurang och druckit flera alkoholportioner. Barnet har lämnat bilen på egen hand. Gärningsmannen har dömts för utsättande.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	51	842	276	818	422	300	1533

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
500	502	600	818	1022	1221	1513

Fallen i det selekterade materialet omfattar sådant utsättande som är av typisk allvarlighetsgrad. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

7.4 Försummande av räddningsåtgärd

Rekommendationen avses bli tillämplad i situationer där gärningsmannen kränker någons människovärde och genom sitt förfarande visar uppenbar likgiltighet för den kränkta personens liv och hälsa. Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- den kränkta personens förmåga att råda sig själv
- motiven till gärningen
- de omständigheter under vilka kränkningen skett

Det är fråga om sådan kränkning som avses i rekommendationen t.ex. i situationer där någon som gjort sig skyldig till försummande av räddningsåtgärd har varseblivit att en tredje person har vållat den kränkta personen en allvarlig kroppsskada men underlåtit att skaffa den skadade hjälp som skulle ha behövts.

Materialet för 2018 innehåller tre fall där ersättning för lidande har betalats för försummande av räddningsåtgärd (200, 300 och 400 euro).

De kränkningar som avses i rekommendationen på grundval av de ersättningar som dömts i rättspraxisen är exempelvis följande:

Två personer har misshandlat ett offer så att denne har fått livshotande skador. Efter misshandeln har offret inte tagits med i bilen, utan lämnats vid sidan av vägen i kolden utan ytterkläder. I situationen har en fjärde person varit delaktig, som inte har deltagit i misshandeln, men som har undanlåtit att hjälpa

mannen och inte har ringt till nödnumret. Gärningsmannen har dömts för försummande av räddningsåtgärd.

7.5 Missbruk av förmansställning

Rekommendationen avses bli tillämpad i situationer där en förman, en lärare eller någon annan som utövar befäls- eller bestämmanderätt går till väga på ett sätt som strider väsentligt strider mot den kränkta personens människovärde. Bedömningen av kränkningens art påverkas särskilt av

- skillnaden i ställning mellan den som gjort sig skyldig till kränkningen och den kränkta personen
- gärningens innehåll
- de omständigheter under vilka kränkningen skett
- gärningens varaktighet

I rekommendationen avsedda kränkningar är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

En bevärfingsförman har under en pågående persedelgranskning beordrat den kränkta personen att ta skydd för indirekt eld. Gärningsmannen har dömts för missbruk av förmansställning.

Gärningsmannen, en stamanställd, har beordrat den kränkta personen att göra 50 armhävningar på den leriga marken och slagit handflatan i den kränkta personens hjälm. Gärningsmannen har dömts för missbruk av förmansställning.

Den åtalade har sprutat vatten på den kränkta med en vatenslang när denne befann sig i häktet. Gärningsmannen har dömts för brott mot tjänsteplikt.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
09, 12, 15, 18	7	605	415	523	901	113	1200

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
113	113	225	523	1126	.	.

Fallen i det selekterade materialet representerar sådant missbruk av förmansställning som är av tämligen lindrig allvarlighetsgrad. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

IV LIDANDE SOM ETT DÖDSFALL HAR ORSAKAT NÅGON SOM STÅTT DEN OMKOMNE NÄRA

Personer som stått en omkommen särskilt nära har enligt 5 kap. 4 a § i skadeståndslagen rätt till ersättning för det lidande som dödsfallet orsakat.

Storleken på den ersättning som döms ut påverkas dels av hur nära den omkomne och den som yrkar ersättning stått varandra, dels av gärningens art och andra omständigheter. Med beaktande av att skillnaderna mellan fallen kan vara t.o.m. avsevärda beträffande alla de ovan nämnda faktorerna kan spridningen mellan de utdömda ersättningarna vara synnerligen stor.

I typiska fall har både den omkomne och de som yrkar ersättning varit myndiga. Den omkomne har avlidit till följd av ett brott mot liv. Brottsrubriceringen är oftast dråp eller grovt dödsvållande. Den som stått den omkomne nära har i typiska fall fått kännedom om dödsfallet genom myndigheterna. Sådana fall där någon som stått den omkomne nära har varit närvarande vid händelsen eller själv har hittat den omkomne är sällsynta.

Variationen mellan de enskilda fallen är dock stor. Därför har det i rekommendationerna inte varit möjligt att beakta olika kombinationer av de ovan nämnda omständigheterna, i stället är rekommendationerna allmänt hållna och klassificeringen av fallen grundar sig enbart på arten av förhållandet mellan den omkomne och den som yrkar ersättning. De ovan nämnda omständigheter som inverkar på ersättningens storlek avses bli beaktade inom den variationsbredd som anges i rekommendationen. Om flera faktorer som höjer ersättningen förekommer samtidigt i ett enskilt fall kan det vara befogat att ersättningen överstiger rekommendationerna.

Att personerna haft en nära relation till varandra inverkar inte bara på ersättningsbeloppet utan är också en förutsättning för ersättningsansvar. Även om arten av den relation som rått mellan den omkomne och den som yrkar ersättning är ett klassificeringskriterium här nedan, utgör rekommendationerna inget ställningstagande till om ett förhållande av ett visst slag motsvarar förutsättningen för ersättningsansvar.

1.1 Ett barns död

Rekommendationen omfattar ersättning som döms ut till föräldrar för det lidande som ett barns död orsakat.

I rekommendationen avsedda kränkningar är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Gärningsmannen har dödat sin kvinnliga vän genom att knivhugga henne 10 gånger i bröstkorgen och 30 gånger på andra ställen på kroppen. Gärningsmannen har dömts för mord. Föräldrarnas som yrkar på ersättning har haft en nära relation till sitt myndiga barn.

Gärningsmannen har i en serie av terroristiska knivdåd dödat en kvinna genom att knivhugga henne otaliga gånger på övre delen av kroppen. Gärningsmannen har dömts för mord utfört i terroristiskt syfte.

Den omkomne har dödats med hammare och med ett knivhugg genom halsen. Gärningsmannen har grävt ned den omkomne på en begravningsplats för djur. Gärningsmannen har dömts för mord. Den förälder som yrkat ersättning stod sitt över 18-åriga barn nära; de höll kontakt nästan dagligen.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	76	8464	4853	7320	5771	2000	30663

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
2486	4183	5229	7320	11000	13080	16471

Fallen i det selekterade materialet är sådana där omständigheterna kring barnets död varit typiska. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

1.2 En förälders död

Rekommendationen omfattar ersättning som döms ut till barn för det lidande som en förälders dödsfall orsakat.

I rekommendationen avsedda kränkningar är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Den omkomne har avlidit till följd av att ha knivhuggits i bröstet. Gärningsmannen har dömts för dråp. Barnet som yrkat ersättning har varit 2 år.

Gärningsmannen har i en serie av terroristiska knivdåd dödat modern till den ersättningssökande genom att knivhugga henne tre gånger i övre delen av kroppen. Gärningsmannen har dömts för mord utfört i terroristiskt syfte.

Gärningsmannen har i en privat bostad slagit en kvinna i huvudet, vilket har lett till att kvinnan har fallit och blivit medvetslös. Efter detta har gärningsmannen placerat sig ovanför kvinnan så att det högra knäet har varit på kvinnans bröst och har strypt offret kraftigt med två händer. Offret har avlidit av strypningen. Efter dödsfallet har mannen tillsammans med tre andra män hanterat den obegravade kroppen respektlöst. Gärningsmannen

har dömts för dråp och brott mot griftefrid. Det myndiga barnet som yrkar på ersättning hade haft en mycket nära relation till sin mor och dagliga kontakter. Offret hade också skött dotterns barn regelbundet.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	155	8678	5026	7321	5347	500	31374

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
2082	3401	5110	7321	10458	15332	19688

Fallen i det selekterade materialet är sådana där omständigheterna kring föräldrarnas död varit typiska. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

1.3 Ett syskons död

Rekommendationen omfattar ersättning som döms ut för det lidande som ett syskons död orsakat.

I rekommendationen avsedda kränkningar är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

En man har kört överhastighet med sin bil och krockat in i bilen som kört framför, varvid den kvinna som var passagerare hade avlidit. Gärningsmannen har dömts för dödsvållande. Den närstående och den avlidne har på grund av hälsotillståndet haft en särskilt nära kontakt.

Den omkomne har dödats på arbetsplatsen genom hammarslag i huvudet. Gärningsmannen har dömts för mord. Den som yrkat ersättning är den omkomnes syskon, som inte bodde i samma hushåll men vars relation till den omkomne var närmare än sedvanligt.

Den omkomne har knuffats ner från en restaurang-balkong. Gärningsmannen har dömts för grovt döds-vållande. Den som yrkat ersättning är den omkomnes syskon, som bodde i samma hushåll och var som en fadersfigur för den som yrkat ersättning.

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	81	5345	3127	5111	3571	511	13595

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
2000	2092	3066	5111	6637	11243	13360

Fallen i det selekterade materialet är sådana där omständigheterna kring syskonets död varit typiska. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningarna anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

1.4 Makens död

Rekommendationen omfattar ersättning som döms ut till maken till den omkomne för det lidande som dödsfallet orsakat. Med make avses i rekommendationen förutom den omkomnes make och den omkomnes partner i ett registrerat parförhållande en person som levtt tillsammans med den omkomne i äktenskapsliknande förhållanden (en s.k. sambo).

I rekommendationen avsedda kränkningar är på basis av de ersättningar som dömts ut i rättspraxis t.ex. följande:

Den omkomne har skjutits ihjäl med skott i bröstet från ett avsågat hagelgevär. Gärningsmannen har dömts för dråp. Den som yrkat ersättning är den omkomnes sambo, som bodde tillsammans med den omkomne och har två barn med hen.

Gärningsmannen har i en serie av terroristiska knivdåd dödat en kvinna genom att knivhugga henne otaliga gånger på övre delen av kroppen. Den som yrkat ersättning är den omkomnes make. Gärningsmannen har dömts för mord utfört i terroristiskt syfte.

Gärningsmannen har i en serie av terroristiska knivdåd dödat frun till den ersättningssökande genom att knivhugga henne otaliga gånger på övre delen av kroppen. Gärningsmannen har dömts för mord utfört i terroristiskt syfte

Undersökningsmaterial

MATERIAL	N	MV	SD	MED	QI	MIN	MAX
12, 15, 18	18	8995	2751	8272	3066	5000	15687

De utdömda ersättningarnas fördelning per fraktil

5 %	10 %	25 %	50 %	75 %	90 %	95 %
5000	5900	7155	8272	10221	14439	.

Fallen i det selekterade materialet är sådana där omständigheterna kring makens död varit typiska. Med beaktande av allvarlighetsgraden hos de fall som ingår i materialet kan de utdömda ersättningar anses stå i rätt proportion till den allmänna ersättningsnivån.

BILAGA: DEN ALLMÄNNA ERSÄTTNINGSNIVÅN 2007–2018

Bilagetabell 1. Allmän ersättningsnivå, tillfälligt fysiskt men, 2007–2018
(nominella värden och deflaterade värden, euro)

	PERCENTIL	2007	2009	2012	2015	2018
<i>Nominella värden</i>	10 %	100	100	150	150	150
	25 %	200	200	250	300	300
	50 %	350	450	500	500	500
	75 %	700	800	1000	1000	1000
	90 %	1500	2000	2000	2000	2500
<i>I 2018 års pris (deflaterade värden)</i>	10 %	117	113	157	153	150
	25 %	234	225	261	307	300
	50 %	410	507	523	511	500
	75 %	820	901	1046	1022	1000
	90 %	1758	2252	2046	2044	2500

Bilagetabell 2. Allmän ersättningsnivå, tillfälligt psykiskt men, 2007–2018
(nominella värden och deflaterade värden, euro)

	PERCENTIL	2007	2009	2012	2015	2018
<i>Nominella värden</i>	10 %	200	214	400	400	500
	25 %	400	500	800	700	800
	50 %	800	1500	1500	1500	1500
	75 %	2242	3000	3000	3000	3000
	90 %	5895	5000	5000	5000	5000
<i>I 2018 års pris (deflaterade värden)</i>	10 %	234	241	418	409	500
	25 %	469	563	837	715	800
	50 %	937	1689	1569	1533	1500
	75 %	2627	3378	3137	3066	3000
	90 %	6908	5630	5229	5111	5000

Bilagetabell 3. Allmän ersättningsnivå, lidande, 2007–2018 (nominella värden och deflaterade värden, euro)

	PERCENTIL	2007	2009	2012	2015	2018
<i>Nominella värden</i>	10 %	150	200	250	300	300
	25 %	300	400	500	500	500
	50 %	500	700	900	900	1000
	75 %	1000	1500	1800	1500	2000
	90 %	2500	3000	3500	3000	4000
<i>I 2018 års pris (deflaterade värden)</i>	10 %	176	225	261	307	300
	25 %	352	450	523	511	500
	50 %	586	788	941	920	1000
	75 %	1172	1689	1882	1533	2000
	90 %	2930	3378	3660	3066	4000

Bilagetabell 4. Allmän ersättningsnivå, bestående kosmetiskt men, 2007–2018 (nominella värden och deflaterade värden, euro)

	PERCENTIL	2007	2009	2012	2015	2018
<i>Nominella värden</i>	10 %	200	200	200	200	200
	25 %	400	300	300	300	400
	50 %	700	600	700	600	800
	75 %	1310	1000	1400	1300	1500
	90 %	2500	2000	2500	2820	3000
<i>I 2018 års pris (deflaterade värden)</i>	10 %	234	225	209	204	200
	25 %	469	338	314	307	400
	50 %	820	676	732	613	800
	75 %	1535	1126	1464	1329	1500
	90 %	2930	2252	2614	2882	3000

Bilagetabell 5. Allmän ersättningsnivå, bestående funktionellt men, 2007–2018
(nominella värden och deflaterade värden, euro)

	PERCEN- TIL	2007	2009	2010	2011	2012	2015*	2018*
<i>Nominella värden</i>	10 %	350	500	710	1340	500	340	500
	25 %	600	1200	1630	2600	1000	700	1000
	50 %	2000	3000	3250	5521	3652	2000	2500
	75 %	5470	9447	10250	13000	10886	5325	4541
	90 %	30000	24800	19775	32835	23355	10695	12240
<i>I 2018 års pris</i>	10 %	410	563	790	1441	523	348	500
<i>(deflaterade värden)</i>	25 %	703	1351	1813	2796	1046	715	1000
	50 %	2344	3378	3616	5936	3819	2044	2500
	75 %	6410	10637	11403	13978	11384	5443	4541
	90 %	35154	27925	22000	35304	24425	10931	12240

Åldersavdrag har inte beaktats, eftersom samtliga fall ingår i materialet (åldersuppgift saknas i en del fall). Därför är tolkningen endast approximativ.

* På grund av en omläggning av datasystemet är materialet för åren 2015 och 2018 inte helt jämförbart med det tidigare materialet. Materialet innefattar enbart brottmål, och därför saknas t.ex. patient- och trafikskador. Detta sänker den genomsnittliga ersättningsnivån väsentligt, eftersom materialet inbegriper färre svåra skador än förr.

Bilagetabell 6. Allmän ersättningsnivå, närståendes lidande, 2007–2018
(nominella värden och deflaterade värden, euro)

	PERCEN- TIL	2007	2009	2010	2011	2012	2015	2018
<i>Nominella värden</i>	10 %	2000	2100	3000	3000	3000	2985	2000
	25 %	3525	3000	3000	4000	4000	5000	5000
	50 %	5000	5000	5000	6000	6000	6000	7000
	75 %	8000	7000	8000	8500	10000	10000	10000
	90 %	12000	10000	12000	10000	13000	13600	12460
<i>I 2018 års pris</i>	10 %	2344	2365	3338	3226	3137	3051	2000
<i>(deflaterade värden)</i>	25 %	4131	3378	3338	4301	4183	5111	5000
	50 %	5859	5630	5563	6451	6275	6133	7000
	75 %	9374	7882	8900	9139	10458	10221	10000
	90 %	14062	11260	13350	10752	13595	13901	12460

BILAGA: MEDIANERSÄTTNINGAR FÖR BESTÅENDE MEN I FÖRHÅLLANDE TILL TRAFIKSKADENÄMNDENS NORMER OCH INSTRUKTIONER PER INVALIDITETSKLASS

Trafikskadenämndens normer och instruktioner 2011 (Tabell 1) och 2018 (Tabell 2) i förhållande till medianersättningar enligt delegationens material.

TABELL 1

INVAL. KLASS	FALL (N)	TRAFIKSKADE- NÄMNDENS NOR- MER OCH INSTR. 2011 (EUR)¹	DELEGATIONENS MATERIAL (ME- DIAN, EUR)²
1	50	3 400	3 125
2	63	6 800	6 311
3	39	10 200	9 900
4	44	13 600	13 071
5	14	17 000	14 490
6	10	20 400	19 516
7	5	23 800	23 100
8	9	27 200	24 240
9	5	30 600	29 188
10	8	34 000	32 323
11	6	37 400	31 680
12	6	40 800	40 088
13	1	44 200	42 125
14	1	47 600	49 700
15	5	51 000	48 750
16	5	59 840	54 867
17	1	69 360	69 188
18	3	79 560	74 691
19	1	90 440	90 323
20	12	102 000	98 901

1 Trafikskadenämndens grundläggningsskala 2011, 18 år fyllda.

2 Ersättningsmedian efter åldersavdrag. Om åldern inte framgick av domen antogs den skadelidande vara 37 år (medelvärde i materialet).

TABELL 2

INVAL. KLASS	FALL (N)	TRAFIKSKADE- NÄMNDENS NOR- MER OCH INSTR. 2018 (EUR)³	DELEGATIONENS MATERIAL (ME- DIAN, INFLAT- IONSKORRIGE- RAD, EUR)⁴
1	50	4 020	3 477
2	63	8 040	6 789
3	39	12 060	10 644
4	44	16 080	14 115
5	14	20 100	16 059
6	10	24 120	21 712
7	5	28 140	25 591
8	9	32 160	26 880
9	5	36 180	30 525
10	8	40 200	34 754
11	6	44 220	34 049
12	6	48 240	42 164
13	1	52 260	44 054
14	1	56 280	50 798
15	5	60 300	53 222
16	5	70 752	59 500
17	1	82 008	74 390
18	3	94 068	87 523
19	1	106 932	94 459
20	12	120 600	106 338

³ Trafikskadenämndens grund ersättningsskala 2018, 18 år fyllda

⁴ Ersättningsmedian efter åldersavdrag. Om åldern inte framgick av domen antogs den skadelidande vara 37 år (medelvärde i materialet).

BILAGA: MENERSÄTTNING SOM ENGÅNGSERSÄTTNING 2020

Enligt gällande beräkningsgrunder (1.1.2020 och därefter inträffade skadehändelser)

Grundbeloppet för menersättning år 2020 är enligt OlyL 86 § (459/2015) (euro): 12980

Räntesats som använts i beräkningen av kapitalvärdet: 2 %.

Ålder	Kapitalkoefficient	Invaliditetsklass och menersättningens belopp i procent av grundbeloppet (OlyL)						
		1 1,15	2 2,27	3 3,36	4 4,42	5 5,45	6 6,45	7 7,42
0	42,09	6 282,36	12 400,83	18 355,42	24 146,11	29 772,92	35 235,84	40 534,87
1	41,68	6 221,03	12 279,77	18 176,22	23 910,38	29 482,26	34 891,85	40 139,15
2	41,51	6 196,22	12 230,80	18 103,74	23 815,04	29 364,70	34 752,72	39 979,10
3	41,34	6 170,58	12 180,18	18 028,82	23 716,48	29 243,17	34 608,89	39 813,64
4	41,16	6 144,11	12 127,94	17 951,48	23 614,75	29 117,73	34 460,43	39 642,86
5	40,98	6 116,62	12 073,68	17 871,18	23 509,11	28 987,48	34 306,28	39 465,52
6	40,79	6 088,62	12 018,40	17 789,35	23 401,46	28 854,74	34 149,19	39 284,81
7	40,60	6 060,59	11 963,08	17 707,47	23 293,75	28 721,94	33 992,02	39 103,99
8	40,41	6 031,93	11 906,50	17 623,72	23 183,59	28 586,10	33 831,25	38 919,06
9	40,21	6 002,40	11 848,22	17 537,45	23 070,10	28 446,16	33 665,64	38 728,53
10	40,01	5 972,46	11 789,12	17 449,98	22 955,03	28 304,28	33 497,73	38 535,37
11	39,42	5 884,56	11 615,62	17 193,16	22 617,19	27 887,72	33 004,73	37 968,23
12	39,20	5 851,89	11 551,12	17 097,70	22 491,62	27 732,88	32 821,48	37 757,42
13	38,98	5 818,90	11 486,00	17 001,30	22 364,80	27 576,51	32 636,42	37 544,53
14	38,76	5 785,29	11 419,65	16 903,10	22 235,63	27 417,23	32 447,92	37 327,68
15	38,53	5 750,98	11 351,94	16 802,86	22 103,77	27 254,65	32 255,50	37 106,33
16	38,30	5 716,97	11 284,81	16 703,50	21 973,06	27 093,48	32 064,76	36 886,90
17	38,07	5 682,76	11 217,27	16 603,54	21 841,56	26 931,33	31 872,86	36 666,14
18	37,84	5 648,58	11 149,81	16 503,69	21 710,21	26 769,38	31 681,19	36 445,65
19	37,61	5 614,37	11 082,28	16 403,73	21 578,72	26 607,25	31 489,31	36 224,91
20	37,38	5 579,76	11 013,96	16 302,60	21 445,68	26 443,21	31 295,17	36 001,57
21	36,64	5 469,70	10 796,71	15 981,03	21 022,67	25 921,62	30 677,88	35 291,45
22	36,39	5 432,27	10 722,83	15 871,67	20 878,81	25 744,23	30 467,95	35 049,95
23	36,14	5 394,46	10 648,20	15 761,22	20 733,51	25 565,07	30 255,91	34 806,02
24	35,88	5 356,39	10 573,06	15 649,99	20 587,18	25 384,65	30 042,39	34 560,39
25	35,63	5 318,66	10 498,56	15 539,72	20 442,14	25 205,80	29 830,72	34 316,89
26	35,37	5 280,34	10 422,93	15 427,78	20 294,88	25 024,23	29 615,83	34 069,68
27	35,11	5 240,71	10 344,71	15 311,99	20 142,55	24 836,41	29 393,55	33 813,97
28	34,84	5 199,83	10 264,02	15 192,56	19 985,45	24 642,69	29 164,29	33 550,23
29	34,56	5 158,48	10 182,39	15 071,73	19 826,50	24 446,70	28 932,34	33 283,40
30	34,28	5 116,27	10 099,07	14 948,41	19 664,28	24 246,68	28 695,61	33 011,07

Ålder	Kapitalkoefficient	Invaliditetsklass och menersättningens belopp i procent av grundbeloppet (OlyL)						
		8	9	10	11	12	13	14
		8,36	9,27	10,15	13,00	16,00	19,00	22,00
0	42,09	45670,02	50641,28	55448,65	71017,98	87406,74	103795,50	120184,27
1	41,68	45224,16	50146,89	54907,33	70324,66	86553,42	102782,19	119010,96
2	41,51	45043,84	49946,93	54688,39	70044,24	86208,30	102372,36	118536,41
3	41,34	44857,41	49740,22	54462,05	69754,35	85851,51	101948,66	118045,82
4	41,16	44665,00	49526,86	54228,44	69455,14	85483,25	101511,36	117539,47
5	40,98	44465,19	49305,30	53985,85	69144,44	85100,85	101057,26	117013,66
6	40,79	44261,59	49079,54	53738,65	68827,83	84711,18	100594,52	116477,87
7	40,60	44057,87	48853,64	53491,31	68511,04	84321,28	100131,52	115941,76
8	40,41	43849,50	48622,59	53238,33	68187,02	83922,49	99657,96	115393,43
9	40,21	43634,84	48384,57	52977,71	67853,22	83511,66	99170,09	114828,53
10	40,01	43417,21	48143,24	52713,48	67514,80	83095,14	98675,47	114255,81
11	39,42	42778,22	47434,70	51937,67	66521,16	81872,19	97223,23	112574,26
12	39,20	42540,71	47171,33	51649,30	66151,82	81417,62	96683,43	111949,23
13	38,98	42300,85	46905,37	51358,09	65778,83	80958,57	96138,30	111318,03
14	38,76	42056,52	46634,45	51061,45	65398,90	80490,95	95583,01	110675,06
15	38,53	41807,13	46357,90	50758,65	65011,08	80013,64	95016,20	110018,76
16	38,30	41559,90	46083,77	50458,49	64626,64	79540,48	94454,33	109368,17
17	38,07	41311,18	45807,97	50156,52	64239,87	79064,46	93889,05	108713,63
18	37,84	41062,75	45532,50	49854,90	63853,56	78589,00	93324,44	108059,87
19	37,61	40814,05	45256,73	49552,95	63466,83	78113,02	92759,21	107405,40
20	37,38	40562,42	44977,71	49247,44	63075,54	77631,43	92187,32	106743,21
21	36,64	39762,33	44090,53	48276,04	61831,38	76100,16	90368,94	104637,72
22	36,39	39490,24	43788,82	47945,68	61408,27	75579,40	89750,54	103921,68
23	36,14	39215,41	43484,07	47612,01	60980,90	75053,41	89125,93	103198,44
24	35,88	38938,66	43177,20	47276,00	60550,54	74523,75	88496,95	102470,15
25	35,63	38664,32	42872,99	46942,92	60123,94	73998,69	87873,44	101748,20
26	35,37	38385,78	42564,14	46604,75	59690,81	73465,62	87240,42	101015,22
27	35,11	38097,68	42244,68	46254,96	59242,81	72914,23	86585,64	100257,06
28	34,84	37800,53	41915,18	45894,19	58780,73	72345,51	85910,30	99475,08
29	34,56	37499,90	41581,82	45529,18	58313,24	71770,14	85227,04	98683,94
30	34,28	37193,07	41241,59	45156,65	57836,11	71182,90	84529,70	97876,49

Ålder	Kapital- koeffi- cient	Invaliditetsklass och menersättningens belopp i procent av grundbeloppet (OlyL)					
		15 25,00	16 32,00	17 39,00	18 46,00	19 53,00	20 60,00
0	42,09	136573,03	174813,48	213053,93	251294,37	289534,82	327775,27
1	41,68	135239,72	173106,85	210973,97	248841,09	286708,21	324575,34
2	41,51	134700,47	172416,60	210132,73	247848,86	285564,99	323281,13
3	41,34	134142,98	171703,01	209263,05	246823,08	284383,11	321943,15
4	41,16	133567,57	170966,50	208365,42	245764,34	283163,26	320562,18
5	40,98	132970,07	170201,69	207433,31	244664,93	281896,55	319128,18
6	40,79	132361,21	169422,35	206483,49	243544,63	280605,77	317666,91
7	40,60	131752,00	168642,56	205533,12	242423,68	279314,23	316204,79
8	40,41	131128,89	167844,98	204561,07	241277,16	277993,25	314709,34
9	40,21	130486,97	167023,32	203559,67	240096,02	276632,37	313168,72
10	40,01	129836,15	166190,27	202544,39	238898,51	275252,64	311606,76
11	39,42	127925,30	163744,38	199563,47	235382,55	271201,63	307020,72
12	39,20	127215,03	162835,24	198455,45	234075,66	269695,87	305316,08
13	38,98	126497,76	161917,13	197336,50	232755,88	268175,25	303594,62
14	38,76	125767,11	160981,91	196196,70	231411,49	266626,28	301841,07
15	38,53	125021,32	160027,28	195033,25	230039,22	265045,19	300051,16
16	38,30	124282,01	159080,97	193879,93	228678,89	263477,86	298276,82
17	38,07	123538,22	158128,92	192719,62	227310,33	261901,03	296491,73
18	37,84	122795,31	157178,00	191560,68	225943,37	260326,06	294708,75
19	37,61	122051,59	156226,03	190400,48	224574,92	258749,37	292923,81
20	37,38	121299,11	155262,86	189226,61	223190,35	257154,10	291117,85
21	36,64	118906,50	152200,32	185494,14	218787,96	252081,79	285375,61
22	36,39	118092,82	151158,81	184224,80	217290,79	250356,78	283422,77
23	36,14	117270,96	150106,83	182942,69	215778,56	248614,43	281450,30
24	35,88	116443,35	149047,49	181651,63	214255,77	246859,91	279464,05
25	35,63	115622,95	147997,38	180371,81	212746,23	245120,66	277495,08
26	35,37	114790,03	146931,23	179072,44	211213,65	243354,85	275496,06
27	35,11	113928,48	145828,45	177728,43	209628,40	241528,37	273428,35
28	34,84	113039,87	144691,03	176342,19	207993,36	239644,52	271295,68
29	34,56	112140,84	143540,27	174939,71	206339,15	237738,58	269138,02
30	34,28	111223,28	142365,80	173508,32	204650,84	235793,36	266935,88

Ålder	Kapitalkoefficient	Invaliditetsklass och menersättningens belopp i procent av grundbeloppet (OlyL)						
		1	2	3	4	5	6	7
		1,15	2,27	3,36	4,42	5,45	6,45	7,42
31	33,35	4978,77	9827,67	14546,68	19135,81	23595,06	27924,43	32123,92
32	33,05	4933,97	9739,22	14415,76	18963,59	23382,71	27673,11	31834,81
33	32,75	4888,81	9650,08	14283,82	18790,03	23168,70	27419,83	31543,44
34	32,44	4842,28	9558,25	14147,89	18611,21	22948,21	27158,89	31243,25
35	32,12	4794,23	9463,39	14007,48	18426,51	22720,47	26889,37	30933,20
36	31,80	4746,07	9368,33	13866,78	18241,42	22492,25	26619,27	30622,48
37	31,47	4697,47	9272,41	13724,80	18054,64	22261,95	26346,71	30308,92
38	31,14	4648,14	9175,03	13580,66	17865,03	22028,15	26070,01	29990,61
39	30,80	4596,83	9073,74	13430,74	17667,81	21784,97	25782,22	29659,54
40	30,44	4543,71	8968,89	13275,54	17463,65	21533,23	25484,29	29316,81
41	29,31	4375,60	8637,06	12784,37	16817,54	20736,56	24541,43	28232,16
42	28,96	4322,37	8531,98	12628,83	16612,92	20484,26	24242,84	27888,66
43	28,59	4267,38	8423,44	12468,18	16401,59	20223,68	23934,44	27533,89
44	28,21	4211,57	8313,27	12305,10	16187,07	19959,17	23621,40	27173,77
45	27,84	4156,30	8204,18	12143,63	15974,65	19697,25	23311,43	26817,18
46	27,47	4100,69	8094,41	11981,16	15760,93	19433,73	22999,55	26458,40
47	27,10	4044,88	7984,25	11818,10	15546,42	19169,23	22686,52	26098,30
48	26,72	3988,92	7873,77	11654,57	15331,31	18903,99	22372,61	25737,18
49	26,34	3931,48	7760,40	11486,77	15110,57	18631,81	22050,49	25366,61
50	25,94	3872,12	7643,23	11313,32	14882,41	18350,48	21717,54	24983,59
51	24,64	3678,53	7261,09	10747,69	14138,34	17433,02	20631,73	23734,49
52	24,25	3619,89	7145,34	10576,37	13912,96	17155,12	20302,84	23356,14
53	23,86	3560,84	7028,79	10403,85	13686,02	16875,29	19971,68	22975,17
54	23,45	3500,96	6910,59	10228,89	13455,87	16591,51	19635,82	22588,81
55	23,04	3439,09	6788,46	10048,11	13218,05	16298,27	19288,78	22189,58
56	22,61	3375,35	6662,64	9861,88	12973,07	15996,21	18931,29	21778,33
57	22,18	3311,45	6536,52	9675,19	12727,49	15693,40	18572,92	21366,05
58	21,76	3248,21	6411,69	9490,43	12484,43	15393,70	18218,23	20958,03
59	21,33	3183,84	6284,62	9302,34	12237,01	15088,62	17857,17	20542,67
60	20,88	3116,85	6152,39	9106,62	11979,55	14771,16	17481,46	20110,46
61	19,47	2906,12	5736,43	8490,93	11169,61	13772,49	16299,55	18750,80
62	19,02	2838,93	5603,80	8294,61	10911,37	13454,06	15922,70	18317,27
63	18,57	2771,29	5470,28	8096,97	10651,38	13133,48	15543,30	17880,82
64	18,11	2703,58	5336,63	7899,15	10391,14	12812,61	15163,55	17443,96
65	17,64	2632,45	5196,22	7691,32	10117,75	12475,51	14764,59	16985,00
66	17,14	2557,98	5049,22	7473,74	9831,52	12122,58	14346,91	16504,50
67	16,64	2483,40	4902,03	7255,86	9544,91	11769,18	13928,66	16023,36
68	16,14	2409,87	4756,88	7041,02	9262,30	11420,71	13516,25	15548,93
69	15,64	2334,09	4607,30	6819,62	8971,04	11061,58	13091,23	15059,98
70	15,12	2256,74	4454,60	6593,60	8673,72	10694,97	12657,35	14560,86

Ålder	Kapitalkoefficient	Invaliditetsklass och menersättningens belopp i procent av grundbeloppet (OlyL)							
		8	9	10	11	12	13	14	
		8,36	9,27	10,15	13	16	19	22	
31	33,35	36 193,52	40 133,25	43 943,09	56 281,79	69 269,90	82 258,00	95 246,11	
32	33,05	35 867,79	39 772,06	43 547,61	55 775,27	68 646,48	81 517,70	94 388,92	
33	32,75	35 539,50	39 408,04	43 149,04	55 264,78	68 018,19	80 771,60	93 525,01	
34	32,44	35 201,29	39 033,01	42 738,41	54 738,85	67 370,89	80 002,94	92 634,98	
35	32,12	34 851,96	38 645,65	42 314,28	54 195,63	66 702,31	79 208,99	91 715,68	
36	31,80	34 501,87	38 257,46	41 889,24	53 651,24	66 032,29	78 413,35	90 794,40	
37	31,47	34 148,60	37 865,73	41 460,32	53 101,89	65 356,17	77 610,45	89 864,73	
38	31,14	33 789,96	37 468,06	41 024,90	52 544,20	64 669,79	76 795,37	88 920,96	
39	30,80	33 416,95	37 054,44	40 572,02	51 964,16	63 955,89	75 947,62	87 939,34	
40	30,44	33 030,80	36 626,25	40 103,18	51 363,68	63 216,84	75 069,99	86 923,15	
41	29,31	31 808,74	35 271,17	38 619,46	49 463,35	60 877,97	72 292,58	83 707,20	
42	28,96	31 421,73	34 842,03	38 149,58	48 861,54	60 137,27	71 413,01	82 688,75	
43	28,59	31 022,01	34 398,81	37 664,28	48 239,96	59 372,26	70 504,56	81 636,86	
44	28,21	30 616,27	33 948,90	37 171,67	47 609,03	58 595,73	69 582,43	80 569,13	
45	27,84	30 214,50	33 503,40	36 683,87	46 984,27	57 826,79	68 669,32	79 511,84	
46	27,47	29 810,27	33 055,17	36 193,09	46 355,68	57 053,14	67 750,61	78 448,07	
47	27,10	29 404,55	32 605,28	35 700,50	45 724,78	56 276,65	66 828,52	77 380,39	
48	26,72	28 997,68	32 154,13	35 206,51	45 092,09	55 497,95	65 903,82	76 309,68	
49	26,34	28 580,17	31 691,17	34 699,60	44 442,84	54 698,88	64 954,92	75 210,96	
50	25,94	28 148,62	31 212,65	34 175,66	43 771,78	53 872,96	63 974,14	74 075,32	
51	24,64	26 741,29	29 652,12	32 466,99	41 583,34	51 179,50	60 775,65	70 371,81	
52	24,25	26 315,01	29 179,44	31 949,44	40 920,46	50 363,65	59 806,83	69 250,01	
53	23,86	25 885,77	28 703,48	31 428,30	40 252,99	49 542,15	58 831,30	68 120,45	
54	23,45	25 450,46	28 220,79	30 899,78	39 576,08	48 709,02	57 841,96	66 974,90	
55	23,04	25 000,65	27 722,02	30 353,67	38 876,62	47 848,14	56 819,67	65 791,20	
56	22,61	24 537,30	27 208,23	29 791,11	38 156,10	46 961,35	55 766,60	64 571,86	
57	22,18	24 072,81	26 693,17	29 227,15	37 433,79	46 072,35	54 710,92	63 349,49	
58	21,76	23 613,09	26 183,42	28 669,00	36 718,92	45 192,52	53 666,12	62 139,71	
59	21,33	23 145,11	25 664,49	28 100,82	35 991,20	44 296,86	52 602,52	60 908,18	
60	20,88	22 658,15	25 124,52	27 509,59	35 233,96	43 364,87	51 495,79	59 626,70	
61	19,47	21 126,24	23 425,86	25 649,68	32 851,80	40 432,99	48 014,18	55 595,36	
62	19,02	20 637,79	22 884,25	25 056,65	32 092,26	39 498,16	46 904,07	54 309,97	
63	18,57	20 146,04	22 338,97	24 459,61	31 327,58	38 557,02	45 786,46	53 015,90	
64	18,11	19 653,84	21 793,19	23 862,02	30 562,19	37 615,00	44 667,81	51 720,63	
65	17,64	19 136,74	21 219,81	23 234,20	29 758,09	36 625,34	43 492,60	50 359,85	
66	17,14	18 595,37	20 619,51	22 576,92	28 916,25	35 589,23	42 262,21	48 935,19	
67	16,64	18 053,27	20 018,40	21 918,75	28 073,27	34 551,72	41 030,17	47 508,62	
68	16,14	17 518,74	19 425,68	21 269,76	27 242,06	33 528,69	39 815,32	46 101,95	
69	15,64	16 967,85	18 814,83	20 600,92	26 385,42	32 474,36	38 563,30	44 652,25	
70	15,12	16 405,50	18 191,26	19 918,16	25 510,94	31 398,08	37 285,22	43 172,36	

Ålder	Kapitalkoefficient	Invaliditetsklass och menersättningens belopp i procent av grundbeloppet (OlyL)					
		15 25,00	16 32,00	17 39,00	18 46,00	19 53,00	20 60,00
31	33,35	108234,22	138539,80	168845,38	199150,96	229456,54	259762,12
32	33,05	107260,13	137292,97	167325,81	197358,64	227391,48	257424,32
33	32,75	106278,42	136036,38	165794,34	195552,30	225310,26	255068,21
34	32,44	105267,02	134741,79	164216,55	193691,32	223166,08	252640,85
35	32,12	104222,36	133404,62	162586,88	191769,14	220951,40	250133,66
36	31,80	103175,46	132064,58	160953,71	189842,84	218731,97	247621,10
37	31,47	102119,01	130712,34	159305,66	187898,99	216492,31	245085,63
38	31,14	101046,54	129339,57	157632,61	185925,64	214218,67	242511,70
39	30,80	99931,07	127911,77	155892,47	183873,17	211853,87	239834,58
40	30,44	98776,31	126433,67	154091,04	181748,41	209405,77	237063,14
41	29,31	95121,82	121755,93	148390,04	175024,15	201658,26	228292,37
42	28,96	93964,49	120274,55	146584,61	172894,66	199204,72	225514,78
43	28,59	92769,16	118744,53	144719,89	170695,26	196670,63	222645,99
44	28,21	91555,83	117191,46	142827,09	168462,72	194098,35	219733,98
45	27,84	90354,36	115653,59	140952,81	166252,03	191551,25	216850,47
46	27,47	89145,54	114106,29	139067,04	164027,79	188988,54	213949,29
47	27,10	87932,26	112553,30	137174,33	161795,37	186416,40	211037,43
48	26,72	86715,55	110995,91	135276,26	159556,61	183836,97	208117,32
49	26,34	85467,00	109397,77	133328,53	157259,29	181190,05	205120,81
50	25,94	84176,50	107745,92	131315,34	154884,76	178454,18	202023,60
51	24,64	79967,96	102358,99	124750,02	147141,05	169532,08	191923,11
52	24,25	78693,20	100727,29	122761,39	144795,48	166829,58	188863,67
53	23,86	77409,60	99084,29	120758,98	142433,67	164108,36	185783,05
54	23,45	76107,84	97418,04	118728,23	140038,43	161348,62	182658,82
55	23,04	74762,72	95696,29	116629,85	137563,41	158496,97	179430,54
56	22,61	73377,11	93922,70	114468,29	135013,88	155559,47	176105,06
57	22,18	71988,05	92144,71	112301,36	132458,02	152614,67	172771,33
58	21,76	70613,31	90385,04	110156,76	129928,49	149700,22	169471,94
59	21,33	69213,84	88593,71	107973,59	127353,46	146733,34	166113,21
60	20,88	67757,61	86729,74	105701,87	124674,01	143646,14	162618,27
61	19,47	63176,55	80865,98	98555,41	116244,85	133934,28	151623,72
62	19,02	61715,88	78996,32	96276,77	113557,21	130837,66	148118,10
63	18,57	60245,34	77114,03	93982,73	110851,42	127720,12	144588,81
64	18,11	58773,44	75230,00	91686,57	108143,13	124599,69	141056,26
65	17,64	57227,10	73250,69	89274,28	105297,86	121321,45	137345,04
66	17,14	55608,17	71178,46	86748,74	102319,03	117889,32	133459,61
67	16,64	53987,07	69103,44	84219,82	99336,20	114452,58	129568,96
68	16,14	52388,58	67057,38	81726,18	96394,98	111063,79	125732,59
69	15,64	50741,19	64948,72	79156,25	93363,79	107571,32	121778,85
70	15,12	49059,50	62796,16	76532,82	90269,48	104006,14	117742,80

Ålder	Kapitalkoefficient	Invaliditetsklass och menersättningens belopp i procent av grundbeloppet (OlyL)						
		1 1,15	2 2,27	3 3,36	4 4,42	5 5,45	6 6,45	7 7,42
71	13,68	2042,66	4032,04	5968,13	7850,93	9680,45	11456,67	13179,62
72	13,17	1965,92	3880,56	5743,92	7555,99	9316,77	11026,27	12684,49
73	12,65	1888,06	3726,86	5516,41	7256,70	8947,75	10589,53	12182,07
74	12,14	1811,91	3576,55	5293,93	6964,03	8586,88	10162,45	11690,75
75	11,63	1736,58	3427,85	5073,83	6674,50	8229,87	9739,93	11204,70
76	11,12	1659,82	3276,33	4849,55	6379,47	7866,09	9309,41	10709,43
77	10,61	1583,23	3125,16	4625,79	6085,12	7503,14	8879,87	10215,29
78	10,10	1507,73	2976,13	4405,20	5794,94	7145,34	8456,42	9728,16
79	9,60	1432,43	2827,48	4185,18	5505,50	6788,45	8034,04	9242,26
80	9,09	1357,49	2679,56	3966,22	5217,47	6433,30	7613,72	8758,73
81	7,92	1182,30	2333,76	3454,38	4544,16	5603,09	6631,18	7628,43
82	7,47	1114,33	2199,60	3255,79	4282,92	5280,97	6249,96	7189,87
83	7,01	1046,17	2065,05	3056,64	4020,93	4957,94	5867,65	6750,08
84	6,57	980,64	1935,69	2865,17	3769,06	4647,37	5500,10	6327,25
85	6,15	917,61	1811,28	2681,01	3526,81	4348,67	5146,59	5920,57
86	5,74	856,41	1690,48	2502,21	3291,59	4058,64	4803,34	5525,70
87	5,35	798,14	1575,47	2331,97	3067,65	3782,51	4476,55	5149,76
88	4,98	743,15	1466,91	2171,29	2856,27	3521,88	4168,09	4794,92
89	4,63	691,20	1364,37	2019,50	2656,61	3275,68	3876,73	4459,74
90	4,30	641,87	1267,00	1875,38	2467,01	3041,91	3600,05	4141,46
91	3,98	594,46	1173,42	1736,86	2284,80	2817,23	3334,16	3835,57
92	3,68	549,42	1084,51	1605,27	2111,69	2603,79	3081,54	3544,97
93	3,41	508,35	1003,45	1485,28	1953,85	2409,16	2851,20	3279,99
94	3,16	471,34	930,39	1377,14	1811,60	2233,76	2643,62	3041,19
95	2,90	433,01	854,72	1265,14	1664,26	2052,08	2428,61	2793,85
96	2,61	389,98	769,78	1139,41	1498,87	1848,16	2187,27	2516,21
97	2,35	350,05	690,96	1022,74	1345,39	1658,91	1963,30	2258,56
98	2,10	313,11	618,06	914,84	1203,44	1483,88	1756,16	2020,26
99	1,87	279,05	550,83	815,32	1072,54	1322,47	1565,13	1800,51
100	1,66	247,72	488,99	723,78	952,12	1174,00	1389,41	1598,36
101	1,47	218,96	432,20	639,74	841,56	1037,67	1228,07	1412,76
102	1,29	192,58	380,13	562,66	740,16	912,64	1080,10	1242,54
103	1,13	168,38	332,37	491,97	647,17	797,98	944,40	1086,42
104	0,98	146,17	288,53	427,07	561,80	692,72	819,82	943,11
105	0,84	125,73	248,18	367,35	483,24	595,84	705,17	811,22
106	0,72	106,84	210,88	312,15	410,62	506,31	599,21	689,32
107	0,60	89,27	176,20	260,81	343,09	423,05	500,67	575,96
108	0,49	72,80	143,70	212,70	279,80	345,00	408,31	469,71
109	0,38	57,27	113,04	167,32	220,11	271,40	321,20	369,51
110	0,29	43,42	85,70	126,86	166,88	205,76	243,52	280,14
111	0,29	43,42	85,70	126,86	166,88	205,76	243,52	280,14
112	0,29	43,42	85,70	126,86	166,88	205,76	243,52	280,14
113	0,29	43,42	85,70	126,86	166,88	205,76	243,52	280,14
114	0,29	43,42	85,70	126,86	166,88	205,76	243,52	280,14
115	0,29	43,42	85,70	126,86	166,88	205,76	243,52	280,14
116	0,29	43,42	85,70	126,86	166,88	205,76	243,52	280,14
117	0,29	43,42	85,70	126,86	166,88	205,76	243,52	280,14
118	0,29	43,42	85,70	126,86	166,88	205,76	243,52	280,14
119	0,29	43,42	85,70	126,86	166,88	205,76	243,52	280,14
120	0,29	43,42	85,70	126,86	166,88	205,76	243,52	280,14

Ålder	Kapital- koeffi- cient	Invaliditetsklass och menersättnings belopp i procent av grundbeloppet (OlyL)						
		8 8,36	9 9,27	10 10,15	11 13	12 16	13 19	14 22
71	13,68	14 849,27	16 465,64	18 028,72	23 090,97	28 419,66	33 748,34	39 077,03
72	13,17	14 291,42	15 847,06	17 351,42	22 223,50	27 352,00	32 480,50	37 608,99
73	12,65	13 725,35	15 219,38	16 664,15	21 343,25	26 268,61	31 193,98	36 119,34
74	12,14	13 171,79	14 605,57	15 992,07	20 482,45	25 209,17	29 935,89	34 662,61
75	11,63	12 624,16	13 998,32	15 327,18	19 630,87	24 161,08	28 691,28	33 221,48
76	11,12	12 066,15	13 379,57	14 649,69	18 763,15	23 093,10	27 423,06	31 753,02
77	10,61	11 509,41	12 762,23	13 973,75	17 897,41	22 027,58	26 157,75	30 287,92
78	10,10	10 960,56	12 153,64	13 307,38	17 043,94	20 977,15	24 910,37	28 843,59
79	9,60	10 413,12	11 546,60	12 642,72	16 192,64	19 929,41	23 666,17	27 402,94
80	9,09	9 868,33	10 942,51	11 981,28	15 345,49	18 886,75	22 428,02	25 969,28
81	7,92	8 594,83	9 530,39	10 435,11	13 365,17	16 449,44	19 533,71	22 617,98
82	7,47	8 100,72	8 982,50	9 835,20	12 596,81	15 503,77	18 410,73	21 317,68
83	7,01	7 605,21	8 433,05	9 233,59	11 826,28	14 555,42	17 284,56	20 013,70
84	6,57	7 128,81	7 904,80	8 655,20	11 085,48	13 643,66	16 201,85	18 760,04
85	6,15	6 670,62	7 396,73	8 098,90	10 372,97	12 766,73	15 160,50	17 554,26
86	5,74	6 225,73	6 903,41	7 558,75	9 681,15	11 915,27	14 149,38	16 383,49
87	5,35	5 802,16	6 433,73	7 044,49	9 022,49	11 104,61	13 186,72	15 268,84
88	4,98	5 402,36	5 990,42	6 559,09	8 400,81	10 339,45	12 278,10	14 216,75
89	4,63	5 024,72	5 571,67	6 100,58	7 813,56	9 616,68	11 419,81	13 222,94
90	4,30	4 666,12	5 174,03	5 665,20	7 255,92	8 930,36	10 604,81	12 279,25
91	3,98	4 321,48	4 791,88	5 246,77	6 720,00	8 270,77	9 821,54	11 372,31
92	3,68	3 994,06	4 428,82	4 849,25	6 210,86	7 644,14	9 077,42	10 510,69
93	3,41	3 695,51	4 097,77	4 486,78	5 746,61	7 072,75	8 398,89	9 725,03
94	3,16	3 426,47	3 799,44	4 160,12	5 328,24	6 557,83	7 787,42	9 017,01
95	2,90	3 147,78	3 490,42	3 821,77	4 894,88	6 024,46	7 154,05	8 283,64
96	2,61	2 834,97	3 143,56	3 441,98	4 408,45	5 425,79	6 443,12	7 460,45
97	2,35	2 544,68	2 821,67	3 089,53	3 957,04	4 870,20	5 783,36	6 696,52
98	2,10	2 276,20	2 523,96	2 763,56	3 539,54	4 356,36	5 173,18	5 989,99
99	1,87	2 028,60	2 249,42	2 462,96	3 154,53	3 882,49	4 610,46	5 338,43
100	1,66	1 800,85	1 996,87	2 186,43	2 800,36	3 446,59	4 092,83	4 739,07
101	1,47	1 591,73	1 764,99	1 932,54	2 475,18	3 046,37	3 617,57	4 188,77
102	1,29	1 399,95	1 552,33	1 699,69	2 176,95	2 679,32	3 181,69	3 684,07
103	1,13	1 224,06	1 357,30	1 486,15	1 903,44	2 342,69	2 781,95	3 221,20
104	0,98	1 062,59	1 178,25	1 290,11	1 652,35	2 033,66	2 414,98	2 796,29
105	0,84	913,99	1 013,48	1 109,69	1 421,28	1 749,27	2 077,26	2 405,24
106	0,72	776,65	861,19	942,94	1 207,71	1 486,41	1 765,11	2 043,81
107	0,60	648,93	719,57	787,87	1 009,10	1 241,97	1 474,84	1 707,71
108	0,49	529,22	586,82	642,53	822,94	1 012,86	1 202,77	1 392,68
109	0,38	416,32	461,64	505,46	647,39	796,79	946,18	1 095,58
110	0,29	315,63	349,99	383,21	490,81	604,08	717,34	830,61
111	0,29	315,63	349,99	383,21	490,81	604,08	717,34	830,61
112	0,29	315,63	349,99	383,21	490,81	604,08	717,34	830,61
113	0,29	315,63	349,99	383,21	490,81	604,08	717,34	830,61
114	0,29	315,63	349,99	383,21	490,81	604,08	717,34	830,61
115	0,29	315,63	349,99	383,21	490,81	604,08	717,34	830,61
116	0,29	315,63	349,99	383,21	490,81	604,08	717,34	830,61
117	0,29	315,63	349,99	383,21	490,81	604,08	717,34	830,61
118	0,29	315,63	349,99	383,21	490,81	604,08	717,34	830,61
119	0,29	315,63	349,99	383,21	490,81	604,08	717,34	830,61
120	0,29	315,63	349,99	383,21	490,81	604,08	717,34	830,61

Ålder	Kapital- koefficient	Invaliditetsklass och menersättningens belopp i procent av grundbeloppet (OlyL)					
		15 25	16 32	17 39	18 46	19 53	20 60
71	13,68	44405,72	56839,32	69272,92	81706,52	94140,12	106573,72
72	13,17	42737,49	54703,99	66670,49	78636,99	90603,49	102569,98
73	12,65	41044,71	52537,22	64029,74	75522,26	87014,78	98507,30
74	12,14	39389,34	50418,35	61447,36	72476,38	83505,39	94534,40
75	11,63	37751,68	48322,15	58892,62	69463,09	80033,56	90604,03
76	11,12	36082,97	46186,20	56289,44	66392,67	76495,90	86599,13
77	10,61	34418,09	44055,16	53692,22	63329,29	72966,36	82603,42
78	10,10	32776,80	41954,31	51131,81	60309,32	69486,82	78664,33
79	9,60	31139,70	39858,82	48577,93	57297,05	66016,17	74735,28
80	9,09	29510,55	37773,50	46036,46	54299,41	62562,36	70825,32
81	7,92	25702,25	32898,88	40095,51	47292,14	54488,77	61685,40
82	7,47	24224,64	31007,54	37790,44	44573,34	51356,23	58139,13
83	7,01	22742,84	29110,84	35478,83	41846,83	48214,83	54582,82
84	6,57	21318,22	27287,32	33256,43	39225,53	45194,63	51163,73
85	6,15	19948,02	25533,47	31118,91	36704,36	42289,80	47875,25
86	5,74	18617,60	23830,53	29043,46	34256,39	39469,32	44682,25
87	5,35	17350,95	22209,22	27067,48	31925,75	36784,01	41642,28
88	4,98	16155,39	20678,91	25202,42	29725,93	34249,44	38772,95
89	4,63	15026,07	19233,37	23440,67	27647,97	31855,27	36062,57
90	4,30	13953,69	17860,73	21767,76	25674,80	29581,83	33488,87
91	3,98	12923,08	16541,55	20160,01	23778,47	27396,94	31015,40
92	3,68	11943,97	15288,28	18632,59	21976,90	25321,21	28665,53
93	3,41	11051,17	14145,50	17239,83	20334,16	23428,48	26522,81
94	3,16	10246,61	13115,66	15984,71	18853,76	21722,81	24591,86
95	2,90	9413,23	12048,93	14684,63	17320,34	19956,04	22591,74
96	2,61	8477,79	10851,57	13225,35	15599,13	17972,91	20346,70
97	2,35	7609,69	9740,40	11871,11	14001,82	16132,54	18263,25
98	2,10	6806,81	8712,72	10618,62	12524,53	14430,44	16336,34
99	1,87	6066,40	7764,99	9463,58	11162,17	12860,76	14559,35
100	1,66	5385,30	6893,19	8401,08	9908,96	11416,85	12924,73
101	1,47	4759,96	6092,75	7425,54	8758,33	10091,12	11423,91
102	1,29	4186,44	5358,64	6530,85	7703,05	8875,25	10047,45
103	1,13	3660,46	4685,39	5710,31	6735,24	7760,17	8785,10
104	0,98	3177,60	4067,33	4957,06	5846,79	6736,51	7626,24
105	0,84	2733,23	3498,54	4263,84	5029,15	5794,45	6559,75
106	0,72	2322,51	2972,81	3623,12	4273,42	4923,72	5574,03
107	0,60	1940,57	2483,94	3027,30	3570,66	4114,02	4657,38
108	0,49	1582,59	2025,71	2468,83	2911,96	3355,08	3798,21
109	0,38	1244,98	1593,57	1942,16	2290,76	2639,35	2987,94
110	0,29	943,87	1208,16	1472,44	1736,73	2001,01	2265,30
111	0,29	943,87	1208,16	1472,44	1736,73	2001,01	2265,30
112	0,29	943,87	1208,16	1472,44	1736,73	2001,01	2265,30
113	0,29	943,87	1208,16	1472,44	1736,73	2001,01	2265,30
114	0,29	943,87	1208,16	1472,44	1736,73	2001,01	2265,30
115	0,29	943,87	1208,16	1472,44	1736,73	2001,01	2265,30
116	0,29	943,87	1208,16	1472,44	1736,73	2001,01	2265,30
117	0,29	943,87	1208,16	1472,44	1736,73	2001,01	2265,30
118	0,29	943,87	1208,16	1472,44	1736,73	2001,01	2265,30
119	0,29	943,87	1208,16	1472,44	1736,73	2001,01	2265,30
120	0,29	943,87	1208,16	1472,44	1736,73	2001,01	2265,30

BILAGA: ICD-10-KODER

ICD-10-koder som förekommer i rekommendationerna.

F32	Depressiv episod
F43.0	Akut stressreaktion
F43.00	Akut stressreaktion lindrig
F43.01	Akut stressreaktion medelsvår
F43.02	Akut stressreaktion svår
F43.1	Posttraumatiskt stressyndrom
F43.2	Anpassningsstörning
F45.5	Kroniskt somatoformt smärtsyndrom
G56.4	Kausalgi (CRPS II)
I61.9	Intracerebral blödning, ospecificerad
M79.1	Myalgi
M79.2	Ikke specificerad neuralgi och neuropati
M89.0	Algoneurodystrofi (CRPS I)
M79.6	Smärtor i extremitet
R52.0	Akut smärta
R52.1	Kronisk behandlingsresistent smärta
R52.2	Annan kronisk smärta eller värk
R52.9	Smärta eller värk, ospecificerad
S00	Ytlig skada på huvudet
S00.0	Ytlig skada i hårbotten
S00.1	Ytlig skada på ögonlock och området omkring ögat
S00.2	Annan ytlig skada på ögonlock och i området omkring ögat
S00.3	Ytlig skada på näsan
S00.4	Ytlig skada på örat
S00.5	Ytliga skador på läpp och i munhåla
S00.50	Ytlig skada på kindens slemhinna
S00.51	Ytlig skada i annan del av munhålan
S00.52	Ytlig skada på läppar
S00.59	Ytlig skada på läpp och i munhåla UNS
S00.7	Multipla ytliga skador på huvudet
S00.8	Ytlig skada på annan specificerad del av huvudet
S00.9	Ytlig skada på huvudet med icke specificerad lokalisation
S01	Öppet sår på huvudet
S01.0	Öppet sår i hårbotten
S01.1	Öppet sår på ögonlock eller i området kring ögat
S01.2	Öppet sår på näsan
S01.3	Öppet sår på örat
S01.4	Öppet sår på kinden och tinning-käkregionen
S01.40	Öppet sår på kinden
S01.41	Öppet sår i tinning-käkregionen
S01.50	Öppet sår i munhåla
S01.51	Öppet sår på läpp
S01.59	Öppet sår på läpp och i munhåla
S01.7	Multipla öppna sår på huvudet
S01.8	Öppet sår på annan specificerad del av huvudet
S01.9	Öppet sår på huvudet med icke specificerad lokalisation
S02	Skallfraktur och fraktur på ansiktsben

S02.0 Fraktur på huvudets övre del
 S02.1 Fraktur på skallbasen
 S02.2 Fraktur på näsbenen
 S02.3 Fraktur på orbitalgolvet
 S02.4 Fraktur på överkäkens ben
 S02.5 Tandfraktur
 S02.6 Fraktur på underkäken
 S03 Luxation och dislokation i huvudets leder och ligament
 S03.0 Luxation i käkled
 S03.2 Dislokation av tand
 S03.4 Distorsion i käke
 S04 Skada på kranialnerver
 S04.0 Skada på synnerven och synbanan
 S04.1 Skada på nervus oculomotorius
 S04.2 Skada på nervus trochlearis
 S04.3 Skada på nervus trigeminus
 S04.4 Skada på nervus abducens
 S04.5 Skada på nervus facialis
 S04.6 Skada på nervus acusticus
 S04.7 Skada på nervus accessorius
 S04.8 Skada på nervus glossopharyngeus
 S04.81 Skada på nervus hypoglossus
 S04.88 Skada på annan specificerad kranialnerv
 S04.9 Skada på icke specificerad kranialnerv
 S05 Skada på ögat och ögonhålan
 S05.0 Skada på konjunktiva och avskrapning på kornea utan uppgift om främmande kropp
 S05.3 Laceration av öga utan prolaps eller förlust av intraokulär vävnad
 S06 Intrakraniell skada
 S06.0 Hjärnskakning
 S06.1 Traumatiskt cerebralt ödem
 S06.2 Diffus hjärnskada
 S06.3 Fokal hjärnskada
 S06.4 Epidural blödning
 S06.5 Traumatisk subdural blödning
 S06.6 Traumatisk subaraknoidal blödning
 S06.7 Intrakraniell skada med långvarig koma
 S06.8 Annan specificerad intrakraniell skada
 S06.9 Intrakraniell skada, ospecificerad
 S08 Traumatisk amputation av del av huvudet
 S08.0 Avslitning av hårbotten
 S08.1 Traumatisk amputation av öra
 S09 Andra och icke specificerade skador på huvudet
 S09.2 Traumatisk ruptur av trumhinna
 S10 Ytlig skada på halsen
 S10.0 Krosskada på halsen
 S10.1 Annan eller icke specificerad ytlig skada på halsen
 S10.7 Multipla ytliga skador på halsen
 S10.8 Ytlig skada på annan del av halsen
 S10.9 Ytlig skada på halsen, med icke specificerad lokalisation
 S11 Öppet sår på halsen
 S11.0 Öppet sår som engagerar larynx och trakea
 S11.1 Öppet sår som engagerar tyreoida

S11.2	Öppet sår som engagerar svalg och cervikala delen av esofagus
S11.7	Multipla öppna sår på halsen
S11.8	Öppet sår på annan specificerad del av halsen
S11.9	Öppet sår på halsen med icke specificerad lokalisation
S12	Fraktur på halskotpelaren och halsens ben
S12.0	Fraktur på första halskotan
S12.1	Fraktur på annan halskota
S12.2	Fraktur på annan specificerad halskota
S12.7	Multipla frakturer på halskotpelaren
S12.8	Fraktur på annan specificerad del av halsens ben
S12.9	Fraktur på halskotpelaren och halsens ben med icke specificerad lokalisation
S13.0	Traumatisk diskruptur i halskotpelaren
S13.1	Luxation av halskotkropp
S13.2	Luxation av annan eller icke specificerad del av halskotpelaren
S13.4	Distorsion i halskotpelaren
S14	Skada på nerver och på ryggmärgen i halsregionen
S14.0	Klämskada och ödem i cervikaldelen av ryggmärgen
S14.1	Annan eller ospecificerad skada på cervikaldelen av ryggmärgen
S14.2	Skada på nervrot i halskotpelaren
S15	Skada på blodkärl i halsregionen
S15.0	Skada på karotisartär
S15.1	Skada på vertebralartär
S15.2	Skada på vena jugularis externa
S15.3	Skada på vena jugularis interna
S15.7	Skada på multipla blodkärl i halsregionen
S15.8	Skada på annat specificerat blodkärl i halsregionen
S15.9	Skada på icke specificerat blodkärl i halsregionen
S16	Skada på muskel och sena i halsregionen
S20	Ytlig skada i bröstregionen
S20.0	Krosskada i bröst och bröstkörtel
S20.1	Annan eller icke specificerad ytlig skada i bröst och bröstkörtel
S20.2	Krosskada på bröstkorgen
S20.3	Annan ytlig skada på bröstkorgens främre vägg
S20.4	Annan ytlig skada på bröstkorgens bakre vägg
S20.7	Multipla ytliga skador i bröstregionen
S20.8	Ytlig skada på annan eller icke specificerad del av bröstregionen
S21	Öppet sår på bröstet
S21.0	Öppet sår i bröstkörtel
S21.1	Öppet sår i bröstkorgens främre vägg
S21.2	Öppet sår i bröstkorgens bakre vägg
S21.7	Multipla öppna sår i bröstkorgsväggen
S21.8	Öppet sår i annan specificerad del av bröstregionen
S21.9	Öppet sår i bröstregion, med icke specificerad lokalisation
S22	Fraktur på revben, bröstbenet och bröstkotpelaren
S22.0	Fraktur på bröstkota
S22.1	Multipla frakturer på bröstkotpelaren
S22.2	Fraktur på sternum
S22.3	Fraktur på revben
S22.4	Multipla frakturer på revben
S22.5	Delvis instabil bröstkorg
S23	Luxation och distorsion av bröstkorgens leder och ligament
S23.0	Traumatisk ruptur av torakal intervertebraldisk
S23.1	Luxation av bröstkota

- S23.3 Distorsion i bröstkotpelaren
- S24 Skada på nerver och ryggmärg i bröstregionen
- S24.0 Klämskada och ödem i torakala delen av ryggmärgen
- S24.1 Annan eller icke specificerad skada på torakala delen av ryggmärgen
- S24.2 Skada på nervrot i torakalkotpelaren
- S24.3 Skada på perifer nerv i bröstkorgen
- S24.4 Skada på torakala sympatiska nerver
- S24.5 Skada på annan specificerad nerv i bröstkorgen
- S24.6 Skada på icke specificerad nerv i bröstkorgen
- S25 Skada på blodkärl i bröstkorgen
- S25.0 Skada på bröstaorta
- S25.1 Skada på arteria anonyma eller subclavia
- S25.2 Skada på vena cava superior
- S25.3 Skada på vena anonyma eller subclavia
- S25.4 Skada på lungkärl
- S25.5 Skada på interkostalkärl
- S25.7 Skada på multipla blodkärl i bröstkorgen
- S25.8 Skada på annat specificerat blodkärl i bröstkorgen
- S25.9 Skada på icke specificerat blodkärl i bröstkorgen
- S26 Skada på hjärtat
- S26.0 Skada på hjärtat med hemoperikardium
- S26.8 Annan specificerad skada på hjärtat
- S26.9 Skada på hjärtat, ospecificerad
- S27 Skada på andra och icke specificerade organ i brösthålan
- S27.0 Traumatisk pneumotorax
- S27.1 Traumatisk hemotorax
- S27.2 Traumatisk hemopneumotorax
- S27.3 Annan skada på lunga
- S27.4 Skada på bronk
- S27.5 Skada på torakala delen av trakea
- S27.6 Skada på pleuran
- S27.7 Multipla skador på intratorakala organ
- S27.8 Skada på annat specificerat intratorakalt organ
- S27.9 Skada på intratorakalt organ, ospecificerat
- S29.0 Skada på muskel och sena på bröstkorgsnivå
- S30 Ytlig skada på buken, nedre delen av ryggen och bäckenet
- S30.0 Kontusion på nedre delen av ryggen och bäckenet
- S30.1 Kontusion på bukväggen
- S30.2 Kontusion på yttre könsorganen
- S30.7 Multipla ytliga skador på buken, nedre delen av ryggen och bäckenet
- S30.8 Annan ytlig skada på buken, nedre delen av ryggen och bäckenet
- S30.9 Ytlig skada på buken, nedre delen av ryggen och bäckenet med icke specificerad lokalisering
- S31 Sårskada på buken, nedre delen av ryggen och bäckenet
- S31.0 Sårskada på nedre delen av ryggen och bäckenet
- S31.1 Sårskada på bukväggen
- S31.2 Sårskada på penis
- S31.3 Sårskada på skrotum och testiklar
- S31.4 Sårskada på vagina och vulva
- S31.5 Sårskada på annat och icke specificerat yttre könsorgan
- S31.7 Multipla sårskador på buken, nedre delen av ryggen och bäckenet
- S31.8 Sårskada på annan eller icke specificerad del av buken
- S32 Fraktur på ländkotpelaren och bäckenet

- S32.0 Fraktur på ländkota
- S32.7 Multipla frakturer på ländkotpelaren och bäckenet
- S32.8 Fraktur på annan eller icke specificerad del av ländkotpelaren och bäckenet
- S33 Luxation och distorsion i leder och ligament i lumbalkotpelaren och bäckenet
- S33.0 Traumatisk ruptur av intervertebraldisk i lumbalregionen
- S33.1 Luxation i ländkota
- S33.3 Luxation i annan eller icke specificerad del av ländkotpelaren eller bäckenet
- S33.5 Distorsion i ländkotpelaren
- S33.7 Distorsion i annan eller icke specificerad del av ländkotpelaren och bäckenet
- S34 Skada på nerver och lumbala delen av ryggmärgen på buknivå, bäckennivå och nedre delen av ryggen
- S34.0 Klämskada och ödem i ryggmärgens lumbaldel
- S34.1 Annan skada på ryggmärgens lumbaldel
- S34.2 Skada på nervrot i lumbal- och sakralkotpelaren
- S34.3 Skada på cauda equina
- S34.4 Skada på lumbosakralplexus
- S34.5 Skada på sympatiska nerver i lumbal- eller sakralregionen eller bäckenet
- S34.6 Skada på perifera nerver i bålen, nedre delen av ryggen och bäckenet
- S34.8 Skada på annan eller icke specificerad nerv på buknivå, bäckennivå och nedre delen av ryggen
- S35 Skada på blodkärl på buknivå, bäckennivå och nedre delen av ryggen
- S35.0 Skada på bukaorta
- S35.1 Skada på vena cava inferior
- S35.2 Skada på arteria coeliaca eller arteria mesenterica
- S35.3 Skada på vena porta
- S35.4 Skada på njurkärl
- S35.5 Skada på iliakakärl
- S35.7 Skada på multipla blodkärl på buknivå, bäckennivå och nedre delen av ryggen
- S35.8 Skada på annat blodkärl på buknivå, bäckennivå och nedre delen av ryggen
- S35.9 Skada på icke specificerat blodkärl på buknivå, bäckennivå och nedre delen av ryggen
- S36 Skada på organ i bukhålan
- S36.0 Skada på mjälten
- S36.1 Skada på levern eller gallblåsan
- S36.2 Skada på bukspottkörteln
- S36.3 Skada på magsäcken
- S36.4 Skada på tunntarmen
- S36.5 Skada på tjocktarmen eller blindtarmen
- S36.6 Skada på rektum
- S36.7 Skada på multipla organ i buken
- S36.8 Skada på annat specificerat organ i buken
- S36.9 Skada på icke specificerat organ i buken
- S39.0 Skada på muskel och sena i buken, nedre delen av ryggen och bäckenet
- S40 Ytlig skada på skuldra och överarm
- S40.0 Krosskada på skuldra och överarm
- S40.7 Multipla ytliga skador på skuldra och överarm
- S40.8 Annan specificerad ytlig skada på skuldra och överarm
- S40.9 Icke specificerad ytlig skada på skuldra och överarm
- S41 Sårskada på skuldra och överarm
- S41.0 Sårskada på skuldra
- S41.1 Sårskada på överarm
- S41.7 Multipla sårskador på skuldra och överarm
- S41.8 Sårskada på annan eller icke specificerad del av skuldergördeln

S42	Fraktur på skuldra och överarm
S42.0	Nyckelbensfraktur
S42.2	Fraktur på övre delen av humerus
S42.3	Fraktur på humerusskaftet
S42.4	Fraktur på nedre delen av humerus
S43	Luxation och distorsion i leder och ligament i skuldergördeln
S43.0	Luxation i skulderled
S43.1	Luxation i akromioklavikularled
S44	Skada på nerver i skulder- och överarmsnivå
S44.0	Skada på nervus ulnaris på överarmsnivå
S44.1	Skada på nervus medianus på överarmsnivå
S44.2	Skada på nervus radialis på överarmsnivå
S44.3	Skada på nervus axillaris
S44.4	Skada på nervus musculocutaneus
S44.5	Skada på sensorisk hudnerv på skulder- och överarmsnivå
S44.7	Skada på multipla nerver på skulder- och överarmsnivå
S44.8	Skada på annan specificerad nerv på skulder- eller överarmsnivå
S44.9	Skada på icke specificerad nerv på skulder- och överarmsnivå
S45	Skada på blodkärl på skulder- och överarmsnivå
S45.0	Skada på arteria axillaris
S45.1	Skada på arteria brachialis
S45.2	Skada på vena axillaris eller brachialis
S45.3	Skada på yttlig ven på skulder- och överarmsnivå
S45.7	Skada på multipla blodkärl på skulder- och överarmsnivå
S45.8	Skada på annat specificerat blodkärl på skulder- och överarmsnivå
S45.9	Skada på icke specificerat blodkärl på skulder- och överarmsnivå
S46	Skador på muskler och senor på skulder- och överarmsnivå
S46.0	Skada på sena i rotationskapsel (rotator cuff) i skulderled
S46.1	Skada på muskel och sena tillhörande biceps långa huvud
S46.2	Skada på muskel och sena i annan del av biceps
S46.3	Skada på muskel eller sena tillhörande triceps
S46.7	Skada på multipla muskler och senor på skulder- och överarmsnivå
S46.8	Skada på annan specificerad muskel eller sena på skulder- och överarmsnivå
S46.9	Skada på icke specificerad muskel eller sena på skulder- eller överarmsnivå
S50	Yttlig skada på underarm
S50.0	Krosskada på armbåge
S50.1	Krosskada på annan och icke specificerad del av underarm
S50.7	Multipla ytliga skador på underarm
S50.8	Annan specificerad yttlig skada på underarm
S50.9	Icke specificerad yttlig skada på underarm
S51	Sårskada på underarm
S51.0	Sårskada på armbåge
S51.7	Multipla sårskador på underarm
S51.8	Sårskada på annan del av underarm
S51.9	Sårskada på underarm med icke specificerad lokalisation
S52	Fraktur på underarm
S52.0	Fraktur på övre delen av ulna
S52.1	Fraktur på övre delen av radius
S52.2	Fraktur på ulnaskaftet
S52.3	Fraktur på radiusskaftet
S52.4	Fraktur på skaften av både ulna och radius
S52.5	Fraktur på nedre delen av radius
S52.6	Fraktur på nedre delen av både ulna och radius

S52.7	Multipla frakturer på underarm
S52.8	Fraktur på annan del av underarm
S52.9	Fraktur på underarm med icke specificerad lokalisation
S54	Skada på nerver på underarmsnivå
S54.0	Skada på nervus ulnaris på underarmsnivå
S54.1	Skada på nervus medianus på underarmsnivå
S54.2	Skada på nervus radialis på underarmsnivå
S54.3	Skada på sensorisk hudnerv på underarmsnivå
S54.7	Skada på multipla nerver på underarmsnivå
S54.8	Skada på annan specificerad nerv på underarmsnivå
S54.9	Skada på icke specificerad nerv på underarmsnivå
S55	Skada på blodkärl på underarmsnivå
S55.0	Skada på arteria ulnaris på underarmsnivå
S55.1	Skada på arteria radialis på underarmsnivå
S55.2	Skada på ven på underarmsnivå
S55.7	Skada på multipla blodkärl på underarmsnivå
S55.8	Skada på annat specificerat blodkärl på underarmsnivå
S55.9	Skada på icke specificerat blodkärl på underarmsnivå
S56	Skada på muskel och sena på underarmsnivå
S56.0	Skada på tummens böjmuskel och dess sena på underarmsnivå
S56.1	Skada på övriga fingrars böjmuskel eller dess sena på underarmsnivå
S56.2	Skada på annan böjmuskel eller dess sena på underarmsnivå
S56.3	Skada på tummens sträck- eller abduktormuskler och deras senor på underarmsnivå
S56.4	Skada på övriga fingrars sträckmuskel eller dess sena på underarmsnivå
S56.5	Skada på annan extensormuskel och dess sena på underarmsnivå
S56.7	Skada på multipla muskler och senor på underarmsnivå
S56.8	Skada på annan eller icke specificerad muskel eller sena på underarmsnivå
S60	Ytlig skada på handled och hand
S60.0	Krosskada på finger (fingrar) utan skada på nagel
S60.1	Krosskada på finger (fingrar) med skada på nagel
S60.2	Krosskada på annan del av handled eller hand
S60.7	Multipla ytliga skador på handled och hand
S60.8	Annan specificerad ytlig skada på handled och hand
S60.9	Ytlig skada på handled och hand, ospecificerad
S61	Sårskada på handled och hand
S61.0	Sårskada på finger (fingrar) utan skada på nagel
S61.1	Sårskada på finger eller fingrar med skada på nagel
S61.7	Multipla sårskador på handled och hand
S61.8	Sårskada på annan specificerad del av handled och hand
S61.9	Sårskada på handled och hand med icke specificerad lokalisation
S62	Fraktur på handled och hand
S62.0	Navikularefraktur i hand
S62.2	Fraktur på första metakarpalbenet
S62.3	Fraktur på annat metakarpalben
S62.4	Multipla frakturer på metakarpalben
S62.5	Fraktur på tumme
S62.6	Fraktur på annat finger
S62.7	Multipla frakturer på fingrar
S63	Luxation och distorsion i leder och ligament på handleds- och handnivå
S63.1	Luxation i finger eller tumme
S63.5	Distorsion i handled
S63.6	Distorsion i finger (fingrar) eller tumme

S64	Skada på nerver på handledsnivå och handnivå
S64.0	Skada på nervus ulnaris på handleds- och handnivå
S64.1	Skada på nervus medianus på handleds- och handnivå
S64.2	Skada på nervus radialis på handleds- och handnivå
S64.3	Skada på nerv till tumme
S64.4	Skada på nerv till annat finger
S64.7	Skada på multipla nerver på handleds- och handnivå
S64.8	Skada på annan specificerad nerv på handleds- och handnivå
S64.9	Skada på icke specificerad nerv på handleds- och handnivå
S65	Skada på blodkärl på handledsnivå och handnivå
S65.0	Skada på arteria ulnaris på handleds- och handnivå
S65.1	Skada på arteria radialis på handleds- och handnivå
S65.2	Skada på ytliga palmarbågen
S65.3	Skada på djupa palmarbågen
S65.4	Skada på tummens blodkärl
S65.5	Skada på blodkärl i annat finger
S65.7	Skada på multipla blodkärl på handleds- och handnivå
S65.8	Skada på annat specificerat blodkärl på handleds- och handnivå
S65.9	Skada på icke specificerat blodkärl på handleds- och handnivå
S66	Skada på muskel och sena på handledsnivå och handnivå
S66.0	Skada på tummens långa böjmuskel och dess sena på handleds- och handnivå
S66.1	Skada på böjmuskel eller dess sena till andra fingrar på handleds- eller handnivå
S66.2	Skada på tummens sträckmuskel eller dess sena på handleds- eller handnivå
S66.3	Skada på sträckmuskel eller dess sena till andra fingrar på handleds- eller handnivå
S66.4	Skada på tummens inre muskel och dess sena på handleds- och handnivå
S66.5	Skada på inre muskel eller sena till andra fingrar på handleds- och handnivå
S66.6	Skada på multipla böjmuskler och deras senor på handleds- och handnivå
S66.7	Skada på multipla sträckmuskler och deras senor på handleds- och handnivå
S66.8	Skada på annan specificerad muskel eller sena på handleds- och handnivå
S66.9	Skada på icke specificerad muskel eller sena på handleds- och handnivå
S68	Traumatisk amputation av handled och hand
S68.0	Traumatisk komplett eller partiell amputation av tumme
S68.1	Traumatisk komplett eller partiell amputation av annat enstaka finger
S68.2	Traumatisk komplett eller partiell amputation av två eller fler fingrar
S68.3	Kombinerad traumatisk amputation av del eller delar av finger eller fingrar jämte andra delar av hand och handled
S68.4	Traumatisk amputation av hand på handledsnivå
S68.8	Traumatisk amputation av annan specificerad del av handled eller hand
S68.9	Traumatisk amputation av handled och hand på icke specificerad nivå
S70	Ytlig skada på höft och lår
S70.0	Krosskada på höft
S70.1	Krosskada på lår
S70.7	Multipla ytliga skador på höft och lår
S70.8	Annan specificerad ytlig skada på höft och lår
S70.9	Icke specificerad ytlig skada på höft och lår
S71	Sårskada på höft och lår
S71.0	Sårskada på höft
S71.1	Sårskada på lår
S71.7	Multipla sårskador på höft och lår
S71.8	Sårskada på annan eller icke specificerad del av bäckengördeln
S72	Fraktur på lårben

S72.0	Kollumfraktur
S72.1	Pertrokantär fraktur
S72.3	Fraktur på femurskaftet
S72.4	Fraktur på nedre delen av femur
S74	Skada på nerver på höftnivå och lårnivå
S74.0	Skada på nervus ischiadicus på höft- och lårnivå
S74.1	Skada på nervus femoralis på höft- och lårnivå
S74.2	Skada på sensorisk hudnerv på höft- och lårnivå
S74.7	Skada på multipla nerver på höft- och lårnivå
S74.8	Skada på annan specificerad nerv på höft- eller lårnivå
S74.9	Skada på icke specificerad nerv på höft- och lårnivå
S75	Skada på blodkärl på höftnivå och lårnivå
S75.0	Skada på arteria femoralis
S75.1	Skada på vena femoralis på höft- och lårnivå
S75.2	Skada på vena saphena major på höft- och lårnivå
S75.7	Skada på multipla blodkärl på höft- och lårnivå
S75.8	Skada på annat specificerat blodkärl på höft- eller lårnivå
S75.9	Skada på icke specificerat blodkärl på höft- och lårnivå
S76	Skada på muskel eller sena på höftnivå eller lårnivå
S76.0	Skada på muskel och sena i höften
S76.1	Skada på quadricepsmuskel och dess sena
S76.2	Skada på lårets adduktormuskel eller dess sena på låret
S76.3	Skada på muskel och sena i bakre muskelgruppen på lårnivå
S76.4	Skada på annan eller icke specificerad muskel eller sena på lårnivå
S76.7	Skada på multipla muskler och senor på höft och på lårnivå
S78	Traumatisk amputation av höft och lår
S78.0	Traumatisk amputation vid höftleden
S78.1	Traumatisk amputation mellan höft och knä
S78.9	Traumatisk amputation av höft och lår på icke specificerad nivå
S80	Ytlig skada på underben
S80.0	Krosskada på knä
S80.1	Krosskada på annan eller icke specificerad del av underben
S80.7	Multipla ytliga skador på underben
S80.8	Annan specificerad ytlig skada på underben
S80.9	Icke specificerad ytlig skada på underben
S81	Sårskada på underben
S81.0	Sårskada på knä
S81.7	Multipla sårskador på underben
S81.8	Sårskada på annan specificerad del av underben
S81.9	Sårskada på underben med icke specificerad lokalisation
S82	Fraktur på underben, inklusive fotled
S82.0	Fraktur på patella
S82.1	Fraktur på övre delen av tibia
S82.2	Fraktur på tibiaskaftet
S82.3	Fraktur på nedre delen av tibia
S82.5	Fraktur på mediala malleolen
S82.6	Fraktur på laterala malleolen
S82.7	Multipla underbensfrakturer
S82.8	Frakturer på annan specificerad del av underben
S82.9	Underbensfraktur, ospecificerad
S83	Luxation och distorsion i knäets leder och ligament
S83.0	Luxation av patella
S83.2	Meniskruptur, aktuell

S83.3 Ruptur av ledbrosk i knä, aktuell
 S83.4 Distorsion engagerande knäets (mediala) (lateral) kollateralligament
 S83.5 Distorsion engagerande knäets (främre) (bakre) korsband
 S83.6 Distorsion i annan och icke specificerad del av knä
 S83.7 Skada på multipla strukturer i knä
 S84 Skada på nerver på underbensnivå
 S84.0 Skada på nervus tibialis på underbensnivå
 S84.1 Skada på nervus peroneus på underbensnivå
 S84.2 Skada på sensorisk hudnerv på underbensnivå
 S84.7 Skada på multipla nerver på underbensnivå
 S84.8 Skada på annan specificerad nerv på underbensnivå
 S84.9 Skada på icke specificerad nerv på underbensnivå
 S85 Skada på blodkärl på underbensnivå
 S85.0 Skada på arteria poplitea
 S85.1 Skada på arteria tibialis (anterior) (posterior)
 S85.2 Skada på arteria fibularis
 S85.3 Skada på vena saphena magna på underbensnivå
 S85.4 Skada på vena saphena parva på underbensnivå
 S85.5 Skada på vena poplitea
 S85.7 Skada på multipla blodkärl på underbensnivå
 S85.8 Skada på annat specificerat blodkärl på underbensnivå
 S85.9 Skada på icke specificerat blodkärl på underbensnivå
 S86 Skada på muskel och sena på underbensnivå
 S86.0 Skada på akillessena
 S86.1 Skada på annan muskel (muskler) och sena (senor) i underbenets bakre muskel-
 grupp
 S86.2 Skada på muskel (muskler) och sena (senor) i underbenets främre muskelgrupp
 S86.3 Skada på muskel (muskler) och sena (senor) i underbenets peroneusmuskel-
 grupp
 S86.7 Skada på multipla muskler och senor på underbensnivå
 S86.8 Skada på annan specificerad muskel eller sena på underbensnivå
 S86.9 Skada på icke specificerad muskel och sena på underbensnivå
 S88 Traumatisk amputation av underben
 S88.0 Traumatisk amputation på knänivå
 S88.1 Traumatisk amputation mellan knä och fotled
 S88.9 Traumatisk amputation av underben på icke specificerad nivå
 S90 Ytliga sårskador på fotled och fot
 S90.0 Krosskada på fotled
 S90.1 Krosskada på tå eller tår utan skada på nagel
 S90.2 Krosskada på tå eller tår med skada på nagel
 S90.3 Krosskada på annan eller icke specificerad del av fot
 S90.7 Multipla ytliga skador på fotled och fot
 S90.8 Annan specificerad ytlig skada på fotled eller fot
 S90.9 Icke specificerad ytlig skada på fotled eller fot
 S91 Sårskador på fotled och fot
 S91.0 Sårskada på fotled
 S91.1 Sårskada på tå eller tår utan skada på nagel
 S91.2 Sårskada på tå eller tår med skada på nagel
 S91.3 Sårskada på annan del av fot
 S91.7 Multipla sårskador på fotled och fot
 S92 Frakturer på fotblad
 S92.0 Fraktur på kalkaneus
 S92.1 Fraktur på talus

S92.2	Fraktur på annat tarsalben
S92.3	Fraktur på ett eller flera metatarsalben
S92.4	Fraktur på stortå
S92.5	Fraktur på annan tå
S92.7	Multipla frakturer på fotblad
S93	Luxation och distorsion i leder och ligament på fotledsnivå och fotnivå
S93.4	Distorsion i fotled
S94	Skador på nerver på fotledsnivå och fotnivå
S94.0	Skada på nervus plantaris lateralis
S94.1	Skada på nervus plantaris medialis
S94.2	Skada på nervus peroneus profunda på fotleds- och fotnivå
S94.3	Skada på sensorisk hudnerv på fotleds- eller fotnivå
S94.7	Skada på multipla nerver på fotleds- och fotnivå
S94.8	Skada på annan specificerad nerv på fotleds- eller fotnivå
S94.9	Skada på icke specificerad nerv på fotleds- och fotnivå
S95	Skador på blodkärl på fotledsnivå och fotnivå
S95.0	Skada på arteria dorsalis pedis
S95.1	Skada på arteria plantaris pedis
S95.2	Skada på vena dorsalis i fot
S95.7	Skada på multipla blodkärl på fotleds- och fotnivå
S95.8	Skada på annat specificerat blodkärl på fotleds- och fotnivå
S95.9	Skada på icke specificerat blodkärl på fotleds- och fotnivå
S96	Skador på muskel och sena på fotleds- och fotnivå
S96.0	Skada på lång tåböjmuskel och dess sena på fotleds- och fotnivå
S96.1	Skada på lång tåsträckmuskel och dess sena på fotleds- och fotnivå
S96.2	Skada på inre muskel och dess sena på fotleds- och fotnivå
S96.7	Skada på multipla muskler och senor på fotleds- och fotnivå
S96.8	Skada på annan specificerad muskel eller sena på fotleds- och fotnivå
S96.9	Skada på icke specificerad muskel och sena på fotleds- och fotnivå
S98	Traumatisk amputation av fotled och fot
S98.0	Traumatisk amputation av fot på fotledsnivå
S98.1	Traumatisk amputation av en tå
S98.2	Traumatisk amputation av två eller flera tår
S98.3	Traumatisk amputation av andra specificerade delar av fot
S98.4	Traumatisk amputation av fot på icke specificerad nivå
T00	Ytliga skador som engagerar flera kroppsregioner
T00.0	Ytlig skada som engagerar huvud och hals
T00.1	Ytlig skada som engagerar bröstorg med buk, nedre delen av ryggen eller bäcken
T00.2	Ytlig skada som engagerar flera regioner av övre extremiteter
T00.3	Ytlig skada som engagerar flera regioner av nedre extremiteter
T00.6	Ytlig skada som engagerar flera regioner av övre extremiteter och dessutom nedre extremiteter
T00.8	Ytlig skada som engagerar annan kombination av kroppsregioner
T00.9	Multipla ytliga skador, ospecificerade
T01	Öppna djupa sårskador som engagerar flera kroppsregioner
T01.0	Sårskada som engagerar huvud och hals
T01.1	Sårskada som engagerar bröstorg med buk, nedre delen av ryggen eller bäcken
T01.2	Sårskada som engagerar flera regioner av övre extremiteter
T01.3	Sårskada som engagerar flera regioner av nedre extremiteter
T01.6	Sårskada som engagerar flera regioner av övre extremiteter och samtidigt nedre extremiteter
T01.8	Sårskada som engagerar andra kombinationer av kroppsregioner

T01.9	Multipla sårskador, ospecificerade
T09	Andra skador på ryggraden och bålen, nivå ospecificerad
T09.3	Skada på ryggmärgen, nivå ospecificerad
T09.5	Skada på icke specificerad muskel och sena i bålen
T11	Andra skador på övre extremitet, nivå ospecificerad
T11.3	Skada på icke specificerad nerv i övre extremitet, nivå ospecificerad
T11.4	Skada på icke specificerat blodkärl i övre extremitet, nivå ospecificerad
T11.5	Skada på icke specificerad muskel och sena i övre extremitet, nivå ospecificerad
T13	Andra skador på nedre extremitet, nivå ospecificerad
T13.3	Skada på icke specificerad nerv i nedre extremitet, nivå ospecificerad
T13.4	Skada på icke specificerat blodkärl i nedre extremitet, nivå ospecificerad
T13.5	Skada på icke specificerad muskel och sena i nedre extremitet, nivå ospecificerad
T14	Skada på icke specificerad kroppsregion
T14.4	Skada på nerv(er) i icke specificerad kroppsregion
T14.5	Skada på blodkärl i icke specificerad kroppsregion
T14.6	Skada på muskler och senor i icke specificerad kroppsregion
T20	Brännskada och frätskada på huvudet och halsen
T20.0	Brännskada av icke specificerad grad på huvudet och halsen
T20.1	Brännskada av första graden på huvudet och halsen
T20.2	Brännskada av andra graden på huvudet och halsen
T20.3	Brännskada av tredje graden på huvudet och halsen
T20.4	Frätskada av icke specificerad grad på huvudet och halsen
T20.5	Frätskada av första graden på huvudet och halsen
T20.6	Frätskada av andra graden på huvudet och halsen
T20.7	Frätskada av tredje graden på huvudet och halsen
T21	Brännskada och frätskada på bålen
T21.0	Brännskada av icke specificerad grad på bålen
T21.1	Brännskada av första graden på bålen
T21.2	Brännskada av andra graden på bålen
T21.3	Brännskada av tredje graden på bålen
T21.4	Frätskada av icke specificerad grad på bålen
T21.5	Frätskada av första graden på bålen
T21.6	Frätskada av andra graden på bålen
T21.7	Frätskada av tredje graden på bålen
T22	Brännskada och frätskada på skuldra och övre extremitet utom handled och hand
T22.0	Brännskada av icke specificerad grad på skuldra och övre extremitet förutom handled och hand
T22.1	Brännskada av första graden på skuldra och övre extremitet utom handled och hand
T22.2	Brännskada av andra graden på skuldra och övre extremitet utom handled och hand
T22.3	Brännskada av tredje graden på skuldra och övre extremitet utom handled och hand
T22.4	Frätskada av icke specificerad grad på skuldra och övre extremitet utom handled och hand
T22.5	Frätskada av första graden på skuldra och övre extremitet utom handled och hand
T22.6	Frätskada av andra graden på skuldra och övre extremitet utom handled och hand

- T22.7 Frätskada av tredje graden på skuldra och övre extremitet utom handled och hand
- T23 Brännskada och frätskada på handled och hand
- T23.0 Brännskada av icke specificerad grad på handled och hand
- T23.1 Brännskada av första graden på handled och hand
- T23.2 Brännskada av andra graden på handled och hand
- T23.3 Brännskada av tredje graden på handled och hand
- T23.4 Frätskada av icke specificerad grad på handled och hand
- T23.5 Frätskada av första graden på handled och hand
- T23.6 Frätskada av andra graden på handled och hand
- T23.7 Frätskada av tredje graden på handled och hand
- T24 Brännskada och frätskada på höft och nedre extremitet utom fotled och fot
- T24.0 Brännskada av icke specificerad grad på höft och nedre extremitet utom fotled och fot
- T24.1 Brännskada av första graden på höft och nedre extremitet utom fotled och fot
- T24.2 Brännskada av andra graden på höft och nedre extremitet utom fotled och fot
- T24.3 Brännskada av tredje graden på höft och nedre extremitet utom fotled och fot
- T24.4 Frätskada av icke specificerad grad på höft och nedre extremitet utom fotled och fot
- T24.5 Frätskada av första graden på höft och nedre extremitet utom fotled och fot
- T24.6 Frätskada av andra graden på höft och nedre extremitet utom fotled och fot
- T24.7 Frätskada av tredje graden på höft och nedre extremitet utom fotled och fot
- T25 Brännskada och frätskada på fotled och fot
- T25.0 Brännskada av icke specificerad grad på fotled och fot
- T25.1 Brännskada av första graden på fotled och fot
- T25.2 Brännskada av andra graden på fotled och fot
- T25.3 Brännskada av tredje graden på fotled och fot
- T25.4 Frätskada av icke specificerad grad på fotled och fot
- T25.5 Frätskada av första graden på fotled och fot
- T25.6 Frätskada av andra graden på fotled och fot
- T25.7 Frätskada av tredje graden på fotled och fot
- T26 Brännskada och frätskada begränsad till ögat och närliggande organ
- T26.0 Brännskada på ögonlock och området omkring ögat
- T26.1 Brännskada på kornea och konjunktivalsäck
- T26.2 Brännskada som resulterar i ruptur och destruktion av ögonglob
- T26.3 Brännskador på annan del av ögat och närliggande organ
- T26.4 Brännskada med icke specificerad lokalisation på ögat och närliggande organ
- T26.5 Frätskada på ögonlock och området omkring ögat
- T26.6 Frätskada på kornea och konjunktivalsäck
- T26.7 Frätskada som resulterar i ruptur och destruktion av ögonglob
- T26.8 Frätskada på annan del av ögat och närliggande organ
- T26.9 Frätskada med icke specificerad lokalisation på öga och närliggande organ
- T27 Brännskada och frätskada i andningsorganen
- T27.0 Brännskada i larynx och trakea
- T27.1 Brännskada som engagerar larynx och trakea och samtidigt lunga
- T27.2 Brännskada i andra delar av andningsorganen
- T27.3 Brännskada med icke specificerad lokalisation i andningsorganen
- T27.4 Frätskada i larynx och trakea
- T27.5 Frätskada som engagerar larynx och trakea och samtidigt lunga
- T27.6 Frätskada i andra delar av andningsorganen
- T27.7 Frätskada med icke specificerad lokalisation i andningsorganen
- T28 Brännskada eller frätskada i annat inre organ
- T28.0 Brännskada i munnen och svalget

T28.1	Brännskada i esofagus
T28.2	Brännskada på annan del av matsmältningsorganen
T28.3	Brännskada på inre urin- och könsorgan
T28.4	Brännskada på annat eller icke specificerat inre organ
T28.5	Frätskada i munnen och svalget
T28.6	Frätskada i esofagus
T28.7	Frätskada på annan del av matsmältningsorganen
T28.8	Frätskada på inre urin- och könsorgan
T28.9	Frätskada på annat eller icke specificerat inre organ
T29	Brännskador och frätskador på flera kroppsregioner
T29.0	Brännskada på flera kroppsregioner av icke specificerad grad
T29.1	Brännskada av första graden på flera kroppsregioner
T29.2	Brännskada delvis av andra graden på flera kroppsregioner
T29.3	Brännskada delvis av tredje graden på flera kroppsregioner
T29.4	Frätskada på flera kroppsregioner av icke specificerad grad
T29.5	Frätskada av första graden på flera kroppsregioner
T29.6	Frätskada delvis av andra graden på flera kroppsregioner
T29.7	Frätskada delvis av tredje graden på flera kroppsregioner
T30	Brännskada och frätskada på icke specificerad kroppsregion
T30.0	Brännskada på icke specificerad kroppsregion av icke specificerad grad
T30.1	Brännskada av första graden på icke specificerad kroppsregion
T30.2	Brännskada av andra graden på icke specificerad kroppsregion
T30.3	Brännskada av tredje graden på icke specificerad kroppsregion
T30.4	Frätskada på icke specificerad kroppsregion av icke specificerad grad
T30.5	Frätskada av första graden på icke specificerad kroppsregion
T30.6	Frätskada av andra graden på icke specificerad kroppsregion
T30.7	Frätskada av tredje graden på icke specificerad kroppsregion
T31	Brännskador som klassificeras med hänsyn till storleken på den kroppsytan som engagerats
T31.0	Brännskada som engagerar mindre än 10 procent av kroppsytan
T31.1	Brännskada som engagerar 10 - 19 procent av kroppsytan
T31.2	Brännskada som engagerar 20 - 29 procent av kroppsytan
T31.3	Brännskada som engagerar 30 - 39 procent av kroppsytan
T31.4	Brännskada som engagerar 40 - 49 procent av kroppsytan
T31.5	Brännskada som engagerar 50 - 59 procent av kroppsytan
T31.6	Brännskada som engagerar 60 - 69 procent av kroppsytan
T31.7	Brännskada som engagerar 70 - 79 procent av kroppsytan
T31.8	Brännskada som engagerar 80 - 89 procent av kroppsytan
T31.9	Brännskada som engagerar 90 procent eller mer av kroppsytan
T32	Frätskador som klassificeras med hänsyn till storleken på den kroppsytan som engagerats
T32.0	Frätskada som engagerar mindre än 10 procent av kroppsytan
T32.1	Frätskada som engagerar 10 - 19 procent av kroppsytan
T32.2	Frätskada som engagerar 20 - 29 procent av kroppsytan
T32.3	Frätskada som engagerar 30 - 39 procent av kroppsytan
T32.4	Frätskada som engagerar 40 - 49 procent av kroppsytan
T32.5	Frätskada som engagerar 50 - 59 procent av kroppsytan
T32.6	Frätskada som engagerar 60 - 69 procent av kroppsytan
T32.7	Frätskada som engagerar 70 - 79 procent av kroppsytan
T32.8	Frätskada som engagerar 80 - 89 procent av kroppsytan
T32.9	Frätskada som engagerar 90 procent eller mer av kroppsytan
T95	Sena besvär av brännskador, frätskador och köldskador
X74	Med avsikt självtillfogad skada genom skott från skjutvapen

X93	Övergrepp genom skott från pistol och revolver
X94	Övergrepp genom skott från gevär, hagelgevär och tyngre skjutvapen
X95	Övergrepp genom skott från annat och icke specificerat skjutvapen
Y24	Skada genom skott från skjutvapen ovisst om olycksfall eller uppsåt

SAKREGISTER

- Akut smärta, 24, 174
Akut stressreaktion, 25, 102, 174
Algoneurodystrofi, 24
Amputation av finger, 96
Amputation av fotled eller fot, 98
Amputation av handled och hand, 97
Amputation av öra eller näsa, 99
Andra och e skador på huvudet, 175
Annan eller ytlig skada på halsen, 175
Annan eller icke specificerad skada av torakala delen av ryggmärgen, 3
Annan eller icke specificerad ytlig skada i bröst och bröstkörtel, 1
Annan eller icke specificerad ytlig skada på halsen, 1
Annan eller ospecificerad skada på cervikaldelen av ryggmärgen, 3
Annan kronisk smärta eller värk, 24
Annan skada på lunga, 21, 177
Annan skada på ryggmärgens lumbaldel, 3, 178
Annan specificerad intrakraniell skada, 175
Annan specificerad ytlig skada på fotled eller fot, 1
Annan specificerad ytlig skada på höft och lår, 1
Annan specificerad ytlig skada på skuldra och överarm, 1
Annan specificerad ytlig skada på underarm, 1
Annan specificerad ytlig skada på underben, 1
Annan specificerad ytliga skada på handled och hand, 1
Annan ytlig skada på bröstorgans bakre vägg, 1
Annan ytlig skada på bröstorgans främre vägg, 1
Annan ytlig skada på buken, nedre delen av ryggen och bäckenet, 1
Annan ytlig skada på ögonlock och i området omkring ögat, 1
Anpassningsstörning, 25, 103, 174
Avslitning av hårbotten, 23, 175
Avslitning av hårbotten (skalp), 98
Blodutgjutning i ögonlock och ögats bindhinna, 71
Blow out-fraktur, 67
Blåmärke, 55
Blått öga, 71
Bortförande av barn, 34, 136
Boxarnäsa, 122
Brillen-hematom, 64
Bristfällig funktion i finger, 118
Bristfällig funktion i övre extremitet, 119
Brott mot besöksförbud, 36, 146
Brott mot kommunikationsfrid, 36, 147
Brott mot tjänsteplikt, 40
Brännskada, 185, 187
Brännskada av andra graden på bålen, 4
Brännskada av andra graden på fotled och fot, 4
Brännskada av andra graden på handled och hand, 4
Brännskada av andra graden på huvudet och halsen, 4
Brännskada av andra graden på höft och nedre extremitet utom fotled och fot, 4
Brännskada av andra graden på skuldra och övre extremitet utom handled och hand, 4
Brännskada av första grad på flera kroppsregioner, 4
Brännskada av första graden på bålen, 4
Brännskada av första graden på fotled och fot, 4
Brännskada av första graden på handled och hand, 4
Brännskada av första graden på huvudet och halsen, 4
Brännskada av första graden på höft och nedre extremitet utom fotled och fot, 4

Brännskada av första graden på skuldra och övre extremitet utom handled och hand, 4
 Brännskada av icke specificerad grad på bålen, 4
 Brännskada av icke specificerad grad på fotled och fot, 4
 Brännskada av icke specificerad grad på handled och hand, 4
 Brännskada av icke specificerad grad på huvudet och halsen, 4
 Brännskada av icke specificerad grad på höft och nedre extremitet utom fotled och fot, 4
 Brännskada av icke specificerad grad på skuldra och övre extremitet förutom handled och hand, 4
 Brännskada av tredje graden på bålen, 4
 Brännskada av tredje graden på fotled och fot, 4
 Brännskada av tredje graden på handled och hand, 4
 Brännskada av tredje graden på huvudet och halsen, 4
 Brännskada av tredje graden på höft och nedre extremitet utom fotled och fot, 4
 Brännskada av tredje graden på skuldra och övre extremitet utom handled och hand, 4
 Brännskada delvis av andra grad på flera kroppsregioner, 4
 Brännskada delvis av tredje grad på flera kroppsregioner, 4
 Brännskada eller frätskada i annat inre organ, 4
 Brännskada i andra delar av andningsorganen, 4
 Brännskada i larynx och trakea, 4
 Brännskada i munnen och svalget, 4
 Brännskada med icke specificerad lokalisation i andningsorganen, 4
 Brännskada med icke specificerad lokalisation på ögat och närliggande organ, 4
 Brännskada och frätskada, 185, 186, 187
 Brännskada och frätskada i andningsorganen, 4
 Brännskada och frätskada på bålen, 4
 Brännskada och frätskada på fotled och fot, 4
 Brännskada och frätskada på handled och hand, 4
 Brännskada och frätskada på huvudet och halsen, 4
 Brännskada och frätskada på höft och nedre extremitet utom fotled och fot, 4
 Brännskada och frätskada på skuldra och övre extremitet utom handled och hand, 4
 Brännskada på annan del av matsmältningsorganen, 4
 Brännskada på annat eller icke specificerat inre organ, 4
 Brännskada på flera kroppsregioner av icke specificerad grad, 4
 Brännskada på inre urin- och könsorgan, 4
 Brännskada på kornea och konjunktivalsäck, 4
 Brännskada på ögonlock och området omkring ögat, 4
 Brännskada som engagerar larynx och trakea och samtidigt lunga, 4
 Brännskada som resulterar i ruptur och destruktion av ögonglob, 4
 Brännskador, 61
 Brännskador och frätskador begränsade till ögat och inre organ, 4
 Brännskador och frätskador på multipla och icke specificerade kroppsregioner, 4
 Brännskador på annan del av ögat och närliggande organ, 4
Colles fraktur, 12, 77
Collumfraktur, 83
 CRPS, 24, 58, 101
Crush-syndrom, 57
 Deformerig av näsan, 122
 Delvis instabil bröstkorg, 10, 176
 Depression, 104
 Depressiv episod, 25, 104, 174

- Diffus hjärnskada, 8, 175
- Diskriminering, 38, 157
- Diskriminering i arbetslivet, 38, 158
- Dislokation av tand, 7, 175
- Distorsion engagerande knäets (främre) (bakre) korsband, 17, 182
- Distorsion engagerande knäets (mediala) (lateral) kollateralligament, 17, 182
- Distorsion i annan eller del av ländkotpelaren och bäckenet, 14, 20, 178
- Distorsion i annan och del av knä, 17, 182
- Distorsion i bröst- eller ländkotpelaren, 92
- Distorsion i bröstkotpelaren, 20, 176
- Distorsion i finger (fingrar) eller tumme, 13, 180
- Distorsion i finger eller tumme, 80
- Distorsion i fotled, 19, 90, 184
- Distorsion i halskotpelaren, 20, 176
- Distorsion i handled, 13, 79, 180
- Distorsion i käke, 7, 175
- Distorsion i käkled, 67
- Distorsion i ländkotpelaren, 20, 178
- Egenmäktigt omhändertagande av barn, 34, 136
- Enkla sårskador, 55
- Epidural blödning, 8, 70, 175
- Falsk angivelse, 37, 151
- Fokal hjärnskada, 8, 71, 175
- Fotledsfrakturer, 89
- Fraktur på annan del av underarm, 12, 179
- Fraktur på annan eller del av ländkotpelaren och bäckenet, 20, 177
- Fraktur på annan halskota, 20, 176
- Fraktur på annan specificerad del av halsens ben, 20, 176
- Fraktur på annan specificerad halskota, 20, 176
- Fraktur på annan tå, 19
- Fraktur på annat finger, 14, 180
- Fraktur på annat metakarpalben, 13
- Fraktur på annat tarsalben, 19
- Fraktur på bröstkota, 20, 176
- Fraktur på ett eller flera metatarsalben, 19
- Fraktur på femurskäftet, 15, 84, 181
- Fraktur på finger eller tumme, 81
- Fraktur på första halskotan, 20, 176
- Fraktur på första metakarpalbenet, 13
- Fraktur på halskotpelaren och halsens ben, 20, 176
- Fraktur på halskotpelaren och halsens ben med lokalisation, 20, 176
- Fraktur på handled och hand, 12, 13, 14, 180
- Fraktur på handlovens båtben, 78
- Fraktur på humerusskäftet, 12, 76, 178
- Fraktur på huvudets övre del, 5, 63, 174
- Fraktur på kalkaneus, 19
- Fraktur på laterala malleolen, 18, 182
- Fraktur på lårben, 15, 16, 181
- Fraktur på ländkota, 20, 177
- Fraktur på ländkotpelaren och bäckenet, 14, 15, 20, 177
- Fraktur på mediala malleolen, 18, 182
- Fraktur på metakarpalben (mellanhandsben), 79
- Fraktur på nedre delen av både ulna och radius, 12, 179
- Fraktur på nedre delen av femur, 16, 85, 181
- Fraktur på nedre delen av humerus, 12
- Fraktur på nedre delen av radius, 12, 179
- Fraktur på nedre delen av tibia, 18, 89, 182
- Fraktur på näsben, 5, 174
- Fraktur på näsbenet, 65
- Fraktur på orbitalgolvet, 7, 67, 174
- Fraktur på patella, 16, 182
- Fraktur på patella (knäskål), 85
- Fraktur på radiusskäftet, 12, 179
- Fraktur på revben, 10, 73, 176
- Fraktur på revben, bröstbenet och bröstkotpelaren, 20, 176

Fraktur på skaften av både ulna och radius, 12, 179
 Fraktur på skallbasen, 5, 64, 174
 Fraktur på skuldra och överarm, 11, 12, 178
 Fraktur på sternum, 10, 176
 Fraktur på sternum (bröstbenet), 74
 Fraktur på stortå, 19
 Fraktur på talus, 19
 Fraktur på tibiaskäftet, 18, 88, 182
 Fraktur på tumme, 14, 180
 Fraktur på ulnaskäftet, 12, 179
 Fraktur på underarm, 12, 179
 Fraktur på underarm med lokalisation, 12, 179
 Fraktur på underarmen, 77
 Fraktur på underben, inklusive fotled, 16, 17, 18, 182
 Fraktur på underkåken, 6, 66, 175
 Fraktur på överkåke eller okben, 65
 Fraktur på överkåkens ben, 6, 175
 Fraktur på övre delen av femur (lårbenet), 83
 Fraktur på övre delen av humerus, 12
 Fraktur på övre delen av radius, 12, 179
 Fraktur på övre delen av tibia, 87
 Fraktur på övre delen av tibia (skenben), 17, 182
 Fraktur på övre delen av ulna, 12, 179
 Frakturer på annan specificerad del av underben, 182
 Frakturer på fotblad, 19
 Framkallande av fara, 39, 163
 Frihetsberövande, 34, 133
 Frihetsberövande av oaktsamhet, 34, 133
 Frätskada, 187
 Frätskada av andra graden på bålen, 4
 Frätskada av andra graden på fotled och fot, 4
 Frätskada av andra graden på handled och hand, 4
 Frätskada av andra graden på huvudet och halsen, 4
 Frätskada av andra graden på höft och nedre extremitet utom fotled och fot, 4
 Frätskada av första graden på handled och hand, 4
 Frätskada av första graden på huvudet och halsen, 4
 Frätskada av första graden på fotled och fot, 4
 Frätskada av första graden på handled och hand, 4
 Frätskada av första graden på huvudet och halsen, 4
 Frätskada av första graden på höft och nedre extremitet utom fotled och fot, 4
 Frätskada av första graden på skuldra och övre extremitet utom handled och hand, 4
 Frätskada av icke specificerad grad på bålen, 4
 Frätskada av icke specificerad grad på fotled och fot, 4
 Frätskada av icke specificerad grad på huvudet och halsen, 4
 Frätskada av icke specificerad grad på höft och nedre extremitet utom fotled och fot, 4
 Frätskada av icke specificerad grad på skuldra och övre extremitet utom handled och hand, 4
 Frätskada av tredje graden på bålen, 4
 Frätskada av tredje graden på fotled och fot, 4
 Frätskada av tredje graden på handled och hand, 4
 Frätskada av tredje graden på huvudet och halsen, 4
 Frätskada av tredje graden på höft och nedre extremitet utom fotled och fot, 4

Frätskada av tredje graden på
 skuldra och övre extremitet utom
 handled och hand, 4
 Frätskada delvis av andra grad på
 flera kroppsregioner, 4
 Frätskada delvis av tredje grad på
 flera kroppsregioner, 4
 Frätskada i andra delar av
 andningsorganen, 4
 Frätskada i esofagus, 4
 Frätskada i larynx och trakea, 4
 Frätskada i munnen och svalget, 4
 Frätskada med icke specificerad
 lokalisering i andningsorganen, 4
 Frätskada med icke specificerad
 lokalisering på öga och
 närliggande organ, 4
 Frätskada på annan del av
 matsmältningsorganen, 4
 Frätskada på annan del av ögat och
 närliggande organ, 4
 Frätskada på annat eller icke
 specificerat inre organ, 4
 Frätskada på flera kroppsregioner av
 icke specificerad grad, 4
 Frätskada på inre urin- och
 könsorgan, 4
 Frätskada på kornea och
 konjunktivalsäck, 4
 Frätskada på ögonlock och området
 omkring ögat, 4
 Frätskada som engagerar larynx och
 trakea och samtidig lunga, 4
 Frätskada som resulterar i ruptur
 och destruktion av ögonglob, 4
 Funktionellt men, 27
 Färgförändring på tand, 122
 Försummande av räddningsåtgärd,
 40, 164
 Försök till dråp, 39, 159, 162
 Försök till dråp under förmildrande
 omständigheter, 39
 Försök till mord, 39, 162
 Förändrad vävnadsstruktur i läpp,
 117
 Grov misshandel, 39, 161
 Grov människohandel, 34, 137
 Grov stöld, 36, 145
 Grov utpressning, 35, 142
 Grov våldtäkt, 32, 127
 Grov ärekränkning, 37
 Grovt frihetsberövande, 34, 133
 Grovt hemfridsbrott, 36, 144
 Grovt missbruk av förmansställning,
 40
 Grovt rån, 35, 141
 Grovt sexuellt utnyttjande av barn,
 33, 127, 131
 Grovt vållande av personskada, 39
 Hemfridsbrott, 36, 144, 145, 149
 Hjärnskador, 69
 Hjärnskada, 8, 70, 175
 Icke specificerad ytlig skada på
 skuldra och överarm, 1
 Icke specificerad neuralgi och
 neuropati, 24
 Icke specificerad ytlig skada på
 fotled eller fot, 1
 Icke specificerad ytlig skada på höft
 och lår, 1
 Icke specificerad ytlig skada på
 underarm, 1
 Icke specificerad ytlig skada på
 underben, 1
 Intrakraniell blödning, 70
 Intrakraniell skada, 70, 71, 175
 Intrakraniell skada med långvarig
 koma, 175
 Intrakraniell skada, ospecificerad,
 175
 Invaliditetsklass, 27, 106
 Kausalgi, 24
 Klämskada och ödem i
 cervikaldelen av ryggmärgen, 3,
 21, 176
 Klämskada och ödem i ryggmärgens
 lumbal-del, 3, 178
 Klämskada och ödem i torakala
 delen av ryggmärgen, 3, 176
 Kollumfraktur, 15, 181
 Kombinerad traumatisk amputation
 av del eller delar av finger eller
 fingrar jämte andra delar av hand
 och handled, 23, 181
 Kontusion på bukväggen, 1, 177
 Kontusion på nedre delen av ryggen
 och bäckenet, 1, 177

- Kontusion på yttre könsorganen, 1, 177
- Kosmetiskt men, 30, 120
- Kronisk behandlingsresistent smärta, 24, 174
- Kroniskt somatoformt smärtsyndrom, 24
- Krosskada i bröst och bröstkörtel, 1, 176
- Krosskada på annan del av handled eller hand, 1, 180
- Krosskada på annan eller del av fot, 183
- Krosskada på annan eller del av underben, 182
- Krosskada på annan eller icke specificerad del av fot, 1
- Krosskada på annan eller icke specificerad del av underben, 1
- Krosskada på annan och del av underarm, 179
- Krosskada på annan och icke specificerad del av underarm, 1
- Krosskada på armbåge, 1, 179
- Krosskada på bröstkorgen, 1, 176
- Krosskada på finger (fingrar) med skada på nagel, 1, 180
- Krosskada på finger (fingrar) utan skada på nagel, 1, 180
- Krosskada på fotled, 1, 183
- Krosskada på halsen, 1, 175
- Krosskada på höft, 1, 181
- Krosskada på knä, 1, 182
- Krosskada på lår, 1, 181
- Krosskada på skuldra och överarm, 1, 178
- Krosskada på tå eller tår med skada på nagel, 1, 183
- Krosskada på tå eller tår utan skada på nagel, 1, 183
- Kränkning av kommunikationshemlighet, 38, 155
- Laceration av öga utan prolaps eller förlust av intraokulär vävnad, 175
- Le Fort –fraktur, 66
- Lidande som ett dödsfall orsakat, 41
- Lindrig misshandel, 39
- Luxation av annan eller del av halskotpelaren, 20, 176
- Luxation av bröstkota, 20, 176
- Luxation av halskotkropp, 20, 176
- Luxation av patella, 17, 86, 182
- Luxation eller fraktur på halskota, 92
- Luxation i akromioklavikularled, 11, 75, 179
- Luxation i annan eller del av ländkotpelaren eller bäckenet, 20, 178
- Luxation i finger eller tumme, 13, 80, 180
- Luxation i käkled, 7, 67
- Luxation i ländkota, 20, 178
- Luxation i skulderled, 10, 75, 179
- Luxation och dislokation i huvudets leder och ligament, 175
- Luxation och distorsion av bröstkorgens leder och ligament, 20, 176
- Luxation och distorsion i knäets leder och ligament, 17, 182
- Luxation och distorsion i leder och ligament i lumbalkotpelaren och bäckenet, 14, 15, 20, 177, 178
- Luxation och distorsion i leder och ligament i skuldergördeln, 10, 11, 178, 179
- Luxation och distorsion i leder och ligament på fotledsnivå och fotnivå, 19, 183, 184
- Luxation och distorsion i leder och ligament på handleds- och handnivå, 13, 180
- Luxation, distorsion eller fraktur på bröst- och ländkota, 93
- Mallet-finger*, 82
- Med avsikt självtillfogad skada genom skott från skjutvapen, 187
- Meniskruptur, aktuell, 17
- Missbruk av förmansställning, 40, 165
- Misshandel, 39, 161, 162
- Mord, dråp eller annan uppsåtlig misshandel genom skott från andra och icke specificerade skjutvapen, 4

Mord, dråp eller annan uppsåtlig misshandel genom skott från gevär, hagelgevär och tyngre skjutvapen, 4
 Mord, dråp eller annan uppsåtlig misshandel genom skott från pistol och revolver, 4
 Multipla frakturer på bröstkotpelaren, 20, 176
 Multipla frakturer på fingrar, 14, 180
 Multipla frakturer på fotblad, 19
 Multipla frakturer på halskotpelaren, 20, 176
 Multipla frakturer på ländkotpelaren och bäckenet, 20, 177
 Multipla frakturer på metakarpalben, 13
 Multipla frakturer på revben, 10, 176
 Multipla frakturer på underarm, 12, 179
 Multipla skador på intratorakala organ, 21, 177
 Multipla skrubbsår, blåsor, krossår, blåmärken, kontusioner, hematom och icke giftiga insektsbett UNS, 1
 Multipla sårskador, 184
 Multipla sårskador på buken, nedre delen av ryggen och bäckenet, 1, 177
 Multipla sårskador på fotled och fot, 1, 183
 Multipla sårskador på handled och hand, 1, 180
 Multipla sårskador på höft och lår, 1, 181
 Multipla sårskador på skuldra och överarm, 1, 178
 Multipla sårskador på underarm, 1, 179
 Multipla sårskador på underben, 1, 182
 Multipla sårskador, ospecificerade, 1
 Multipla underbensfrakturer, 182
 Multipla ytliga skador, 184
 Multipla ytliga skador i bröstregionen, 1, 176
 Multipla ytliga skador på buken, nedre delen av ryggen och bäckenet, 1, 177
 Multipla ytliga skador på fotled och fot, 1, 183
 Multipla ytliga skador på halsen, 1, 175
 Multipla ytliga skador på handled och hand, 1, 180
 Multipla ytliga skador på huvudet, 1
 Multipla ytliga skador på höft och lår, 1, 181
 Multipla ytliga skador på skuldra och överarm, 1, 178
 Multipla ytliga skador på underarm, 1, 179
 Multipla ytliga skador på underben, 1, 182
 Multipla öppna sår i bröstkorgsväggen, 1, 176
 Multipla öppna sår på halsen, 1, 175
 Multipla öppna sår på huvudet, 1, 174
 Myalgi, 24, 174
 Människohandel, 34, 137
 Navikularefraktur i hand, 12
 Nervskador, 57
 Neuralgi och neuropati, 174
Normalersättningszon, 47, 48
 Nyckelbensfraktur, 11, 76, 178
 Ockerliknande diskriminering i arbetslivet, 158
 Olaga förföljelse, 36, 147
 Olaga hot, 35, 138
 Olaga tvång, 35, 139
 Olovlig avlyssning, 38
 Olovlig avlyssning, 154
 Olovlig observation, 38, 154
Patellafraktur, 16
 Penetrerande sår på ögongloben utan främmande kropp, 9
 Personregisterbrott, 38, 156
 Pertrokantär fraktur, 15, 181
Pisksnärtskada, 20, 91
 Posttraumatiskt stressyndrom, 25, 103, 104, 174
 Psykiska störningar, 102

Revbensbrott, 74
 Ruptur av ledband i knäled, 86
 Ruptur av trumhinna, 73
 Rån, 35, 141
 Sekretessbrott, 38, 153
 Sena besvär av annan specificerad
 brännskada, frätskada och
 köldskada, 4
 Sena besvär av brännskada och
 frätskada som kan klassificeras
 endast med hänsyn till engagerad
 hudyta, 4
 Sena besvär av brännskada,
 frätskada och köldskada på bålen,
 4
 Sena besvär av brännskada,
 frätskada och köldskada på huvud
 och hals, 4
 Sena besvär av brännskada,
 frätskada och köldskada på nedre
 extremitet, 4
 Sena besvär av brännskada,
 frätskada och köldskada på övre
 extremitet, 4
 Sena besvär av brännskador,
 frätskador och köldskador, 187
 Sena besvär av brännskador,
 frätsskador och köldskador, 4
 Sena besvär av icke specificerad
 brännskada, frätskada och
 köldskada, 4
 Sexuellt antastande, 33
 Sexuellt antastande, 130
 Sexuellt utnyttjande, 33, 130
 Sexuellt utnyttjande av barn, 33,
 127, 131
 Skada genom skott från skjutvapen
 ovisst om olycksfall eller uppsåt,
 187
 Skada på kroppsregion, 185
 Skada på muskel eller sena på
 handleds- och handnivå, 14, 181
 Skada på muskel eller sena på
 skulder- eller överarmsnivå, 179
 Skada på muskel och sena i bålen,
 184
 Skada på muskel och sena i övre
 extremitet, 185
 Skada på muskel och sena på
 fotleds- och fotnivå, 184
 Skada på muskel och sena på
 underbensnivå, 183
 Skada på nerv i bröstkorgen, 177
 Skada på nerv i övre extremitet,
 184
 Skada på nerv på fotleds- och
 fotnivå, 184
 Skada på nerv på handleds- och
 handnivå, 181
 Skada på nerv på höft- och lårnivå,
 182
 Skada på nerv på skulder- och
 överarmsnivå, 179
 Skada på nerv på underarmsnivå,
 180
 Skada på nerv på underbensnivå,
 183
 Skada på akillessena, 2, 183
 Skada på annan böjmuskel eller dess
 sena på underarmsnivå, 2, 180
 Skada på annan eller muskel eller
 sena på lårnivå, 182
 Skada på annan eller muskel eller
 sena på underarmsnivå, 180
 Skada på annan eller nerv på
 buknivå, bäckennivå och nedre
 delen av ryggen, 14, 178
 Skada på annan eller icke
 specificerad muskel eller sena på
 lårnivå, 2
 Skada på annan eller icke
 specificerad muskel eller sena på
 underarmsnivå, 2
 Skada på annan eller icke
 specificerad nerv i halsregionen,
 3
 Skada på annan eller icke
 specificerad nerv på buknivå,
 bäckennivå och nedre delen av
 ryggen, 3
 Skada på annan extensormuskel och
 dess sena på underarmsnivå, 2,
 180
 Skada på annan muskel (muskler)
 och sena (senor) i underbenets
 bakre muskelgrupp, 2, 183

- Skada på annan specificerad blodkär i bröstkorgen, 3
- Skada på annan specificerad blodkär i halsregionen, 3
- Skada på annan specificerad blodkär på underarmsnivå, 3
- Skada på annan specificerad blodkär på underbensnivå, 3
- Skada på annan specificerad kranialnerv, 3, 175
- Skada på annan specificerad muskel eller sena på fotleds- och fotnivå, 2, 184
- Skada på annan specificerad muskel eller sena på handleds- och handnivå, 2, 14, 181
- Skada på annan specificerad muskel eller sena på skulder- och överarmsnivå, 2, 179
- Skada på annan specificerad muskel eller sena på underbensnivå, 2, 183
- Skada på annan specificerad nerv i bröstkorgen, 3, 177
- Skada på annan specificerad nerv på fotleds- eller fotnivå, 3, 184
- Skada på annan specificerad nerv på handleds- och handnivå, 181
- Skada på annan specificerad nerv på handledsoch handnivå, 3
- Skada på annan specificerad nerv på höft- eller lårnivå, 3, 182
- Skada på annan specificerad nerv på skulder- eller överarmsnivå, 3, 179
- Skada på annan specificerad nerv på underarmsnivå, 3, 180
- Skada på annan specificerad nerv på underbensnivå, 3, 183
- Skada på annat blodkär på buknivå, bäckennivå och nedre delen av ryggen, 3, 178
- Skada på annat specificerat blodkär i bröstkorgen, 177
- Skada på annat specificerat blodkär i halsregionen, 176
- Skada på annat specificerat blodkär på fotleds- och fotnivå, 184
- Skada på annat specificerat blodkär på fotledsoch fotnivå, 3
- Skada på annat specificerat blodkär på handleds- och handnivå, 181
- Skada på annat specificerat blodkär på handledsoch handnivå, 3
- Skada på annat specificerat blodkär på höft- eller lårnivå, 3, 182
- Skada på annat specificerat blodkär på skulder- och överarmsnivå, 179
- Skada på annat specificerat blodkär på skulderoch överarmsnivå, 3
- Skada på annat specificerat blodkär på underarmsnivå, 180
- Skada på annat specificerat blodkär på underbensnivå, 183
- Skada på annat specificerat intratorakalt organ, 21, 177
- Skada på annat specificerat organ i buken, 22, 178
- Skada på ansiktsnerv, 119
- Skada på arteria anonyma eller subclavia, 3, 177
- Skada på arteria axillaris, 3, 179
- Skada på arteria brachialis, 3, 179
- Skada på arteria coeliaca eller arteria mesenterica, 3, 178
- Skada på arteria dorsalis pedis, 3, 184
- Skada på arteria femoralis, 3, 182
- Skada på arteria fibularis, 3, 183
- Skada på arteria plantaris pedis, 3, 184
- Skada på arteria poplitea, 3, 183
- Skada på arteria radialis på handleds- och handnivå, 3, 181
- Skada på arteria radialis på underarmsnivå, 3, 180
- Skada på arteria tibialis (anterior) (posterior), 3, 183
- Skada på arteria ulnaris på handleds- och handnivå, 3, 181
- Skada på arteria ulnaris på underarmsnivå, 3, 180
- Skada på blodkär i kroppsregion, 185
- Skada på blodkär i annat finger, 3, 181

- Skada på blodkärl i bröstkorgen, 3, 177
- Skada på blodkärl i halsregionen, 3, 176
- Skada på blodkärl i icke specificerad kroppsregion, 3
- Skada på blodkärl i nedre extremitet, 185
- Skada på blodkärl på buknivå, bäckennivå och nedre delen av ryggen, 3, 178
- Skada på blodkärl på handledsnivå och handnivå, 3, 181
- Skada på blodkärl på höftnivå och lårnivå, 3, 182
- Skada på blodkärl på skulder- och överarmsnivå, 3, 179
- Skada på blodkärl på underarmsnivå, 3, 180
- Skada på blodkärl på underbensnivå, 3, 183
- Skada på brakialplexus, 3
- Skada på bronk, 21, 177
- Skada på bröstaorta, 3, 177
- Skada på bröstkorgens bakre vägg, 176
- Skada på bröstkorgens främre vägg, 176
- Skada på bukaorta, 3, 178
- Skada på bukspottkörteln, 22, 95, 178
- Skada på bukspottskörteln, 95
- Skada på böjmuskel eller dess sena till andra fingrar på handleds- eller handnivå, 14, 181
- Skada på böjmuskel eller dess sena till annan fingrer på handleds- eller handnivå, 2
- Skada på cauda equina, 3, 178
- Skada på cervikala sympatiska nerver, 3
- Skada på cervikaldelen av ryggmärgen, 21, 176
- Skada på djupa palmarbågen, 3, 181
- Skada på hjärtat, 21, 94, 177
- Skada på hjärtat med hemoperikardium, 21, 177
- Skada på hjärtat, ospecificerad, 21, 177
- Skada på icke specificerad kranialnerv, 3
- Skada på icke specificerad muskel eller sena på handleds- och handnivå, 2
- Skada på icke specificerad muskel eller sena på skulder- eller överarmsnivå, 2
- Skada på icke specificerad muskel och sena i bålen, 2
- Skada på icke specificerad muskel och sena i nedre extremitet, nivå ospecificerad, 2
- Skada på icke specificerad muskel och sena i övre extremitet, nivå ospecificerad, 2
- Skada på icke specificerad muskel och sena på fotleds- och fotnivå, 2
- Skada på icke specificerad muskel och sena på underbensnivå, 2
- Skada på icke specificerad nerv i bröstkorgen, 3
- Skada på icke specificerad nerv i nedre extremitet, nivå ospecificerad, 3
- Skada på icke specificerad nerv i övre extremitet, nivå ospecificerad, 3
- Skada på icke specificerad nerv på fotleds- och fotnivå, 3
- Skada på icke specificerad nerv på handleds- och handnivå, 3
- Skada på icke specificerad nerv på höft- och lårnivå, 3
- Skada på icke specificerad nerv på skulder- och överarmsnivå, 3
- Skada på icke specificerad nerv på underarmsnivå, 3
- Skada på icke specificerad nerv på underbensnivå, 3
- Skada på icke specificerad nerv, nervrot och nervplexus i bålen, 3
- Skada på icke specificerat blodkärl i bröstkorgen, 3, 177
- Skada på icke specificerat blodkärl i halsregionen, 3, 176

- Skada på icke specificerat blodkärl i nedre extremitet, nivå ospecificerad, 3
- Skada på icke specificerat blodkärl i övre extremitet, 185
- Skada på icke specificerat blodkärl i övre extremitet, nivå ospecificerad, 3
- Skada på icke specificerat blodkärl på buknivå, bäckennivå och nedre delen av ryggen, 3, 178
- Skada på icke specificerat blodkärl på fotleds- och fotnivå, 3, 184
- Skada på icke specificerat blodkärl på handleds- och handnivå, 181
- Skada på icke specificerat blodkärl på handledsoch handnivå, 3
- Skada på icke specificerat blodkärl på höft- och lårnivå, 3, 182
- Skada på icke specificerat blodkärl på skulder- och överarmsnivå, 179
- Skada på icke specificerat blodkärl på skulderoch överarmsnivå, 3
- Skada på icke specificerat blodkärl på underarmsnivå, 3, 180
- Skada på icke specificerat blodkärl på underbensnivå, 3, 183
- Skada på icke specificerat organ i buken, 22, 178
- Skada på iliakakärl, 3, 178
- Skada på inre muskel eller sena till andra fingrar på handleds- och handnivå, 14, 181
- Skada på inre muskel och dess sena på fotleds- och fotnivå, 184
- Skada på inre muskel och dess sena på fotledsoch fotnivå, 2
- Skada på interkostalkärl, 3, 177
- Skada på intratorakalt organ, ospecificerat, 21, 177
- Skada på karotisartär, 3, 176
- Skada på konjunktiva och avskrapning på kornea utan uppgift om främmande kropp, 175
- Skada på kranialnerv, 175
- Skada på kranialnerver, 3, 175
- Skada på levern eller gallblåsan, 22, 95, 178
- Skada på lumbosakralplexus, 3, 178
- Skada på lunga, 94
- Skada på lungkärl, 3, 177
- Skada på lång tåböjmuskel och dess sena på fotleds- och fotnivå, 2, 184
- Skada på lång tåsträckmuskel och dess sena på fotleds- och fotnivå, 2, 184
- Skada på lårets adduktormuskel eller dess sena på låret, 2, 182
- Skada på magsäcken, 22, 178
- Skada på mjälten, 22, 95, 178
- Skada på multipla blodkärl i bröstkorgen, 3, 177
- Skada på multipla blodkärl i halsregionen, 3, 176
- Skada på multipla blodkärl på buknivå, bäckennivå och nedre delen av ryggen, 3, 178
- Skada på multipla blodkärl på fotleds- och fotnivå, 3, 184
- Skada på multipla blodkärl på handleds- och handnivå, 3, 181
- Skada på multipla blodkärl på höft- och lårnivå, 3, 182
- Skada på multipla blodkärl på skulder- och överarmsnivå, 3, 179
- Skada på multipla blodkärl på underarmsnivå, 3, 180
- Skada på multipla blodkärl på underbensnivå, 3, 183
- Skada på multipla böjmuskler och deras senor på handleds- och handnivå, 2, 14, 181
- Skada på multipla muskler och senor på fotleds- och fotnivå, 184
- Skada på multipla muskler och senor på fotledsoch fotnivå, 2
- Skada på multipla muskler och senor på höft och på lårnivå, 2, 182
- Skada på multipla muskler och senor på skulder- och överarmsnivå, 179

- Skada på multipla muskler och senor på skulderoch överarmsnivå, 2
- Skada på multipla muskler och senor på underarmsnivå, 2, 180
- Skada på multipla muskler och senor på underbensnivå, 2, 183
- Skada på multipla nerver på fotleds- och fotnivå, 3, 184
- Skada på multipla nerver på handleds- och handnivå, 3, 181
- Skada på multipla nerver på höft- och lårnivå, 3, 182
- Skada på multipla nerver på skulder- och överarmsnivå, 179
- Skada på multipla nerver på skulder- och överarmsnivå, 3
- Skada på multipla nerver på underarmsnivå, 3, 180
- Skada på multipla nerver på underbensnivå, 3, 183
- Skada på multipla organ i buken, 22, 178
- Skada på multipla strukturer i knä, 17, 182
- Skada på multipla sträckmuskler och deras senor på handleds- och handnivå, 2, 14, 181
- Skada på muskel, 56
- Skada på muskel (muskler) och sena (senor) i underbenets främre muskelgrupp, 183
- Skada på muskel (muskler) och sena (senor) i underbenets peroneusmuskelgrupp, 2, 183
- Skada på muskel eller sena på höftnivå eller lårnivå, 2, 182
- Skada på muskel eller sena tillhörande triceps, 2, 179
- Skada på muskel och sena i annan del av biceps, 2, 179
- Skada på muskel och sena i bakre muskelgruppen på lårnivå, 2, 182
- Skada på muskel och sena i halsregionen, 2, 176
- Skada på muskel och sena i höften, 2, 182
- Skada på muskel och sena i nedre extremitet, 185
- Skada på muskel och sena på handledsnivå och handnivå, 2, 14, 181
- Skada på muskel och sena på underarmsnivå, 2, 180
- Skada på muskel och sena på underbensnivå, 2, 183
- Skada på muskel och sena tillhörande biceps långa huvud, 2, 179
- Skada på muskler och senor i kroppsregion, 185
- Skada på muskler och senor i icke specificerad kroppsregion, 2
- Skada på nerv i nedre extremitet, 185
- Skada på nerv till annat finger, 3, 180
- Skada på nerv till tumme, 3, 180
- Skada på nerv(er) i kroppsregion, 185
- Skada på nerv(er) i icke specificerad kroppsregion, 3
- Skada på nerver i skulder- och överarmsnivå, 3, 179
- Skada på nerver och lumbala delen av ryggmärgen på buknivå, bäckennivå och nedre delen av ryggen, 3, 14, 178
- Skada på nerver och på ryggmärgen i halsregionen, 3, 21, 176
- Skada på nerver och ryggmärg i bröstregionen, 3, 176, 177
- Skada på nerver på handledsnivå och handnivå, 3, 180, 181
- Skada på nerver på höftnivå och lårnivå, 3, 181, 182
- Skada på nerver på underarmsnivå, 3, 179, 180
- Skada på nerver på underbensnivå, 3, 182, 183
- Skada på nervrot i halskotpelaren, 3, 21, 176
- Skada på nervrot i lumbal- och sakralkotpelaren, 3, 178
- Skada på nervrot i torakalkotpelaren, 3, 177
- Skada på nervus abducens, 3, 175
- Skada på nervus accessorius, 3, 175

- Skada på nervus acusticus, 3, 175
- Skada på nervus axillaris, 3, 179
- Skada på nervus facialis, 3, 175
- Skada på nervus femoralis på höft- och lårnivå, 3, 182
- Skada på nervus glossopharyngeus, 3, 175
- Skada på nervus hypoglossus, 3, 175
- Skada på nervus ischiadicus på höft- och lårnivå, 3, 181
- Skada på nervus medianus på handleds- och handnivå, 3, 180
- Skada på nervus medianus på underarmsnivå, 3, 179
- Skada på nervus medianus på överarmsnivå, 3, 179
- Skada på nervus musculocutaneus, 3, 179
- Skada på nervus oculomotorius, 3, 175
- Skada på nervus peroneus profunda på fotleds- och fotnivå, 184
- Skada på nervus peroneus profunda på fotledsoch fotnivå, 3
- Skada på nervus peroneus på underbensnivå, 3, 183
- Skada på nervus plantaris lateralis, 184
- Skada på nervus plantaris medialis, 3, 184
- Skada på nervus radialis på handleds- och handnivå, 3, 180
- Skada på nervus radialis på underarmsnivå, 3, 180
- Skada på nervus radialis på överarmsnivå, 3, 179
- Skada på nervus tibialis på underbensnivå, 3, 183
- Skada på nervus trigeminus, 3, 175
- Skada på nervus trochlearis, 3, 175
- Skada på nervus ulnaris på handleds- och handnivå, 3, 180
- Skada på nervus ulnaris på underarmsnivå, 3, 179
- Skada på nervus ulnaris på överarmsnivå, 3, 179
- Skada på njurkärl, 3, 178
- Skada på organ i bukhålan, 22, 95, 178
- Skada på perifer nerv i bröstkorgen, 3, 177
- Skada på perifera nerver i bålen, nedre delen av ryggen och bäckenet, 3, 178
- Skada på perifera nerverna i halsregionen, 3
- Skada på pleuran, 21, 177
- Skada på quadricepsmuskel och dess sena, 2, 182
- Skada på rektum, 22, 178
- Skada på ryggmärg eller nervrötter, 93
- Skada på ryggmärgen, 184
- Skada på ryggmärgen, nivå ospecificerad, 3
- Skada på sena i rotationskapsel (rotator cuff) i skulderled, 10, 75, 179
- Skada på sena i rotationskapsel (rotator cuff) I skulderled, 2
- Skada på sena till finger, 81
- Skada på sensorisk hudnerv på fotleds- eller fotnivå, 3, 184
- Skada på sensorisk hudnerv på höft- och lårnivå, 3, 182
- Skada på sensorisk hudnerv på skulder- och överarmsnivå, 3, 179
- Skada på sensorisk hudnerv på underarmsnivå, 3, 180
- Skada på sensorisk hudnerv på underbensnivå, 3, 183
- Skada på sträckmuskel eller dess sena till andra fingrar på handleds- eller handnivå, 14, 181
- Skada på sträckmuskel till annan finger eller dess sena på handleds- eller handnivå, 2
- Skada på sympatiska nerver i lumbal- eller sakralregionen eller bäckenet, 3, 178
- Skada på synnerven och synbanan, 3, 175
- Skada på tjocktarmen eller blindtarmen, 22, 178
- Skada på torakala delen av ryggmärgen, 176

- Skada på torakala delen av trakea, 21, 177
- Skada på torakala sympatiska nerver, 3, 177
- Skada på tummens blodkärl, 3, 181
- Skada på tummens böjmuskel och dess sena på underarmsnivå, 2, 180
- Skada på tummens inre muskel och dess sena på handleds- och handnivå, 2, 14, 181
- Skada på tummens långa böjmuskel och dess sena på handleds- och handnivå, 2, 14, 181
- Skada på tummens sträck- eller abduktormuskler och deras senor på underarmsnivå, 2, 180
- Skada på tummens sträckmuskel eller dess sena på handleds- eller handnivå, 2, 14, 181
- Skada på tunntarmen, 22, 178
- Skada på ven på underarmsnivå, 3, 180
- Skada på vena anonyma eller subclavia, 3, 177
- Skada på vena axillaris eller brachialis, 3, 179
- Skada på vena cava inferior, 3, 178
- Skada på vena cava superior, 3, 177
- Skada på vena dorsalis i fot, 3, 184
- Skada på vena femoralis på höft- och lårnivå, 3, 182
- Skada på vena jugularis externa, 3, 176
- Skada på vena jugularis interna, 3, 176
- Skada på vena poplitea, 3, 183
- Skada på vena porta, 3, 178
- Skada på vena saphena magna på underbensnivå, 3, 183
- Skada på vena saphena major på höft- och lårnivå, 3, 182
- Skada på vena saphena parva på underbensnivå, 3, 183
- Skada på vertebralartär, 3, 176
- Skada på ytlig ven på skulder- och överarmsnivå, 3, 179
- Skada på ytliga palmarbågen, 3, 181
- Skada på ögat och ögonhålan, 9, 175
- Skada på övre extremitet, 184, 185
- Skada på övriga fingrars böjmuskel eller dess sena på underarmsnivå, 2, 180
- Skada på övriga fingrars sträckmuskel eller dess sena på underarmsnivå, 2, 180
- Skador på blodkärl, 59
- Skador på blodkärl på fotledsnivå och fotnivå, 3, 184
- Skador på buken och bäckenet, 82
- Skador på foten, 91
- Skador på inre organ, 94
- Skador på korsbenet, 83
- Skador på muskel och sena på fotleds- och fotnivå, 2, 184
- Skador på muskler och senor på skulder- och överarmsnivå, 2, 179
- Skador på nedre extremitet, 185
- Skador på nerver på fotledsnivå och fotnivå, 3, 184
- Skador på organ i bukhålan, 95
- Skador på ryggraden och bålén, nivå ospecificerad, 184
- Skador på öga, 71
- Skallfraktur och fraktur på ansiktsben, 174, 175
- Skott från annat eller icke specificerat skjutvapen, med oklar avsikt, 4
- Skottskador, 62
- Smärta eller värk, ospecificerad, 24, 174
- Smärta och värk utan samband med vävnadsskada, 99
- Smärta utan samband med vävnadsskada, 100
- Smärtor i extremitet, 24, 174
- Spridande av information som kränker privatlivet, 37, 152
- Strukturell förändring i näsbrosk, 116
- Stöld, 36, 145
- Sårskada på annan del av fot, 1, 183
- Sårskada på annan del av underarm, 1, 179

Sårskada på annan eller del av buken, 177
 Sårskada på annan eller del av bäckengördeln, 181
 Sårskada på annan eller del av skuldergördeln, 178
 Sårskada på annan eller icke specificerad del av buken, 1
 Sårskada på annan eller icke specificerad del av bäckengördeln, 1
 Sårskada på annan eller icke specificerad del av skuldergördeln, 1
 Sårskada på annan specificerad del av handled och hand, 180
 Sårskada på annan specificerad del av handled och hand, 1
 Sårskada på annan specificerad del av underben, 1, 182
 Sårskada på annat och icke specificerat yttre könsorgan, 1, 177
 Sårskada på armbåge, 1, 179
 Sårskada på buken, nedre delen av ryggen och bäckenet, 1, 177
 Sårskada på bukväggen, 1, 177
 Sårskada på finger (fingrar) utan skada på nagel, 1, 180
 Sårskada på finger eller fingrar med skada på nagel, 1, 180
 Sårskada på fotled, 1, 183
 Sårskada på handled och hand, 1, 180
 Sårskada på handled och hand med lokalisation, 180
 Sårskada på handled och hand med icke specificerad lokalisation, 1
 Sårskada på höft, 1, 181
 Sårskada på höft och lår, 1, 181
 Sårskada på knä, 1, 182
 Sårskada på lår, 1, 181
 Sårskada på nedre delen av ryggen och bäckenet, 1, 177
 Sårskada på penis, 1, 177
 Sårskada på skrotum och testiklar, 1, 177
 Sårskada på skuldra, 1, 178
 Sårskada på skuldra och överarm, 1, 178
 Sårskada på tå eller tår med skada på nagel, 1, 183
 Sårskada på tå eller tår utan skada på nagel, 1, 183
 Sårskada på underarm, 1, 179
 Sårskada på underarm med lokalisation, 179
 Sårskada på underarm med icke specificerad lokalisation, 1
 Sårskada på underben, 1, 182
 Sårskada på underben med lokalisation, 182
 Sårskada på underben med icke specificerad lokalisation, 1
 Sårskada på vagina och vulva, 1, 177
 Sårskada på överarm, 1, 178
 Sårskada som engagerar andra kombinationer av kroppsregioner, 1, 184
 Sårskada som engagerar bröstkorg med buk, nedre delen av ryggen eller bäcken, 1, 184
 Sårskada som engagerar flera regioner av nedre extremiteter, 1, 184
 Sårskada som engagerar flera regioner av övre extremiteter, 1, 184
 Sårskada som engagerar flera regioner av övre extremiteter och samtidigt nedre extremiteter, 1, 184
 Sårskada som engagerar huvud och hals, 1, 184
 Sårskador på fotled och fot, 1, 183
 Tagande av gisslan, 34, 135
 Tandfraktur, 7, 69, 175
 Tandluxation, 68
 Tandskada, 68
 Tandskador, 118
 Traumatisk amputation av annan specificerad del av handled eller hand, 23, 181
 Traumatisk amputation av annan specificerad del av huvudet, 23

Traumatisk amputation av del av
huvudet, 175
 Traumatisk amputation av delar av
fot, 23, 184
 Traumatisk amputation av en tå, 23,
184
 Traumatisk amputation av fot, 23,
184
 Traumatisk amputation av fot på
fotledsnivå, 23, 184
 Traumatisk amputation av fotled
och fot, 23, 184
 Traumatisk amputation av hand på
handledsnivå, 23, 181
 Traumatisk amputation av handled
och hand, 22, 23, 181
 Traumatisk amputation av handled
och hand på nivå, 23, 181
 Traumatisk amputation av höft och
lår, 23, 182
 Traumatisk amputation av höft och
lår på nivå, 182
 Traumatisk amputation av höft och
lår på icke specificerad nivå, 23
 Traumatisk amputation av nedre
extremitet på lår- eller
underbensnivå, 98
 Traumatisk amputation av två eller
flera tår, 23, 184
 Traumatisk amputation av
underben, 23, 183
 Traumatisk amputation av underben
på nivå, 183
 Traumatisk amputation av underben
på icke specificerad nivå, 23
 Traumatisk amputation av öra, 23,
175
 Traumatisk amputation mellan höft
och knä, 23, 182
 Traumatisk amputation mellan knä
och fotled, 23, 183
 Traumatisk amputation på knänivå,
23, 183
 Traumatisk amputation vid
höftleden, 23, 182
 Traumatisk diskruptur i
halskotpelaren, 20, 176
 Traumatisk hemopneumotorax, 21,
177
 Traumatisk hemotorax, 21, 177
 Traumatisk komplett eller partiell
amputation av annat enstaka
finger, 22, 181
 Traumatisk komplett eller partiell
amputation av tumme, 22, 181
 Traumatisk komplett eller partiell
amputation av två eller fler
fingrar, 22, 181
 Traumatisk pneumotorax, 21, 177
 Traumatisk ruptur av
intervertebraldisk i
lumbalregionen, 20, 177
 Traumatisk ruptur av torakal
intervertebraldisk, 20, 176
 Traumatisk ruptur av trumhinna, 9,
175
 Traumatisk subaraknoidal blödning,
8, 175
 Traumatisk subdural blödning, 8,
70, 175
 Traumatiska amputationer, 96
 Traumatiskt cerebralt ödem, 8, 175
 Tvingande till sexuell handling, 33,
129
 Underbensfraktur, ospecificerad,
182
 Utpressning, 35, 142
 Utsättande, 40, 163
 Whiplashskada, 20, 91
 Våldtäkt, 32, 127
 Vållande av personskada, 39
 Värk utan samband med
vävnadsskada, 101
 Vävnadsskador, 1, 54
 XX, 3
 Ytlig skada i annan del av
munhålan, 174
 Ytlig skada i bröst och bröstkörtel,
176
 Ytlig skada i bröstregionen, 1, 176
 Ytlig skada i hårbotten, 1, 174
 Ytlig skada på annan del av halsen,
1, 175
 Ytlig skada på annan eller del av
bröstregionen, 176
 Ytlig skada på annan eller icke
specificerad del av bröstregionen,
1

Ytlig skada på annan specificerad del av huvudet, 1, 174
 Ytlig skada på buken, nedre delen av ryggen och bäckenet, 1, 14, 177
 Ytlig skada på buken, nedre delen av ryggen och bäckenet med lokalisation, 177
 Ytlig skada på buken, nedre delen av ryggen och bäckenet med icke specificerad lokalisation, 1
 ytlig skada på fotled eller fot, 183
 Ytlig skada på fotled eller fot, 183
 Ytlig skada på halsen, 1, 175
 Ytlig skada på halsen, med lokalisation, 175
 Ytlig skada på halsen, med icke specificerad lokalisation, 1
 Ytlig skada på handled och hand, 1, 180
 Ytlig skada på handled och hand, ospecificerad, 1, 180
 Ytlig skada på huvudet, 1, 9, 174
 Ytlig skada på huvudet med lokalisation, 174
 Ytlig skada på huvudet med icke specificerad lokalisation, 1
 ytlig skada på höft och lår, 181
 Ytlig skada på höft och lår, 1, 181
 Ytlig skada på kindens slemhinna, 174
 Ytlig skada på läpp och i munhåla, 174
 Ytlig skada på läppar, 174
 Ytlig skada på näsan, 1, 174
 ytlig skada på skuldra och överarm, 178
 Ytlig skada på skuldra och överarm, 1, 178
 ytlig skada på underarm, 179
 Ytlig skada på underarm, 1
 Ytlig skada på underarm, 179
 Ytlig skada på underarm, 179
 Ytlig skada på underarm, 179
 Ytlig skada på underarm, 179
 Ytlig skada på underarm, 179
 ytlig skada på underben, 182
 Ytlig skada på underben, 1, 182
 Ytlig skada på ögonlock och området omkring ögat, 9, 174
 Ytlig skada på örat, 1, 174
 Ytlig skada som engagerar annan kombination av kroppsregioner, 1, 184
 Ytlig skada som engagerar bröstorg med buk, nedre delen av ryggen eller bäcken, 1, 184
 Ytlig skada som engagerar flera regioner av nedre extremiteter, 1, 184
 Ytlig skada som engagerar flera regioner av övre extremiteter, 1, 184
 Ytlig skada som engagerar flera regioner av övre extremiteter och dessutom nedre extremiteter, 1, 184
 Ytlig skada som engagerar huvud och hals, 1, 184
 Ytlig sårskador på fotled och fot, 1
 Ytliga skador, 54
 Ytliga skador på läpp och i munhåla, 1, 174
 Ytliga skador som engagerar flera kroppsregioner, 1, 184
 Ytliga sårskador på fotled och fot, 183
 Ärekränkning, 37, 149
 Ärr i ansiktet, 121
 Ärr på kroppen, 121
 Öppet sår, 174
 Öppet sår i annan specificerad del av bröstregionen, 1, 176
 Öppet sår i bröstorgens bakre vägg, 1, 176
 Öppet sår i bröstorgens främre vägg, 1, 176
 Öppet sår i bröstörtel, 1, 176
 Öppet sår i bröstregion, med lokalisation, 176
 Öppet sår i bröstregion, med icke specificerad lokalisation, 1
 Öppet sår i hårbotten, 1, 174
 Öppet sår i munhåla, 1, 174
 Öppet sår i tinning-käkregionen, 1, 174

Öppet sår på annan specificerad del
 av halsen, 1, 175
 Öppet sår på annan specificerad del
 av huvudet, 1, 174
 Öppet sår på bröstet, 1, 176
 Öppet sår på halsen, 1, 175
 Öppet sår på halsen med
 lokalisation, 175
 Öppet sår på halsen med icke
 specificerad lokalisation, 1
 Öppet sår på huvudet, 1
 Öppet sår på huvudet med
 lokalisation, 174
 Öppet sår på huvudet med icke
 specificerad lokalisation, 1
 Öppet sår på kinden, 1, 174
 Öppet sår på kinden och tinning-
 käkregionen, 1, 174
 Öppet sår på läpp, 1, 174
 Öppet sår på läpp och i munhåla, 1,
 174
 Öppet sår på näsan, 1, 174
 Öppet sår på ögonlock eller i
 området kring ögat, 1, 174
 Öppet sår på örat, 1, 174
 Öppet sår som engagerar larynx och
 trakea, 1, 175
 Öppet sår som engagerar svalg och
 cervikala delen av esofagus, 1,
 175
 Öppet sår som engagerar tyreoidea,
 1, 175
 Öppna djupa sårskador som
 engagerar flera kroppsregioner, 1,
 184
 Övergrepp i rättssak, 35, 140